

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ

ΣΠΟΥΔΩΝ

στην

ΝΑΥΤΙΛΙΑ

**Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΚΑΙ ΤΑ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ
ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ
ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΣΤΑ ΝΑΥΠΗΓΕΙΑ**

Μοσχονικολάκη Χρυσάνθη

Διπλωματική Εργασία που υποβλήθηκε στο Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του
Πανεπιστημίου Πειραιώς ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση του
Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην Ναυτιλία

Πειραιάς

Νοέμβριος 2010

ΕΡΕΥΝΑ – ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΙΟΝΗΣΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ
ΘΕΜΑ

**Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΣΤΑ
ΝΑΥΠΗΓΕΙΑ**

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
ΠΕΛΑΓΙΔΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

ΜΟΣΧΟΝΙΚΟΛΑΚΗ ΧΡΥΣΑΝΘΗ

Δήλωση Αυθεντικότητας

« Το άτομο το οποίο εκπονεί την Διπλωματική Εργασία φέρει ολόκληρη την ευθύνη προσδιορισμού της δίκαιης χρήσης του υλικού, η οποία ορίζεται στην βάση των εξής παραγόντων: του σκοπού και χαρακτήρα της χρήσης (εμπορικός, μη κερδοσκοπικός ή εκπαιδευτικός), της φύσης του υλικού, που χρησιμοποιεί (τμήμα του κειμένου, πίνακες, σχήματα, εικόνες ή χάρτες), του ποσοστού και της σημαντικότητας του τμήματος, που χρησιμοποιεί σε σχέση με το όλο κείμενο υπό copyright, και των πιθανών συνεπειών της χρήσης αυτής στην αγορά ή στη γενικότερη αξία του υπό copyright κειμένου ».

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

« Η παρούσα Διπλωματική Εργασία εγκρίθηκε ομόφωνα από την Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή που ορίστηκε από τη ΓΣΕΣ του Τμήματος Ναυτιλιακών Σπουδών Πανεπιστημίου Πειραιώς σύμφωνα με τον Κανονισμό Λειτουργίας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Ναυτιλία.

Την Τριμελή Επιτροπή Αξιολόγησης αποτέλεσαν οι :

- Πελαγίδης Θεόδωρος (Επιβλέπων)
- Μηλιαράκη Μαρία
- Γκιζιάκης Κωνσταντίνος

Η έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας από το Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς δεν υποδηλώνει αποδοχή των γνωμών του συγγραφέα ».

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ως φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Πειραιά και με την ευκαιρία της παρούσας δημοσίευσης, θα ήθελα κατ' αρχήν, ν' απευθύνω τις θερμότερες ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Θεόδωρο Πελαγίδη, για τις εύστοχες υποδείξεις και τις πολύτιμες συμβουλές του, καθώς και για την άριστη καθοδήγηση και συνεχή ενθάρρυνση που μου παρείχε καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας Διπλωματικής εργασίας. Τον ευχαριστώ θερμά για την άψογη συνεργασία μας.

Ιδιαίτερος, θα ήθελα να ευχαριστήσω, τα μέλη της Επιτροπής Αξιολόγησης μου, κ. Γκιζιάκη και κα. Μηλιαράκη για την όλη βοήθεια που μου παρείχαν, για τα σχόλια και τις παρατηρήσεις τους, αλλά κυρίως για την κατανόηση και τη διακριτικότητα με την οποία αντιμετώπισαν τη δύσκολη αυτή ερευνητική μου προσπάθεια.

Επιπλέον, ευχαριστίες οφείλω σε όλους όσους συμμετείχαν και συνέβαλαν στην παροχή πολύτιμων πληροφοριών και χρήσιμων στοιχείων, με στόχο την υλοποίηση της παρούσης έρευνας. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρομαι στους εκπροσώπους των φορέων του Δημοσίου Τομέα (κεντρικές υπηρεσίες, ΚΕ.Π.Ε.Κ., Ι.Κ.Α., Εργατικό Κέντρο Πειραιά), των Ναυπηγείων και των συλλόγων των μεταναστών, οι οποίοι προθυμοποιήθηκαν μέσα από τηλεφωνική ή ηλεκτρονική επικοινωνία ή συναντήσεις που είχα μαζί τους, να μου παρέχουν χρήσιμα στοιχεία για την εκπόνηση της εργασίας μου.

Ειδικότερα, απευθύνομαι στους:

- Ασλανίδη Ματθαίο (Κοινωνικός Επιθεωρητής Εργασίας Νοτίου Τομέα Πειραιά).
- Βεντούρη Άλκη (Δνση Αλλοδαπών & Μετανάστευσης Δυτ. Αττικής και Πειραιά)
- Βρόντου Ελισάβετ (Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος-Τμήμα Στατιστικής Πληροφόρησης).
- Ζαχαρίου Στέλιο (Αρμόδια διεύθυνση Στατιστικών Πληθυσμού και Αγοράς Εργασίας, Ε.Σ.Υ.Ε).
- Καλογερόπουλο Π. Σταύρο (P.S Kalogeropoulos CO.).
- Καρακίτσιο Βασίλειο (Πρόεδρος του Σωματείου Εργαζομένων στα Ναυπηγεία Σκαραμαγκά και Αντιπρόεδρος του Εργατικού Κέντρου Πειραιά).
- Κιουτσούκαλη Παναγιώτη.
- Λάμπρου Χρήστο (Δικηγόρος Αθηνών).
- Λιγνό Ευθύμιο (ΚΕΠΕΚ Δυτ. Αττικής).
- Μπαλατσούρα Αθανάσιο, Δικηγόρος Πειραιώς με ειδίκευση στους αλλιεργάτες.

- Παππά Μ. (Δ/ση Αναλογιστικών Μελετών και Στατιστικής ΙΚΑ-Τμήμα Στατιστικής).
- Πλατή Δανάη-Κρίστα (Σπουδάστρια της Σχολής Γραφικών Τεχνών και Καλλιτεχνικών Σπουδών-Τμήμα Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής, Διακόσμησης και Σχεδιασμού αντικειμένου του Α.Τ.Ε.Ι. Αθήνας) στα πλαίσια της πτυχιακής της εργασίας «Μελέτη για τη Δημιουργία ενός κέντρου Υποδοχής-Στέκι Μεταναστών», για τη συνεργασία της και την ανταλλαγή στοιχείων.
- Πουλικόγιαννη Σωτήρη (Πρόεδρος του Συνδικάτου Μετάλλου Πειραιά).
- Σκιαδά Χ. (Προϊστάμενος Δ/σης Αναλογιστικών Μελετών & Στατιστικής του Ι.Κ.Α.).
- Τσουλφαγιάν Ιουλία (INTERMAPIN A.E.).
- Χρήσινα Αλέξανδρο (Τμήμα Αλλοδαπών και Μετανάστευσης Πειραιά).

Τους ευχαριστώ θερμά για την πολύτιμη υποστήριξη και βοήθεια που μου παρείχαν, καθώς χωρίς τη δική τους συμβολή, υποστήριξη και συνδρομή, θα ήταν δύσκολη η ολοκλήρωση του παρόντος ερευνητικού έργου.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω μέσα από την καρδιά μου, όλα τα αγαπημένα μου πρόσωπα, την οικογένεια μου που ήταν δίπλα μου σε κάθε μου βήμα, όλους τους συναδέλφους μου και δικηγόρους στο τμήμα Αλλοδαπών του Δήμου Πειραιά για την απεριόριστη κατανόηση τους και όλους τους φίλους μου. Τους ευχαριστώ για την αμέριστη συμπαράσταση και την υποστήριξη τους, για το χρόνο που μου αφιέρωσαν, τη βοήθεια και τις συμβουλές που μου παρείχαν κατά την διάρκεια των σπουδών μου και ειδικά κατά τους τελευταίους μήνες συγγραφής της διπλωματικής μου εργασίας.

Τους ευγνωμονώ όλους για τη καταλυτική συμβολή τους στην επίτευξη των ακαδημαϊκών μου στόχων και τους αφιερώνω το παρόν πόνημα ως ελάχιστο δείγμα εκτίμησης και ευγνωμοσύνης.

Μοσχονικολάκη Χρυσάνθη

Νοέμβριος 2010

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	
1. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ: ΕΝΑ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ.....	5
1.1. ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ.....	5
1.1.1. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΕΙΣ.....	5
1.1.2. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	
2. ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ Ε.Ε.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	
3. ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ.....	14
3.1. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ.....	14
3.2. Η ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ ΚΑΙ Η ΕΝΙΑΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΑΞΗ.....	14
3.3. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ SCHENGEN.....	14
3.4. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ.....	15
3.5. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ.....	16
3.6. ΧΑΡΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ.....	17
3.7. ΣΥΝΟΔΟΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ.....	18
3.7.1. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΤΑΜΠΕΡΕ.....	19
3.7.2. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΣΤΟ ΛΑΑΚΕΝ.....	21
3.8. ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΜΕΤΑ ΤΟ 2001.....	21
3.9. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΧΑΓΗΣ.....	23
3.10. ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ.....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	
4. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	29
4.1. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΟΔΟΥ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.....	30
4.1.1. ΕΙΣΟΔΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΥΠΗΚΩΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	30
4.1.2. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ.....	31
4.1.3. ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΑΔΕΙΑΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΤΩΝ ΥΠΗΚΩΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ.....	32

4.1.4. ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΕΙΣΟΔΟΥ.....	32
--------------------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

5. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΕΣ ΡΟΕΣ ΠΡΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	33
5.1. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΞΩΘΗΣΗΣ-ΕΛΞΗΣ.....	34
5.2. ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	36
5.2.1. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	37
5.3. Η ΑΠΑΡΧΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	38
5.3.1. Ο ΝΟΜΟΣ 1975/1991.....	39
5.3.2. ΤΑ ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ ΤΟΥ 1997.....	40
5.3.3. Ο Ν. 2910/2001.....	43
5.4. ΟΙ ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ.....	45
5.4.1. Ο Ν.3386/2005.....	46
5.4.2. Ο ΝΟΜΟΣ 3536/2007.....	48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

6. ΕΙΣΟΔΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΤΩΝ ΥΠΗΚΟΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ.....	50
6.1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΑΔΕΙΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΕ ΥΠΗΚΟΟΥΣ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (Α Φάση).....	50
6.2. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ.....	53
6.3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΜΕΤΑΚΛΗΣΗ (Β' Φάση).....	55
6.4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΜΕΤΑΚΛΗΣΗ.....	57
6.5. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΔΕΙΩΝ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	58
6.6. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΑΔΕΙΑΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ.....	60
6.7. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ ΑΔΕΙΑΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ.....	62
6.8. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΙΣΟΔΟΥ-ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΛΙΕΡΓΑΤΩΝ.....	69

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

7. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΝΑΥΠΗΓΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ.....	73
7.1. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΝΑΥΠΗΓΕΙΩΝ.....	75
7.2. ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ.....	76
7.3. Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΤΗΣ ΝΑΥΠΗΓΟΕΠΙΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ.....	77
7.3.1. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΟΝΑΔΩΝ.....	77
7.3.2. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΩΝ.....	80

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ

8. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΝΑΥΠΗΓΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ – ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ.....	83
8.1. ΗΛΙΚΙΑ –ΦΥΛΟ-ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ.....	83
8.2. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ.....	84
8.3. ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ-ΓΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ.....	85
8.4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ.....	87
8.5. ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	88
8.6. ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	89
8.7. Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ.....	89
8.7.1. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ.....	90
8.7.2. ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ.....	92
8.7.3. ΤΡΟΠΟΣ ΕΥΡΕΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	92
8.7.4. ΤΡΟΠΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ.....	93
8.7.5. ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ.....	94

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

9. ΣΤΟΙΧΕΙΑ – ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ 2008.....	95
9.1. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΩΝ.....	111
9.2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ Ε.Σ.Υ.Ε.....	114

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

10. ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ.....	128
---	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΤΕΚΑΤΟ

11. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΛΕΓΧΩΝ ΣΤΗ Ν/ ΖΩΝΗ ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΠΕΙΡΑΙΑ.....	131
--	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ

12. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΥΓΕΙΑΣ - ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	133
12.1. ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ.....	133
12.2. ΈΝΝΟΙΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ.....	133
12.3. ΑΙΤΙΕΣ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ.....	134
12.4. ΚΟΣΤΟΣ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ.....	139
12.5. ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΦΥΛΑΞΗΣ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΝΑΥΠΗΓΙΚΗ.....	141
12.6. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (Μ.Α.Π).....	144
12.7. ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ ΣΤΑ ΝΑΥΠΗΓΕΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2006, 2008-2010.....	146

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ

13. ΕΝ ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΙ.....	150
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΩΝ.....	157
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	165
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	187

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΑΙΑ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ – ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ:

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1: Υπηκοότητα – Φύλο - Πληθυσμός Μεταναστών κατοίκων Πειραιά.....	64
Πίνακας 2: Αιτήσεις Αλλεργατών Α'	71
Πίνακας 3: Αιτήσεις Αλλεργατών Β'	71
Πίνακας 4: Ηλικιακή κατανομή εργατικού δυναμικού.....	84
Πίνακας 5: Υπηκοότητα.....	84
Πίνακας 6: Οικογενειακή κατάσταση μεταναστών.....	85
Πίνακας 7: Απασχόληση κατά Επαγγέλματα.....	91
Πίνακας 8: Ποσοστό μεταναστών ανά ασφαλιστικό φορέα.....	93
Πίνακας 9: Φύλο - Οικονομική Δραστηριότητα.....	95
Πίνακας 10: Ηλικία 5ετίες - Οικονομική Δραστηριότητα.....	96
Πίνακας 11: Υπηκοότητα - Οικονομική Δραστηριότητα.....	97
Πίνακας 12: Επάγγελμα - Οικονομική Δραστηριότητα.....	98
Πίνακας 13: Ετήσιες Αποδοχές - Οικονομική Δραστηριότητα.....	100
Πίνακας 14: Ετήσιες-Μηνιαίες Αποδοχές.....	102
Πίνακας 15: Επιδόματα Αδείας - Οικονομική Δραστηριότητα.....	103
Πίνακας 16: Σύνολο Εισφορών - Οικονομική Δραστηριότητα.....	104
Πίνακας 17: Ημέρες Ασφάλισης - Οικονομική Δραστηριότητα.....	105
Πίνακας 18: Ημέρες Ασφάλισης-Ημερομίσθια.....	105
Πίνακας 19: Ηλικία 5ετίες – Φύλο.....	106
Πίνακας 20: Ηλικία – Υπηκοότητα.....	108
Πίνακας 21: Σύνοψη Αποτελεσμάτων.....	109
Πίνακας 22: Αποδοχές κατ' έτος.....	111
Πίνακας 23: Αποδοχές-Ειδικότητα.....	112
Πίνακας 24: Φύλο – Ηλικία - Υπηκοότητα - Οικογενειακή κατάσταση Γ' & Δ' Τρίμηνο 2008.....	125
Πίνακας 25: Κίνδυνοι που μπορεί να προκαλέσουν ατυχήματα κατά τις εργασίες στην Ναυπηγοεπισκευαστική Ζώνη.....	135
Πίνακας 26: Φύλο - Ηλικία - Υπηκοότητα - Οικονομική Δραστηριότητα.....	147
Πίνακας 27: Ατυχήματα Ειδικότητες – Αίτια.....	149

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διάγραμμα 1: Φύλο – Υπηκοότητα Μεταναστών κατοίκων Πειραιά.....	66
Διάγραμμα 2: Κατηγορίες Αδειών Διαμονής – Φύλο Μεταναστών κατοίκων Πειραιά.....	67
Διάγραμμα 3: Κατηγορίες Αδειών Διαμονής – Φύλο – Υπηκοότητα Μεταναστών κατοίκων Πειραιά.....	68
Διάγραμμα 4: Ηλικία –Υπηκοότητα Α' Τρίμηνο 2007-2008.....	115
Διάγραμμα 5: Φύλο –Υπηκοότητα Α' Τρίμηνο 2007-2008.....	116
Διάγραμμα 6: Υπηκοότητα-Οικογενειακή Κατάσταση Α' Τρίμηνο 2007-2008.....	116
Διάγραμμα 7: Ηλικία –Υπηκοότητα Β' Τρίμηνο 2007-2008.....	117
Διάγραμμα 8: Υπηκοότητα-Οικογενειακή Κατάσταση Β' Τρίμηνο 2007-2008.....	117
Διάγραμμα 9: Υπηκοότητα-Φύλο Γ' Τρίμηνο 2007-2008.....	118
Διάγραμμα 10: Ηλικία –Υπηκοότητα Γ' Τρίμηνο 2007-2008.....	119
Διάγραμμα 11: Υπηκοότητα-Οικογενειακή Κατάσταση Γ' Τρίμηνο 2007-2008.....	119
Διάγραμμα 12: Φύλο –Υπηκοότητα Δ' Τρίμηνο 2007-2008.....	120
Διάγραμμα 13: Ηλικία –Υπηκοότητα Δ' Τρίμηνο 2007-2008.....	121
Διάγραμμα 14: Υπηκοότητα-Οικογενειακή Κατάσταση Δ' Τρίμηνο 2007-2008.....	121
Διάγραμμα 15: Φύλο –Υπηκοότητα Α' Τρίμηνο 2008-2009.....	122
Διάγραμμα 16: Ηλικία –Υπηκοότητα Α' Τρίμηνο 2008-2009.....	123
Διάγραμμα 17: Υπηκοότητα-Οικογενειακή κατάσταση Α' Τρίμηνο 2008-2009.....	123
Διάγραμμα 18: Φύλο –Υπηκοότητα Β' Τρίμηνο 2008-2009.....	124
Διάγραμμα 19: Ηλικία –Υπηκοότητα Β' Τρίμηνο 2008-2009.....	124
Διάγραμμα 20: Υπηκοότητα-Οικογενειακή κατάσταση Β' Τρίμηνο 2008-2009.....	125

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ξεκινώντας από την ανάλυση ενός γενικότερου πλαισίου αναφορικά με το φαινόμενο της Μετανάστευσης, ειδική αναφορά έγινε στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο και τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών στον ευρωπαϊκό χώρο, με έμφαση στην περίπτωση της Ελλάδας. Η εργασία συνεχίστηκε επεκτείνοντας την έρευνα στον ναυπηγικό κλάδο και ειδικότερα στην ανάλυση των συνιστωσών εργασίας των αλλοδαπών εργαζομένων σε αυτόν. Βασικά κεφαλαία προς εξέταση αποτέλεσαν επίσης, οι επιπτώσεις των μεταναστών στην γενικότερη οικονομία της χώρας, καθώς και οι συνθήκες υγείας και ασφάλειας που επικρατούν στον τομέα αυτό. Η μελέτη συμπληρώθηκε με την ανάλυση στατιστικών στοιχείων προερχόμενα από δημόσιες υπηρεσίες (Ι.Κ.Α., Ε.Σ.Υ.Ε., Επιθεώρηση εργασίας), στηριζόμενη παράλληλα και από μια έρευνα πεδίου, με στόχο την ανάδειξη των κοινωνικών, εκπαιδευτικών και επαγγελματικών χαρακτηριστικών του εργατικού δυναμικού. Η εργασία ολοκληρώθηκε με την παρουσίαση ορισμένων προτάσεων δράσης με σκοπό την εξυγίανση του κλάδου, την αύξηση της παραγωγικότητας και την βελτίωση των συνθηκών υγείας και ασφάλειας της απασχόλησης.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ 3-5

Μετανάστευση, Απασχόληση, Ναυπηγοεπισκευαστική Βιομηχανία

ABSTRACT

After the collapse of the communist regimes in Eastern and South-Eastern Europe in the 1990s, increasing flows of migrants from these countries entered Greece, leading it from a net emigration to a net immigration country, without having the appropriate legislative frame for their control and management. Although, the aim of this paper is to investigate the demographic and socio-economic features of immigrant workers in the shipyard industry. For this purpose a descriptive and inductive statistical analysis was used to interpret the relevant data. Furthermore, the present study analyzed the EU framework on immigration policy, as well as the framework implemented by Greece. The paper also focused on the immigrants contribution to the economic development of the labour market.

Information was also presented concerning the safety measures taken by the administration of the shipyard companies to prevent labor accidents. Particular attention was paid to the checking to whether or not the measures were adopted by the employees plus the difficulties raised in their adoption. The influence of the human factors as well as the working conditions in the cause of labor accidents was also examined. The final target of this research was to come to as far as possible safe conclusions and propose useful suggestions for the improvement of the immigrants working conditions.

KEY WORDS 3-5

Immigration, Employment, Shipyard Industry

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

- ΑΔΕΔΥ: Ανώτατη Διεύθυνση Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων
- ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
- ΓΣΕΕ: Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος
- ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση
- ΕΣΥΕ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος
- ΙΚΑ: Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
- ΙΝΕ: Ινστιτούτο Εργασίας
- ΚΕΠΕΚ: Κέντρο Πρόληψης Επαγγελματικού Κινδύνου του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας
- ΚΥΑ: Κοινή Υπουργική Απόφαση
- ΝΕΒ: Ναυπηγική Βιομηχανία
- ΟΑΕΔ: Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
- ΟΑΕΕ: Οργανισμός Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών
- ΟΓΑ: Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων
- ΣΕΠΕ: Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας
- ΤΕΒΕ: Ταμείο Επαγγελματιών Βιοτεχνών Ελλάδας
- ΦΕΚ: Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα έκθεση πραγματοποιείται στα πλαίσια του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών στην Ναυτιλία του Πανεπιστημίου Πειραιά και αποτελεί το τελικό παραδοτέο της έρευνας – μελέτης για την εκπόνηση διπλωματικής εργασίας, με Επιστημονικό Υπεύθυνο τον καθηγητή κ. Πελαγίδα Θεόδωρο.

Η εργασία έχει ως τίτλο «Η Οικονομική Συμβολή και τα Προβλήματα της εργασίας των αλλοδαπών στην Ελληνική Ναυτιλία και ιδιαίτερα στα Ναυπηγεία», αποτελείται από το εισαγωγικό σημείωμα, δεκατρία κεφάλαια και το παράρτημα και επικεντρώνεται τόσο στην παρουσίαση των κοινωνικών χαρακτηριστικών που εμφανίζουν οι αλλοδαποί απασχολούμενοι στον κλάδο της ναυτιλίας, όσο και στην παρουσίαση τυχόν προβλημάτων που αντιμετωπίζουν, καθώς και στην ανάδειξη των πολλαπλών επιδράσεων που προκαλούν στην οικονομία της χώρας γενικότερα.

Η συλλογή των απαραίτητων στοιχείων στηρίχθηκε σε άρθρα από περιοδικά, εφημερίδες, σε δημοσιευμένα στοιχεία στο διαδίκτυο, καθώς και σε ανεπίσημες συζητήσεις με τους αρμόδιους φορείς, ενώ η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στην σύνταξη της παρούσας έκθεσης ήταν η ακόλουθη.

Αρχικά, το πρώτο μέρος της εργασίας, περιλαμβάνει μια εκτεταμένη γενική εισαγωγή, τις θεωρητικές αποσαφηνίσεις, επισκόπηση του νομοθετικού πλαισίου της μεταναστευτικής πολιτικής στην Ελλάδα, το νομοθετικό πλαίσιο της μεταναστευτικής πολιτικής στην Ευρώπη και τους διεθνείς οργανισμούς. Στην εισαγωγή αναλύονται διεξοδικά το αντικείμενο και οι στόχοι της έρευνας, οι υποθέσεις εργασίας, η μεθοδολογία της συνολικής έρευνας, της συλλογής στοιχείων και η μεθοδολογία της έρευνας πεδίου. Οι θεωρητικές αποσαφηνίσεις αφορούν τις έννοιες της μετανάστευσης και της μεταναστευτικής πολιτικής και τους παράγοντες και τους μηχανισμούς ένταξης και ενσωμάτωσης στα πλαίσια της ελληνικής κοινωνίας. Το νομοθετικό πλαίσιο επικεντρώνεται στις δύο τελευταίες προσπάθειες νομιμοποίησης των μεταναστών στη χώρα μας και σε μία σύντομη ανάλυση στα τελευταία νομοθετήματα στα οποία βασίζεται το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο. Στο κεφάλαιο της παρουσίασης του νομοθετικού πλαισίου στην Ευρώπη γίνεται μία προσπάθεια καταγραφής του πλαισίου της μεταναστευτικής

πολιτικής και των επιτυχημένων άτυπων και τυπικών πρακτικών στην Ευρώπη στα πλαίσια άσκησης εθνικής μεταναστευτικής πολιτικής.

Έπειτα, η μελέτη επεκτείνεται στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο της μεταναστευτικής πολιτικής στην Ελλάδα, ενώ ειδική αναφορά γίνεται στην διαδικασία εισόδου και παραμονής των υπηκόων τρίτων χωρών με βασικό σκοπό την εργασία.

Επιπλέον, ειδικό κεφάλαιο αφιερώνεται στην κατάσταση της ναυπηγικής βιομηχανίας, προκειμένου να κατανοηθούν όσο το δυνατόν καλύτερα οι συνθήκες απασχόλησης των εργαζομένων στον τομέα αυτό της οικονομίας, καθώς και στην οργανωτική δομή των ναυπηγείων και των εργασιών που εκτελούνται σε αυτά.

Προκειμένου, όμως να διευκυνθούν οι συνθήκες εργασίας τους και τα τυχόν προβλήματα που ανακύπτουν, θεωρήθηκε απαραίτητη η διεξαγωγή έρευνας πεδίου, η οποία συνίστατο στη διανομή και συμπλήρωση έντυπων ερωτηματολογίων σε τυχαίο δείγμα μεταναστών και σε επιχειρήσεις που απασχολούν αλλοδαπό εργατικό δυναμικό, δομημένων με κλειστές και ανοιχτές ερωτήσεις, κατανεμημένων σε δύο διαφορετικά επίπεδα (βλ. Παράρτημα). Τα ερωτηματολόγια εστάλησαν σε όλες τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην περιοχή Β.Ι.Π.Α.Σ και ασχολούνται με εργασίες συναφείς με τον ναυπηγοεπισκευαστικό κλάδο, καθώς και σε αλλοδαπούς που ήρθαν με σκοπό την ανανέωση της άδειας παραμονής τους στον Τμήμα Αλλοδαπών του Δήμου Πειραιά. Αναλυτικότερα, από τις πενήντα (50) εταιρείες στις οποίες απευθυνθήκαμε (μηχανουργεία, χυτήρια, ελασματοουργεία / σωληνουργεία κ.ά.), καθώς και από τις επαφές (μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας) οι οποίες έγιναν με τα ναυπηγεία της Ζώνης Περάματος – Δραπετσώνας - Σκαραμαγκά (ιδιωτικά και μη), δυστυχώς μόνο δυο επιχειρήσεις (2) θέλησαν να συμμετάσχουν στη διεξαγωγή αυτής της έρευνας. Έτσι, μετά από πολύμηνη αναζήτηση το τελικό δείγμα αποτέλεσαν 11 μόνο αλλοδαποί οι οποίοι εργάζονται και κατοικούν στην Ελλάδα. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται με τρεις διαφορετικές μορφές: πίνακες, διαγράμματα και αναλύσεις - σχόλια επί των πινάκων. Επίσης, κάποια βασικά συμπεράσματα αποτελούν αντικείμενο ανάλυσης των αποτελεσμάτων του εκάστοτε κεφαλαίου. Για την ανάλυση των δεδομένων εφαρμόστηκε περιγραφική και επαγωγική στατιστική.

Στο πρώτο επίπεδο καταγράφηκαν όλα τα κοινωνικά και δομικά χαρακτηριστικά των μεταναστών, ενώ στο δεύτερο αναλύθηκαν οι μηχανισμοί ένταξης και ενσωμάτωσης των μεταναστών, καθώς και διάφορα κριτήρια αναφορικά με την απασχόληση τους στον κλάδο της ναυπηγικής βιομηχανίας. Η έρευνα συμπληρώθηκε με επιπλέον στοιχεία που μας παρείχαν η Ε.Σ.Υ.Ε. και το Ι.Κ.Α., στοχεύοντας μέσω της στατιστικής επεξεργασίας των αποτελεσμάτων στο να δοθεί μια σαφή εικόνα της κατανομής και της συμμετοχής των μεταναστών σε επίπεδο εθνικό, καθώς επίσης και της συμμετοχής τους στον κλάδο της ναυπηγικής βιομηχανίας.

Επιπρόσθετα, ειδική αναφορά έγινε στις επιπτώσεις των αλλοδαπών στη γενικότερη οικονομία της χώρας. Στη συνέχεια, εξετάστηκε το θέμα των εργατικών ατυχημάτων στον κλάδο της ναυπηγοκατασκευής, καθώς και των συνθηκών υγιεινής και ασφάλειας, βάσει στοιχείων προερχόμενα από το Τμήμα Κοινωνικής Επιθεώρησης, ενώ στο τελευταίο κομμάτι της εργασίας καταγράφηκαν τα κυριότερα συμπεράσματα της έρευνας σε συνδυασμό με πιθανές μελλοντικές προτάσεις δράσης, που αφορούν στην εξυγίανση του κλάδου.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ

Ειδικότερα, όπως ειπώθηκε προηγουμένως, για την επίτευξη του σκοπού της έρευνας, κρίθηκε ως πιο κατάλληλη μέθοδος η έρευνα πεδίου με δομημένο ερωτηματολόγιο συνεντεύξεων, το οποίο απευθύνθηκε σε αντιπροσωπευτικό δείγμα του πληθυσμού των αλλοδαπών εργαζομένων. Ξεκίνησαν έτσι παράλληλα η κατάρτιση του ερωτηματολογίου συνεντεύξεων, καθώς και ο σχεδιασμός της δειγματοληψίας. Στόχος η συγκέντρωση αναλυτικών στατιστικών στοιχείων από πρωτογενείς πηγές ώστε να είναι επιτρεπτή η επεξεργασία τους και να δοθεί με αυτό τον τρόπο μια όσο το δυνατόν σαφέστερη εικόνα της παρούσας κατάστασης στον κλάδο των ναυπηγείων.

Για την προετοιμασία του ερωτηματολογίου εξετάστηκαν αντίστοιχα ερωτηματολόγια που είχαν χρησιμοποιηθεί σε άλλες έρευνες για μετανάστες. Το ερωτηματολόγιο που διαμορφώθηκε τελικά, περιελάμβανε συγκεκριμένες θεματικές ενότητες που αφορούσαν τα γενικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων, την απασχόλησή τους, τα οικογενειακά τους

δεδομένα, τη μετάβαση αλλά και τη ζωή τους στην Ελλάδα. Πιο συγκεκριμένα, η πρώτη ενότητα διερεύνησε τα βασικά και δομικά κοινωνικά χαρακτηριστικά του δείγματος των μεταναστών και ως τέτοια καταγράφονται: το φύλο, η ηλικία, η οικογενειακή δομή και κατάσταση, η κατάσταση του νοικοκυριού, ο αριθμός και η ηλικία των παιδιών, το ιστορικό καταγωγής και η εθνικότητα, το ιστορικό διαμονής στην Ελλάδα και η ενδεχόμενη νομιμοποίηση, τα χαρακτηριστικά εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, τα χαρακτηριστικά απασχόλησης και τα στοιχεία κοινωνικής ασφάλισης.

Αντίστοιχα, η δεύτερη εξέτασε αναλυτικά τους παράγοντες εκείνους που φαίνεται να καθορίζουν την ένταξη ή την ενσωμάτωση τους στην ελληνική κοινωνία πάνω στις εξής παραμέτρους: στην παραμονή στη χώρα υποδοχής, στην απασχόληση (ωράριο), στην οικογενειακή συνένωση (βλέπε παράρτημα). Ως μηχανισμοί κοινωνικής ένταξης έχουν καταγραφεί: ο χρόνος παραμονής στη χώρα υποδοχής, η διαδικασία νομιμοποίησης και ο χρόνος νομιμότητας στην Ελλάδα, η γλώσσα, το εκπαιδευτικό υπόβαθρο, η συμμετοχή στην απασχόληση.

Ο διαχωρισμός δημόσιου και ιδιωτικού βίου του ατόμου, θεμελιώδες χαρακτηριστικό όλων των σύγχρονων κοινωνιών αποτελεί το κριτήριο της ένταξης ή της ενσωμάτωσης. Τα στοιχεία λοιπόν που αναφέρονται στο χρόνο διαμονής στην Ελλάδα αποτελούν τη βάση για την έναρξη και την καταγραφή της διαδικασίας και της διάρκειάς της. Από εκεί και πέρα, το εκπαιδευτικό επίπεδο, η απασχόληση, η κατοικία και ότι σχετίζεται με το προφίλ του δημόσιου βίου του ατόμου εντάσσονται στις διαδικασίες ένταξης. Η συμμετοχή στην εκπαίδευση σηματοδοτεί την ειδοποιό διαφορά ανάμεσα στις δύο διαδικασίες, καθώς αποτελεί τον κυριότερο παράγοντα απαρχής μιας βασικής μορφής κοινωνικής ενσωμάτωσης.

Η έρευνα πεδίου πραγματοποιήθηκε κατά τα έτη 2009-2010, ενώ το στατιστικό δείγμα αποτέλεσαν 11 άτομα από διάφορες εθνικότητες (Αλβανία, Αίγυπτος, Πακιστάν). Η διάρκεια της οφείλεται στις εξαιρετικές δυσκολίες προσέγγισης των ερωτώμενων ομάδων μεταναστών και σε πολλές τεχνικές δυσκολίες πραγματοποίησης των συνεντεύξεων, όπως η γλώσσα της συνέντευξης, ο τόπος της συνέντευξης, η επικοινωνία με τους διαμεσολαβητές κ.ά., καθώς και στην έλλειψη υπαρκτών στοιχείων, συναφών με το εξεταζόμενο θέμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ: ΕΝΑ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

Η μετανάστευση είναι ένα φαινόμενο πανάρχαιο που καθορίζεται κάθε φορά από διαφορετικούς παράγοντες. Στα προϊστορικά ακόμη χρόνια, οι διάφορες ανθρώπινες φυλές ήταν αναγκασμένες να μεταναστεύουν από τον έναν τόπο στον άλλο, προσπαθώντας να επιβιώσουν. Από τα κρύα κλίματα μετακινούνταν προς τα πιο ζεστά, από τα ορεινά στα πεδινά, από τα φτωχά σε καρπούς, νερό και κυνήγι στα περισσότερο πλούσια. Τότε ο κύριος λόγος που δικαιολογούσε τη σταθερή μετανάστευση ήταν η προσπάθεια επιβίωσης. Ο ίδιος λόγος ισχύει σε σημαντικό βαθμό και μέχρι σήμερα, που η μετανάστευση εμφανίζεται με καινούριες μορφές.

Στο παρόν κεφάλαιο και μέσω μιας ιστορικής αναδρομής, παρουσιάζεται η πορεία του μεταναστευτικού φαινομένου ανά τους αιώνες, καθώς και οι συγκεκριμένες δράσεις και τα μέτρα που έχει λάβει και συνεχίζει να λαμβάνει η Ε.Ε. ως ένα σύνολο κανόνων δικαίου και πολιτικών επιδιώξεων, δεσμευτικών για το σύνολο των κρατών – μελών για την αντιμετώπιση της μετανάστευσης. Αρχικά, γίνεται μια σύντομη ανασκόπηση των σημαντικότερων βημάτων συνεργασίας των κρατών-μελών στον τομέα της μεταναστευτικής πολιτικής, από την θέσπιση της Νέας Ευρωπαϊκής Πράξης του 1986 έως την υπογραφή της Συνθήκης του Άμστερνταμ το 1997 και στη συνέχεια επιχειρείται μια ειδικότερη αναφορά σε κάποια από τα πιο σπουδαία.

1.1. ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ¹

1.1.1. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΕΙΣ

Η διεθνής² μετακίνηση προσώπων περιλαμβάνει τρία διαδοχικά στάδια: την αποδημία από τη χώρα προέλευσης προς τη χώρα υποδοχής, την είσοδο και διαμονή στη χώρα υποδοχής, η οποία μπορεί να είναι προσωρινή ή μόνιμη, και την πιθανή επιστροφή-παλινοδότηση στη

¹ Ρούσκα Μπόζκοβα, «Μεταναστευτική Πολιτική Της Ευρωπαϊκής Ένωσης- Η περίπτωση της Ελλάδας».

² Ως διεθνής μετανάστευση ορίζεται η μετακίνηση προσώπων από το κράτος προέλευσής τους προς ένα άλλο κράτος. Ηλίας Πετράκος, 2001.

χώρα καταγωγής. Οι λόγοι που γεννούν το φαινόμενο της μετανάστευσης είναι ποικίλοι κι εξαρτώνται από τις συνθήκες που επικρατούν τη δεδομένη χρονική περίοδο στους τόπους διαμονής.

Με την ευρεία έννοια του όρου, ως «μετανάστευση» ορίζεται, η μόνιμη ή προσωρινή μεταβολή του τόπου εγκατάστασης ενός ατόμου, μιας ομάδας ή ενός κοινωνικού συνόλου, ή αλλιώς η για διάφορους λόγους, εγκατάλειψη του πατρικού εδάφους. Η μετανάστευση μπορεί να έχει μόνιμο ή προσωρινό χαρακτήρα. Ειδικότερα, με τον όρο «σύγχρονη μετανάστευση» αναφερόμαστε σε εκείνη τη μεταβολή της εγκατάστασης ενός ατόμου ή ενός κοινωνικού συνόλου που παρατηρείται στα πλαίσια της σύγχρονης βιομηχανικής εποχής³.

Από τους δυο αυτούς ορισμούς θα πρέπει να παραμείνουμε σε κάποια βασικά στοιχεία. Η «σύγχρονη» μετανάστευση διακρίνεται από την «παραδοσιακή», επειδή εντοπίζεται με το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου και την ανάπτυξη της βιομηχανικής περιόδου. Αναφέρεται κατά κύριο λόγο στη μετακίνηση πληθυσμών με κύριο τόπο προορισμού την Ευρώπη, ενώ η «παραδοσιακή» μετανάστευση αναφέρεται κυρίως στην υπερπόντια μετανάστευση στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα⁴.

Στους παραπάνω ορισμούς θα πρέπει να προστεθεί ο βασικός στόχος αυτής της μεταβολής ή μετακίνησης που είναι κυρίως ο οικονομικός. Νεωτερική μετανάστευση είναι, λοιπόν, η σύγχρονη μετανάστευση που δεν γίνεται για λόγους πολιτικούς (όπως π.χ. οι ανταλλαγές πληθυσμών και τα προσφυγικά ρεύματα), αλλά οικονομικούς⁵.

Με την προσθήκη αυτή προβαίνουμε αυτόματα, στη διάκριση μεταξύ οικονομικού μετανάστη (ή απλά μετανάστη) και πρόσφυγα (πολιτικού πρόσφυγα). Το στοιχείο διαφοροποίησής τους είναι το αίτιο-κίνητρο της διεθνούς κινητικότητας. Με άλλα λόγια, όταν αναφερόμαστε στον όρο «μετανάστης⁶» εννοούμε εκείνο το μέλος μιας κοινωνίας

³ Μουσούρου, 1991, σελ.16.

⁴ Μπάγκαβος Χ. Παπαδοπούλου Δ., 2003.

⁵ Μουσούρου, 1991, σελ. 17.

⁶ Σύμφωνα με τον Ο.Η.Ε., μετανάστης είναι το άτομο που διαμένει για τουλάχιστον 6 μήνες μακριά από τον συνήθη τόπο κατοικίας του, ενώ σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, ως μετανάστης (οικονομικός) νοείται το άτομο που μεταβάλλει εκούσια τον τόπο εγκατάστασής του, τον τόπο συνήθους διαμονής του, για λόγους οικονομικούς, προκειμένου να βελτιώσει την ποιότητα ζωής του, το βιοτικό του επίπεδο κυρίως μέσω αναζήτησης εργασίας σε αναπτυγμένες

που εγκαταλείπει εκούσια τη χώρα του για να εγκατασταθεί προσωρινά ή μόνιμα σε μία άλλη χώρα, συνήθως περισσότερο αναπτυγμένη οικονομικά, με στόχο την αναζήτηση εργασίας. Οι μεν οικονομικοί μετανάστες δηλαδή, αποδημούν για βελτίωση της οικονομικής τους κατάστασης οι δε πρόσφυγες μετακινούνται εξαιτίας διώξεων ή άσκηση βίας.

Όπως γίνεται επομένως αντιληπτό από τα ανωτέρω, οι μεταναστεύσεις ανάλογα με το κριτήριο της διάκρισής τους, κατηγοριοποιούνται σε ποικίλες κατηγορίες. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το σημαντικότερο ίσως κριτήριο, ανάλογα με το εάν δηλαδή, η μετανάστευση πραγματοποιείται εντός των γεωγραφικών ορίων της εθνικής επικράτειας, ή συντελείται στο διεθνή χώρο, διαχωρίζεται στη λεγόμενη «εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση»⁷ αντίστοιχα. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τον τόπο προορισμού διακρίνουμε τη μετανάστευση σε ευρωπαϊκή ή ενδοευρωπαϊκή και σε υπερπόντια ή διηπειρωτική⁸, ενώ σύμφωνα με τη χρονική περίοδο πραγματοποίησης της, πριν ή μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο διακρίνεται σε προπολεμική και μεταπολεμική. Αντίστοιχα, ανάλογα με το εάν είναι καταγεγραμμένη από τις επίσημες αρχές ή όχι διακρίνεται σε νόμιμη και παράνομη (ή λαθρομετανάστευση), ενώ γίνεται και μια επιπλέον διάκριση σε εκούσια και σε αναγκαστική⁹, σε πρωτογενή ή σε δευτερογενή¹⁰, σε συντηρητική και καινοτόμο, σε πλήρη και σε μερική.

οικονομικά χώρες. IOM, World Migration 2003, p.10-11 «a person engaging in a remunerated activity in a country of which he/she is not a national, excluding asylum seekers and refugees».

⁷ Ο R. Mayo-Smith διέκρινε τη μετανάστευση σε εσωτερική και σε εξωτερική. Η πρώτη αναφέρεται στη μετακίνηση που πραγματοποιείται μέσα στα γεωγραφικά όρια της εθνικής επικράτειας μιας χώρας ενώ η δεύτερη καλύπτει τις μετακινήσεις κατοίκων μιας χώρας που πραγματοποιούνται πέρα από τα σύνορα της, δηλαδή, στο διεθνή χώρο.

⁸ Μουσούρου, 1991, Bastenier και αλ., 1990, Emmer και αλ., 1992, Champion και αλ., 1992, Indra, 1994.

⁹ Σύμφωνα με τον J. Isaac, αίτια της μετανάστευσης, τόσο της εκούσιας όσο και της αναγκαστικής, είναι η προσπάθεια εκείνων που μεταναστεύουν να απαλλαγούν από διάφορους παράγοντες που καταπιέζουν τη ζωή και την προσωπικότητα τους και επομένως οι δυο αυτές κατηγορίες αποτελούν δυο διαφορετικές όψεις του ίδιου φαινομένου. Ο W. Petersen τέλος, διέκρινε δυο τύπους μετανάστευσης, την συντηρητική και την καινοτόμο, ανάλογα με τις επιπτώσεις που η μετανάστευση προκαλεί στο οικονομικό και κοινωνικό οικοδόμημα των χωρών υποδοχής των μεταναστών. Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λαρούς Μπριτάννικα, τόμος Τεσσαρακοστός πρώτος, εκδ. Πάπυρος, 1990.

¹⁰ Σύμφωνα με τον εθνολόγο Robert Gordon Latham η πρωτογενής μετανάστευση καλύπτει τις μετακινήσεις εκείνες των πληθυσμών που αποβλέπουν στην κατάληψη παρθένων και μη

Οι μετανάστες μπορεί να είναι είτε ξένης ιθαγένειας (αλλοδαποί), είτε ξένης ιθαγένειας αλλά εθνικότητας του κράτους στο οποίο εισέρχονται ή διαμένουν (π.χ. η περίπτωση των παλιννοστούντων ομογενών στην Ελλάδα). Επίσης, μπορεί να έχουν τη ιθαγένεια της χώρας υποδοχής και να επιστρέφουν σε αυτήν (παλιννοστούντες) ή να στερούνται ιθαγένειας (ανιθαγενείς). Αντιλαμβάνεται επομένως κανείς, ότι υπάρχει διαφορά μεταξύ των όρων μετανάστης και αλλοδαπός αφού όπως αναφέρθηκε παραπάνω κάποιος μπορεί να είναι μετανάστης χωρίς να είναι αλλοδαπός.

1.1.2. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Η μετανάστευση είναι ένα φαινόμενο διαχρονικό και παγκόσμιο. Οικονομικοί, ιστορικοί, πολιτικοί, κοινωνικοί και πολιτισμικοί λόγοι, ανέκαθεν, ωθούσαν τους ανθρώπους να μεταναστεύσουν σε νέες πατρίδες αναζητώντας ένα καλύτερο αύριο και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το φαινόμενο της μετανάστευσης έχει μακράιωνη ιστορία και παράδοση.

Η Γηραιά Ήπειρος αποτελούσε πάντα τη βασική πηγή μεταναστευτικών μετακινήσεων. Υπήρξε ο βασικός πυρήνας τροφοδοσίας μεταναστών καθ' όλη τη διάρκεια του δέκατου ένατου και του πρώτου μισού του εικοστού αιώνα, κυρίως στην Αμερική και την Αυστραλία, αλλά και υποδοχής μεταναστών από το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα. Οι χώρες της γνώρισαν αργή αλλά σταθερή ανάπτυξη, όσον αφορά το Βορρά, που πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια δυο αιώνων, αλλά και ραγδαία ανάπτυξη, όσον αφορά το μεσογειακό Νότο, που πραγματοποιήθηκε μέσα στα τελευταία 20-30 χρόνια. Η Ευρώπη βίωσε τη μετανάστευση αρχικά ως περιοχή αποστολής μεταναστών προς άλλες ηπείρους. Ωστόσο, στη συνέχεια, αποτέλεσε προορισμό μεταναστευτικών ρευμάτων, που

κατοικούμενων εδαφών, ενώ η δευτερογενής προϋποθέτει επαφή εκείνου που μεταναστεύει με τον κατά τόπο γηγενή πληθυσμό. Για το λόγο αυτό η πρωτογενής μετανάστευση δεν συνεπάγεται προβλήματα προσαρμογής ούτε για τους γηγενείς, ούτε και για τους μετανάστες. Από την άλλη οι δευτερογενείς μεταναστεύσεις είναι βραδύτερου ρυθμού, εξαιτίας της αντίδρασης μιας εθνότητας εναντίον των νεοεγκατεστημένων. Οι μεταναστεύσεις αυτού του είδους συνοδεύονται συνήθως από βία, η οποία καταλήγει είτε στην συγχώνευση του παλαιού και του νέου πληθυσμού, είτε στην εξαφάνιση του ενός από τους δυο.

προέρχονταν, είτε από άλλες ηπείρους, είτε από μετακινήσεις πληθυσμών στο εσωτερικό της Ευρώπης.

Η σταδιακή μετατροπή όλων των κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε χώρες μεταναστών¹¹, κατέστησε τη μεταναστευτική εισροή ως ένα κοινωνικό φαινόμενο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η χάραξη μιας ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής κρίθηκε πλέον αναγκαία.

Απαραίτητη προϋπόθεση βέβαια για το σκοπό αυτό, θεωρήθηκε ο σεβασμός των ιδιαιτεροτήτων και του ιστορικού υπόβαθρου της κάθε χώρας-μέλους. Δεδομένου τούτου, ως αποτελεσματικότερο μίγμα ευρωπαϊκής πολιτικής – εθνικών πολιτικών υπήρξε η διαμόρφωση κάποιων θεμελιωδών και κοινών βασικών αρχών, σκοπών και επιδιώξεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση, η εξειδίκευση τους και ο συνδυασμός τους με την λήψη συγκεκριμένων μέτρων και δράσεων από την κάθε χώρα-μέλος¹², σύμφωνα με το προφίλ της κάθε μίας ξεχωριστά.

¹¹ Οι εφεξής χώρες αποστολής μεταναστών στη Δυτική και Βόρεια Ευρώπη μετατρέπονται μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου σε χώρες υποδοχής μεταναστών κυρίως από τα Βαλκάνια, την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και την Ασία

¹² Τα κράτη μέλη ψηφίζουν και εφαρμόζουν το καθένα το δικό του νομοθετικό πλαίσιο, ανάλογα με τα προβλήματα και τις εκφάνσεις του μεταναστευτικού φαινομένου στο εσωτερικό τους, εναρμονίζοντας τις εθνικές πολιτικές τους με τις Συνθήκες και το σύνολο των πράξεων του παράγωγου δικαίου της Ένωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2. ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ Ε.Ε.

Η μετανάστευση και η μεταναστευτική πολιτική¹³ στην ευρωπαϊκή ήπειρο ορίζεται και χαρακτηρίζεται από τη ύπαρξη και τη δράση ισχυρών και συγκροτημένων εθνικών κρατών με μεγάλη ιστορία τόσο ως προς τις πολυπληθείς πληθυσμιακές μετακινήσεις, όσο και ως προς τις πολιτικές διευθετήσεις και τις πολεμικές συρράξεις. Η ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική είχε πάντα ως στόχο να ρυθμίσει ζητήματα κατανομής και ανταλλαγής πληθυσμών και όχι να επανδρώσει τις ήδη συστημένες κοινωνίες της με νέους πληθυσμούς όπως ήταν η περίπτωση της Αμερικανικής Ηπείρου. Αποτέλεσμα, η στήριξη του μεταναστευτικού φαινομένου πάνω σε διακρατικές συμφωνίες, άμεσα συνδεδεμένες με τις μεταναστευτικές πολιτικές της Ευρώπης και προσδιορισμένες από την ιδιαίτερη διαδικασία συγκρότησης των εθνικών κρατών.

Η ενιαία αγορά, η υιοθέτηση του κοινού ευρωπαϊκού νομίσιματος ευνόησαν την ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και τις αυξανόμενες πιέσεις των μεταναστευτικών κυμάτων και οδήγησαν την Ε.Ε. στην συνειδητοποίηση της ανάγκης για κοινοτική δράση. Έτσι, από τα μέσα της δεκαετίας του '80 ξεκινάει και τυπικά η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών με την ανάπτυξη ενός θεσμικού πλαισίου σε ευρωπαϊκό επίπεδο που σταδιακά παίρνει την μορφή συγκεκριμένων αξόνων πολιτικής και συνεργασίας για μια σειρά από ζητήματα που σχετίζονται με την μετανάστευση και με την

¹³ Η μεταναστευτική πολιτική ορίζεται ως το σύνολο των μέτρων και των υιοθετημένων κοινωνικών πρακτικών – σύμφωνα με δύο αναγκαίους και συμπληρωματικούς άξονες – οι οποίοι:

♦ Ρυθμίζουν και ελέγχουν την είσοδο, τη διαμονή και την απασχόληση των μη πολιτών μιας συγκεκριμένης κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων για ενθάρρυνση για επιστροφή ή προσωρινή διαμονή και για την καταπολέμηση της λαθρομετανάστευσης (Schnapper, 1992).

♦ Αντιμετωπίζουν τους ήδη εγκατεστημένους μεταναστευτικούς πληθυσμούς σε εθνικό έδαφος. Με άλλα λόγια, ο δεύτερος άξονας αποτελεί τον άξονα της καθαρής κοινωνικής πολιτικής που διακρίνεται στις επιμέρους εθνικές πολιτικές ένταξης και ενσωμάτωσης των μεταναστών, είτε αυτές αφορούν την εκπαιδευτική πολιτική, είτε τη στεγαστική πολιτική, είτε τις πολιτικές της κοινωνικής ασφάλισης, υγείας και πρόνοιας, είτε τις πολιτικές απασχόλησης που εφαρμόζονται στους νόμιμους πληθυσμούς οι οποίοι δεν διαθέτουν την εθνικότητα της χώρας στην οποία είναι εγκατεστημένοι (Schnapper, 1992).

κατοχύρωση των τεσσάρων θεμελιωδών ελευθεριών (ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων, αγαθών, υπηρεσιών και ανθρώπων). Ωστόσο, η μεταναστευτική πολιτική ως διακριτή πολιτική της Ε.Ε. εισάγεται ουσιαστικά με την συνθήκη του Maastricht το 1992 και διαμορφώνεται πιο συγκεκριμένα με την Συνθήκη του Schengen (1985) που τέθηκε σε ισχύ το 1995 με σκοπό μεταξύ άλλων την εγκαθίδρυση ενός χώρου ελεύθερης κυκλοφορίας των ανθρώπων μέσα στην Ε.Ε. Μέχρι τότε η μεταναστευτική πολιτική ασκούταν ως μέρος γενικότερων πολιτικών. Σ' αυτή την πρώιμη περίοδο, διακρίνονται τέσσερα στάδια στην εξέλιξη των σχετικών μεταναστευτικών πολιτικών:

Το πρώτο στάδιο (1973) κατά το οποίο φιλελευθεροποιούνται οι συνοριακοί έλεγχοι και τίθεται σε ισχύ η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων.

Το δεύτερο στάδιο (1973-1985), κατά το οποίο, σε συνθήκες οικονομικής κρίσης και αναδιάρθρωσης, η μαζική και «νόμιμη» (μη ελεγχόμενη) μετανάστευση περιορίζεται. Κατά το στάδιο αυτό, οι μετακινήσεις μεταξύ των κρατών της διευρυμένης Ευρώπης ευνοούνται, η επιστροφή των μεταναστών στις εστίες τους ενθαρρύνεται, προβλέπονται μέτρα ένταξης των μεταναστών δεύτερης γενιάς και αυξάνονται οι περιορισμοί απέναντι σε νέους μετανάστες.

Το τρίτο στάδιο (1985-1992) χαρακτηρίζεται από την κατάργηση των οικονομιών του λεγόμενου «Ανατολικού Μπλόκ» και ξεκινάει με την Λευκή Βίβλο (1985) που ουσιαστικά εγκαθιδρύει στην πράξη την Κοινή Αγορά. Με την αυξανόμενη μεταναστευτική κίνηση και στην συνέχεια την κατάργηση των εσωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα κράτη μέλη της συνειδητοποίησαν αυτό που είχε αρχίσει να διαφαίνεται από τις αρχές της δεκαετίας του '80, δηλαδή, την αδήριτη ανάγκη να συνεργαστούν στενά στα ζητήματα της μεταναστευτικής πολιτικής, που αφορούσαν στον έλεγχο των μεταναστευτικών ροών, καθώς η πολυπλοκότητα και η δυσκολία των συναφών θεμάτων δεν επέτρεπε πλέον την επίλυση τους αποσπασματικά και αποκλειστικά σε εθνικό ή διακρατικό επίπεδο, αλλά απαιτούταν η εναρμόνιση των μεταναστευτικών τους πολιτικών προκειμένου να τεθούν οι ανάλογες βάσεις για μια κοινή πολιτική.

Αποτέλεσμα, η υπογραφή σειράς συμφωνιών¹⁴ σε ευρωπαϊκό επίπεδο που ασχολούνται με γενικότερα ζητήματα αλλά και με θέματα που σχετίζονται με την μετανάστευση από άλλες χώρες εκτός Ε.Ε. Κομβικό σημείο προκειμένου να ληφθούν οι πρώτες αποφάσεις σε κοινοτικό επίπεδο για την οικοδόμηση μιας κοινής πολιτικής μετανάστευσης αποτέλεσαν η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (1986) που προέβλεπε τη δημιουργία της Κοινής Αγοράς, δηλαδή ενός κοινοτικού χώρου με ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, υπηρεσιών, εμπορευμάτων και κεφαλαίων, καθώς και το σχέδιο της Σύμβασης του Δουβλίνου (1990)¹⁵. Παράλληλα η υπογραφή της Συνθήκης του Schengen (1985), ως εξω-κοινοτικής πρωτοβουλίας μεταξύ πέντε κρατών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, για τον έλεγχο των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης και την ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών στον Ενιαίο Ευρωπαϊκό Χώρο, σήμανε την αφετηρία για την δημιουργία μιας κοινής πορείας μεταξύ των κρατών – μελών στην Ε.Ε.

Το τέταρτο στάδιο (1992 μέχρι σήμερα), κατά το οποίο η Συνθήκη του Maastricht¹⁶ διευρύνει τον πολιτικό χαρακτήρα της Κοινότητας προβλέποντας κοινές¹⁷ ή σχετικώς εναρμονισμένες πολιτικές για μια σειρά θεμάτων που εκφεύγουν από την σφαίρα της οικονομίας, προδιαγράφοντας, μεταξύ άλλων, μια κοινή συντονισμένη πολιτική για την μετανάστευση.

Ειδική αναφορά οφείλει να γίνει στον πρώτο πυλώνα της Συνθήκης, στα «Κοινοτικά Θέματα», ο οποίος ασχολείται με την πολιτική χορήγησης βίζας και τον προσδιορισμό των κρατών, οι πολίτες των οποίων απαιτείται να έχουν βίζα προκειμένου να εισέλθουν στην

¹⁴ Η Ευρωπαϊκή Ένωση προχώρησε στη θέσπιση νομοθεσίας (Οδηγίες, Αποφάσεις, Διεθνείς Συμβάσεις και Κανονισμοί) είτε με τη μορφή εξειδικευμένων νομοθετημάτων είτε στα πλαίσια γενικότερων διατάξεων που περιλαμβάνουν τον καθορισμό ποσοτικοποιημένων στόχων για την υλοποίηση βασικών παραμέτρων του φαινομένου της μετανάστευσης.

¹⁵ Η Σύμβαση του Δουβλίνου (Dublin Convention, 1990), υπογράφηκε με σκοπό να αποτρέψει πολλαπλές και καταχρηστικές αιτήσεις για άσυλο και να λύσει το πρόβλημα των «περιπλανώμενων προσφύγων».

¹⁶ Με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992) τα ζητήματα θεωρήσεων (visa), ασύλου και μετανάστευσης ανακηρύσσονται σε «θέματα κοινού ενδιαφέροντος». Συντελείται, έτσι, το πρώτο ουσιαστικό βήμα σε επίπεδο Συνθήκης στην πορεία κοινοτικοποίησης της πολιτικής μετανάστευσης μεταξύ των κρατών- μελών.

¹⁷ Για πρώτη φορά, προβλέπεται η δημιουργία ενιαίου σώματος της Ε.Ε. που θα ασχολείται με ζητήματα δικαιοσύνης, μετανάστευσης και ασύλου, ασφάλειας και αστυνομικής συνεργασίας (EUROPOL).

επικράτεια κάποιου κράτους μέλος και στον πυλώνα με θέμα «η Δικαιοσύνη και οι Εσωτερικές Υποθέσεις» που ασχολείται με την πολιτική ασύλου, με την διάβαση των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε., καθώς και με τον συντονισμό των μεταναστευτικών πολιτικών των κρατών μελών όσον αφορά τις συνθήκες εισόδου, διαμονής, κυκλοφορίας και απασχόλησης των μεταναστών, επανένωσης των οικογενειών τους και αντιμετώπισης της παράνομης μετανάστευσης.

Επιπρόσθετα, κύρια βήματα αυτής της πορείας της Ε.Ε. για μια κοινή μεταναστευτική πολιτική αποτέλεσαν πέραν της Συνθήκης του Άμστερνταμ που θεωρήθηκε ως η πρώτη ουσιαστική προσπάθεια με σκοπό την ευρωπαϊκή διάσταση της μετανάστευσης, οι αποφάσεις που λήφθηκαν στο Τάμπερε της Φινλανδίας, ο Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων, το Πρόγραμμα της Χάγης, αλλά και οι αποφάσεις που λήφθηκαν στα Ευρωπαϊκά Συμβούλια.

Η κοινή ευρωπαϊκή πολιτική μετανάστευσης περιέχει τόσο μέτρα καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης, όσο και μέτρα που αφορούν τη νόμιμη μετανάστευση στις χώρες μέλη της Ε.Ε. Παρ' όλα αυτά, όπως θα φανεί παρακάτω, η κυριότερη προσπάθεια στρέφεται στον τομέα της εναρμόνισης των πολιτικών των κρατών μελών σχετικά με τις προϋποθέσεις υποδοχής και παραμονής των πολιτών τρίτων χωρών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3. ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

3.1. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Στις 4 Νοεμβρίου 1950, υπεγράφη η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία περιλαμβάνει μια πρώτη αναφορά σε θέματα που άπτονται του μεταναστευτικού φαινομένου.

Σε ό,τι αφορά το δικαίωμα στην ελεύθερη μετακίνηση, το άρθρο 2.1. του Πρωτοκόλλου 4 αναφέρει: *«Όποιος βρίσκεται νόμιμα στο έδαφος ενός Κράτους, έχει το δικαίωμα να μετακινείται σε αυτό ελεύθερα και να επιλέξει ελεύθερα την κατοικία του».*

3.2. Η ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ ΚΑΙ Η ΕΝΙΑΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΑΞΗ

Στα μέσα της δεκαετίας του 1980, παρατηρείται μια επιτάχυνση στην προσπάθεια της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Έτσι, το 1985 παρουσιάζεται από τη Ευρωπαϊκή Επιτροπή η Λευκή Βίβλος, με τίτλο «Η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς» με σκοπό την μέχρι το τέλος του 1992, άρση των φραγμών που περιόριζαν την ελεύθερη διακίνηση των αγαθών, υπηρεσιών, κεφαλαίων και προσώπων εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Οι στόχοι της Λευκής Βίβλου ενσωματώθηκαν στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη που ήρθε ένα χρόνο αργότερα και αποτέλεσαν τη βάση για τη δημιουργία της ενιαίας αγοράς και της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

3.3. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ SCHENGEN

Ένα από τα σημαντικότερα βήματα για την διευκόλυνση της κυκλοφορίας των πολιτών στο εσωτερικό της Ένωσης πραγματοποιήθηκε το 1985, όταν οι κυβερνήσεις πέντε εκ των έξι

ιδρυτικών μελών της¹⁸, υπέγραψαν μια συμφωνία στην παραμεθόρια κωμόπολη του Λουξεμβούργου Schengen (Schengen I).

Στην πορεία εκπονήθηκε και δεύτερη σύμβαση, η οποία υπεγράφη στις 19 Ιανουαρίου του 1990¹⁹, η επονομαζόμενη Εκτελεστική Συνθήκη του Σένγκεν (Schengen II). Η ισχύς της συνθήκης του Schengen ξεκίνησε το 1995 και ήταν αυτή που σήμανε την τμηματική κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα μεταξύ των χωρών που την είχαν υπογράψει, των κρατών μελών της Ε.Ε., ενώ παράλληλα οδήγησε στη δημιουργία ενιαίων εξωτερικών συνόρων²⁰. Έτσι λοιπόν, καθιερώθηκαν κοινοί κανόνες όσον αφορά την έκδοση θεώρησης, το δικαίωμα ασύλου και τον έλεγχο στα εξωτερικά σύνορα. Στόχος να διευκολυνθεί η νόμιμη είσοδος των πολιτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, υπηρεσιών και εμπορευμάτων στο εσωτερικό της^{21 22}.

3.4. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ

¹⁸ Η Συνθήκη υπογράφηκε αρχικά, από τις χώρες της Μπενελούξ (Ολλανδία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο), την Ομοσπονδιακή Γερμανία και τη Γαλλία και από το 1990 και την Ιταλία.

¹⁹ Η σύμβαση υλοποίησης της συμφωνίας του Schengen υπεγράφη το 1990 από την Γαλλία, τη Γερμανία, τις Κάτω Χώρες, το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο. Από τότε η ζώνη Schengen έχει σταδιακά επεκταθεί στο σύνολο των ευρωπαϊκών χωρών της ένωσης (με εξαίρεση το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία) και με βάση τη Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997) προσαρτήθηκε ως πρωτόκολλο της Συνθήκης. Η Ισλανδία και η Νορβηγία που δεν είναι μέλη της Ε.Ε. μαζί με 13 κράτη μέλη της Ε.Ε. εφαρμόζουν, πλήρως τις διατάξεις του Schengen. Όλα τα συμμετέχοντα κράτη έχουν (συμπεριλαμβανομένων και των 12 νέων κρατών μελών) μεν αποδεχτεί το «κεκτημένο του Schengen» (ως κεκτημένο νοείται η συμφωνία του 1985 και η σύμβαση του 1990), ο χώρος Σένγκεν όμως εκτείνεται σήμερα σε εννέα απ' αυτά. (Έκδοση στις 7 Δεκεμβρίου 2007 σχετικής απόφασης, που επιτρέπει την άρση των ελέγχων στα σύνορα των κρατών αυτών, κρίνοντας ότι για τις χώρες αυτές πληρούνται όλοι οι όροι ώστε να επιτραπεί η εφαρμογή του κεκτημένου του Σένγκεν. Κατά συνέπεια, η ουσιαστική άρση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα έλαβε χώρα στις 21 Δεκεμβρίου 2007 και αφορούσε τα χερσαία και τα θαλάσσια σύνορα. Για τα εναέρια σύνορα η ημερομηνία είναι 30 Μαρτίου 2008.) Μάριος Καμχής, 2007.

²⁰ Μπάκαβος Χ., Παπαδοπούλου Δ., 2002.

²¹ Pascal Fontaine, 1998.

²² Για περισσότερες λεπτομέρειες σε σχέση με τη Συνθήκη του Σένγκεν και τα συνοδευτικά μέτρα βλέπε την παρακάτω ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.europa.eu.int/scadplus/leg/el/lvb/133020.htm>

Στην Συνθήκη του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση του 1992²³, η πολιτική της μετανάστευσης και του ασύλου τίθεται για πρώτη φορά ως «θέμα κοινού ενδιαφέροντος» για τα κράτη μέλη και εντάσσεται στο επίκεντρο του πυλώνα «Συνεργασία στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων», θέτοντας ως προτεραιότητα τη φύλαξη των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης και τη διαμόρφωση ενός κοινού πλαισίου για την είσοδο και την διαμονή υπηκόων τρίτων χωρών.

3.5. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ αποτελεί ορόσημο στη δέσμευση των μελών της Ε.Ε. για συνεργασία στους τομείς της Δικαιοσύνης και των Εσωτερικών Υποθέσεων κυρίως όσον αφορά τον έλεγχο των συνόρων και τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών.

Πιο αναλυτικά, σύμφωνα με τη Συνθήκη, **17 Ιουνίου 1997**, τα ζητήματα της μετανάστευσης και των άλλων πολιτικών που συνδέονται με την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, είχαν ως στόχο την καταπολέμηση της ανεργίας και την ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας. Με την παρούσα Συνθήκη ενισχύονται τα δικαιώματα των πολιτών της Ένωσης, μέσω της κατοχύρωσης των δικαιωμάτων του ευρωπαίου πολίτη, των δικαιωμάτων των καταναλωτών και με την κατοχύρωση της αρχής της διαφάνειας. Επιπλέον δημιουργείται ένας χώρος ελευθερίας, όπου ενισχύεται η αστυνομική και δικαστική συνεργασία και ενσωματώνεται η Συνθήκη του Schengen στις κοινοτικές διαδικασίες²⁴.

Με την θέση σε ισχύ της Συνθήκης του Άμστερνταμ, την 1η Μαΐου 1999, τα ζητήματα του ασύλου και της μετανάστευσης γίνονται κεντρικής σημασίας πολιτικά θέματα για την Ε.Ε. Με αυτόν τον τρόπο, τα κράτη μέλη που συμμετέχουν σε αυτή, ενισχύουν την πρόθεσή τους για μακροπρόθεσμη εναρμόνιση των πολιτικών τους στους τομείς του δικαίου, του ασύλου, της μετανάστευσης και του ελέγχου των εξωτερικών συνόρων, εντός χρονικού πλαισίου πέντε ετών μετά τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης (δηλαδή μέχρι την 1η Μαΐου

²³ Άρθ.Κ.1. Συνθ.ΕΕ.

²⁴ Από την θέση σε ισχύ της Συνθήκης, το 1999, ακολούθησε η μεταφορά της θεματικής του Σένγκεν στο θεσμικό και νομικό πλαίσιο της Ε.Ε. (Το αποκαλούμενο Πρωτόκολλο του Σένγκεν).

2004), επισφραγίζοντας έτσι, για πρώτη φορά τον κοινοτικό τους χαρακτήρα²⁵ και θέτουν ως έναν από τους κύριους στόχους τους την σταδιακή δημιουργία, διατήρηση και περαιτέρω εξέλιξη ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαίου. Σκοπός η ανάπτυξη μιας εταιρικής σχέσης επί πολιτικού, οικονομικού και κοινωνικού επιπέδου με τις χώρες προέλευσης των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο, με στόχο την βελτίωση των συνθηκών ζωής και των δυνατοτήτων απασχόλησης των ανθρώπων σε αυτές τις χώρες, την καταπολέμηση της φτώχειας και την εξασφάλιση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Τέλος, η Συνθήκη του Άμστερνταμ εισήγαγε μεταξύ άλλων, κάποιες καινούργιες ρήτρες και ρυθμίσεις σχετικά με την μετανάστευση όπως την ενσωμάτωση της Συνθήκης του Σέγκεν²⁶ στην Συνθήκη της Ε.Ε., προβλέποντας ταυτόχρονα την κατοχύρωση των κρατών-μελών της ως προς την διατήρηση της δημόσιας τάξης και της προστασίας της εσωτερικής τους ασφάλειας.

Αναντίρρητα, μπορεί επομένως να υποστηριχθεί, ότι μετά την αποφασιστική συμβολή της Συνθήκης του Άμστερνταμ στην εντατικοποίηση της διαδικασίας κοινοτικοποίησης που διαρκεί μέχρι σήμερα, η μεταναστευτική πολιτική στα κράτη μέλη της Ε.Ε. εγγράφεται πλέον σε ένα νέο κοινοτικό πλαίσιο.

3.6. ΧΑΡΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Ο Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ε.Ε. που υιοθετήθηκε ως διακήρυξη στη Σύνοδο Κορυφής της Νίκαιας²⁷ το Δεκέμβριο του 2000, καταγράφει τα θεμελιώδη δικαιώματα των

²⁵ Κοινοτικός χαρακτήρας της μεταναστευτικής πολιτικής και της πολιτικής ασύλου σήμαινε ότι οι τομείς αυτοί θα ρυθμίζονταν πλέον από νομική άποψη δεσμευτικά, στη βάση προτάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο επίπεδο της Ε.Ε., αυξάνοντας τις αρμοδιότητες της Ε.Ε. και μειώνοντας συγχρόνως τις αρμοδιότητες των επιμέρους κρατών-μελών στους συγκεκριμένους τομείς.

²⁶ Η Σύμβαση εφαρμογής των Συμφωνιών Σένγκεν αποτελεί κοινοτικό κεκτημένο αφού έχει ενσωματωθεί στη Συνθήκη για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΣΕΚ) ως πρωτόκολλο αριθμός 2, ρυθμίζοντας, καταρχήν, θέματα σταδιακής κατάργησης των ελέγχων στα κοινά σύνορα των κρατών μελών, όπως και θέματα ασύλου και διαμονής αλλοδαπών τρίτων χωρών.

²⁷ Με τη Συνθήκη της Νίκαιας, 26 Φεβρουαρίου 2001, διακηρύσσεται ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος αφορά κυρίως τους υπηκόους των κρατών μελών (Άρθρα 12,14,18,39,43 και 49 του Χάρτη). Για τους υπηκόους τρίτων χωρών υπάρχει ρύθμιση στο

Ευρωπαίων πολιτών και όσων διαμένουν νόμιμα στην επικράτεια της Ένωσης. Ο Χάρτης αποτελεί την πρώτη προσπάθεια των 15 τότε κρατών-μελών να υπάρξουν σε ενιαίο κείμενο θεμελιώδη δικαιώματα τα οποία θα δέσμευαν πλέον σε κοινοτικό επίπεδο για το σεβασμό τους. Ο Χάρτης περιλαμβάνει σε τέσσερα άρθρα ορισμένα δικαιώματα που αφορούν στους αλλοδαπούς, όπως η απαγόρευση της αναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας (άρθρο 5), η αναγνώριση του δικαιώματος του ασύλου (άρθρο 18), η απαγόρευση απομάκρυνσης, απέλασης ή έκδοσης αλλοδαπού προς κράτος που διαθέτει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση (άρθρο 19), η απαγόρευση διακρίσεων λόγω εθνοτικής καταγωγής και ιθαγένειας (άρθρο 21) κλπ.

Ο Χάρτης ενσωματώθηκε αρχικά ως πρωτόκολλο στη Συνθήκη της Νίκαιας με μη δεσμευτικό χαρακτήρα, έπειτα αποτέλεσε το μέρος II της Ευρωπαϊκής Συνταγματικής Συνθήκης, η οποία ψηφίστηκε στις 29 Οκτωβρίου 2004, αλλά δεν κυρώθηκε από τη Γαλλία και την Ολλανδία, για να αντικατασταθεί από τη Μεταρρυθμιστικής Συνθήκης ή αλλιώς Συνθήκη της Λισσαβόνας²⁸, η οποία υπογράφηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2007. Ο Χάρτης που αποτελούσε μεν πρωτογενές δίκαιο, αλλά δεν είχε ενσωματωθεί στο κείμενο της Συνθήκης είχε δεσμευτικό χαρακτήρα για όλες τις χώρες πλην της Μ. Βρετανίας και της Πολωνίας, με την προϋπόθεση βέβαια ότι η Συνθήκη θα επικυρωνόταν από τα κράτη-μέλη και θα ίσχυε από το 2009 σύμφωνα με το αρχικό σχέδιο.

3.7. ΣΥΝΟΛΟΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Το άρθρο 3 της Συνθήκης της Ρώμης (1957) αναφέρει ότι η κοινότητα οφείλει να λάβει μέτρα για την ελεύθερη είσοδο και κυκλοφορία των προσώπων. Με την πάροδο όμως του χρόνου έγινε σαφές ότι η ελεύθερη κυκλοφορία σήμαινε, ότι κάθε πολίτης οπουδήποτε

άρθρο 15, σύμφωνα με το οποίο «όσοι έχουν άδεια να εργάζονται στο έδαφος των κρατών-μελών δικαιούνται συνθηκών εργασίας αντίστοιχων με εκείνες που απολαμβάνουν οι πολίτες της Ένωσης» (V-Project Research Consulting (vprc), Μεταναστευτική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Κύριες Συνθήκες, Διατάξεις και Οδηγίες, σελ 11.).

²⁸ Στη Συνθήκη της Λισσαβόνας υπάρχουν ρυθμίσεις που αφορούν στην ενίσχυση των πολιτικών σχετικά με τους τομείς της μετανάστευσης και ειδικότερα στην πλήρη απασχόληση καθώς και στην ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής. (ΣΛΕ άρθρα 69-69Γ).

στην Ε.Ε. έπρεπε να διαθέτει την ίδια προστασία και δυνατότητα πρόσβασης στη δικαιοσύνη. Καθίσταται επομένως εμφανές ότι, οι τρεις έννοιες της ελευθέριας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης είναι, πράγματι, στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους. Η ελευθερία χάνει σε μεγάλο βαθμό το νόημα της, εάν οι πολίτες δεν μπορούν να ζήσουν με ασφάλεια, προστατευόμενοι από ένα νομικό σύστημα στο οποίο μπορούν να έχουν όλοι την ίδια εμπιστοσύνη. Έτσι λοιπόν, στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πραγματοποίησε μια έκτακτη συνοδό στο **Τάμπερε της Φινλανδίας** για να εξετάσει το όλο ζήτημα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων ενώ το 2001 οι αρχηγοί των κρατών ή των κυβερνήσεων της Ένωσης συναντήθηκαν στο **Λάακεν** του Βελγίου και στηριζόμενοι στα συμπεράσματα της Συνόδου στο Τάμπερε, επιβεβαίωσαν τη βούληση τους να υιοθετήσουν μια κοινή πολιτική άσυλου και μετανάστευσης.

3.7.1. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΤΑΜΠΕΡΕ²⁹

Ένα σημαντικό βήμα στην κατεύθυνση της εναρμόνισης της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής έγινε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999 κατά την διάρκεια της έκτακτης Ειδικής Συνόδου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που πραγματοποιήθηκε στο Τάμπερε της Φινλανδίας. Στα συμπεράσματα της Προεδρίας υπογραμμίστηκε η ανάγκη διερεύνησης των ζητημάτων που αναφέρονται σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανάπτυξη στις χώρες και τις περιφέρειες προέλευσης και διέλευσης των μεταναστών, καθώς η εταιρική σχέση με τις εν λόγω τρίτες χώρες θα συνέβαλλε σημαντικά στην επιτυχία των προληπτικών μέτρων. Επιπλέον, διαπιστώθηκε η ανάγκη μιας δυναμικής πολιτικής ενσωμάτωσης των πολιτών τρίτων χωρών που θα είχε στόχο την παραχώρηση δικαιωμάτων και καθηκόντων, συγκρίσιμων με εκείνα των πολιτών της Ε.Ε.

Στο ίδιο συμβούλιο, εγκρίθηκε και το πρώτο πολυετές πρόγραμμα το οποίο έθετε ως προτεραιότητα να γίνει η Ένωση ένας χώρος ελευθέριας, ασφάλειας και δικαιοσύνης: οι ηγέτες της Ε.Ε. ενέκριναν ένα σαφές και φιλόδοξο πρόγραμμα δράσης που περιλάμβανε

²⁹ Για όλες τις αποφάσεις περί μετανάστευσης στο επίπεδο των δύο Συνόδων Κορυφής του Τάμπερε και της Σεβίλλης βλέπε, την ηλεκτρονική διεύθυνση: http://europa.eu.int/council/off/conclu/oct99/oct99_el.html

περίπου 60 μέτρα τα οποία έπρεπε να ληφθούν μέχρι το 2004. Ανάμεσα στα βασικά θέματα που εξετάστηκαν και διατυπώθηκαν ρητώς στην Ειδική Σύνοδο Κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ήταν μια κοινή πολιτική της Ε.Ε. στα θέματα του ασύλου και της μετανάστευσης, έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένας πραγματικός ευρωπαϊκός χώρος δικαιοσύνης, έχοντας ως στόχο την προώθηση της κατάργησης των διακρίσεων στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή και την επεξεργασία μέτρων καταπολέμησης του ρατσισμού και της ξενοφοβίας³⁰.

Συγχρόνως, κατά τη διάρκεια του Συμβουλίου, τονίστηκε η αναγκαιότητα εξασφάλισης μιας πιο αποτελεσματικής διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών και καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης, Επιπρόσθετα, ζητήθηκε ρητώς η ίση μεταχείριση των υπηκόων άλλων χωρών οι οποίοι διαμένουν νόμιμα στα Κράτη μέλη, καθώς και η χάραξη μιας σθεναρής πολιτικής κοινωνικής ένταξης η οποία θα είχε διττό στόχο: αφενός την προάσπιση των δικαιωμάτων των νομίμως διαμενόντων υπηκόων άλλων χωρών και αφετέρου την τήρηση των υποχρεώσεων τους, ανάλογων με εκείνων των υπηκόων της Ε.Ε. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι στη συνέχεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε που είχε ζητήσει να θεσπισθεί μια σθεναρότερη πολιτική κοινωνικής ένταξης, η Ε.Ε. εφοδιάστηκε με ένα σύνολο μέτρων που θα επέτρεπαν τη διευκόλυνση της κοινωνικής ένταξης στους ακόλουθους τομείς:

- το δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση,
- το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών, κατοίκων μακράς διάρκειας
- τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό τη μισθωτή απασχόληση ή την άσκηση ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας,
- την πολιτική για το άσυλο
- την καταπολέμηση των διακρίσεων

³⁰ Σχετικά, το Συμβούλιο υιοθέτησε το 2000 δύο οδηγίες. Η πρώτη είναι η οδηγία περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης χωρίς φυλετική ή εθνοτική διάκριση και η δεύτερη η οδηγία περί ορισμού γενικού πλαισίου για την υλοποίηση της ίσης μεταχείρισης στην απασχόληση και στο επάγγελμα.

- την εξασφάλιση για τους υπηκόους τρίτων χωρών της ίδιας προστασίας που απολαμβάνουν οι εργαζόμενοι της Ένωσης όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση όταν μετακινούνται στο εσωτερικό της Ένωσης.

3.7.2. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΣΤΟ ΛΑΑΚΕΝ

Στο **Λάκεν** τον Δεκέμβριο του 2001, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επανέλαβε τους κύριους στόχους και τις κατευθυντήριες γραμμές, όπως είχαν διατυπωθεί στο Τάμπερε για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανοίγοντας έτσι μια καινούργια σελίδα για το μέλλον της Ε.Ε., έχοντας ως στόχο τη διαμόρφωση ενός κοινού πλαισίου δράσης. Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθέτησε την Έκθεση της Επιτροπής του 2001 για μια «Κοινή Μεταναστευτική Πολιτική για την Παράνομη Μετανάστευση» η οποία απέδιδε σημασία στη διαχείριση του προβλήματος και από τις ίδιες τις χώρες αποστολής, επισημαίνοντας παράλληλα, το γεγονός της καθυστέρησης μιας κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής μετανάστευσης καθώς και την περιορισμένη έκτασή της συγκριτικά με τους αρχικούς σχεδιασμούς. Κατά τη διάρκεια αυτού του Συμβουλίου δε, γίνεται για πρώτη φορά λόγος για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση του κοινωνικού αποκλεισμού και δημιουργείται το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης.

3.8. ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΜΕΤΑ ΤΟ 2001

Τον Ιούνιο του 2002, κατά τη διάρκεια της Συνόδου Κορυφής στη **Σεβίλλη** της Ισπανίας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έδωσε έμφαση στην ανάγκη επιτάχυνσης της εφαρμογής όλων των πτυχών του προγράμματος που συμφωνήθηκε στο Τάμπερε. Παράλληλα, η Ισπανική Προεδρία προσπάθησε να συγκεκριμενοποιήσει το χρονοδιάγραμμα των κοινών δράσεων, υπογραμμίζοντας αφενός εκ νέου, ότι έχει αποφασιστική σημασία για τα κράτη μέλη να ελέγχονται τα ρεύματα των μεταναστών, τηρώντας το δίκαιο και σε συνεργασία με τις

χώρες προέλευσης και διέλευσης των μεταναστών και αφετέρου ότι η δράση της Ε.Ε. στο χώρο της μετανάστευσης πρέπει να βασίζεται στις εξής αρχές :

- Η θεμιτή φιλοδοξία των μεταναστών για μια καλύτερη ζωή πρέπει να εναρμονίζεται με τη δυνατότητα υποδοχής της Ε.Ε. και των κρατών μελών της, ενώ η μετανάστευση πρέπει να λαμβάνει χώρα πάντα στο πλαίσιο της νομιμότητας.
- Η ενσωμάτωση των νόμιμων μεταναστών στην Ε.Ε. σημαίνει αναγνώριση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που πηγάζουν από τα θεμελιώδη δικαιώματα που είναι αναγνωρισμένα στην Ε.Ε.³¹.

Τη σημασία του μεταναστευτικού φαινομένου και την αναγκαιότητα χάραξης κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής αναγνώρισε και η **Ελληνική Προεδρία** η οποία συμπεριέλαβε τη μετανάστευση ως κύρια προτεραιότητά της. Στη διάσκεψη κορυφής στη **Θεσσαλονίκη το 2003**, επισημοποιείται οριστικά το δίπολο που περιλαμβάνει από την μία, την κοινωνική ένταξη των νομίμων μεταναστών στις χώρες-μέλη και από την άλλη την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναγνώρισε ότι, δεδομένου της υψηλής πολιτικής προτεραιότητας που δίδεται στο θέμα της μετανάστευσης, υπάρχει σαφής ανάγκη για μια πιο συγκροτημένη πολιτική της Ε.Ε., η οποία να καλύπτει όλο το φάσμα των σχέσεων με τις τρίτες χώρες και στην οποία να συμπεριλαμβάνεται η ταχεία σύναψη συμφωνιών επαναπατρισμού με βασικές τρίτες χώρες καταγωγής. Έτσι, κρίθηκε ότι πρέπει να δοθεί μεγάλη βαρύτητα στο ζήτημα της ομαλής ένταξης των νομίμων μεταναστών στις κοινωνίες της Ε.Ε. και ζητήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συντάσσει ετήσια έκθεση για την μετανάστευση στην Ευρώπη. Η έκθεση αυτή, θα πρέπει να περιλαμβάνει στοιχεία και πληροφορίες και να συμβάλει στην ανάπτυξη και προαγωγή πολιτικών πρωτοβουλιών για μια αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της μεταναστευτικής πολιτικής στην Ευρώπη. Προτάθηκε ακόμη η δημιουργία μιας ευρωπαϊκής υπηρεσίας προστασίας των συνόρων για τον συνολικό έλεγχο των εξωτερικών συνόρων, η οποία τέθηκε σε λειτουργία από το Μάιο του 2005. Τέλος, υπογραμμίστηκε η ανάγκη μιας σφαιρικής πολιτικής για την μετανάστευση, η οποία θα περιελάμβανε την ενσωμάτωση των μεταναστών στην αγορά εργασίας, την πρόσβαση στις

³¹ Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου Θεμιστοκλή και Δημητρίου Τσάτσου, 2004.

υπηρεσίες υγείας και τις κοινωνικές υπηρεσίες, καθώς και τη σύνδεση των μεταναστών με τον κοινωνικό και πολιτιστικό περίγυρο.

Επί **Ιταλικής προεδρίας**, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις **12-13 Δεκεμβρίου 2003**, χαιρέτισε την απόφαση για τη σύσταση Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα κοινά σύνορα.

Η μη επαρκής διαχείριση των μεταναστών που βρίσκονταν στις χώρες της Ε.Ε., η τρομοκρατία και ο πόλεμος στο Ιράκ συγκρότησαν ένα δυσμενές περιβάλλον για να προχωρήσουν τα θέματα που αφορούσαν κυρίως τις πολιτικές για την ένταξη των μεταναστών. Έτσι οι πενταετείς στόχοι που είχαν τεθεί στο Άμστερνταμ και στο Τάμπερε δεν επιτεύχθηκαν. Η πρόοδος υπήρξε περιορισμένη.

Το ψηφιδωτό των σχετικών κειμένων για την μετανάστευση διανθίζεται μεταξύ άλλων, τόσο από την Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Μετανάστευση, ένταξη και απασχόληση (2003)», όπου ιδιαίτερο βάρος αφιερώνεται στους μετανάστες και στις μειονότητες των χωρών-μελών, από την Πρώτη ετήσια Έκθεση για την μετανάστευση και την ένταξη (2004), όσο και από την Πράσινη Βίβλο «Για μια κοινοτική προσέγγιση της διαχείρισης των οικονομικών μεταναστεύσεων (2004)» και την Πράσινη Βίβλο³² «Για την ισότητα και τη μη διακριτική μεταχείριση στην διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση (2005)».

3.9. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΧΑΓΗΣ

Πέντε χρόνια μετά την Ειδική Σύνοδο του Τάμπερε, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κατά την συνεδρίαση της 4ης και 5ης Νοεμβρίου 2004, ενέκρινε ένα νέο πολυετές πρόγραμμα, το αποκαλούμενο Πρόγραμμα της Χάγης³³ για την ενίσχυση της Ε.Ε. ως χώρου ελευθερίας,

³² Οι Πράσινες Βίβλοι που δημοσιεύονται από την Επιτροπή είναι έγγραφα που αποσκοπούν στην προώθηση του προβληματισμού και στην έναρξη διαβουλεύσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο επί συγκεκριμένου θέματος (π.χ. κοινωνική πολιτική). Οι διαβουλεύσεις που πραγματοποιούνται στα πλαίσια Πράσινης Βίβλου μπορούν στη συνέχεια να αποτελέσουν το έναυσμα της έκδοσης Λευκής Βίβλου προκειμένου να μετατραπούν οι καρποί του προβληματισμού σε συγκεκριμένα μέτρα κοινοτικής δράσης. Πηγή: Γλωσσάριο «Όργανα, πολιτικές και διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης», Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο 2000.

³³ Γενική Έκθεση επί της δραστηριότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2007, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Βρυξέλλες-Λουξεμβούργο, 2008, σελ.141. «Επισκόπηση των δραστηριοτήτων της Ε.Ε.–

ασφάλειας και δικαιοσύνης. Το πρόγραμμα αυτό είχε ως στόχο την βελτίωση της κοινής ικανότητας της Ένωσης και των μελών της να εξασφαλίσουν τα θεμελιώδη δικαιώματα και την πρόσβαση στην δικαιοσύνη για την προστασία των ατόμων που την έχουν ανάγκη, σε συμφωνία με την Σύμβαση της Γενεύης περί του Καθεστώτος των Προσφύγων και άλλες διεθνείς συμβάσεις, για την ρύθμιση των ρευμάτων της μετανάστευσης και τον έλεγχο των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε.

Μεταξύ άλλων, το πρόγραμμα της Χάγης καθόριζε τους βασικούς στόχους της Ένωσης που θα κάλυπταν την πενταετία 2005-2010, στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, περιλαμβάνοντας ταυτόχρονα δέκα προτεραιότητες για την ενίσχυση της Ένωσης ως χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Οι κυριότερες προτεραιότητες που αφορούσαν ειδικά θέματα μεταναστευτικής πολιτικής ήταν:

- Η προώθηση και ενίσχυση του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων για όλους τους πολίτες και η αναβάθμιση της ιθαγένειας της Ένωσης³⁴.
- Ο καθορισμός μιας ισόρροπης αντιμετώπισης της μετανάστευσης. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή επιθυμούσε να καθορίσει μέτρα για μια συντονισμένη αντιμετώπιση και διαχείριση της νόμιμης και της παράνομης μετανάστευσης.
- Η αξιοποίηση των θετικών επιπτώσεων της μετανάστευσης και η ενσωμάτωση των μεταναστών.
- Επιπλέον, ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε στην αποτελεσματικότερη συνεργασία με τις τρίτες χώρες στο ζήτημα της επανεισόδου και της επιστροφής μεταναστών.

Το Πρόγραμμα της Χάγης εντάσσει τη διαχείριση της μετανάστευσης στα ζητήματα εξωτερικής πολιτικής. Παρά το γεγονός ότι αναφέρεται σε πολιτικές για τη νόμιμη μετανάστευση, εντούτοις δεν προσδιορίζει τη μορφή και το μέγεθος αυτής της μετανάστευσης. Αν και βασικός στόχος φαίνεται να είναι η δημιουργία πλαισίου που θα εξασφαλίζει τις προϋποθέσεις μιας «επιλεκτικής» νόμιμης εισόδου των μεταναστών στην

Δικαιοσύνη - Ελευθερία - Ασφάλεια», διαθέσιμο στο http://europa.eu/pol/justise/print_overview_el.htm, (3.9.2008).

³⁴ Μετατροπή του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου στον αυτοτελή Οργανισμό θεμελιωδών δικαιωμάτων. Κανονισμός 168/2007 (L. 53/2007). Ο οργανισμός παρέχει στην Κοινότητα και στα κράτη-μέλη συμβουλές εμπειρογνομόνων σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Ε.Ε., αυτό δεν φαίνεται να οδηγεί σε ένα ευρωπαϊκό μεταναστευτικό σύστημα ή σε μια αύξηση των ευκαιριών νόμιμης μετανάστευσης στα κράτη-μέλη.

Μετά την υιοθέτηση του προγράμματος της Χάγης ακολούθησε το σχέδιο δράσης του Συμβουλίου και της Επιτροπής για την εφαρμογή του προγράμματος της Χάγης για την ενίσχυση της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σε αυτό απαριθμούνται ιδιαίτερα επακριβή μέτρα που έχουν αποφασιστεί, είτε πρόκειται για νομοθετικές προτάσεις, για συμβουλευτικά έγγραφα, όπως τα πράσινα βιβλία, ή ακόμα για εκθέσεις, που έχουν ως στόχο την υλοποίηση των προτεραιοτήτων του προγράμματος της Χάγης, κατά συγκεκριμένο και αποτελεσματικό τρόπο³⁵.

3.10. ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ

Επί **Βρετανικής** προεδρίας, στις 15/16 **Δεκεμβρίου 2005**, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημείωσε την αυξανόμενη σημασία που παρουσιάζουν τα θέματα μετανάστευσης για την Ε.Ε. και τα κράτη μέλη της και υπενθύμισε ότι τα θέματα μετανάστευσης αποτελούν κεντρικό στοιχείο των σχέσεων της Ε.Ε. με πολλές τρίτες χώρες, συμπεριλαμβανομένων, ιδίων, των περιοχών που γειτνιάζουν με την Ένωση, και συγκεκριμένα των ανατολικών, των νοτιοανατολικών περιοχών και της περιοχής της Μεσογείου, ενώ τόνισε παράλληλα ότι θα ενισχύσει το διάλογο και τη συνεργασία για θέματα μετανάστευσης, λαμβάνοντας υπόψη της ιδιαιτερότητες της κάθε ενδιαφερόμενης χώρας.

Ακολούθησε, το επί **Αυστριακής προεδρίας**, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, **στις 15-16 Ιουνίου 2006** στο οποίο αποτυπώθηκαν οι μελλοντικές ενέργειες στον τομέα της μετανάστευσης και της ασφάλειας. Η ανάπτυξη της Παγκόσμιας Προσέγγισης της Μετανάστευσης που είχε συμφωνηθεί τον Δεκέμβριο του 2005 συνιστούσε βασική προτεραιότητα για την Ένωση.

³⁵ Σχέδιο δράσης του Συμβουλίου και της Επιτροπής για την εφαρμογή του προγράμματος της Χάγης για την ενίσχυση της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση [Επίσημη Εφημερίδα C 198, 12.08.2005].

Το Νομοθετικό ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 6ης Ιουλίου 2006, στο Στρασβούργο, σχετικά με στρατηγικές και μέσα για την ένταξη των μεταναστών στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2006/2056) έχοντας λάβει υπόψη μεταξύ άλλων την σημασία ύπαρξης μιας από κοινού δράσης όλων των εμπλεκόμενων με τη μετανάστευση φορέων, μεταξύ άλλων προέβλεπε τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής των υφιστάμενων οδηγιών που σχετίζονται με την ένταξη, ήτοι την οδηγία 2000/78/EK του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση του γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία και τη δρομολόγηση της εκπόνησης, ανά διετία, αυστηρής και χρηστικής έκθεσης, με ακριβή και πλήρη στοιχεία σχετικά με τη μετανάστευση και την ένταξη.

Εξαιρετικά σημαντική υπήρξε επίσης η Απόφαση (ΕΚ) αριθ. 435/2007 του Συμβουλίου της 25ης Ιουνίου 2007 για τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, για την περίοδο 2007 έως 2013, ως μέρος του γενικού προγράμματος Αλληλεγγύη και διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, έχοντας ως στόχο τη χρηματοδότηση μέτρων που προορίζονται να εντάξουν τους υπηκόους τρίτων χωρών στις κοινωνίες υποδοχής³⁶.

Η **Πορτογαλική προεδρία** του δευτέρου εξαμήνου του 2007 έθεσε ως προτεραιότητα της την μεταναστευτική πολιτική και διακήρυξε ότι θα προσπαθήσει να συμβάλει με αποφασιστικό τρόπο προς μια κοινή πολιτική έτσι ώστε να αποφευχθεί η ύπαρξη 27 διαφορετικών μεταναστευτικών πολιτικών.

Τέλος, η **Γαλλία** που ανέλαβε την προεδρία³⁷ το δεύτερο εξάμηνο του 2008, έθεσε ως μια από τις βασικές δράσεις προτεραιότητας της, το ζήτημα της μετανάστευσης συνδέοντας το με το θέμα της ασφάλειας. Επιθυμία της Γαλλίας ήταν να σταματήσουν τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. τις συλλογικές και μαζικές νομιμοποιήσεις των μεταναστών, έχοντας ως βασική ιδέα,

³⁶ Η έγκριση του προγράμματος της Χάγης συνέπεσε με την προετοιμασία των προτάσεων της Επιτροπής για τις δημοσιονομικές προοπτικές 2007-2013, πράγμα που επέτρεψε την εξασφάλιση συνοχής μεταξύ των στόχων του προγράμματος της Χάγης και των δημοσιονομικών μέσων που θα είναι διαθέσιμα για την εν λόγω χρονική περίοδο 2007-2013.

³⁷ Έτσι λοιπόν στα πλαίσια του Άτυπου Συμβουλίου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων της Ε.Ε. που έλαβε χώρα στις Κάννες στις 7 Ιουλίου 2008, καταρτίστηκε επί Γαλλικής Προεδρίας, το προσχέδιο του Συμφώνου για την Κοινή Μεταναστευτική Πολιτική και επικυρώθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Οκτώβριο του 2008. Το Σύμφωνο εστίαζε στην επαγγελματική αποκατάσταση και στην κοινωνική ένταξη των οικονομικών μεταναστών, που είχαν εισέλθει παράνομα σε χώρες της Ένωσης.

ότι η Ευρώπη οφείλει να ελέγξει τη μετανάστευση στο έδαφός της, σύμφωνα με τις δυνατότητες υποδοχής της, τόσο αναφορικά με την αγορά εργασίας όσο και από πλευράς κοινωνικών δομών.

Διαφαίνεται επομένως από τα παραπάνω ότι η ευρωπαϊκή νομοθεσία³⁸ των τελευταίων χρόνων έχει κινηθεί πάνω σε κάποιους συγκεκριμένους άξονες οι οποίοι συνοπτικά θα μπορούσαν να παρουσιαστούν στα ακόλουθα σημεία:

Όσον αφορά την οικονομική μετανάστευση:

- Προϋποθέσεις εισόδου και χορήγησης τίτλου διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό τη μισθωτή απασχόληση και την άσκηση ανεξαρτήτων οικονομικών δραστηριοτήτων (COM (2001) 386, 24/09/2001).
- Προϋποθέσεις χορήγησης τίτλου διαμονής μακράς διάρκειας (COM (2001) 127, 13/03/2001).
- Προϋποθέσεις χορήγησης τίτλου διαμονής μικρής διάρκειας (COM (2002) 0071, 11/02/2002).
- Σύσταση μηχανισμού συντονισμού για τη σύγκλιση όλων των πολιτικών των κρατών-μελών (COM (2000) 757, 22/11/2000).
- Δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου Μετανάστευσης¹¹.
- Διοικητική Συνεργασία ως προς τη φύλαξη των εξωτερικών συνόρων, των θεωρήσεων, του ασύλου και της μετανάστευσης (COM (2000) 567).
- Δημιουργία θεσμοποιημένων οργάνων και ερευνητικών προγραμμάτων και μελετών για την κοινή διαχείριση του μεταναστευτικού φαινομένου.
- Ενσωμάτωση των μεταναστευτικών πολιτικών στις εξωτερικές πολιτικές της Ε.Ε. (απόφαση του Συμβουλίου του Λάακεν) ώστε η διαχείρισή τους να επιτευχθεί μέσα σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο θεσμοποιημένης συνεργασίας της Ε.Ε. με το διεθνές περιβάλλον³⁹.

³⁸ βλ. Ευρωπαϊκή Νομοθεσία στη διεύθυνση: <http://www.europa.eu.int/eur-lex/el/index.html>

³⁹ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λάακεν (14 και 15 Δεκεμβρίου 2001): Συμπεράσματα της Προεδρίας, SN 300/01, ADD1, <http://ue.eu.int/pressData/el/ec/68835.pdf>, αναφέρεται στο Τσίπα, ο. αν. σελ. 106.

- Ένταξη των πολιτικών ενσωμάτωσης των μεταναστών για την κάθε εθνική κοινωνία στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση (COM (2001) 387, 11/07/2001).

Όσον αφορά δε την πολύ πρόσφατη νομοθεσία αναφέρονται:

- Η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης.
- Το Πρωτόκολλο 22 που περιλαμβάνει το δικαίωμα του ασύλου των υπηκόων των κρατών μελών¹⁵.
- Η Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Ενισχυμένη έκδοση Νίκαια) που περιλαμβάνει θεωρήσεις, άσυλο, μετανάστευση και άλλες πολιτικές σχετικές με την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων¹⁶ όπου ρυθμίζονται με κάθε λεπτομέρεια τα θέματα διακίνησης, εγκατάστασης και οι πολιτικές μετανάστευσης των ευρωπαϊκών χωρών.

Εν κατακλείδι, θα μπορούσαμε να πούμε ότι μελετώντας την ανωτέρω ευρωπαϊκή νομοθεσία, γίνεται αντιληπτό το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω μιας πανευρωπαϊκής θεώρησης και αντιμετώπισης του ζητήματος της μετανάστευσης, έχει κάνει τα τελευταία χρόνια σοβαρές προσπάθειες ρύθμισης και διαχείρισης των μεταναστευτικών εισροών, κατευθύνοντας και ελέγχοντας ως ένα βαθμό τις επιμέρους εθνικές πολιτικές κάθε κράτους-μέλους, υιοθετώντας παράλληλα κάποιες βασικές αρχές, σκοπούς και κανόνες από κάθε ένα από αυτά, εξειδικεύοντας τους σύμφωνα με τις ιδιαιτερότητες και την ξεχωριστή φυσιογνωμία του κάθε κράτους ξεχωριστά.

Παρ' όλα αυτά οι δύο βασικές αρχές που φαίνονται να διαγράφονται ως απόλυτη προτεραιότητα και με αυτές φαίνεται να συμφωνούν όλες οι ευρωπαϊκές χώρες, είναι η καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης με παράλληλη αυστηρή αστυνόμευση των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης και η ενσωμάτωση των ήδη εγκατεστημένων μεταναστών στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Αρχές που χαράσσονται πάνω σε δύο βασικούς άξονες, με τον πρώτο να ρυθμίζει τους όρους εισόδου, διαμονής, παράνομης διακίνησης και εξόδου του μετανάστη στη χώρα υποδοχής και τον δεύτερο να ρυθμίζει του όρους και τις συνθήκες ένταξης και ενσωμάτωσης των μεταναστών που έχουν εγκατασταθεί νόμιμα σε μία χώρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η Ευρωπαϊκή Ενοποίηση διαπνέεται σταθερά από την προσήλωση στην ιδέα της ελευθερίας, με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα, τους δημοκρατικούς θεσμούς και το κράτος δικαίου. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο αναδύεται και το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, υπό συνθήκες ασφάλειας και δικαιοσύνης για όλους.

Παρακολουθώντας διαχρονικά τις κεντρικές επιλογές των πολιτικών και, κυρίως, των νομικών κειμένων για την μετανάστευση σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 1980 έως σήμερα, παρατηρείται μια ουσιαστική μεταστροφή.

Η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών με τον τρόπο, με τον οποίο γινόταν αρχικά, από το 1992 (Μάαστριχ) έως και το 2002 (Σύννοδος Κορυφής Σεβίλλη – Ιούνιος 2002), στερούνταν παντελώς της απαραίτητης κοινωνικής και πολιτικής νομιμοποίησης, αφού έρχονταν σε προφανή αντίθεση με τις διακηρυχθείσες αρχές, που κυριαρχούν παραδοσιακά στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο, αλλά και που εμπεριέχονται στις θεμελιώδεις Συνθήκες και τις Χάρτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ισοπολιτεία, ανθρώπινα δικαιώματα, σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, δημοκρατικές ελευθερίες κλπ.)

Παρόλα αυτά από το 2000 και εξής η προτεραιότητα της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής φαίνεται ότι απομακρύνεται σταδιακά από τους αρχικούς στόχους της καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης, της φύλαξης των συνόρων, της υιοθέτησης κοινών ρυθμίσεων για την υποδοχή των μεταναστών και γενικότερα της

ανάληψης αμυντικογενών πρωτοβουλιών απέναντι στην εισβολή υπηκόων τρίτων χωρών και φαίνεται να έχει μετατοπιστεί στην κοινωνική ένταξη⁴⁰ και την καταπολέμηση του ρατσισμού.

Η πολιτική πρωτοβουλία⁴¹ δείχνει να αφορά, πλέον, κατά κύριο λόγο, σ' ένα συντονισμένο προληπτικό έλεγχο με κοινούς κανόνες, σε μια προσέγγιση βασισμένη στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των μεταναστών, στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και στην προσπάθεια διαχείρισης των οικονομικών μεταναστεύσεων. Τα ευρωπαϊκά έθνη της Ευρωπαϊκής Ένωσης οργανώνουν τις μεταναστευτικές πολιτικές τους με βάση τις οικείες και εθνικές ανάγκες τους, λαμβάνοντας όμως άμεσα υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές της Ένωσης και μία κοινή ευρωπαϊκή ιδεολογία γύρω από τα θέματα της ασφάλειας αφού φαίνεται ότι αυτό αποτελεί κοινό ευρωπαϊκό αίτημα.

4.1. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΟΔΟΥ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.

⁴⁰ Ο όρος ένταξη των μεταναστών αναφέρεται στην αμφίδρομη διαδικασία βασιζόμενη σε αμοιβαία δικαιώματα και αντίστοιχες υποχρεώσεις των νομίμων κατοίκων υπηκόων τρίτων χωρών και της κοινωνίας υποδοχής, διαδικασία η οποία προϋποθέτει την πλήρη συμμετοχή του μετανάστη. Αυτό σημαίνει, αφενός, ότι αποτελεί ευθύνη της κοινωνίας υποδοχής να εξασφαλίσει ότι τα τυπικά δικαιώματα των μεταναστών προβλέπονται κατά τρόπο που να επιτρέπει στο άτομο να συμμετάσχει στην οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική ζωή και στη ζωή της κοινωνίας των πολιτών και αφετέρου, ότι οι μετανάστες σέβονται τους θεμελιώδεις κανόνες και αξίες της κοινωνίας υποδοχής και συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία ένταξης χωρίς να χρειάζεται να εγκαταλείψουν την ταυτότητά τους. Κείμενο 9888 – 24 Ιουλίου 2003 : Επιτροπή μεταναστών, προσφύγων και δημογραφικής πολιτικής. Εισηγήτρια: κα Ans Zwerner, Ολλανδία.

⁴¹ Ταυτόχρονα διαπνέεται και από τον απόηχο της Διακυβερνητικής Διάσκεψης του Άμστερνταμ (1997), την ανάγκη προώθησης της Πράσινης Βίβλου για την οργάνωση της εργασίας, τις πρωτοβουλίες για σύσταση οδηγίας με σκοπό την πληροφόρηση και διαβούλευση των εργαζομένων, την εφαρμογή του περιεχομένου της ευρωπαϊκής κοινωνικής συμφωνίας για τη μερική απασχόληση, μέτρα για την υγιεινή και ασφάλεια της εργασίας κλπ.

Επιπλέον, για πρώτη φορά, μετά το Συμβούλιο του Τάμπερε τον Οκτώβριο του 1999, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επεξεργάζεται μια στρατηγική για τη μεταναστευτική πολιτική, η οποία περιλαμβάνει δύο βασικούς άξονες:

A) την υιοθέτηση ενός Κοινού Νομοθετικού Πλαισίου (ΚΝΠ)

B) την ανάπτυξη μιας Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού (ΑΜΣ), που θα δρα συμπληρωματικά προς το νομοθετικό πλαίσιο και θα εξασφαλίσει τον αναγκαίο συνδυασμό μέτρων για τη χάραξη μιας ευρωπαϊκής πολιτικής.

Απώτερος στόχος της στρατηγικής αυτής είναι η διασφάλιση της αποτελεσματικής διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών σε όλα τα στάδια εξέλιξής τους, της κοινωνικής και οικονομικής ένταξης και την καταπολέμηση των διακρίσεων.

4.1.1. ΕΙΣΟΔΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΥΠΗΚΟΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ⁴²

Η μεγάλη εισροή αλλοδαπών Τρίτων Χωρών που παρατηρείται τα τελευταία 10 -15 χρόνια σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αποτέλεσμα της μετανάστευσης ανθρώπων με σκοπό τη βελτίωση του επιπέδου ζωής τους, δηλαδή την αναζήτηση οικονομικών ευκαιριών. Οι διαδικασίες που αφορούν την είσοδο και την παραμονή υπηκόων τρίτων χωρών για εργασιακούς λόγους ρυθμίζονται από τη νομοθεσία των κρατών μελών. Η Ε.Ε. όμως προσπάθησε κυρίως μετά την υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχ να εναρμονίσει τις διαδικασίες αυτές με σκοπό την ικανοποίηση των αναγκών της αγοράς εργασίας της, προστατεύοντας παράλληλα τα συμφέροντα του εγχωρίου εργατικού δυναμικού.

Η εναρμόνιση αφορά :

- τα κριτήρια εισόδου
- τις διαδικασίες εισόδου
- το χρονικό διάστημα εισόδου
- την παράταση της παραμονής
- τους αλλοδαπούς επισκέπτες με συγκεκριμένη κατάρτιση και
- την πολιτική για τα τρίτα κράτη που συνορεύουν με κράτος μέλος της Ε.Ε.

4.1.2. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ

Τα κράτη μέλη δέχονται αιτήσεις αλλοδαπών με σκοπό την εργασία, μόνο εάν υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας, οι οποίες δεν έχουν ήδη καταληφθεί από το εγχώριο εργατικό δυναμικό. Επίσης δύναται να εισέλθουν για ορισμένο χρονικό διάστημα αλλοδαποί από τρίτες χώρες, στους οποίους θα έχει γίνει πρόταση για συγκεκριμένη εργασία. Ο εκάστοτε εργοδότης δηλώνει στα αρμόδια όργανα του κράτους τις εργασιακές ανάγκες που πρέπει

⁴² «Limitations on the admission of third-country nationals for employment», διαθέσιμο στο <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l33068.html> (25.8.2008).

να ικανοποιηθούν και αυτά έπειτα από σχετική έρευνα εκδίδουν την σχετική άδεια που απαιτείται.

Εργασιακές θέσεις προσφέρονται σε: εποχιακούς εργάτες για ορισμένο διάστημα, σε εργάτες για συγκεκριμένη εργασία ή σε εργάτες για τις παραμεθόριες περιοχές. Προϋπόθεση για την είσοδο των παραπάνω ομάδων προσώπων σε κράτος μέλος της Ένωσης είναι η έκδοση άδειας παραμονής και εργασίας.

4.1.3. ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΑΔΕΙΑΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΤΩΝ ΥΠΗΚΟΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

Τα κράτη μέλη της Ε.Ε. εκδίδουν ενιαίου τύπου άδεια διαμονής. Ως άδεια διαμονής νοείται «οποιαδήποτε εξουσιοδότηση που χορηγείται από τις αρχές ενός κράτους μέλους και που επιτρέπει στον υπήκοο μιας τρίτης χώρας να διαμένει νόμιμα στην επικράτειά του»⁴³.

4.1.4. ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΕΙΣΟΔΟΥ

Ο εποχιακός εργάτης μπορεί να εισέλθει σε κράτος μέλος της Ε.Ε. για το χρονικό διάστημα των έξι μηνών και πρέπει να παραμείνει εκτός αυτού για περίοδο τουλάχιστον έξι μηνών πριν να επανέλθει με σκοπό την εργασία. Όσο αφορά στις υπόλοιπες κατηγορίες εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα από το εκάστοτε κράτος-μέλος διαστήματα παραμονής.

⁴³ Κοινή δράση 97/11/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 1996, η οποία θεσπίζεται από το Συμβούλιο βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όσον αφορά άδειες διαμονής ενιαίου τύπου [Επίσημη Εφημερίδα L 7, 10.01.1997].

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

5. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΕΣ ΡΟΕΣ ΠΡΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η νέα τάξη πραγμάτων στον πλανήτη μας χαρακτηρίζεται από συνεχώς εντεινόμενες κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες, αλλά και από πολυάριθμες ένοπλες συρράξεις. Αυτές οι καταστάσεις έχουν σαν αποτέλεσμα, όχι μόνο ένα αυξανόμενο κύμα μετανάστευσης ανθρώπων που αναζητούν μια καλύτερη τύχη, όσον αφορά στην υλική τους ευημερία, αλλά και τον εξαναγκασμό ενός πλήθους ατόμων να εγκαταλείψουν τις εστίες τους, προκειμένου να περισώσουν τα δικαιώματά τους, που καταπατούνται.

Σε αντίθεση με τα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη, η Ελλάδα αποτελούσε έως τα τέλη της δεκαετίας του '80 παραδοσιακή χώρα αποστολής μεταναστών, ενώ, μόλις από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 μετασχηματίστηκε, άλλαξε στρατόπεδο και μετατράπηκε σε χώρα υποδοχής αλλοδαπού εργατικού δυναμικού αποτελώντας μία από τις νέες ζώνες μετανάστευσης. Από αφετηρία έγινε δηλαδή προορισμός.

Η μετεξέλιξη αυτή της ελληνικής κοινωνίας οφείλεται κυρίως στη γεωγραφική της θέση η οποία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο ως προς την επιλογή της είτε ως χώρα τελικού προορισμού, είτε ως ενδιάμεσου από τους μετανάστες. Η Ελλάδα γίνεται πόλος έλξης οικονομικών μεταναστών και προσφύγων εκ του γεγονότος ότι αποτελεί γεωγραφικό κομβικό σημείο και προσελκύει άτομα, τόσο από την Ευρώπη όσο και από άλλες Μεσογειακές χώρες, καθώς και από χώρες της Ασίας και της Αφρικής.

Στη χώρα μας, το φαινόμενο της μετανάστευσης άρχισε να λαμβάνει τα τελευταία χρόνια ανεξέλεγκτες διαστάσεις, εξαιτίας των εξελίξεων σε πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων, στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, καθώς και σε άλλες περιοχές της Ασίας και της Αφρικής. Πιο συγκεκριμένα, εξετάζοντας το φαινόμενο της μεταναστευτικής εισροής στην ιστορική του διάσταση, καθίσταται εμφανές πως τα τελευταία χρόνια, ο αριθμός των μεταναστών και κυρίως αυτών που εισήλθαν σε ελληνικό έδαφος αυξήθηκε σημαντικά. Αυτή η αύξηση, συνδέεται, από τη μια πλευρά, με τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν στις χώρες καταγωγής και από την άλλη με κάποιες ιδιαιτερότητες της Ελλάδας ως χώρας υποδοχής. Η κατάρρευση των σοσιαλιστικών καθεστώτων της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης (διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991, τέλος του Ψυχρού Πολέμου) και η συνακόλουθη πολιτική, οικονομική και κοινωνική κρίση, αποτέλεσαν έναν από τους κύριους παράγοντες που ενίσχυσαν τα μεταναστευτικά κύματα. Οι πρώτες αξιόλογες εισροές από την περιοχή παρατηρήθηκαν από τα μέσα της δεκαετίας του 1980. Οι εισροές όμως γνώρισαν απότομα έξαρση με τη κατάρρευση της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και ιδίως με την κατάρρευση του Σοσιαλισμού στην Αλβανία στις αρχές της δεκαετίας του 1990.

Παράλληλα η πολιτική κρίση και ο πόλεμος στην πρώην Γιουγκοσλαβία προκάλεσε ένα κύμα προσφύγων, ενώ διαδοχικά κύματα κυρίως προερχόμενα από χώρες της Ασίας και της Αφρικής, κατά κύριο λόγο Πακιστανοί, Ιρακινοί, Αιγύπτιοι και Νιγηριανοί, ήρθαν στην Ελλάδα, την οποία θεωρούσαν ως πέρασμα για μια εύκολη πρόσβαση σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Έτσι, η Ελλάδα, χωρίς να διαθέτει εμπειρία στην υποδοχή μεταναστών, κλίθηκε ξαφνικά, μέσα σε μια δεκαετία, να αντιμετωπίσει ένα πρωτόγνωρο για αυτήν μεγάλο σε έκταση και δύσκολο φαινόμενο.

5.1. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΞΩΘΗΣΗΣ - ΕΛΞΗΣ

Οι λόγοι που συνέβαλαν στη διαμόρφωση αυτής της κατάστασης είναι ποικίλοι. Στους κυριότερους **παράγοντες εξώθησης** συγκαταλέγονται το χαμηλό επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης στις χώρες προέλευσης των μεταναστών, πολεμικές συγκρούσεις και θεομηνίες

που δημιουργούν ανθρωπιστικές κρίσεις, πολιτικοί διωγμοί, καθώς και η αναζήτηση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης κ.ά.

Τα αίτια των εν λόγω μετακινήσεων⁴⁴ μπορεί να είναι κατ' αρχήν οικονομικά: η ανεργία, η φτώχεια, η πείνα της Αφρικανικής ηπείρου, «η παθολογική αστικοποίηση», το μικρό εισόδημα και η απασχόληση καθώς και οι χαμηλοί δείκτες ανάπτυξης των χωρών του τρίτου κόσμου. Επιπλέον, μπορεί να είναι πολιτικά: ανώμαλες δηλαδή πολιτικές καταστάσεις όπως δικτατορίες, πραξικοπήματα, εσωτερικές συγκρούσεις. Τέλος, βασικές αιτίες της μετανάστευσης αποτελούν και οι έχοντες πολιτιστική βάση και οι οποίες σχετίζονται με την διάδοση της δυτικής εκπαίδευσης και του δυτικού δημοκρατικού πολιτισμού στα πλαίσια της αυξανόμενης διεθνοποίησης.

Όσον αφορά τους **παράγοντες έλξης** προς την Ελλάδα και την Ευρώπη γενικότερα, είναι φανερό ότι η συγκριτική ευμάρεια και σταθερότητα της Γηραιάς Ηπείρου διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο, σε συνδυασμό με συγκεκριμένα μακροοικονομικά χαρακτηριστικά της Ελλάδας και άλλων νοτιοευρωπαϊκών χωρών. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση της Ελλάδας, ως ο πιο σημαντικός παράγοντας έλξης αποδεικνύεται η ίδια η γεωγραφική της θέση, ως σημείο διέλευσης των μεταναστευτικών ροών από την Ασία προς την Ευρώπη, καθώς και η απουσία κοινών συνόρων με χώρες της Ε.Ε.⁴⁵, αλλά και η γεωγραφική γειννίαση της με παραδοσιακές χώρες αποστολής μεταναστών (γειτονικές χώρες του Βορρά), συνθήκες οι οποίες ήταν αναμενόμενο να διαμορφώσουν μια ιδιότυπη κατάσταση. Η εγγύτητα της Ελλάδας και η ευκολία πρόσβασης, μειώνουν το κόστος, το χρόνο ή και τη δυσκολία της μετάβασης. Ωστόσο, ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες μετανάστευσης παραμένει ο οικονομικός (αναζήτηση εργασίας). Η συγκριτικά καλύτερη

⁴⁴ Τα αίτια της μετανάστευσης τα περιγράφει η Ήρα Έκμε- Πουλοπούλου στο βιβλίο της «Μετανάστες και Πρόσφυγες στην Ελλάδα 1970-1990» ως εξής: α) πολιτικά αίτια, οι ανώμαλες πολιτικές καταστάσεις-δικτατορίες, πραξικοπήματα, διώξεις αυταρχικών καθεστώτων, εσωτερικές συγκρούσεις (φυλακίσεις, απειλές με εκτέλεση, ακρωτηριασμό ή βασανισμό κ.ά.) β) οικονομικά αίτια, η φτώχεια, η πείνα, οι φυσικές καταστροφές των χωρών αποστολής, «η παθολογική αστικοποίηση», το μικρό εισόδημα, η ανεργία και η απασχόληση καθώς και οι χαμηλοί δείκτες ανάπτυξης είναι βασικές αιτίες μετανάστευσης από τις χώρες του τρίτου κόσμου.

⁴⁵ Η Ελλάδα είναι η μοναδική χώρα, η οποία μέχρι πολύ πρόσφατα, δεν συνόρευε με κανένα άλλο κράτος- μέλος της ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά αποκλειστικά με τρίτες χώρες. Γι' αυτό και η πλειοψηφία των μεταναστών προέρχονται κατά κύριο λόγο, από τις γειτονικές χώρες της βαλκανικής χερσονήσου, και ιδιαίτερα από την Αλβανία, την Ρουμανία και την Βουλγαρία.

οικονομική κατάσταση της Ελλάδας, το γεγονός ότι ήταν το μοναδικό κράτος στη Βαλκανική χερσόνησο που ήταν μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η μεγέθυνση της οικονομίας της, η είσοδος της στην ΟΝΕ, οι Ολυμπιακοί Αγώνες, η κερδοφορία των τραπεζών, η ανάπτυξη του κλάδου των κατασκευών κ.λ.π. και κατά συνέπεια η κατακόρυφη άνοδος του βιοτικού επιπέδου των πολιτών της, αποτέλεσαν καθοριστικούς παράγοντες για την επιλογή της Ελλάδας ως τόπου παραμονής ή μόνιμης εγκατάστασης οικονομικών μεταναστών.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να τονιστεί ότι οι παράγοντες έλξης δεν είναι πάντοτε στενά συνδεδεμένοι με οικονομικές εξελίξεις. Μια πολύ ενδιαφέρουσα θεωρία εξετάζει την λεγόμενη «σωρευτική αιτιότητα» της μετανάστευσης ως αυτοτροφοδοτούμενης διαδικασίας,¹⁵ σύμφωνα με την οποία υπογραμμίζεται ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζουν οι υπό διαμόρφωση κοινότητες, οι οποίες στην συνέχεια μετατρέπονται σε άτυπα κοινωνικά δίκτυα και υποβοηθούν τους νεοαφιχθέντες στην εξεύρεση στέγης και εργασίας, ένα φαινόμενο που έχει ήδη παρατηρηθεί σε αρκετές άλλες χώρες της Ε.Ε., ή η περίπτωση της «αλυσιδωτής μετανάστευσης»⁴⁶, κατά την οποία η αρχική εγκατάσταση μιας ομάδας μεταναστών σε μια χώρα ή περιοχή, λειτουργεί ως πόλος έλξης για τους ομοεθνείς του. Τέλος, ίσως ο πιο ουσιαστικός παράγοντας έλξης, είναι το γεγονός ότι αρχικά πολλοί μετανάστες θεωρούν την Ελλάδα ως ενδιάμεσο σταθμό στις μετακινήσεις τους προς άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε. (λ.χ. Ιταλία ή Ισπανία) ή /και προς άλλες ηπείρους.

5.2. ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η σύγχρονη μετανάστευση αποτελεί ένα κεντρικό φαινόμενο στη δόμηση και την αναδόμηση των κοινωνιών και για το λόγο αυτό είναι εξαιρετικά σημαντική η μελέτη όλων των πτυχών αυτού του φαινομένου.

Η μετανάστευση είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην χώρα αποστολής και στην χώρα υποδοχής, καθώς προκαλεί μεταβολές στις δομές και τις λειτουργίες της εκάστοτε κοινωνίας. Το μεταναστευτικό φαινόμενο λόγω του μεγάλου

⁴⁶ Μουσούρου, 1991.

βαθμού επιρροής του στην κοινωνία, ωθεί την κάθε χώρα στην ψήφιση νόμων, στην χάραξη πολιτικών και στην υιοθέτηση και υλοποίηση πρακτικών με σκοπό την κοινωνική ένταξη των μεταναστών και την ομαλή συμβίωσή τους με τον γηγενή πληθυσμό.

Στις παραγράφους που ακολουθούν γίνεται μια ιστορική αναδρομή στις θεσμικές και νομικές ρυθμίσεις σχετικά με το φαινόμενο της μετανάστευσης στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών. Παράλληλα, εξετάζεται διεξοδικά το τρέχον νομοθετικό πλαίσιο αναφορικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και παραμονής με σκοπό κυρίως την εργασία των αλλοδαπών στον ελλαδικό χώρο. Παρουσιάζονται δηλαδή παλαιότερες και σύγχρονες διατάξεις που αφορούν τους μετανάστες, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών νόμων και άρθρων του Ελληνικού Συντάγματος. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον δίνεται στις μεταναστευτικές ροές της δεκαετίας του 1990 λόγω του μεγέθους των ροών, των μεταβολών που παρατηρούνται στα χαρακτηριστικά των μεταναστών αλλά του γεγονότος ότι η εξέλιξη της μετανάστευσης συνδέθηκε για πρώτη φορά με την προσπάθεια χάραξης μιας μεταναστευτικής πολιτικής με γνώμονα το γεγονός ότι πλέον η Ελλάδα αποτελεί μια χώρα υποδοχής μεταναστών. Αν και στην Ελλάδα ήδη από το 1975 παρατηρείται καθαρή μεταναστευτική εισροή παρόλα αυτά οι διαφορές μεταξύ της περιόδου 1975- 1990 και 1990 έως σήμερα είναι ιδιαίτερα σημαντικές.

5.2.1. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η Μεταναστευτική Πολιτική είναι όλο το φάσμα των πολιτικών και δράσεων που σχετίζονται τόσο με την είσοδο, την παραμονή, τις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας των μεταναστών όσο και με τους στόχους, τις προτεραιότητες, τις ανάγκες και τις πολιτικές και οικονομικές επιδιώξεις της χώρας υποδοχής.

Η μεταναστευτική πολιτική της εκάστοτε χώρας δεν μπορεί να είναι αποκομμένη από το ευρύτερο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον της, πρέπει να λαμβάνει υπόψη της και να έχει μια σαφή και συνεκτική αντίληψη για τις διεργασίες που συντελούνται σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο οι οποίες τροφοδοτούν τα μεταναστευτικά ρεύματα, καθώς και να θέτει με σαφήνεια τους στόχους της, για το κοινωνικό και οικονομικό μοντέλο που θα υιοθετήσει, όχι μόνο στο παρόν αλλά και στο μέλλον.

Η μεταναστευτική πολιτική, επομένως, καθορίζει τον τρόπο λειτουργίας του φαινομένου της μετανάστευσης και θέτει τα όρια για την προστασία και την ασφάλεια των μεταναστευτικών ομάδων.

Το ελληνικό κράτος και η ελληνική κοινωνία ως τις αρχές της δεκαετίας του 1990 είχαν ταυτίσει την μετανάστευση με την αποδημία ελλήνων στις ανεπτυγμένες χώρες της Δυτικής Ευρώπης, της Αμερικής και την Αυστραλία.

Η μετανάστευση προς την Ελλάδα απασχόλησε το ελληνικό κράτος μετά το μαζικό μεταναστευτικό ρεύμα, στις αρχές της δεκαετίας του '90, από τις πρώην κομμουνιστικές χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και των Βαλκανίων κυρίως, παρόλο που η μετανάστευση ήταν υπαρκτή πολύ πριν το 1990.

5.3. Η ΑΠΑΡΧΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Όπως προλέχθηκε παραπάνω (κεφάλαιο 1.1.1), ως μετανάστευση ορίζεται η φυσική μετάβαση ατόμων και ομάδων από μία κοινωνία σε κάποια άλλη⁴⁷, η κάθε γεωγραφική μετακίνηση μεγάλου αριθμού ατόμων⁴⁸, ή η μεταφορά ανθρώπινου κι εργατικού δυναμικού από μία περιοχή σε κάποια άλλη⁴⁹, η οποία εξαρτάται από κοινωνικοοικονομικές και πολιτισμικές συνθήκες. Με τον όρο μετανάστευση, υποδηλώνεται επομένως, η αλλαγή τόπου (κατοικίας) και ειδικότερα η αλλαγή χώρας διαμονής. Παρ' όλα αυτά η εννοιολογική της σημασία διαφοροποιείται στον χώρο και τον χρόνο. Έτσι, αναφερόμαστε συνήθως στην μετανάστευση ως εκείνη την διαδικασία εκούσιας μετεγκατάστασης ενός ατόμου από την χώρα του σε μια άλλη χώρα, με στόχο την αναζήτηση εργασίας και γενικότερα καλύτερων συνθηκών διαβίωσης.

Έως τις αρχές της δεκαετίας του 1990, το θέμα της μετανάστευσης δεν απασχολούσε την ελληνική πολιτεία. Είναι χαρακτηριστικό ότι μέχρι το 1991, το θεσμικό πλαίσιο που καθόριζε την ελληνική πολιτική σχετικά με τον έλεγχο ή τη διαχείριση των

⁴⁷ Eisenstadt, 1953.

⁴⁸ Sauvy, 1996.

⁴⁹ Castles & Kosack, 1973.

μεταναστευτικών εισροών βασιζόταν στο νόμο 4310 του 1929⁵⁰, «περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδι, αστυνομικού ελέγχου, διαβατηρίων, απελάσεων και εκτοπίσεων», αναθεωρημένος το 1948, ο οποίος αφορούσε κυρίως θέματα μεταναστευτικών εκροών και ο οποίος, πέρα από τα ζητήματα εθνικής ασφάλειας και ελέγχου των αλλοδαπών, μεριμνούσε και για ζητήματα απασχόλησης, άσκησης επαγγέλματος και κατάρτισης στατιστικών⁵¹ καθώς και για ζητήματα επαναπατρισμού των ελλήνων ομογενών και μεταναστών, στοχεύοντας στον περιορισμό της μετανάστευσης (νόμιμης και παράνομης), η οποία θεωρούνταν επιβλαβής για την ελληνική κοινωνία και οικονομία.

Οι διατάξεις του νόμου εκείνης της περιόδου, ήταν πολύ περιοριστικές για έναν αλλοδαπό ώστε να έρθει και να εργαστεί στη χώρα, καθώς προβλεπόταν ότι άδεια εργασίας δίνονταν μόνο στην περίπτωση που ο αλλοδαπός καλούνταν από τον εργοδότη που ήθελε να τον προσλάβει. Μόνο τότε του χορηγούνταν άδεια εργασίας περιορισμένης χρονικής διάρκειας, το πολύ για έναν χρόνο, η οποία είχε και την ιδιότητα της άδειας παραμονής στην χώρα για όσο καιρό προβλεπόταν ο αλλοδαπός να απασχοληθεί σε αυτή. Η άδεια παραμονής-εργασίας μπορούσε να ανανεωθεί μέχρι και για 5 χρόνια, αφού πέραν της περιόδου της πενταετίας, ο αλλοδαπός υποχρεώνονταν να φύγει από τη χώρα.

Με την πάροδο όμως του χρόνου και ιδιαίτερα, τη δεκαετία του 1980, έγινε φανερό ότι η εφαρμογή του παραπάνω νόμου, ο οποίος εισήχθη κυρίως, προκειμένου να ρυθμίσει τον ερχομό των προσφύγων από τη Μικρά Ασία⁵², αδυνατούσε να ρυθμίσει το φαινόμενο της μετανάστευσης και ειδικότερα αυτό της εισροής αλλοδαπών στην Ελλάδα. Αυτή η αδυναμία σε συνδυασμό με τις νέες υποχρεώσεις που δημιουργούνταν από την εφαρμογή διεθνών συμβάσεων που είχαν επικυρωθεί από την Ελληνική Πολιτεία και ως ένα βαθμό αφορούσαν τους μετανάστες, οδήγησαν στην υιοθέτηση ενός νέου νομικού πλαισίου.

5.3.1. Ο ΝΟΜΟΣ 1975/1991

⁵⁰ Ο ν. 4310 της 6/16 Αυγούστου 1929, (φύλλο 287) ήταν ο μακροβιότερος νόμος, καθώς ίσχυσε για περισσότερα από 60 χρόνια και ρύθμιζε τα θέματα της θέσεως των αλλοδαπών στην Ελλάδα. Είχε προηγηθεί ως πρώτος νόμος για τους μετανάστες, ο Ν. 3275/1925, με τίτλο «περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδι».

⁵¹ Γνώμη της ΟΚΕ, « Μετανάστευση και παραμονή αλλοδαπών στην ελληνική επικράτεια», 2000.

⁵² (Λαμπριανίδης και αλ. 2001, σ. 124).

Ο πρώτος νόμος που προσπάθησε να ρυθμίσει τα θέματα της μετανάστευσης ήταν ο υπ' αριθμόν 1975 του 1991, με τον τίτλο «Είσοδος-έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασίες αναγνώρισης αλλοδαπών προσφύγων και άλλες διατάξεις⁵³», ο οποίος εναρμόνιζε την ελληνική νομοθεσία με την νομοθεσία της τότε Ε.Ο.Κ. και προσπαθούσε να θέσει όρια στην παράνομη μετανάστευση με τον αυστηρότερο έλεγχο των συνόρων. Μερικά από τα βασικά ζητήματα που ρύθμιζε ήταν: οι όροι και οι προϋποθέσεις εισόδου για εξαρτημένη εργασία, οι συνθήκες παραμονής, εργασίας και εξόδου των αλλοδαπών, με απώτερο σκοπό την ανακοπή της συνεχιζόμενης εισόδου μεταναστών στη χώρα.

Η λογική του νέου αυτού νομικού πλαισίου, αντανakλούσε την γενικότερη ευρωπαϊκή πολιτική της «Ευρώπης Φρούριο». Αποτέλεσμα του νόμου αυτού, ήταν η σχεδόν ανέφικτη είσοδος και εγκατάσταση ξένων στη χώρα μας με σκοπό την εργασία, οι μαζικές απελάσεις και η εμφάνιση ανησυχητικών φαινομένων ξενοφοβίας⁵⁴. Στο πρώτο μισό όμως, της δεκαετίας του 1990, παρατηρήθηκε ένταση των παράνομων μεταναστευτικών ρευμάτων προς την Ελλάδα και η είσοδος των οικονομικών μεταναστών φάνηκε να συνεχίζεται αμείωτη για μεγάλο διάστημα. Εκείνη την περίοδο, πολλοί μετανάστες ήρθαν στην Ελλάδα, εγκαταστάθηκαν και βρήκαν δουλειά χωρίς να διαθέτουν τα απαραίτητα νόμιμα έγγραφα. Έτσι, κάτω από το πρίσμα αυτό, ο Ν. 1975/1991 κρίθηκε ότι δεν είχε τα προσδοκώμενα αποτελέσματα και σχετικά σύντομα απαιτήθηκε η τροποποίηση του⁵⁵.

⁵³ Τριανταφυλλίδου Α., 2005.

⁵⁴ Τον νόμο 1975/91 εξειδίκευσαν μια σειρά από υπουργικές αποφάσεις και προεδρικά διατάγματα ως το 1996, οπότε και τροποποιήθηκε με τον ν. 2452/1996 «Ρύθμιση θεμάτων προσφύγων κατά τροποποίηση των διατάξεων του ν. 1975/1991 και άλλες διατάξεις». Ο νόμος αυτός προέβλεπε μεταξύ άλλων τις διαδικασίες νομιμοποίησης των μεταναστών. Άλλαξε έτσι η προηγούμενη στάση της πολιτείας και η πολιτική για την μετανάστευση τέθηκε σε νέα βάση.

⁵⁵ Αξίζει να σημειωθεί ότι πολλές από τις διατάξεις του ν. 1975/91 ήταν γενικές και υλοποιήθηκαν με την έκδοση μιας σειράς υπουργικών αποφάσεων. Ειδικότερα, εκδόθηκαν οι εξής Υ.Α.:

1. Η υπ.αριθμ.4803/13/9-α της 28ης Μαΐου/19 Ιουνίου 1992 (ΦΕΚ Β' 397).
2. Η υπ.αριθμ.4803/13/4.κγ και η υπ. αριθμ 4803/13/7α της 18/26 Ιουνίου 1992 (ΦΕΚ Β' 407).
4. Η υπ.αριθμ.4803/13/8-α της 29/31 Ιουλίου 1992 (ΦΕΚ Β' 498).
5. Η υπ.αριθμ.4803/13/13α της 30 Οκτωβρίου/11 Νοεμβρίου 1992 (ΦΕΚ Β' 667).
6. Η υπ. αριθμ. 4803/13/17-δ της 29 Δεκ.1992/7 Ιανουαρίου 1993 (ΦΕΚ Β 2-ΦΕΚ Β' 115/2).

Ακολούθως, τροποποιήθηκαν με το νόμο 2452/1996, ορισμένα από τα άρθρα του και εκδόθηκαν τα υπ. αριθμ. 61/1999 και 266/1999 Προεδρικά Διατάγματα.

5.3.2. ΤΑ ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ ΤΟΥ 1997

Η εξέλιξη αυτή, αν και με κάποια καθυστέρηση σε σχέση με τις άλλες χώρες του Μεσογειακού Νότου, οδήγησε στην υιοθέτηση του πρώτου προγράμματος νομιμοποίησης των παράνομων μεταναστών. Έτσι, το 1996, με πρωτοβουλία του Υπουργείου Εργασίας συγκροτήθηκε ειδική Επιτροπή με σκοπό τη διερεύνηση των προϋποθέσεων νομιμοποίησης, καθώς και την προετοιμασία των σχετικών διαδικασιών⁵⁶. Το έργο της Επιτροπής κατέληξε το 1997 στην υιοθέτηση δύο Προεδρικών Διαταγμάτων 358/97 και 359/97⁵⁷ (ΦΕΚ Α' 240, 28/11/1997), τα οποία άρχισαν να ισχύουν από την 1/1/1998, παράλληλα με τον νόμο του 1991 και εξακολουθούν να ισχύουν μέχρι σήμερα, καθώς αφορούν τη νομιμοποίηση όσων ήδη εργάζονται στην Ελλάδα εγκαινιάζοντας ταυτόχρονα, το πρώτο πρόγραμμα νομιμοποίησης παράτυπων μεταναστών που έλαβε χώρα την άνοιξη του 1998, μέσω των διατάξεων του Ν. 2434/1998.

Σκοπός της νέας νομοθετικής παρέμβασης ήταν η αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος της λαθρομετανάστευσης, με την πρόβλεψη της διαδικασίας και τον καθορισμό των προϋποθέσεων⁵⁸, για την νόμιμη διαμονή και εργασία αλλοδαπών στην Ελλάδα, έχοντας ως στόχο, αφενός την καταγραφή και αφετέρου την προσωρινή τακτοποίηση των ανεπίσημων μεταναστών που ήδη ζούσαν στην χώρα.

Τα προεδρικά διατάγματα ρύθμιζαν τις διαδικασίες καταγραφής και νομιμοποίησης των μεταναστών σε δύο φάσεις. Στην πρώτη φάση, σύμφωνα με το Π.Δ. 358/1997, γινόταν η καταγραφή των αλλοδαπών που διέμεναν παράνομα στην Ελλάδα, είτε απασχολούνταν, είτε αναζητούσαν απασχόληση και ρυθμιζόταν ο τρόπος χορήγησης της κάρτας προσωρινής άδειας παραμονής αλλοδαπού (Λευκή Κάρτα), η οποία λειτούργησε αρχικά και ως άδεια εργασίας που όμως είχε ισχύ μέχρι την 31/12/1998 κ.ά.. Στην δεύτερη φάση, που οριζόταν από το Π.Δ. 359/1997, εκτενή αναφορά γινόταν σε θέματα όπως, η χορήγηση

⁵⁶ Φακιολάς, 1998, σ.31.

⁵⁷ Εκδόθηκαν κατ' εξουσιοδότηση του ν. 2434/96 (άρθρο 16).

⁵⁸ Οι διατάξεις του νόμου καθόριζαν τις συνθήκες εισόδου και παραμονής των αλλοδαπών στην Ελλάδα καθώς και ζητήματα σχετικά με τους συννοριακούς ελέγχους και τις συνθήκες εργασίας και εξόδου των αλλοδαπών.

της κάρτας περιορισμένης χρονικής διάρκειας (Πράσινη Κάρτα), καθώς και η χρονική διάρκεια αυτής.

Όσοι αλλοδαποί ήταν προηγουμένως κάτοχοι της Κάρτας Προσωρινής Άδειας Παραμονής, μπορούσαν ύστερα από μια πολύπλοκη διαδικασία, προσκομίζοντας μια σειρά επιπρόσθετων δικαιολογητικών σχετικά με το χρόνο και το είδος της απασχόλησης, την εκπλήρωση των φορολογικών και ασφαλιστικών τους υποχρεώσεων και το εισόδημα, να αποκτήσουν την Κάρτα Παραμονής Περιορισμένης Χρονικής Διάρκειας, που λειτουργούσε βασικά ως κάρτα εργασίας αλλά και διαμονής.

Η χρονική ισχύς της Κάρτας Παραμονής Περιορισμένης Χρονικής Διάρκειας κυμαίνονταν από 1-3 έτη, και λαμβάνονταν υπόψη, ως κριτήρια για τη χρονική κλιμάκωση της, το είδος της εκτελούμενης εργασίας, το χρονικό διάστημα εργασίας του αλλοδαπού στην Ελλάδα, η κατάσταση και το γενικότερο συμφέρον της εθνικής οικονομίας. Η Κάρτα μπορούσε να ανανεωθεί δύο φορές για διάστημα 2 ετών με κύρια προϋπόθεση την πραγματοποίηση από τον αλλοδαπό εισοδήματος ανειδίκευτου εργάτη που να αντιστοιχεί στο ήμισυ τουλάχιστον των ημερών για το χρονικό διάστημα από τη χορήγηση της Κάρτας έως την υποβολή αίτησης για ανανέωσή της⁵⁹. Οι αλλοδαποί με 5ετή παραμονή στην Ελλάδα, οι οποίοι διέθεταν τους αναγκαίους πόρους για την κάλυψη των αναγκών στέγασης και συντήρησή τους μπορούσαν να λάβουν κάρτα παραμονής για χρονική διάρκεια πέντε (5) ετών, ενώ μετά από παραμονή δεκαπέντε (15) ετών ο αλλοδαπός μη Κοινοτικός υπήκοος μπορούσε να υποβάλει αίτηση προκειμένου να του χορηγηθεί μόνιμη παραμονή στην Ελλάδα.

Απαραίτητη προϋπόθεση, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου για την χορήγηση της άδειας παραμονής και εργασίας ήταν η ύπαρξη συμβολαίου εργασίας μεταξύ εργοδότη και αλλοδαπού εργαζόμενου. Παρ' όλα αυτά, επιτρεπόταν μια αρχική περίοδος παραμονής τρίμηνης διάρκειας χωρίς άδεια. Μετά από αυτή την περίοδο, μπορούσε να χορηγηθεί προσωρινή άδεια παραμονής διάρκειας επίσης τριών μηνών. Η άδεια παραμονής για λόγους απασχόλησης που ήταν για ένα έτος, μπορούσε να επαναληφθεί, μετά από πρόσκληση από Έλληνα εργοδότη, κάθε χρόνο για ανώτατο χρονικό διάστημα πέντε ετών. Μετά την παρέλευση των πέντε ετών, η άδεια μπορούσε να ανανεωθεί κάθε δύο χρόνια. Η

⁵⁹ Φακιολάς, 1998, σ. 31.

χορήγηση άδειας εργασίας προαπαιτούσε την ύπαρξη άδειας παραμονής και περιορίζονταν σε τομείς της οικονομίας που παρουσίαζαν αυξημένη ζήτηση.

Αν και φιλόδοξο στο σχεδιασμό του, το πρώτο πρόγραμμα νομιμοποίησης προσπαθώντας να καθορίσει ένα ανώτατο όριο ετήσιων αδειών παραμονής που θα χορηγούνταν κάθε χρόνο, είχε πολλές πρακτικές και διοικητικές αδυναμίες στην εφαρμογή του. Παρόλα αυτά όμως, το πρόγραμμα αυτό συνέβαλλε σημαντικά στην ‘ομαλοποίηση’ του μεταναστευτικού φαινομένου στην Ελλάδα. Η νομοθετική πρωτοβουλία του 1997 αποτέλεσε και αποτελεί ακόμη και σήμερα σταθμό για την σύγχρονη ελληνική μεταναστευτική πολιτική, καθώς θεωρήθηκε ως η πρώτη απόπειρα επίσημης καταγραφής του φαινομένου σε πανελλαδικό επίπεδο, οδηγώντας στην υιοθέτηση δύο ταυτόχρονων και διαδοχικών νομικών κειμένων στην θέση ενός ενιαίου.

5.3.3. Ο Ν. 2910/2001

Το 2001, και πριν ουσιαστικά ολοκληρωθεί το πρώτο πρόγραμμα νομιμοποίησης, η κυβέρνηση έφερε στη Βουλή έναν νέο νόμο με τίτλο «Είσοδος και Παραμονή Αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της Ελληνικής Ιθαγένειας με Πολιτογράφηση και άλλες Διατάξεις», ο οποίος ισχύει μέχρι σήμερα. Ο νόμος 2910/2001⁶⁰ (ΦΕΚ 91 Α’), με μια δεκαετή χρονική απόσταση από την πρώτη νομοθετική προσπάθεια, επιχείρησε να αντιμετωπίσει τις αδυναμίες που είχαν ήδη επισημανθεί υπό το καθεστώς λειτουργίας του ν. 1975/1991 και των προαναφερθέντων προεδρικών διαταγμάτων, επιδιώκοντας για

⁶⁰ Ο Ν. 2910/02-06-2001 αποτελεί έναν συνδυασμό της φιλοσοφίας που διέπει τις διατάξεις του Ν. 1975/1991 και των Π.Δ. του 1997. Με τη συμπλήρωση και τροποποίηση των διατάξεών του με το Ν. 3013/01-06-2002 (άρθρα 19-25 για την αναβάθμιση της πολιτικής προστασίας, την παράταση όλων των αδειών παραμονής που είχαν λήξει, μέχρι τις 31/12/2002 και τη ρύθμιση του αναγκαίου αριθμού των ενσήμων και λοιπές διατάξεις), τον 3068/2002 (άρθρο 15), τον 3074/02 (άρθρο 11), τον 3103/2003 (άρθρο 23), τον 3146/03 (άρθρο 8), τον 3202/03 (περί αύξησης της διάρκειας ισχύος της άδειας διαμονής στα δύο συνεχή χρόνια), με τον νόμο 3274/19-10-2004 (άρθρο 34), καθώς και με τις νομοθετικές παρεμβάσεις του Ν.3169/2003 (άρθρο 10) και 3242/2004 (άρθρο 25) αποτελούσε πλέον, το νέο νομοθετικό πλαίσιο για τη μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας. Ο Ν. 2910/2001 μετρά έως σήμερα περισσότερες από 60 τροποποιήσεις και αποτελεί μια εκσυγχρονισμένη συλλογή κανόνων που θεσπίστηκαν στη χώρα μας από τις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας μέχρι σήμερα.

πρώτη φορά ίσως, μια συστηματική παρέμβαση στο τομέα της μεταναστευτικής πολιτικής, πάντοτε, βέβαια, στο πλαίσιο των περιοριστικών πολιτικών που ασκούνται στην Ε.Ε.

Με την πάροδο του χρόνου, είχε γίνει φανερή η ανάγκη για μια νέα μεταναστευτική πολιτική η οποία, ξεφεύγοντας από μια «λογική αστυνόμευσης» θα αντιμετώπιζε το φαινόμενο της μετανάστευσης με μια πιο σφαιρική και σύγχρονη αντίληψη για το ρόλο των μεταναστών στην Ελληνική οικονομία και κοινωνία. Η αντίληψη αυτή αποτυπώθηκε στις ρυθμίσεις σχετικά με τη μετανάστευση, που τυποποιήθηκαν με το Νόμο 2910/2001⁶¹ και οι οποίες αφορούσαν μεταξύ άλλων στην μακροχρόνια παραμονή και πολιτογράφηση των αλλοδαπών, στους εξωτερικούς και εσωτερικούς ελέγχους, στην πρόσκληση των αλλοδαπών για απασχόληση καθώς και στη δημιουργία νέων θεσμικών οργάνων.

Ο νόμος αυτός επιχείρησε να ρυθμίσει ζητήματα κοινωνικής ένταξης⁶² των μεταναστών, ιδιαίτερα όσον αφορά στην παιδεία, στην υγεία, στην οικογενειακή κατάσταση και στην εργασία, καθώς και ζητήματα που θα διευκόλυναν την ένταξη των μεταναστών, όπως η έκδοση κάρτας παραμονής και εργασίας, η επαγγελματική επιμόρφωση, η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, η είσοδος στην αγορά εργασίας η κοινωνική πολιτική και η ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα των παιδιών των μεταναστών.

Επιπρόσθετα, το νέο αυτό νομοθέτημα είχε ένα διττό στόχο. Αφενός, να προχωρήσει στην πραγματοποίηση ενός δεύτερου προγράμματος νομιμοποίησης για να αντιμετωπίσει βραχυπρόθεσμα το φαινόμενο της παράνομης μετανάστευσης στη χώρα, δίνοντας αρχικά τη δυνατότητα για διευθέτηση του νομικού καθεστώτος σχεδόν σε όλους τους αλλοδαπούς που βρίσκονταν στη χώρα με μία εξαμήνης διάρκειας άδεια προσωρινής διαμονής, η οποία εκ των υστέρων, όπως και οι υπόλοιπες σε ισχύ άδειες, θα ανανεώνονταν σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 19. Αφετέρου, να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για μια μεσοπρόθεσμη τουλάχιστον ρύθμιση του φαινομένου, συμπεριλαμβάνοντας στις διατάξεις του τόσο θέματα ελέγχου των συνόρων, όσο και τις προϋποθέσεις για την είσοδο

⁶¹ Τριανταφυλλίδου Α., 2005.

⁶² Παράλληλα με τον νόμο 2910 του 2001 και τις παραπάνω ρυθμίσεις, η κυβέρνηση εκπόνησε εκείνη την περίοδο ένα τριετές σχέδιο δράσης για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών (2002-2005) με τη στήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το σχέδιο αυτό περιλάμβανε μέτρα για την ένταξη τους στην αγορά εργασίας, την παροχή περίθαλψης και υγείας και γενικά την εφαρμογή μέτρων για την καταπολέμηση της ξενοφοβίας στην ελληνική κοινωνία (βλ. http://www.ypergka.gr/index_gr.html).

αλλοδαπών στην Ελλάδα με σκοπό την εργασία, καθώς και θέματα πολιτογράφησης αλλοδαπών που κατοικούν στη χώρα.

Σκοπός, η διαμόρφωση μιας μακροπρόθεσμης μεταναστευτικής πολιτικής μέσα από την δημιουργία μηχανισμών που θα είναι σε θέση να ελέγχουν τη ροή του μεταναστευτικού ρεύματος και θα παρέχουν στους αλλοδαπούς την δυνατότητα νόμιμης διαμονής στην Ελλάδα. Έτσι, η χάραξη της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής θεμελιώθηκε σε 3 συγκεκριμένους πυλώνες:

1. την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης
2. τον έλεγχο των μεταναστευτικών ροών
3. την εξασφάλιση στους αλλοδαπούς της δυνατότητας για νόμιμη διαμονή και εργασία, εντάσσοντας τους σε ένα πλαίσιο νομιμότητας που θα τους διασφάλιζε ένα ικανοποιητικό επίπεδο ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων.

Συνεπώς, καθώς επιβάλλονται νέοι ρυθμιστικοί όροι απασχόλησης των μεταναστών, το εγχείρημα νομιμοποίησης του αλλοδαπού εργατικού δυναμικού φαίνεται να λαμβάνει σοβαρές διαστάσεις, με την έννοια ότι αποτελεί το διαβατήριο εισόδου αυτών στο σύστημα κοινωνικής προστασίας και φροντίδας, καθώς με το νόμο αυτό, παύουν να αποτελούν ένα διαρκώς εναλλασσόμενο και περιθωριακού χαρακτήρα εργατικό δυναμικό. Η νομιμοποίηση των αλλοδαπών συνεπάγεται με βάση τις αρχές του συντάγματος, την αρχή της ισονομίας και της ισότιμης μεταχείρισης τους από το κράτος, το οποίο σημαίνει ότι οι μετανάστες αποκτούν πλέον δικαιώματα πρόσβασης στις υπηρεσίες και λήψης κοινωνικών παροχών και βοηθημάτων.

Μολοντί όμως, το δεύτερο αυτό πρόγραμμα νομιμοποίησης των μεταναστών επέφερε έναν αριθμό βελτιώσεων, εντούτοις κατακρίθηκε ότι επαναλαμβάνει την προηγούμενη νομοθεσία, καθώς καθόριζε μια «περίπλοκη, χρονοβόρα, δαπανηρή»⁶³ και τις περισσότερες φορές μη αποτελεσματική διοικητική διαδικασία, για τη χορήγηση άδειας διαμονής με σκοπό την εργασία, μιας και οι άδειες⁶⁴ δίνονταν συνήθως εκπρόθεσμα, μετά την παρέλευση του χρόνου (ένα έτος), για τον οποίο υποτίθεται πως είχαν ισχύ. Λίγο

⁶³ Κέντρο Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων, Σειρά Μελετών 8, 2004.

⁶⁴ Στη νομιμοποίηση του 1998 η χορήγηση των πιστοποιητικών αφορούσε τη Λευκή και την Πράσινη Κάρτα σε αυτή του 2001 προβλέπονταν Άδεια Παραμονής 6μηνης Διάρκειας και στη συνέχεια Άδεια Παραμονής και Εργασίας.

δηλαδή μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας απόκτησης της άδειας, ο μετανάστης καλούταν να υποβάλλει εκ νέου τα χαρτιά, συμπεριλαμβανομένου και του αντιτίμου του αντίστοιχου παραβόλου για την ανανέωση της. Έτσι, την συγκεκριμένη χρονική περίοδο υπήρξε αναγκαία η εκ νέου μεταρρύθμιση του νομοθετικού πλαισίου για τη μετανάστευση.

5.4. ΟΙ ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Πλούσια σε παραγωγικότητα συνεχίζει να αποδεικνύεται η περίοδος των τελευταίων ετών σε ότι αφορά την μεταναστευτική πολιτική της χώρας μας. Από τον Αύγουστο του 2005, μέχρι και σήμερα, ένα πλήθος σχετικών νομικών κειμένων ή μεμονωμένων διατάξεων έχουν τεθεί σε ισχύ, που αφορά τη μετανάστευση και τη συνδέουν άμεσα με την αγορά εργασίας, αναπτύσσοντας μια διαδικασία για τις άδειες παραμονής βασισμένη στην αξιολόγηση των αναγκών της χώρας.

5.4.1. Ο Ν.3386/2005

Η προσπάθεια νομιμοποίησης των μεταναστών συνεχίζεται και το καλοκαίρι του 2005, η κυβέρνηση ψηφίζει ένα νέο νόμο σχετικά με την μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας, με τίτλο "Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια". Πιο συγκεκριμένα, στις 23 Αυγούστου 2005⁶⁵, υιοθετείται τελικά ο νόμος Ν.3386/2005⁶⁶ (ΦΕΚ Α' 212), σύμφωνα με τον οποίο, η άδεια διαμονής και η άδεια εργασίας θεσπίζονται σε ένα μόνον έγγραφο: άδεια διαμονής για συγκεκριμένο λόγο (π.χ. για εξαρτημένη εργασία).

Με τον νέο αυτό μεταναστευτικό νόμο, ο οποίος εισήγαγε μια σειρά από σημαντικές καινοτομίες, για πρώτη φορά θεσμοθετούνται στην χώρα μας ρυθμίσεις για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία και γίνεται προσπάθεια ώστε να

⁶⁵ Ενσωματώνει στην εθνική έννομη τάξη τις Οδηγίες 2003/86/EK (σχετικά με το δικαίωμα της οικογενειακής επανένωσης) και 2003/109/EK (σχετικά με το καθεστώς των επί μακρώς διαμενόντων).

⁶⁶ Για μια πρώτη κριτική από την πλευρά των συνδικάτων βλ. Καψάλης Α., «Ο Νόμος 3386/2005: το 'νέο' θεσμικό πλαίσιο για την μετανάστευση».

διευθετηθεί το σύνολο των ζητημάτων, που αφορούν τους οικονομικούς μετανάστες που ζουν και εργάζονται στην χώρα μας (θέματα εισόδου, διαμονής και κοινωνικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελλάδα), με την φιλοδοξία να θεσπισθεί ένα νέο καθεστώς για αυτούς.

Ξεκίνησε, επομένως, μια νέα προσπάθεια, με σκοπό τον εξορθολογισμό του προϋπάρχοντος πλαισίου εστιάζοντας στο τρίπτυχο νομιμότητα –δικαιώματα –κοινωνική ένταξη, λαμβανομένου υπόψη ότι η εθνική πολιτική υπαγορεύεται από τις Οδηγίες και τους Κανονισμούς της «κοινοτικοποιημένης» πλέον μεταναστευτικής πολιτικής της Ε.Ε. Συνέπεια, η παρουσία των αλλοδαπών⁶⁷ πολιτών από τότε, να εδραιώνεται και να μονιμοποιείται οριστικά.

Ο Νόμος 3386/2005, αποτέλεσε μια ακόμη προσπάθεια της Ελληνικής Πολιτείας να ρυθμίσει το ζήτημα της μετανάστευσης επιδιώκοντας την κάλυψη των κενών και των αδυναμιών που προέκυψαν από την εφαρμογή του προηγούμενου νόμου (2910/2001), μέσα από μια στρατηγική διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών, με έμφαση στην αποφυγή φαινομένων ανεξέλεγκτης εισόδου και εξόδου αλλοδαπών στη χώρα, καθώς και στην κοινωνική ένταξη των μεταναστών.

Έτσι, τέθηκαν τα θεμέλια για μια νέα πολιτική διευθέτηση του θέματος, που στόχο είχε την διευκόλυνση και την προώθηση της ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, αναγνωρίζοντας

⁶⁷ Στο Ν.3386/2005, ορίζεται ότι αλλοδαπός, είναι το φυσικό πρόσωπο που δεν έχει την ελληνική ιθαγένεια ή δεν έχει ιθαγένεια (ανιθαγενής) και ότι υπήκοος τρίτης χώρας είναι το φυσικό πρόσωπο που δεν έχει ελληνική ιθαγένεια ούτε την ιθαγένεια άλλου κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 17 παρ. 1 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας'. Καθοριστικό στοιχείο για τον χαρακτηρισμό ενός προσώπου ως αλλοδαπού αποτελεί η ιθαγένεια, η οποία ορίζεται ως η νομική σχέση, η οποία συνδέει ένα φυσικό πρόσωπο με ένα κράτος. Αντίστοιχα, σύμφωνα με το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο και πιο συγκεκριμένα με τον Ν. 2910/2001, προβλέπεται ότι: «Μετανάστης είναι ο υπήκοος τρίτης χώρας εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης ή ανιθαγενής, ο οποίος εισέρχεται και εργάζεται νόμιμα στο Ελληνικό έδαφος με σκοπό την βελτίωση της οικονομικής του κατάστασης για ορισμένο χρονικό διάστημα, μεγαλύτερο των τριών μηνών», ενώ «Μετανάστης εργαζόμενος είναι αυτός, ο οποίος ανεξάρτητα από τον αρχικό λόγο μετακίνησης του από μια χώρα σε μια άλλη, εισέρχεται και παραμένει σε χώρα της οποίας δεν έχει την υπηκοότητα και στην επικράτεια της οποίας προσφέρει ή αναζητά μισθωτή εργασία υπό νόμιμο καθεστώς εισόδου, παραμονής ή /και εργασίας. Ορισμός ο οποίος υιοθετείται από τον Ληξιοιρωτή Ι., 1998.

ταυτόχρονα τη διαφορετικότητα και την πολιτισμική τους ιδιαιτερότητα. Σύμφωνα με το νόμο, σκοπός της κοινωνικής ένταξης ήταν η χορήγηση δικαιωμάτων στους μετανάστες, που θα διασφαλίζουν την ισότιμη συμμετοχή τους στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή της χώρας. Οι βασικές επιδιώξεις του νόμου βασίζονταν στα εξής σημεία :

- Ανάλυση μιας «στρατηγικής πρωτοβουλίας ως προς τη διαχείριση της μεταναστευτικής ροής».
- Θεσμοθέτηση των κατάλληλων εγγυήσεων, ώστε να αποφευχθούν φαινόμενα ανεξέλεγκτης εισόδου και εξόδου από τη χώρα, μέσω ενός συστήματος εντατικών ελέγχων.
- Χορήγηση της δυνατότητας οριστικής καταγραφής των παρανόμων διαμενόντων αλλοδαπών, δίνοντας μια ευκαιρία ακόμα σε εκείνους που δεν είχαν καταφέρει να υπαχθούν στις διατάξεις του προηγούμενου Νόμου 2210/2001.
- Πρόβλεψη βασικών αρχών για κοινωνική ένταξη.

Το νέο σύστημα, όπως και το προηγούμενο, στηριζόταν στην εκπόνηση ετήσιας έκθεσης σχετικά με τις ανάγκες της εγχώριας αγοράς εργασίας σε συγκεκριμένους τομείς. Με βάση την έκθεση αυτή καθοριζόταν «ο ανώτατος αριθμός αδειών σε επίπεδο Περιφέρειας και αναλυτικά για κάθε νομό της Χώρας, σε συνάρτηση με την προσφορά και ζήτηση της εργασίας, ανά κατηγορίες ειδικοτήτων και πάντοτε, σε συνάρτηση με το υπάρχον αντίστοιχο ημεδαπό και αλλοδαπό εργατικό δυναμικό» (άρθρο 14, σημείο 4).

Ο νόμος 3386/2005 είχε αρκετά θετικά στοιχεία, παρουσίασε όμως και σημαντικά μειονεκτήματα, με σημαντικότερο όλων την υπερβολικά μεγάλη καθυστέρηση στην έκδοση αδειών παραμονής, έτσι ώστε οι μετανάστες να αδυνατούν να ταξιδέψουν στο εξωτερικό και στις χώρες προέλευσής τους, αφού τις περισσότερες φορές δίνονταν εκ των υστέρων με αποτέλεσμα η διαδικασία να είναι μάλλον ατελέσφορη.

Έτσι, στα τέλη του 2006, η κυβέρνηση οδηγείται στο να εισαγάγει τροποποιήσεις στο νόμο⁶⁸, καθώς ήταν πλέον εμφανές, ότι ήταν η μόνη λύση για την εξάλειψη των νομικών και διοικητικών κωλυμάτων που είχαν συσσωρευτεί κατά την υλοποίησή του.

⁶⁸ Ο Ν.3386/2005 (ΦΕΚ Α' 212), τροποποιήθηκε στην πορεία από μια σειρά άλλων νομικών κειμένων: τον 3448/2006 (ΦΕΚ Α' 57), τον Ν. 3536/2007 (ΦΕΚ. Α' 42) και τον Ν. 3613/2007 (ΦΕΚ Α' 263).

5.4.2. Ο ΝΟΜΟΣ 3536/2007

Η Κυβερνητική Επιτροπή στη συνεδρίαση της 28ης Νοεμβρίου 2006 αποφάσισε να φέρει στη Βουλή προς ψήφιση ένα νέο νομοσχέδιο, με το οποίο δινόταν η δυνατότητα στους μετανάστες να καταθέσουν νέες αιτήσεις νομιμοποίησης, διευρύνοντας ταυτόχρονα και τα δικαιολογητικά τα οποία απαιτούνταν για τη χορήγηση της κάρτας διαμονής. Στόχος του συγκεκριμένου νομοσχεδίου, ήταν η εξάλειψη των γραφειοκρατικών αγκυλώσεων και των προβλημάτων που είχαν αναδειχθεί κατά την εφαρμογή του Ν.3386/2005 και τα οποία σχετιζόνταν κυρίως με τη μετάβαση από το προϊσχύσαν νομικό καθεστώς (Ν. 2910/01) στο νέο, η μέγιστη δυνατή διευκόλυνση των αλλοδαπών κατά τη διαμονή τους στην Ελλάδα και η ουσιαστική προώθηση της κοινωνικής τους ένταξης.

Έτσι, τελικά, τον Φεβρουάριο του 2007, ψηφίζεται ο Νόμος 3536/2007 (ΦΕΚ Α' 42, 23/02/2007) με τίτλο «Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης⁶⁹», που είχε απώτερο στόχο την άρση των γραφειοκρατικών προβλημάτων που αποτελούσαν τροχοπέδη στον σκοπό της πλήρους και οριστικής καταγραφής των μεταναστών και στην επίτευξη της κοινωνική τους ένταξης .

Σκοπός του νέου αυτού νομοθετήματος, το οποίο έφερνε κάποιες αλλαγές στα κριτήρια που έπρεπε να καλύπτει κάποιος για να υποβάλλει αίτηση για άδεια παραμονής στην Ελλάδα, ήταν ο συντονισμός όλων των υπηρεσιών του Κράτους με τις οποίες συναλλάσσεται ο υπήκοος τρίτης χώρας και η ενιαία αντιμετώπιση της Διοίκησης προς το συναλλασσόμενο, έχοντας ως βασικό επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, την απλούστευση και την επιτάχυνση των διαδικασιών για τη χορήγηση και ανανέωση των αδειών διαμονής και κατά συνέπεια την ομαλότερη ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία, δίνοντας μια ακόμη ευκαιρία στους ανεπίσημους εγκατεστημένους αλλοδαπούς να αποκτήσουν νόμιμο καθεστώς διαμονής στην χώρα.

⁶⁹ Ο νόμος αυτός τροποποιήθηκε στη πορεία με έναν πιο πρόσφατο, τον Ν.3731/2008 (ΦΕΚ. Α' 263).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

6. ΕΙΣΟΔΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΤΩΝ ΥΠΗΚΟΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ⁷⁰

Η ρύθμιση των μεταναστευτικών εισροών στην Ελλάδα, βασίζεται κατά βάση, στον προγραμματισμό από μέρους της πολιτείας των αναγκών της εγχώριας αγοράς εργασίας, δίνοντας έμφαση στη σημασία πλήρωσης των κενών θέσεων εργασίας σε ικανό χρόνο, αποσκοπώντας στη διατήρηση της βιωσιμότητας και της ανταγωνιστικότητας των εγχώριων επιχειρήσεων.

Η είσοδος αλλοδαπού στην Ελλάδα με σκοπό την παροχή εργασίας ακολουθεί τη διαδικασία της μετάκλησης, δηλαδή της επιλεκτικής πρόσκλησης εργατικού δυναμικού για την ανάληψη συγκεκριμένης και προκαθορισμένης θέσης εργασίας, ανάλογα με τις τυχόν επαγγελματικές ειδικότητες που ζητούνται στην αγορά και που δεν καλύπτονται από το γηγενές εργατικό δυναμικό και από τους ήδη ευρισκόμενους στη χώρα μετανάστες.

⁷⁰ «Καθορισμός της διαδικασίας και των κριτηρίων που λαμβάνονται υπόψη κατά την κατάρτιση της έκθεσης της παραγράφου 3 του άρθρου 14 του ν. 3386/05, καθώς και των ειδικότερων όρων για τη μετάκληση για εξαρτημένη εργασία ή εποχιακή απασχόληση υπηκόων τρίτων χωρών»: Υπ' Αριθμ. Οικ. 12311/08/03.06.2008 Κ.Υ.Α., Φ.Ε.Κ. 1063 Β'/09-06-08. Η συμπληρωματική της ήταν η Υπ' αριθμ. 27846/11-12-2008, ΦΕΚ. 2608/Β'/ 23-12-08. Η ανωτέρω κοινή υπουργική απόφαση εκδόθηκε βάσει των διατάξεων της παραγράφου 5 του άρθρου 14 του ν. 3386/05, όπως αυτές αντικαταστάθηκαν με τις διατάξεις της παραγράφου 4 του άρθρου 5 του ν. 3536/23-02-07 (Αρ. Φύλλου 42) και σύμφωνα με τις οποίες, προβλέπεται η έκδοση Κ.Υ.Α., με την οποία καθορίζονται αντικειμενικά κριτήρια για την κατάρτιση των εκθέσεων των Επιτροπών που, βάσει των διατάξεων του ίδιου άρθρου, έχουν συγκροτηθεί στις έδρες των Περιφερειών και οι οποίες καθορίζουν τις ανάγκες σε εργατικό δυναμικό που μπορούν να καλυφθούν με μετάκληση υπηκόων τρίτων χωρών.

6.1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΑΔΕΙΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΕ ΥΠΗΚΟΟΥΣ ΤΡΙΤΗΣ ΧΩΡΑΣ⁷¹ (Α Φάση)

Η διαδικασία της “μετάκλησης” στην Ελλάδα υπηκόων τρίτων χωρών για εργασία περιλαμβάνει, με βάση την ισχύουσα νομοθεσία τρεις υποπεριπτώσεις :

- α) μετάκληση για εξαρτημένη εργασία, ανεξάρτητων υπηρεσιών ή έργου
- β) μετάκληση για εποχική εργασία
- γ) μετάκληση αλιεργατών.

Κάθε εργοδότης που προτίθεται να προσλάβει υπήκοο τρίτης χώρας, για απασχόληση ακολουθεί την παρακάτω διαδικασία:

Αρχικά, υποβάλλει αίτηση, τουλάχιστον τρεις μήνες πριν από την έναρξη των εργασιών του και μέχρι την 30^η Σεπτεμβρίου κάθε έτους, στο Δήμο ή την Κοινότητα του τόπου κατοικίας του ή της έδρας της επιχείρησης ή της έδρας του νηολογίου του σκάφους του, δηλώνοντας τον αριθμό, την ειδικότητα, την ιθαγένεια και το χρονικό διάστημα της απασχόλησης των υπηκόων τρίτων χωρών που προτίθεται να απασχολήσει το επόμενο έτος. Ανάλογα με το είδος της απασχόλησης (εξαρτημένη, εποχιακή, αλιεργάτες) η ανωτέρω αίτηση συνοδεύεται και από τα ανάλογα δικαιολογητικά.

Στην περίπτωση της εισόδου για παροχή εξαρτημένης εργασίας και υπό την προϋπόθεση ότι ο αιτών εργοδότης είναι φυσικό πρόσωπο, η αίτηση συνοδεύεται από εκκαθαριστικό σημείωμα, από το οποίο θα προκύπτει δηλωθέν εισόδημα, για το προηγούμενο της αίτησης οικονομικό έτος, 24.000 € κατ’ ελάχιστο, ενώ εάν ο εργοδότης είναι επιτηδευματίας και διατηρεί επιχείρηση οποιασδήποτε νομικής μορφής χρειάζεται η απόδειξη ακαθάριστων εσόδων τουλάχιστον 60.000 €⁷². Διευκρινίζεται ότι τα παραπάνω εισοδηματικά ελάχιστα όρια αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για την μετάκληση ενός ή περισσότερων υπηκόων τρίτων χωρών.

⁷¹ Άρθρο 14, παρ. 5 του ν. 3386/2005 (ΦΕΚ 212 Α’), όπως αυτές αντικαταστάθηκαν με τις διατάξεις της παρ. 4, του άρθρου 5 του ν. 3536/2007.

⁷² Στην περίπτωση που ο εργοδότης είναι επιχείρηση η αίτηση συνοδεύεται και από στοιχεία, από τα οποία να προκύπτει συνάφεια της ειδικότητας του υπηκόου τρίτης χώρας με το αντικείμενο της επιχείρησης.

Αντίθετα, στην περίπτωση της μετάκλησης αλιεργατών, απαιτείται βεβαίωση της αρμόδιας Λιμενικής αρχής, του οικείου λιμεναρχείου, από την οποία θα προκύπτει η έδρα του νηολογίου, το επιτρεπόμενο όριο ατόμων που μπορεί να επιβιβασθεί στο σκάφος και ότι το σκάφος δεν είναι παροπλισμένο ή αργούν. Η σχετική αίτηση για την μετάκληση αλιεργατών υποβάλλεται μέχρι τις 30 Ιουνίου εκάστου έτους και για κάθε έναν από αυτούς ξεχωριστά.

Στη συνέχεια, ο Δήμος ή η Κοινότητα διαβιβάζει άμεσα τα σχετικά αιτήματα στην αρμόδια υπηρεσία Αλλοδαπών και Μετανάστευσης της οικείας Περιφέρειας, η οποία, στη συνέχεια, εφόσον διερευνήσει εάν έχουν προβλεφθεί οι συγκεκριμένες ειδικότητες στη σχετική Κ.Υ.Α., με βάση τα στοιχεία που τηρεί, και ότι στο πρόσωπο των εργοδοτών πληρούνται τα ανωτέρω κριτήρια, τα αποστέλλει στο οικείο παράρτημα του Ο.Α.Ε.Δ., προκειμένου να διαπιστωθεί με βάση τα τηρούμενα σε αυτό στοιχεία, αν η ανάγκη μπορεί να καλυφθεί πρωτίστως από το εγχώριο εργατικό δυναμικό, δηλαδή από άνεργους ημεδαπούς ή κοινοτικούς υπηκόους ή νόμιμα διαμένοντες υπηκόους τρίτων χωρών κατά το χρονικό διάστημα υποβολής της αίτησης⁷³, ή αν μπορεί η κάλυψη των θέσεων αυτών να γίνει από την αγορά εργασίας του εξωτερικού (σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 5, άρθρο 19). Κατά την πλήρωση ανοικτών θέσεων εργασίας έχουν προβάδισμα οι Έλληνες υπήκοοι και οι αλλοδαποί που διαμένουν μόνιμα στην Ελλάδα.

Έπειτα, ο Ο.Α.Ε.Δ. αποστέλλει τα σχετικά στοιχεία στην Διεύθυνση Αλλοδαπών και Μετανάστευσης της Περιφέρειας και από εκεί κατόπιν, στην νόμιμα συγκροτημένη επιτροπή⁷⁴, η οποία στο πλαίσιο της αποστολής της, καταρτίζει σχετική έκθεση (προβλεπόμενη από τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 14 του ν. 3386/05) κατά το τελευταίο τρίμηνο κάθε έτους, σχετικά με τις ανάγκες σε αλλοδαπούς εργαζομένους,

⁷³ Η διαπίστωση της ύπαρξης των αναγκών αυτών και η κατανομή των θέσεων εργασίας γίνεται ύστερα από αίτημα του εργοδότη τηρουμένων κατά τα λοιπά της διαδικασίας και του ελέγχου πλήρωσης των προϋποθέσεων της παρούσας και εφόσον προσκομισθεί πρόσφατη βεβαίωση του Ο.Α.Ε.Δ., από την οποία θα προκύπτει αδυναμία κάλυψης των θέσεων αυτών από ημεδαπούς ή νόμιμα διαμένοντες αλλοδαπούς και θα αποδεικνύεται από τα συνυποβαλλόμενα στοιχεία ο απρόβλεπτος και έκτακτος χαρακτήρας της ανάγκης.

⁷⁴ Στην Επιτροπή, αποστέλλονται μόνον οι αιτήσεις που από τον διενεργηθέντα έλεγχο της Περιφέρειας έχει διαπιστωθεί ότι πληρούν τις σχετικές προϋποθέσεις (εισόδημα εργοδότη, δυναμικότητα αλιευτικού σκάφους).

κατανεμημένους σύμφωνα με την επαγγελματική τους εκπαίδευση και τον τόπο εργασίας και στην οποία καταγράφονται οι εξελίξεις ως προς τα ζητήματα της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Σε αυτήν καθορίζονται οι υπάρχουσες ανάγκες σε εργατικό δυναμικό ανά νομό, ειδικότητα, ιθαγένεια, καθώς και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια (είδος και διάρκεια απασχόλησης), όσο αφορά το ετήσιο ανώτατο όριο των αδειών διαμονής για εργασία που μπορούν να χορηγηθούν το επόμενο έτος, με τη διαδικασία της μετάκλησης.

Έτσι, λαμβάνοντας ως απαραίτητη προϋπόθεση ότι ο αριθμός των εν λόγω αναγκών δεν ξεπερνά τον προβλεπόμενο, καταρτίζονται κατάλογοι με τις ζητούμενες θέσεις, τις ειδικότητες και την ιθαγένεια και αποστέλλονται άμεσα μέσω Κ.Υ.Α. και μέσω της αρμόδιας υπηρεσίας του ΥΠΕΞ, στις οικείες Ελληνικές προξενικές αρχές, στον Ο.Α.Ε.Δ. και στα συναρμόδια υπουργεία.

Οι ελληνικές προξενικές αρχές και τα τυχόν υφιστάμενα γραφεία ευρέσεως εργασίας εξωτερικού, αναρτούν τους σχετικούς καταλόγους σε εμφανές μέρος και καλούν με ανακοινώσεις στα γραφεία τους ή στον τύπο, τους ενδιαφερόμενους αλλοδαπούς να υποβάλλουν αιτήσεις για εργασία στην Ελλάδα, στις οποίες θα αναγράφονται τα πλήρη στοιχεία της ταυτότητάς τους και ο αριθμός διαβατηρίου τους και θα προσδιορίζεται η ειδικότητα και ο νομός της θέσης εργασίας στην οποία επιθυμούν να απασχοληθούν.

Τέλος, με βάση αυτές τις αιτήσεις καταρτίζονται ονομαστικές καταστάσεις (παρ. 3,4 του άρθρου 19), με τους ενδιαφερόμενους υπηκόους που επιθυμούν να εργαστούν ως μισθωτοί στην Ελλάδα και εφόσον έχει συμπληρωθεί ο ανωτέρω αριθμός θέσεων, βάσει των αιτημάτων, αποστέλλονται στις οικείες Περιφέρειες και στον Ο.Α.Ε.Δ. όπου έχει καταγραφεί η θέση για εργασία. Σε ότι αφορά στην εποχιακή εργασία ή στην μετάκληση αλιεργατών, η διαδικασία πρόσκλησης αλλοδαπών εφαρμόζεται όπως παραπάνω.

6.2. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

Κατά την κατάρτιση της έκθεσης⁷⁵ λαμβάνονται υπόψη, υποχρεωτικά, τα κριτήρια που καθορίζονται με την Κ.Υ.Α και ειδικότερα με τις παραγράφους 3, 5 και είναι τα εξής:

- Το γενικότερο συμφέρον της εθνικής οικονομίας.
- Την κατάσταση της οικονομίας
- Τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και παραγωγής σε ανθρώπινο δυναμικό.
- Τα απολογιστικά στοιχεία των προηγούμενων ετών και ειδικότερα του τελευταίου έτους αναφορικά με τις αιτήσεις των εργοδοτών που υποβλήθηκαν και τον αριθμό των μετακλήσεων που ολοκληρώθηκαν⁷⁶, δηλαδή τη ζήτηση του εργατικού δυναμικού.
- Η τήρηση από τον εργοδότη των υποχρεώσεων που απορρέουν γι' αυτόν από τις διατάξεις του ν. 3386/2005, όπως ισχύουν, σε περίπτωση κατά την οποία έχει προβεί και στο παρελθόν σε μετάκληση υπηκόων τρίτων χωρών για εποχιακή εργασία και ειδικότερα εάν αποδεικνύεται η αναχώρηση ή μη από την Χώρα των μετακληθέντων από αυτόν στο παρελθόν υπηκόων τρίτων χωρών.
- Τα στοιχεία από τον Ο.Α.Ε.Δ. σχετικά με την υπάρχουσα προσφορά και ζήτηση εργασίας από ημεδαπούς ή νομίμως διαμένοντες στη χώρα αλλοδαπούς ανά ειδικότητα.

Επισημαίνουμε ότι:

Στην έκθεση της ανωτέρω Επιτροπής οι υπάρχουσες ανάγκες σε εργατικό δυναμικό αντιστοιχούν στον αριθμό των προς μετάκληση εργαζομένων που προκύπτει από τις σχετικές αιτήσεις των εργοδοτών, οι οποίες έχουν εξετασθεί και πληρούν τις προϋποθέσεις της παρούσας από την αρμόδια υπηρεσία της Περιφέρειας, προσαυξημένες σε ποσοστό 10% επί του συνολικού αριθμού των θέσεων, για την

⁷⁵ Η Επιτροπή προβαίνει σε σχετική αξιολόγηση και καταρτίζει την σχετική έκθεση, λαμβάνοντας υπόψη, υποχρεωτικώς, τα κριτήρια του Κεφ. Β' της κ.υ.α. και το συμφέρον της εθνικής οικονομίας. Αντικαταστάθηκε με το άρθρο 5, παρ. 3,4 του ν. 3536/2007.

⁷⁶ Σε περίπτωση που ζητείται από εργοδότες κατά τρόπο καταχρηστικό, η κάλυψη των ίδιων θέσεων εργασίας, για τις οποίες έχουν διενεργηθεί ήδη μετακλήσεις κατά τα προηγούμενα έτη και δίχως να αντιστοιχούν στις πραγματικές ανάγκες της ελληνικής οικονομίας, διασφαλίζοντας παράλληλα τα δικαιώματα των εισερχόμενων αλλοδαπών εργαζόμενων, το αίτημα απορρίπτεται.

κάλυψη απρόβλεπτων και έκτακτων αναγκών⁷⁷. Ο υπολογισμός της προσαύξησης σε ποσοστό μέχρι 10%, γίνεται επί του συνολικού αριθμού των θέσεων που περιλαμβάνεται στις ανωτέρω κ.υ.α. ανά νομό και κατηγορία, ήτοι α) εξαρτημένη εργασία (ετήσια άδεια διαμονής), β) αλιεργάτες (άδεια διαμονής μέχρι δέκα μήνες) και γ) εποχιακή εργασία (άδεια διαμονής μέχρι έξι μήνες).

Συνεπώς, η σχετική έκθεση θα εμφανίζεται με την εξής μορφή:

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ		
ΝΟΜΟΣ:		
ΜΟΡΦΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΘΕΣΕΩΝ
A) ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ	Εσωτερικές οικιακές βοηθοί	25
	Μάγειροι ασιατικής κουζίνας	5
	Εργάτες θερμοκηπίου	10
	ΣΥΝΟΛΟ	40
	Προσαύξηση σε ποσοστό 10% για απρόβλεπτες και έκτακτες ανάγκες	4
B) ΕΠΟΧΙΑΚΗ	Εργάτες γης	171
	ΣΥΝΟΛΟ	171
	Προσαύξηση σε ποσοστό 10% για απρόβλεπτες και έκτακτες ανάγκες	17
Γ) ΑΛΙΕΡΓΑΤΕΣ	Αλιεργάτες	72
	ΣΥΝΟΛΟ	72
	Προσαύξηση σε ποσοστό 10% για απρόβλεπτες και έκτακτες ανάγκες	7

⁷⁷ Αντίθετα, ο αριθμός των αιτήσεων που θα δεχτεί η αρμόδια προξενική αρχή μπορεί να είναι προσαυξημένος έως 30% του αριθμού των θέσεων που περιλαμβάνονται στον κατάλογο που της αποστέλλεται από την οικεία υπηρεσία της Περιφέρειας.

6.3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΜΕΤΑΚΛΗΣΗ (Β' Φάση)

Μετά την έκδοση της κοινής υπουργικής απόφασης της παραγράφου 4 του άρθρου 14 του ν. 3386/05, ο εργοδότης που επιθυμεί την μετάκληση υπηκόου τρίτης χώρας για εποχιακή απασχόληση ή για παροχή εξαρτημένης εργασίας ή ως αλιεργάτη⁷⁸ και εφόσον έχει συμπεριληφθεί η σχετική θέση εργασίας σε αυτήν, υποβάλλει αίτηση στην αρμόδια υπηρεσία του οικείου Δήμου ή της Κοινότητας για τη χορήγηση άδειας εργασίας σε συγκεκριμένους αλλοδαπούς της επιλογής του από τις ονομαστικές καταστάσεις των υποψηφίων. Η αίτηση θα πρέπει να περιλαμβάνει, απαραίτητως, τα βασικά στοιχεία των προς μετάκληση αλλοδαπών όπως το ονοματεπώνυμο, το όνομα πατρός, την ημερομηνία γέννησης, την υπηκοότητα και τον αριθμό διαβατηρίου τους και θα πρέπει να συνοδεύεται από τα εξής βασικά δικαιολογητικά:

- **Υπεύθυνη δήλωση του εργοδότη** ότι θα προσλάβει τους συγκεκριμένους αλλοδαπούς και ότι θα αναλάβει τις δαπάνες διαβίωσής τους μέχρι να λάβουν άδεια παραμονής ή στην περίπτωση που δεν τους χορηγηθεί άδεια παραμονής μέχρι να αναχωρήσουν από τη χώρα.⁷⁹
- **Εγγυητική επιστολή** τράπεζας ή του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων, για κάθε εργαζόμενο ξεχωριστά, η οποία θα αντιστοιχεί σε ποσό ίσο τουλάχιστον με τις τριμηνιαίες αποδοχές ανειδίκευτου εργάτη και που αφορά την κάλυψη των αναγκών διαβίωσης των υπηκόων τρίτων χωρών, των οποίων ζητήθηκε η μετάκληση, που έχουν εισέλθει στη Χώρα για εξαρτημένη εργασία ή εποχιακή απασχόληση σύμφωνα με τις διατάξεις των νόμων 2910/2001 ή 3386/2005 και τις πιθανές δαπάνες επαναπροώθησης

⁷⁸ Η μετάκληση των Αιγυπτίων αλιεργατών γίνεται σύμφωνα με τον Ν. 3386/23-08-2005 (ΦΕΚ 212 Α') και όπως προβλέπονται στα άρθρα 14,15,16 και σύμφωνα με τις υπ' αριθμ. 38/2005 και 1912/02-02-2006 εγκυκλίους του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Σημειώνεται ότι η μετάκληση των αλιεργατών, οι οποίοι εισήλθαν ή θα εισέλθουν στην Χώρα μετά την 01.01.2008, διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 16Α του ν. 3386/05, όπως αυτό προστέθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 7 και του άρθρου 16^Α του ν. 3536/07, καθώς κατά το πριν την 01.01.2008 χρονικό διάστημα αδειοδοτούνταν είτε με τις διατάξεις της εποχιακής απασχόλησης (ν.2910/01), είτε με το καθεστώς της εξαρτημένης εργασίας (ν. 3386/05). Σήμερα, ισχύει η εγκύκλιος 34/24-07-2008.

⁷⁹ Δηλαδή, ότι θα αναλάβει τις προβλεπόμενες δαπάνες σε περίπτωση συνδρομής των προϋποθέσεων για την εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 2 του άρθρου 80 του ν.3386/2005.

ή απέλασης τους στη χώρα προέλευσης. Εφόσον πρόκειται για την πρόσληψη αλλοδαπών για εποχιακή εργασία ή αλιεργατών, η εγγυητική επιστολή αντιστοιχεί στις μηνιαίες αποδοχές του ανειδίκευτου εργάτη και επιστρέφεται στον εργοδότη μετά τη λήξη της χορηγούμενης άδειας διαμονής (π.χ. με τη λήξη της αλιευτικής περιόδου).

- **Ιδιωτικά συμφωνητικά εργασίας (συμβάσεις)**, για κάθε εργαζόμενο, από τα οποία θα προκύπτει το είδος και το χρονικό διάστημα της απασχόλησης, οι όροι εργασίας και οι συμφωνημένες αποδοχές, οι οποίες δεν επιτρέπεται, σε καμία περίπτωση, να είναι κατώτερες από τις αποδοχές του ανειδίκευτου εργάτη όπως αυτές καθορίζονται με την εκάστοτε Εθνική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας. Τα ιδιωτικά συμφωνητικά εργασίας πρέπει να είναι μονομερώς υπογεγραμμένα από τον εργοδότη και θεωρημένα από την οικεία υπηρεσία Επιθεώρησης Εργασίας ή από οποιαδήποτε άλλη δημόσια υπηρεσία .

Διευκρινήσεις:

Στην περίπτωση την μετάκλησης υπηκόου τρίτης χώρας ως αλιεργάτη, η σχετική αίτηση υποβάλλεται στον αρμόδιο Δήμο ή Κοινότητα στον οποίο είναι εγκαταστημένη η επιχείρηση του εργοδότη ή στην έδρα νηολογίου του σκάφους του.

6.4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΜΕΤΑΚΛΗΣΗ

Η αίτηση με τα απαιτούμενα, συνημμένα, δικαιολογητικά, διαβιβάζεται στην αρμόδια υπηρεσία Αλλοδαπών και Μετανάστευσης του νομού προς έγκριση, η οποία, εφόσον διενεργηθεί ο απαιτούμενος έλεγχος αναφορικά με την τήρηση της προβλεπόμενης διαδικασίας και την πληρότητα των προσκομισθέντων δικαιολογητικών, αποστέλλει στην αρμόδια ελληνική προξενική αρχή (π.χ. Ελληνικό προξενείο Καΐρου) ή όπου αυτή δεν υφίσταται στα Γραφεία Ευρέσεως Εργασίας του εξωτερικού, πράξη του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας⁸⁰, μαζί με την υπογεγραμμένη από τον εργοδότη σύμβαση

⁸⁰ Οι πράξεις έγκρισης του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας για είσοδο στην Ελλάδα υπηκόου τρίτης χώρας, με σκοπό την παροχή εργασίας, αποστέλλονται στα οικεία Προξενεία μέσω της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Εξωτερικών.

εργασίας, με την οποία εγκρίνεται η απασχόληση του υπηκόου τρίτης χώρας για παροχή εργασίας σε συγκεκριμένο εργοδότη.

Έπειτα, η αρμόδια ελληνική προξενική αρχή καλεί τους ενδιαφερόμενους υπηκόους τρίτων χωρών, για τους οποίους έχει εκδοθεί πράξη έγκρισης για την είσοδο στην Ελλάδα με σκοπό την παροχή εργασίας (εξαρτημένη, εποχιακή, αλιεργάτες) αφενός για να υπογράψουν και να παραλάβουν τη σχετική σύμβαση εργασίας τους και αφετέρου για να τους χορηγηθεί η νόμιμη εθνική θεώρηση εισόδου⁸¹.

Οι αλλοδαποί με ισχύουσα θεώρηση εισόδου (visa) και άδεια εργασίας, βάσει σχέσης απασχόλησης, μπορούν με την άφιξη του στην Ελλάδα, και πριν τη λήξη αυτής, να υποβάλουν αίτηση με νέα σειρά δικαιολογητικών προκειμένου να τους χορηγηθεί άδεια παραμονής.

6.5. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΔΕΙΩΝ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η είσοδος στην Ελλάδα ενός αλλοδαπού μπορεί να έχει διαφορετικά αίτια, όπως: είσοδος με σκοπό την εξαρτημένη ή ανεξάρτητη σχέση εργασίας, την επανένωση της οικογένειας, την άσκηση αυτόνομης οικονομικής δραστηριότητας, την φοίτηση κλπ., ανάλογα με τα οποία η Ελληνική Νομοθεσία και πιο συγκεκριμένα με τον Ν. 3386/2005 (ΦΕΚ Α', 212), καθιέρωσε αντίστοιχες κατηγορίες αδειών παραμονής, καθώς και ανάλογους τύπους που περιλαμβάνονται σε αυτές. Οι τύποι αδειών διαμονής που παρέχουν στον κάτοχο τους το δικαίωμα πρόσβασης στην αγορά εργασίας κατά τις ειδικότερες ρυθμίσεις του νόμου είναι οι εξής:

A) Άδεια διαμονής για εργασία:

⁸¹ Η θεώρηση εισόδου (VISA) χορηγείται από την οικεία προξενική αρχή, στην οποία υπάγεται ο τόπος κατοικίας του υπηκόου τρίτης χώρας, έπειτα από αίτησή του που υποβάλλεται μαζί με τα απαραίτητα δικαιολογητικά, αφού ληφθούν υπόψη λόγοι που αφορούν ιδίως στη δημόσια τάξη και ασφάλεια της Χώρας και τη δημόσια υγεία και διακρίνεται σε θεώρηση βραχείας διαμονής (θεώρηση "Σένγκεν") και σε θεώρηση μακράς διαμονής (εθνική θεώρηση). Η θεώρηση εισόδου χορηγείται για χρονικό διάστημα τριών (3) μηνών, εκδίδεται βάσει των αντίστοιχων για την άδεια διαμονής νομοθετικών ρυθμίσεων του παρόντος και η διάρκεια της συναρτάται, κατά περίπτωση, με εκείνη της προβλεπόμενης διαμονής. Απαραίτητη προϋπόθεση να παρουσιαστούν αυτοπροσώπως στην ανωτέρω υπηρεσία, προκειμένου να παραλάβουν οι ίδιοι την θεώρηση εισόδου που τους αντιστοιχεί.

A1. Εξαρτημένη εργασία⁸² ή παροχή υπηρεσιών ή έργου⁸³

A2. Εποχιακή εργασία⁸⁴

B) Άδεια διαμονής για ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα⁸⁵:

Γ) Άδεια διαμονής 10ετούς ή αόριστης διάρκειας⁸⁶.

Δ) Άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος⁸⁷.

Ειδικότερα:

1. Εξαρτημένη: θεωρείται η εργασία που προσφέρεται στην υπηρεσία άλλου προσώπου (σε συγκεκριμένο εργοδότη ή σε περισσότερους του ενός μη σταθερούς εργοδότες), το οποίο

⁸² Άρθρο 19 του Ν. 2910/01, Άρθρο 19 παρ. 2 & 3 του Ν. 3013/02, Άρθρο 32 παρ.10 του Ν. 3202/03. Άρθρο 15 παρ. 1-4 του ν. 3386/05, άρθρο 6 του ν. 3536/07 και άρθρο 37 του ν. 3731/2008.

⁸³ Ν. 3386/05, Άρθρο 15, παρ. 5.

⁸⁴ (Άρθρο 16), Άρθρο 24 Ν. 2910/01.

⁸⁵ Ν. 3386/05, Άρθρο 25. Όσο αφορά την είσοδο αλλοδαπού σε ένα κράτος μέλος για την άσκηση ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας, αυτή επιτρέπεται εφόσον το συγκεκριμένο άτομο διαθέτει επαρκείς πόρους για την άσκηση της δραστηριότητας που θέλει να εξασκήσει και εφόσον η δραστηριότητα συμβάλλει στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας.

⁸⁶ Άρθρο 32 παρ 3, του Ν. 3202/03. Σε αυτό το σημείο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι παλαιότερα, στο Νόμο 1975/1991 δίνονταν η δυνατότητα για διετή ανανέωση της άδειας παραμονής μετά από την παρέλευση πέντε (5) ετών νόμιμης παραμονής, ενώ μετά από δεκαπέντε (15) έτη συνεχόμενης νόμιμης εργασίας και παραμονής, ο αλλοδαπός μη Κοινοτικός υπήκοος μπορούσε να υποβάλει αίτηση, προκειμένου να του χορηγηθεί με υπουργική απόφαση άδεια μόνιμης παραμονής στην Ελλάδα, αόριστης διάρκειας. Αντικαταστάθηκε με το άρθρο 91, παρ.2 του Ν.3386/05 και άρθρο 39, παρ.1 του Ν.3731/2008.

⁸⁷ Ως επί μακρόν διαμένοντες, θεωρούνται οι υπήκοοι τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα και αδιάλειπτα επί πενταετία στο έδαφος των κρατών μελών της Ε.Ε. Με την οδηγία 2003/109/ΕΚ, του Συμβουλίου της 25ης Νοεμβρίου 2003, συστήνεται ενιαίο καθεστώς για τους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες, επιτυγχάνοντας την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών και εξασφαλίζοντας δίκαιη μεταχείριση σε όλη την ευρωπαϊκή επικράτεια, ανεξάρτητα από το κράτος μέλος διαμονής.

Ο ενδιαφερόμενος, αφού αποκτήσει το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος, έχει δικαίωμα σε σειρά παροχών υπό τις ίδιες συνθήκες με τους υπηκόους του κράτους μέλους, συγκεκριμένα όσον αφορά:

1. τις συνθήκες πρόσβασης σε μισθωτή εργασία και μη μισθωτή δραστηριότητα καθώς και τις συνθήκες απασχόλησης και εργασίας (αργίες, κανόνες υγιεινής, ετήσιες άδειες, μισθός, συνθήκες απόλυσης),

2. την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, αναγνώριση διπλωμάτων,

3. την κοινωνική προστασία (οικογενειακά επιδόματα, συντάξεις κλπ.) και την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, την κοινωνική αρωγή (ελάχιστο εισόδημα, ελάχιστες συντάξεις, δωρεάν ιατρική βοήθεια κλπ),

4. κοινωνικά και φορολογικά πλεονεκτήματα, πρόσβαση στα αγαθά και στις υπηρεσίες,

5. την ελεύθερη πρόσβαση στο σύνολο της επικράτειας του οικείου κράτους μέλους.

τη χρησιμοποιεί, την εξουσιάζει στο πλαίσιο ειδικής σχετικής έννομης σχέσεως, για συγκεκριμένο ή μη χρονικό διάστημα και έναντι συγκεκριμένου μισθού (μισθωτή εργασία). Εξαρτημένη εργασία υπάρχει, όταν ο εργοδότης έχει το δικαίωμα της διεύθυνσεως και εποπτείας της εργασίας και καθορίζει, το χρόνο, τον τόπο, τον τρόπο και τις λοιπές συνθήκες της παροχής της.

2. Παροχή Ανεξαρτήτων Υπηρεσιών ή Έργου: ανεξάρτητες υπηρεσίες ή έργο μπορεί να προσφέρει κάποιος όταν ο φορέας της εργασίας διατηρεί την πρωτοβουλία και την ελευθερία να καθορίζει ο ίδιος τις συνθήκες της εργασίας του, χωρίς να υπόκειται με την νομική έννοια στον έλεγχο του εργοδότη κατά την εκτέλεση της: ένας υπεργολάβος Οικοδομών ή μια χορεύτρια, δηλαδή επαγγέλματα που έχουν ατομική επιχείρηση (έχουν κάνει έναρξη εργασιών στην Δ.Ο.Υ. της περιοχής τους και κόβουν τιμολόγια παροχές υπηρεσιών).

3. Εποχιακή εργασία αλλοδαπών: σύμφωνα με το άρθρο 16 του νόμου 3386/2005 (όπως προηγούμενα το άρθρο 23 του νόμου 2910/2001), ως εποχιακή, νοείται η πρόσκαιρη απασχόληση υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική επικράτεια, σε τομέα δραστηριότητας εποχιακού χαρακτήρα, με σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου και για συγκεκριμένη εργασία και υπό την προϋπόθεση πάντα ότι ο αλλοδαπός δε διατηρεί μόνιμη κατοικία στην Ελλάδα, αλλά αντίθετα διαμένει στη χώρα προέλευσης του⁸⁸. Ο εποχιακά απασχολούμενος συμβάλλεται με συγκεκριμένο εργοδότη και στην οικεία σύμβαση θα πρέπει να αναφέρεται, ρητώς, το είδος απασχόλησης. Η διάρκεια παραμονής και απασχόλησης αλλοδαπού για εποχιακή εργασία στη χώρα μας, δεν μπορεί να υπερβεί τους έξι (6) μήνες ανά ημερολογιακό έτος.

Ως επιπλέον κατηγορίες μπορούν να αναφερθούν ενδεικτικά οι εξής:

- Άδεια διαμονής για Σπουδές.
- Άδεια διαμονής για οικογενειακή επανένωση.
- Μέλη οικογένειας υπηκόου τρίτης χώρας⁸⁹.

⁸⁸ Η αρχική αίτηση εισόδου για εποχιακή εργασία εξετάζεται μόνο αν ο ενδιαφερόμενος αλλοδαπός διαμένει κατά τη στιγμή της υποβολής της αίτησης εκτός της ελληνικής επικράτειας.

⁸⁹ Πολλά εκατομμύρια οικονομικών μεταναστών εγκαταστάθηκαν στο εσωτερικό των χωρών αυτών με αποκλειστικό σκοπό την αναζήτηση εργασίας και έπειτα από την πάροδο ενός σύντομου, συνήθως, χρονικού διαστήματος προσαρμογής, άρχισαν να φιλοξενούν και τα μέλη της οικογένειας

- Αυτοτελής άδεια διαμονής μελών οικογένειας υπηκόου τρίτης χώρας.
- Μέλη οικογένειας Έλληνα ή πολίτη Ε.Ε.

Ωστόσο, κανένας από τους παραπάνω τίτλους διαμονής δεν δίνει το δικαίωμα διαμονής στα υπόλοιπα κράτη μέλη.

6.6. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΑΔΕΙΑΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ

Ο υπήκοος τρίτης χώρας, μετά την είσοδο του στη Χώρα, και στο πλαίσιο ισχύος της ειδικής θεώρησης εισόδου για μία από τις δραστηριότητες που αναφέρθηκαν παραπάνω, δύναται να υποβάλλει αίτηση για χορήγηση άδειας διαμονής στο δήμο ή στην κοινότητα του τόπου κατοικίας ή διαμονής του, συνοδευόμενη από επικυρωμένο φωτοαντίγραφο του διαβατηρίου του και τα απαραίτητα ανάλογα με την κατηγορία υπαγωγής του δικαιολογητικά.

Οι δήμοι και οι κοινότητες ελέγχουν την πληρότητα των δικαιολογητικών και διαβιβάζουν το σχετικό φάκελο στην αρμόδια Υπηρεσία Αλλοδαπών της Περιφέρειας που λειτουργεί στο νομό του τόπου κατοικίας ή διαμονής του αιτούντος και που είναι αρμόδια για την εξέταση τους, το αργότερο εντός δεκαπέντε ημερών, αφότου υποβληθούν.

Μαζί με την αίτηση χορήγησης ή ανανέωσης άδειας διαμονής, ο αιτών πρέπει να καταθέτει παράβολο⁹⁰, όπως τούτο ορίζεται στο άρθρο 92 του νόμου αυτού, και να επισυνάπτει τα απαιτούμενα για κάθε περίπτωση δικαιολογητικά που καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Με όμοια απόφαση

τους, που είχαν παραμείνει στις πατρίδες τους.

⁹⁰ Η αίτηση για τη χορήγηση και την ανανέωση των αδειών διαμονής συνοδεύεται από παράβολο, το οποίο ορίζεται ως ακολούθως:

Για τις άδειες διάρκειας μέχρι ενός έτους το παράβολο ανέρχεται στα εκατόν πενήντα (150) ευρώ, για τις άδειες διάρκειας μέχρι δύο έτη στα τριακόσια (300) ευρώ, ενώ Το παράβολο το οποίο καταβάλλεται κατά την υποβολή της αίτησης για την υπαγωγή στο καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος ανέρχεται στο ποσό των εννιακοσίων (900) ευρώ. (Τελικές διατάξεις, άρθρο 92 του νόμου, Παράβολα-Αναπροσαρμογή προστίμων-Επικυρώσεις).

Οι υπαγόμενοι στις ρυθμίσεις της συμφωνίας μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν.1245/1982 (ΦΕΚ 45Α΄) δεν υπόκεινται στην υποχρέωση καταβολής παραβόλου. (Προστέθηκε με το άρθρο 20, παρ.3 του ν.3536/2007).

καθορίζεται ο τύπος και το περιεχόμενο των αιτήσεων, αλλά και η διαδικασία επίδοσης των αδειών διαμονής στους δικαιούχους.

Η αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, καθώς και οι δήμοι και οι κοινότητες, εφόσον τα απαιτούμενα δικαιολογητικά είναι πλήρη, χορηγούν στον υπήκοο τρίτης χώρας σχετική βεβαίωση κατάθεσης αιτήματος (Τύπου Α')⁹¹.

6.7. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ ΑΔΕΙΑΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ

Οι προϋποθέσεις χορήγησης και κυρίως ανανέωσης της άδειας διαμονής είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας και μέσω αυτής, με την απόδειξη ελάχιστης κατ' έτος ασφαλιστικής κάλυψης.

Αναλυτικότερα, για την ανανέωση της άδειας διαμονής για εξαρτημένη εργασία, ο υπήκοος τρίτης χώρας οφείλει, έχοντας συνάψει κατά προτεραιότητα σύμβαση εργασίας με κάποιον εργοδότη, μέσα σε χρονικό διάστημα δύο μηνών πριν από τη λήξη της προηγούμενης άδειας διαμονής, να καταθέσει στο δήμο ή στην κοινότητα του τόπου κατοικίας ή διαμονής του αίτηση, προσκομίζοντας παράλληλα τα απαιτούμενα συνημμένα δικαιολογητικά, από τα οποία να προκύπτει η εκπλήρωση εκ μέρους του αλλοδαπού των φορολογικών και ασφαλιστικών του υποχρεώσεων⁹², η πραγματοποίηση δηλαδή, ελάχιστου αριθμού ημερομισθίων στον οικείο ασφαλιστικό φορέα, όπως αυτά καθορίζονται στην απόφαση του άρθρου 90 παρ. 1 του νόμου αυτού. Ο λόγος για την Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμό 160, 30/01/2006, η οποία εκδόθηκε με σημαντική καθυστέρηση, στις 3 Ιανουαρίου 2006.

⁹¹ Παράγραφοι 3 και 4 του άρθρου 11, Ν. 3536/2007.

⁹² Άρθρο 11, 15 του Νόμου 3386/2005. Απόστολος Καψάλης Α., 2007.

Σύμφωνα με αυτή την Απόφαση, προκειμένου να ανανεώσουν την άδεια διαμονής τους, οι ασφαλισμένοι στο Ι.Κ.Α. - ΕΤΑΜ πρέπει να αποδείξουν 200 ημέρες ασφάλισης ανά έτος ενώ οι ασφαλισμένοι στον Ο.Γ.Α. 150 ημέρες ασφάλισης. Για τους ασφαλισμένους στο Ι.Κ.Α. - ΕΤΑΜ, οι οποίοι απασχολούνται με σχέση εξαρτημένης εργασίας σε περισσότερους του ενός μη σταθερούς εργοδότες (οικοδόμοι και προσωπικό εργαζόμενο κατ' οίκον του εργοδότη) ο ελάχιστος ετήσιος χρόνος ασφάλισης είναι οι 150 ημέρες. (Τέλος,) σε περιπτώσεις κατόχων αδειών διαμονής για παροχή υπηρεσιών ή έργου ή ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας ο αντίστοιχος αριθμός είναι 250, ενώ σε όσες περιπτώσεις οι μετανάστες αυτοί ασφαλιζονται /είναι ασφαλισμένοι στο Ι.Κ.Α. - ΕΤΑΜ ως ελάχιστος χρόνος ασφάλισης ορίζονται οι 200 ημέρες ασφάλισης ανά έτος. Εάν ο υπήκοος τρίτης χώρας έχει πραγματοποιήσει μικρότερο αριθμό ημερομισθίων, μπορεί να προβεί στην εξαγορά των υπολειπόμενων ενσήμων σε ποσοστό μέχρι 20% του συνολικά απαιτούμενου ανά περίπτωση αριθμού ενσήμων. Σε περίπτωση ανανέωσης διετούς άδειας διαμονής, η προϋπόθεση αυτή πρέπει να συντρέχει αθροιστικά για το σύνολο της διετίας⁹³. Αρμόδια για την εξέταση της αίτησης είναι η οικεία Υπηρεσία Αλλοδαπών και Μετανάστευσης της Περιφέρειας.

Η ισχύς της αρχικής άδειας διαμονής και εργασίας, είναι ετήσια και η εκάστοτε ανανέωση της διετής, με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της οικείας περιφέρειας. Οι άδειες εργασίας και παραμονής δεν είναι δεσμευμένες σε έναν εργοδότη ή τόπο εργασίας. Η χορήγηση άδειας εργασίας από την αρμόδια Υπηρεσία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης ισχύει, στο πλαίσιο της διάρκειάς της σε οποιοδήποτε νομό της χώρας, υπό τις εξής όμως προϋποθέσεις:

- Ο υπήκοος τρίτης χώρας επιτρέπεται να συνάπτει σύμβαση εργασίας με άλλο εργοδότη κατά τη διάρκεια ισχύος της αρχικής άδειας διαμονής του, με την προϋπόθεση ότι δεν επέρχεται μεταβολή της ειδικότητας, για την οποία του χορηγήθηκε η ειδική θεώρηση εισόδου, καθώς και του ασφαλιστικού φορέα.
- Ο κάτοχος άδειας διαμονής για εργασία μπορεί να εργασθεί σε άλλο νομό της ίδιας ή διαφορετικής Περιφέρειας μετά την πάροδο ενός έτους από τη χορήγηση της αρχικής

⁹³ Προστέθηκαν με το άρθρο 6, παρ.2 του ν.3536/2007

άδειας διαμονής⁹⁴, δεδομένου ότι έχει λυθεί η προηγούμενη εργασιακή σχέση και έχει γίνει αναγγελία του λόγου λύσης της και ότι έχει ήδη συναφθεί νέα σύμβαση εργασίας με εργοδότη σε άλλο νομό.

Σε ότι αφορά στη διαδικασία εισόδου και παραμονής για εποχιακή εργασία ή για αλιεργάτες, ρυθμίζεται από διμερείς ή πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις⁹⁵ που έχουν συναφθεί με γειτονικές χώρες με σκοπό τη ρύθμιση της παράνομης μετανάστευσης και της εγχώριας αγοράς εργασίας.

Στον πίνακα που ακολουθεί εμφανίζονται ενδεικτικά οι κατά πλειοψηφία χώρες προέλευσης των μεταναστών που διαμένουν στον Πειραιά (Αίγυπτος – Αλβανία - Πακιστάν), ο πληθυσμός τους και η αντίστοιχη τους αναλογία ως προς το φύλο, καθώς και οι κατηγορίες αδειών διαμονής στις οποίες ανήκουν και που ήταν σε ισχύ έως τις δεκαπέντε (15) Ιουνίου 2010.

Πίνακας 1. Υπηκοότητα – Φύλο - Πληθυσμός Μεταναστών κατοίκων Πειραιά

ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ	ΦΥΛΟ		ΠΛΗΘΟΣ
	Άρρεν	Θήλυ	Grand Total
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	787	203	990
ΑΙΘΙΟΠΙΑ	1	3	4
ΑΛΒΑΝΙΑ	2298	1949	4247
ΑΛΓΕΡΙΑ	2		2
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ	1	1	2
ΑΡΜΕΝΙΑ	53	75	128
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	3	5	8

⁹⁴ Αντικαταστάθηκε με το άρθρο 6, παρ.3 του ν.3536/2007.

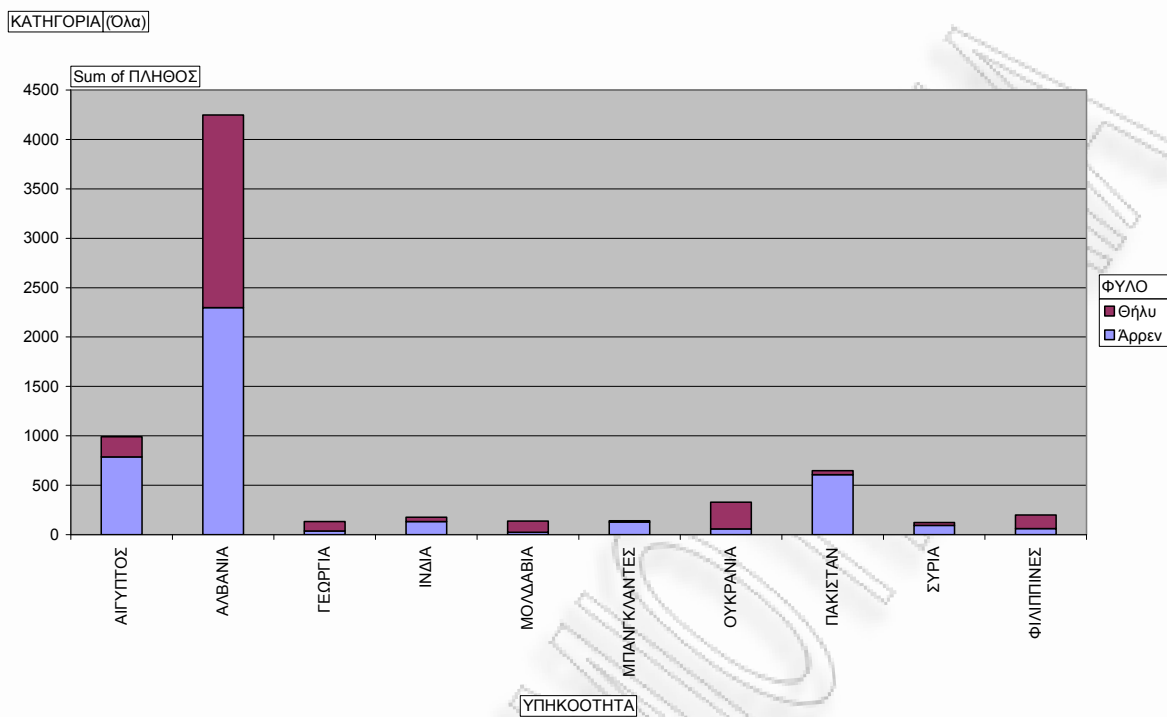
⁹⁵ Στα πλαίσια μιας συνολικής αναφοράς για τις πολιτικές μετανάστευσης πρέπει να αναφερθούν και οι διμερείς συμφωνίες που έχουν συναφθεί με έμφαση στην εποχιακή απασχόληση. Η πρώτη πρωτοβουλία αυτής της μορφής ανάγεται στις αρχές της δεκαετίας του 1990 με τη σύναψη συμφωνίας με την Αλβανία για χορήγηση 30.000 εποχιακών αδειών εργασίας (Αμίτσης και αλ., 2001β, σ. 41). Στη συνέχεια, το 1995 υιοθετήθηκε Σύμφωνο Συνεργασίας με τη Βουλγαρία για την εποχιακή απασχόληση Βουλγάρων υπηκόων μέσω της χορήγησης αδειών παραμονής και εργασίας για χρονικό διάστημα τριών μηνών (Αμίτσης και αλ., ο. αν.). Τέλος, το Μάιο του 1996 υπογράφηκε συμφωνία με την Αλβανία, η οποία επικυρώθηκε με το Νόμο 2482/1997, για την έλευση εποχιακών εργατών προκειμένου να καλυφθούν ανάγκες της εγχώριας παραγωγής (Drougas, 1998, αναφέρεται στο Λαμπριανίδης και αλ., 2001, σ. 129). Στις μέρες μας, οι εποχιακά απασχολούμενοι προέρχονται μόνον από την Αλβανία βάσει των Διμερών Συμφωνιών, που έχει συνάψει η χώρα μας και η άδεια διαμονής τους εκδίδεται για χρονικό διάστημα από δύο (2) έως έξι (6) μήνες.

ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ	2		2
ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ	1		1
ΒΙΕΤΝΑΜ	1	1	2
ΒΟΖΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ	2		2
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	2	20	22
ΓΕΩΡΓΙΑ	37	96	133
ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ (ΣΕΡΒΙΑ-ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ)	20	27	47
ΓΚΑΝΑ	26	7	33
ΓΟΥΪΝΕΑ	1		1
ΔΟΜΙΝΙΚΑ		5	5
ΔΟΜΙΝΙΚΑΝΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ	2	15	17
ΕΛ ΣΑΛΒΑΔΟΡ	1		1
ΖΑΜΠΙΑ		1	1
ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ – Η.Π.Α.	3	13	16
ΙΑΠΩΝΙΑ	2	5	7
ΙΝΔΙΑ	132	44	176
ΙΝΔΟΝΗΣΙΑ		6	6
ΙΟΡΔΑΝΙΑ	11		11
ΙΡΑΚ	16	5	21
ΙΡΑΝ	12	3	15
ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ		2	2
ΙΣΡΑΗΛ		1	1
ΚΑΖΑΧΣΤΑΝ	2	11	13
ΚΑΜΕΡΟΥΝ	2	1	3
ΚΑΝΑΔΑΣ	1	2	3
ΚΕΝΥΑ	1		1
ΚΙΝΑ	17	27	44
ΚΙΡΓΙΖΙΑ	1	5	6
ΚΟΛΟΜΒΙΑ		11	11
ΚΟΝΓΚΟ	2		2
ΚΟΡΕΑ (ΝΟΤΙΟΣ)		2	2
ΚΟΥΒΑ	11	15	26
ΚΡΟΑΤΙΑ		4	4
ΛΕΥΚΟΡΩΣΙΑ	1	30	31
ΛΙΒΑΝΟΣ	15	5	20
ΛΙΒΥΗ	21		21
ΜΑΛΑΙΣΙΑ		1	1
ΜΑΡΟΚΟ	5	4	9
ΜΑΥΡΙΤΑΝΙΑ	2	1	3
ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ	1		1
ΜΕΞΙΚΟ		6	6
ΜΟΖΑΜΒΙΚΗ	2		2
ΜΟΛΔΑΒΙΑ	24	113	137
ΜΠΑΝΓΚΛΑΝΤΕΣ	127	13	140
ΜΥΑΝΜΑΡ (ΒΙΡΜΑΝΙΑ)	1		1
Ν. ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΥ	2		2

ΝΑΜΙΜΠΙΑ	1		1
ΝΕΠΑΛ	1		1
ΝΙΓΗΡΙΑ	1	7	8
ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ	1	9	10
ΟΝΔΟΥΡΑ		1	1
ΟΥΖΜΠΕΚΙΣΤΑΝ	6	16	22
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	58	271	329
ΠΑΚΙΣΤΑΝ	608	38	646
ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ	1		1
ΠΑΝΑΜΑΣ	1	1	2
ΠΑΡΑΓΟΥΑΗ		3	3
ΠΕΡΟΥ		3	3
ΠΡΟΣΩΠΟ ΧΩΡΙΣ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ (§1, ΣΥΝΘΗΚΗ 1954)		1	1
ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ ΔΗΜ. ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	4	7	11
ΡΟΥΑΝΤΑ	1	3	4
ΡΩΣΙΑ	32	180	212
ΣΕΝΕΓΑΛΗ	8		8
ΣΕΡΒΙΑ	3	10	13
ΣΕΥΧΕΛΛΕΣ	1		1
ΣΙΕΡΑ ΛΕΟΝΕ		1	1
ΣΙΝΓΚΑΠΟΥΡΗ		1	1
ΣΡΙ ΛΑΝΚΑ	13	20	33
ΣΥΡΙΑ	93	31	124
ΤΑΪΛΑΝΔΗ	1	14	15
ΤΑΝΖΑΝΙΑ	9	2	11
ΤΟΥΡΚΙΑ	8	11	19
ΤΟΥΡΚΜΕΝΙΣΤΑΝ		1	1
ΤΡΙΝΙΤΑΝΤ & ΤΟΜΠΑΓΚΟ		1	1
ΤΥΝΗΣΙΑ	7	1	8
ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ	60	139	199
ΧΙΛΗ	9	4	13
Grand Total	4581	3514	8095

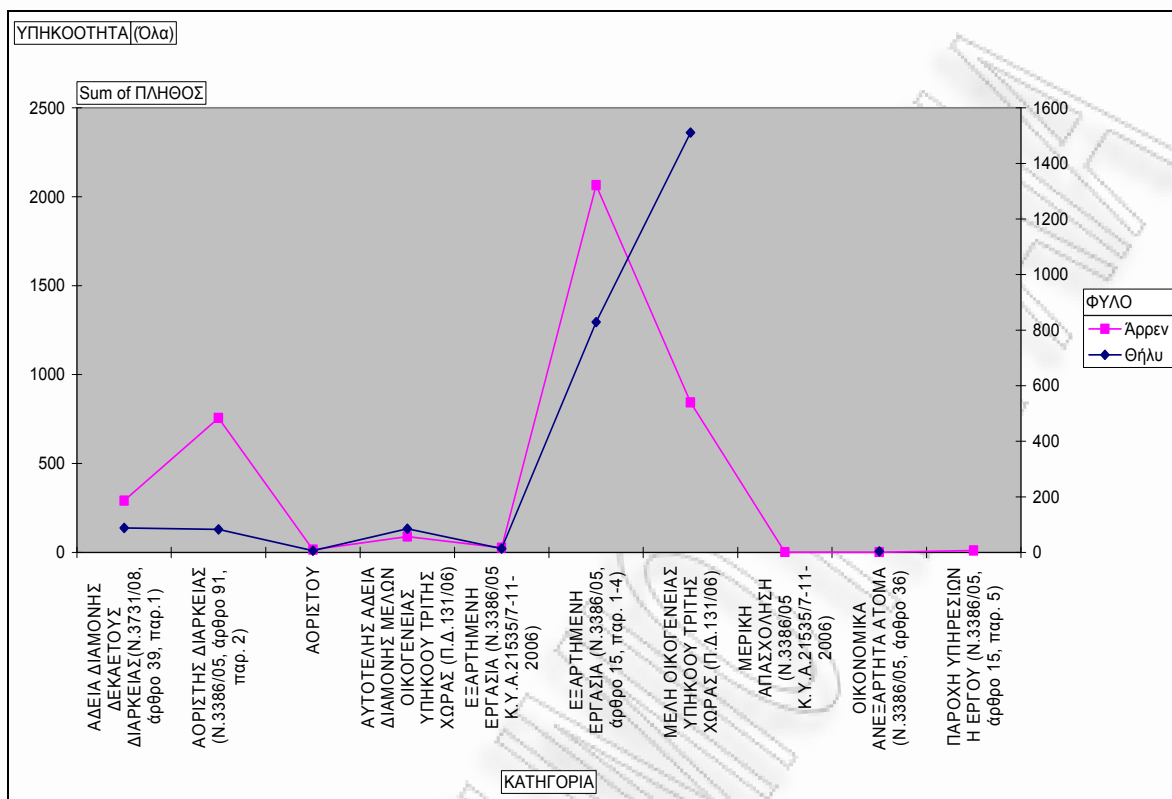
ΠΗΓΗ: ΥΠ. ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ - Δ/ΝΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Διάγραμμα 1: Φύλο – Υπηκοότητα Μεταναστών κατοίκων Πειραιά

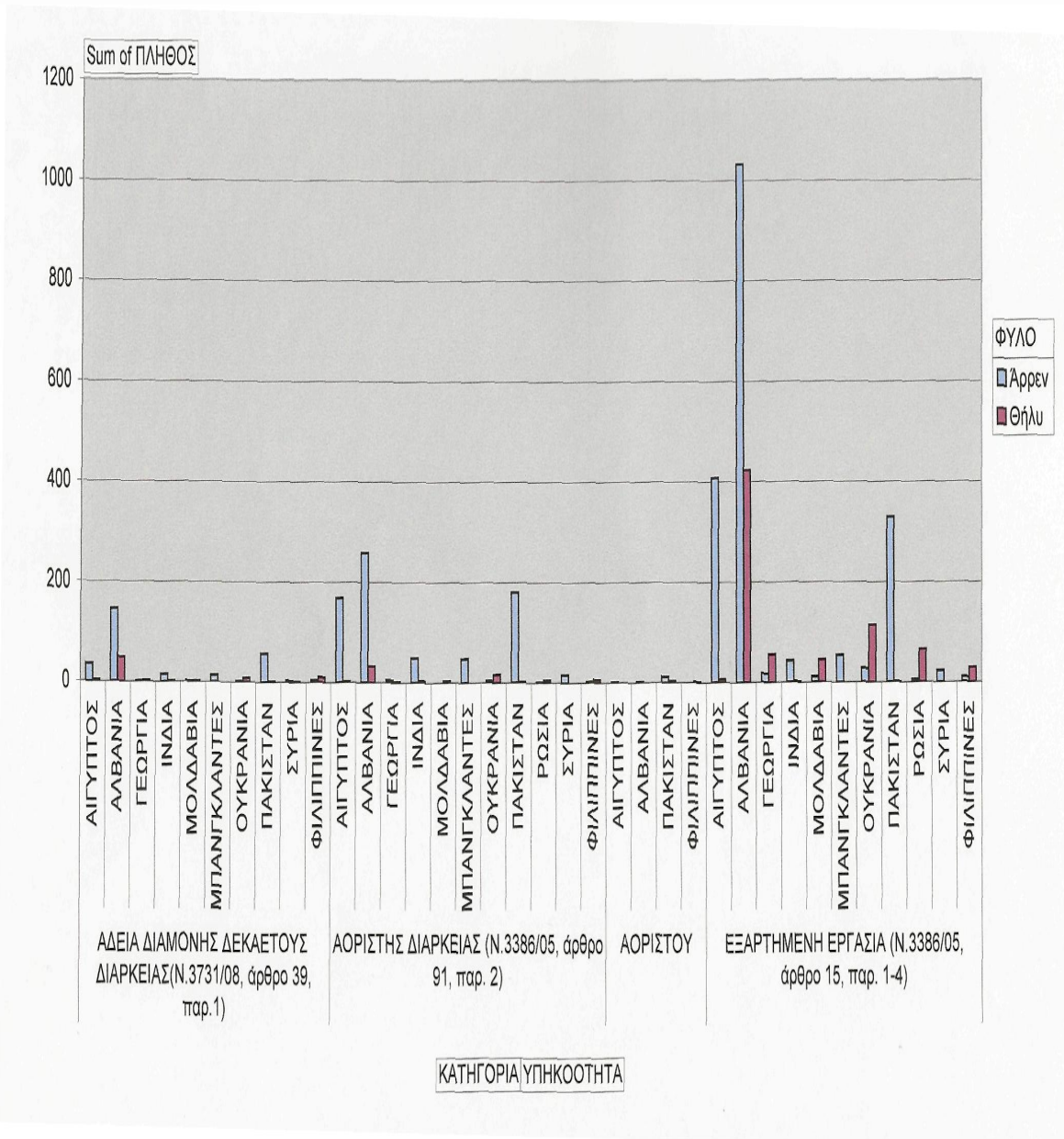
ΠΗΓΗ: ΥΠ. ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ - Δ/ΝΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ / ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΟ
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Διάγραμμα 2: Κατηγορίες Αδειών Διαμονής – Φύλο Μεταναστών κατοίκων Πειραιά

ΠΗΓΗ: ΥΠ. ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ - Δ/ΝΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ / ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Διάγραμμα 3: Κατηγορίες Αδειών Διαμονής – Φύλο – Υπηκοότητα Μεταναστών κατοίκων Πειραιά

ΠΗΓΗ: ΥΠ. ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ - Δ/ΝΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ / ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

6.8. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΙΣΟΔΟΥ - ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΛΙΕΡΓΑΤΩΝ (Άρθρο 16 Α/ Ν. 3536-23/02/2007)

Η απασχόληση Αιγυπτίων αλιεργατών στην Ελλάδα ρυθμίζεται στο πλαίσιο «Συμφωνίας για την προαγωγή της διμερούς συνεργασίας σε θέματα εργασίας μεταξύ των κυβερνήσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου», η οποία έχει κυρωθεί με το ν. 1453/1984 (ΦΕΚ Α' 88/16.6.84) και υπερισχύει των διατάξεων του νόμου.

Λόγω της διμερούς λοιπόν αυτής συμβάσεως Ελλάδας – Αιγύπτου, εδώ και 30 έως 40 χρόνια, το μεγαλύτερο ποσοστό των αναγκών σε πληρώματα των Ελληνικών αλιευτικών σκαφών καλύπτεται από Αιγύπτιους αλιεργάτες με τους οποίους υπάρχει μια προσωπική πλέον σχέση και συνέχεια μεταξύ αυτών και των εργοδοτών τους. Για αυτό και τις περισσότερες φορές, προτιμούνται κατά μεγάλο ποσοστό τα ίδια πληρώματα για να επανδρώσουν τα αλιευτικά σκάφη. Έτσι, σε περιπτώσεις που έχουν υποβληθεί αιτήματα μετάκλησης αλιεργατών υπηκόων τρίτων χωρών εκτός υπηκόων Αιγύπτου, αυτά θα μπορούν να ικανοποιηθούν μόνο εφόσον οι αντίστοιχες θέσεις δεν έχουν καλυφθεί από υπηκόους Αιγύπτου.

Η μετάκληση αλιεργατών εντάσσεται στη διαδικασία της μετάκλησης για εξαρτημένη εργασία. Λόγω όμως κατίσχυσης, σε ειδικά θέματα, της διμερούς συμφωνίας Ελλάδας – Αιγύπτου και λόγω της φύσης της απασχόλησης, η οποία έχει εν μέρει εποχιακό χαρακτήρα, η διαδικασία για τους Αιγυπτίους αλιεργάτες διαφοροποιείται από τη διαδικασία της μετάκλησης για εξαρτημένη εργασία και καθιερώνεται ξεχωριστός τύπος άδειας διαμονής.

Η διάρκεια ισχύος της άδειας διαμονής είναι ισόχρονη με τη διάρκεια ισχύος της σύμβασης εργασίας και δεν μπορεί να υπερβεί τους δέκα μήνες ούτε να ανανεωθεί. Κατά τη διάρκεια ισχύος της άδειας διαμονής δεν επιτρέπεται αλλαγή εργοδότη. Σε περίπτωση λύσης ή διακοπής της σύμβασης εργασίας, η άδεια διαμονής ανακαλείται και ο υπήκοος τρίτης χώρας υποχρεούται να αναχωρήσει από τη Χώρα.

Ειδικά όμως, για όσους υπάγονται στις ρυθμίσεις της διμερούς συμφωνίας μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου, σε περίπτωση λύσης της σύμβασης εργασίας ή διακοπής με οποιονδήποτε τρόπο της σχέσης εργασίας, κατά το διάστημα ισχύος της άδειας διαμονής τους, επιτρέπεται η σύναψη νέας σύμβασης

εργασίας με άλλον εργοδότη για το υπόλοιπο διάστημα μέχρι τη λήξη της άδειας διαμονής. Εάν δεν συναφθεί νέα σύμβαση εργασίας, η άδεια διαμονής εξακολουθεί να ισχύει για διάστημα τριών μηνών και πάντως μέχρι τη λήξη της.⁹⁶

Σήμερα ισχύει η εγκύκλιος 34/24-07-2005. Οι αλιευτικές περίοδοι είναι δύο για τις μεν Μηχανότρατες από 1 Οκτωβρίου έως 10 Ιουνίου του επόμενου έτους και για τα δε ΓΡΙ-ΓΡΙ από 1 Μαρτίου έως 15 Δεκεμβρίου κάθε έτους.

Οι αποδοχές τους κατά τη διάρκεια απασχόλησης και μετά από συμφωνία με τον εργοδότη μπορεί να είναι δυο (2) ειδών:

- μηνιαίος μισθός ο οποίος δεν δύναται να είναι κατώτερος από το μηνιαίο μισθό του ανειδίκευτου εργάτη και φαγητό. Το ποσό μισθοδοσίας τους για το έτος 2009 (15-5-09/ 15-12-09), ανερχόταν στα 783€ (31,32 € X 25 εργάσιμες μέρες), ενώ για το 2010 (01-10-10/ 10-06-11) στο ποσό των 826€ (33,04 X 25). Παρατηρείται επομένως, μια αξιόλογη αύξηση της τάξης των 43€.
- μερτικό - ποσοστό από τα ψάρια που πιάνουν.

Κατά την αλιευτική περίοδο ΓΡΙ-ΓΡΙ / ΤΡΑΤΑΣ⁹⁷ οι αρχικές αιτήσεις που κατατίθενται στους δήμους μέχρι τον Σεπτέμβριο ανέρχονται στα 400 άτομα περίπου κάθε έτος. Τα προηγούμενα χρόνια ο αριθμός των αλιεργατών που μετακαλούνταν ήταν υπερδιπλάσιος. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Περιφέρειας Πειραιά, για τη Νομαρχία Δυτ. Αττικής⁹⁸ και τη Νομαρχία Πειραιά⁹⁹ αναφέρονται τα εξής:

Πίνακας 2: Αιτήσεις Αλιεργατών Α'

Έτος	Αιτήσεις που έγιναν	Αιτήσεις που εγκρίθηκαν
------	---------------------	-------------------------

⁹⁶ Προστέθηκε με το άρθρο 7 του ν.3536/2007

⁹⁷ Βασικότεροι Αλιευτικοί Συνεταιρισμοί είναι οι εξής:

1. «ΑΙΓΑΙΟΥ», για Τράτες με έδρα το Κερατσίνι
2. «ΑΓΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ», για ΓΡΙ-ΓΡΙ με έδρα τη Σαλαμίνα
3. «ΠΕΠΜΑ», πανελλήνια ένωση με έδρα τη Ν. Μιχανιώνα Θεσσαλονίκης.

⁹⁸ Στην Περιφέρεια Δυτ. Αττικής υπάγονται οι περιοχές Κερατσινίου, Περάματος, Σαλαμίνας.

⁹⁹ Στην Περιφέρεια του Πειραιά υπάγονται επιπλέον και οι περιοχές των Μεγάρων και της Ελευσίνας.

2009		320
2008	393	215
2007		388

ΠΗΓΗ: Περιφέρεια Πειραιά – Επεξεργασία δεδομένων από το συγγραφέα

Τα ανωτέρω στοιχεία αναφέρονται στην πρώτη φάση μετάκλησης-δήλωση ενδιαφέροντος εργοδοτών και όπως φαίνεται είναι αρκετά ελλιπή λόγω της αδυναμίας του υπάρχοντος πληροφοριακού συστήματος

Πίνακας 3: Αιτήσεις Αλιεργατών Β'

Αιτήσεις	Ήρθαν	Κόπηκαν	Σύνολο
ΓΡΙ-ΓΡΙ 2005	200	25	
ΤΡΑΤΕΣ 2005-06	160	4	389
ΓΡΙ-ΓΡΙ 2006	194	12	
ΤΡΑΤΕΣ 2006-07	161	7	374
ΓΡΙ-ΓΡΙ 2007	182	20	
ΤΡΑΤΕΣ 2007-08	150	14	366
ΓΡΙ-ΓΡΙ 2008	205	17	
ΤΡΑΤΕΣ 2008-09	140	5	367
ΓΡΙ- ΓΡΙ 2009	155	52	
ΤΡΑΤΕΣ 2009-10	147	7	361

ΠΗΓΗ: Περιφέρεια Δυτ. Ατικής - Πειραιά – Επεξεργασία δεδομένων από το συγγραφέα

Στην ανωτέρω λίστα αναφέρονται οι τελικώς κατατεθείσες αιτήσεις στους δήμους και όχι οι αρχικές αιτήσεις που κατατίθενται μέχρι τον Σεπτέμβριο για να περιληφθούν στον ανώτατο αριθμό των μετακλήσεων που θα περιληφθούν στην Κ.Υ.Α που εκδίδεται κάθε έτος, όπως συμβαίνει με τα στοιχεία που εμφανίζονται στον δεύτερο πίνακα.

Όσο αφορά στο τρέχον έτος 2010, λαμβάνοντας υπ' όψιν την έκθεση της αρμόδιας Επιτροπής της Περιφέρειας και για την Νομαρχία Δυτ. Αττικής και τη Νομαρχία Πειραιά και με το υπ' αριθμ. ΦΕΚ.98/ Β'/03-02-2010, καθορίστηκε το ανώτατο όριο αδειών διαμονής για εργασία (έτους 2010) ως εξής: Νομαρχία Δυτ. Αττικής σύνολο αδειών $39 + 10\%$ προσαύξηση (4) = 43 από τις οποίες οι 5 είναι για αλιεργάτες, ενώ για τη Νομαρχία Πειραιά 346 θέσεις + 10% προσαύξηση (34) = 380 από τις οποίες οι 321 αντιστοιχούν σε αλιεργάτες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

7. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΝΑΥΠΗΓΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

- **1960-1975:** Ναυπηγική σε υψηλό βιομηχανικό επίπεδο. Οι επενδύσεις ήταν υψηλές σε νέες εγκαταστάσεις, νέες τεχνολογίες και στην ικανότητα επέκτασης συνολικών ναυπηγήσεων.
- **1975-1980:** Λόγω της κρίσης πετρελαίου του 1973 παρατηρείται κατάρρευση της ζήτησης και επίδρασή της όσον αφορά στα πετρελαιοφόρα. Αναπόφευκτη κατάρρευση ίσως σε μια αγορά υπερθερμασμένη. Επέφερε άμεση μείωση στις τιμές λόγω της υπερχωρητικότητας.
- **1980-1990:** Συνεχή χαμηλή παραγωγή, λόγω υπερχωρητικότητας πλοίων σε Ευρώπη και Ιαπωνία (υψηλό κόστος κατασκευής-τα ναυπηγεία αντιπροσωπεύουν μια υψηλή ποιοτική επένδυση, υψηλή απασχόληση-τα ναυπηγεία τείνουν να απασχολούν σχετικά μεγάλο ποσοστό εργατικού δυναμικού)
- **1990:** Άνοδος σε ζήτηση (ανάγκη για αντικατάσταση των ξεπερασμένων πλοίων που είχαν ναυπηγηθεί το '70-συνεχιζόμενη επέκταση του παγκόσμιου εμπορίου ανάπτυξη της χωρητικότητας των πλοίων)

Τα τελευταία έτη, οι ναυπηγικές μονάδες στην Ευρώπη-αν και τεχνολογικά βρίσκονται σε πολύ υψηλό επίπεδο-αντιμετωπίζουν έντονο ανταγωνισμό από τα ναυπηγεία της Άπω Ανατολής, δεδομένου του χαμηλού ναυπηγικού κόστους, που αυτά επιτυγχάνουν (χαμηλοί μισθοί, αφθονία εργατικού δυναμικού και χαμηλό κόστος παραγωγής, φθηνότερα υλικά κ.ά.).

Ειδικότερα, σε ότι αφορά στον ελλαδικό χώρο, το έτος 1958, είναι αυτό που θα καθορίσει το χαρακτήρα και την μοίρα της περιοχής της Ναυπηγοεπισκευαστικής Ζώνης μέχρι σήμερα. Την εποχή εκείνη, ιδρύεται με εφοπλιστικά κεφάλαια η εταιρεία «Ελληνικά ναυπηγεία» στο Σκαρामαγκά. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τις τότε διεθνείς κρατούσες συνθήκες στον τομέα της ναυπηγικής συμβάλλει στην ανάπτυξη τόσο της κατασκευής όσο και της μετασκευής-επισκευής πλοίων στον Ελληνικό χώρο (Βλάχος, 1996). Πιο συγκεκριμένα:

- Αναπτύσσονται ή και ιδρύονται μεγάλες ναυπηγικές μονάδες, ναυπηγεία.
- Δημιουργούνται αρκετές μεσαίου μεγέθους μονάδες.

- Δημιουργούνται πολλές μεσαίες, δορυφορικές, παραναυτιλιακές βιοτεχνίες και βιομηχανίες που περιστρέφονται γύρω από την κατασκευή, επισκευή και μετασκευή ναυτιλιακού εξοπλισμού (σιδηροκατασκευές, χυτήρια, ηλεκτροτεχνουργεία, επισκευαστήρια και εργοτάξια μηχανών Diesel κλπ).
- Σχηματίζονται μικρά εξειδικευμένα συνεργεία ναυπηγικών εργασιών που συγκροτούνται από εργατικό δυναμικό κάθε ειδικότητας με σκοπό την εκτέλεση ναυπηγικών εργασιών υπό την επίβλεψη ενός εργολάβου ο οποίος αναλαμβάνει το έργο τις περισσότερες φορές σε απευθείας συνεννόηση με τον πλοιοκτήτη. Τα συνεργεία αυτά, λειτουργούν είτε αυτόνομα, είτε με την μορφή της κοινοπραξίας, αλλά πολλές φορές και ως υπεργολάβοι μεγαλύτερων επιχειρήσεων (με συμβάσεις έργου), αναλαμβάνοντας την εκτέλεση εργασιών που για διάφορους, εκάστοτε λόγους δεν μπορούν να εκτελεστούν από τις κύριες εργολαβικές εταιρείες¹⁰⁰.
- Ιδρύονται πολλές προμηθευτικές επιχειρήσεις και αντιπροσωπείες καταναλωτικών αγαθών.
- Ενισχύεται η εξειδίκευση της εργασίας και της τεχνογνωσίας και προωθείται η επαγγελματική εκπαίδευση νέου εργατικού δυναμικού, ικανού να ανταποκριθεί στις αυξημένες ανάγκες της NEB. Συσσωρεύεται έτσι, ένα σημαντικό απόθεμα νέων θέσεων εργασίας, με σκοπό την τόνωση της απασχόλησης και παράλληλα της περιοχής. Ειδικά την περίοδο ακμής, η NEB (Ναυπηγοεπισκευαστική Βάση) έφτασε να απασχολεί 8.000 εργαζόμενους. Η NEB ήταν το κίνητρο προσέλκυσης ενός σημαντικού τμήματος του πληθυσμού και συνεπώς της επιτόπιας εγκατάστασης του.

Στη σημερινή εποχή όμως, παρατηρούνται τα εξής προβλήματα:

- Υπερπροσφορά στις υπηρεσίες ναυπήγησης.
- Υψηλό κόστος εργασίας.
- Υψηλό κόστος παραγωγής.
- Ανυπαρξία οικονομικών κινήτρων.
- Ανεπαρκής υποδομή και εξοπλισμός ως προς το δεξαμενισμό των πλοίων.

¹⁰⁰ Ίδιον χαρακτηριστικό των υπεργολάβων αποτελεί η μεγάλη κινητικότητα του απασχολούμενου εργατικού δυναμικού και η ισχυρή συντεχνιακή αντίληψη, χαρακτηριστικά που επηρεάζουν σημαντικά την σημερινή κατάσταση.

- Αθέμιτος ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρηματικών μονάδων και των εργολάβων.

7.1. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΝΑΥΠΗΓΕΙΩΝ¹⁰¹

Για τους σκοπούς της ανάλυσης της Ελληνικής Ναυπηγοεπισκευαστικής βιομηχανίας, διακρίνουμε τρεις μεγάλες κατηγορίες, τα Μεγάλα Ναυπηγεία, τις Μικρομεσαίες Ναυπηγοεπισκευαστικές Μονάδες (Νεωρίου Σύρου, Χαλκίδας, Ναυπηγοεπισκευαστική Ο.Λ.Π. Α.Ε.¹⁰², Ναυπηγεία Κυνουρούρας¹⁰³ και Ναυπηγεία Ηφαίστου¹⁰⁴) και τις μονάδες που δραστηριοποιούνται στην ευρύτερη ΝΕΖ Πειραιά - Περάματος - Σαλαμίνας.

Τα ναυπηγεία σύμφωνα με τον τύπο των πλοίων που κατασκευάζουν, επισκευάζουν και μετασκευάζουν διακρίνονται σε :

- Ναυπηγεία εμπορικών πλοίων. Αυτή η κατηγορία ναυπηγείων έχει την δυνατότητα κατασκευής όλων των τύπων πλοίων (φορτηγών, επιβατηγών, πετρελαιοφόρων κ.λπ.).
- Ναυπηγεία πολεμικών πλοίων. Λόγω της ιδιαιτερότητας των πολεμικών πλοίων και της στρατηγικής τους σημασίας, τις περισσότερες φορές αυτά τα ναυπηγεία είναι κάτω από τον έλεγχο της αντίστοιχης κρατικής διοίκησης.
- Ναυπηγεία εμπορικών και πολεμικών πλοίων.
- Ναυπηγεία εξειδικευμένων τύπων πλοίων. Τέτοιου είδους ναυπηγεία έχουν τον κατάλληλο εξοπλισμό, επάνδρωση και τεχνογνωσία για εξειδικευμένα πλοία όπως π.χ. μόνο μεταφοράς χημικών, μόνο θαλαμηγών, μόνο υποβρυχίων, μόνο πλοίων από αλουμίνιο (συνήθως καταμαράν) κλπ.

¹⁰¹ Βλάχος Γ., 2002, (Β' έκδοση-2007).

¹⁰² Βρίσκονται στην δυτική πλευρά του Πειραιά και γειτνιάζει με το Σταθμό εμπορευματοκιβωτίων Νέου Ικονίου "Ελευθέριος Βενιζέλος". Στις εγκαταστάσεις της Ο.Λ.Π. Α.Ε. δραστηριοποιείται η πλειοψηφία των ναυπηγοεπισκευαστικών επιχειρήσεων της ευρύτερης περιοχής.

¹⁰³ Το ναυπηγείο ιδρύθηκε το 1972. Στο ξεκίνημα της λειτουργίας του ναυπήγησε στις εγκαταστάσεις του δύο μέσου μεγέθους οχηματαγωγά πλοία και ένα δεξαμενόπλοιο. Εξαιτίας όμως της κρίσης που έπληξε την ναυτιλιακή και ναυπηγοεπισκευαστική αγορά, περιορίστηκε έκτοτε κυρίως σε εργασίες συντήρησης.

¹⁰⁴ Το ναυπηγείο ΗΦΑΙΣΤΟΣ Α.Ε. ιδρύθηκε το 1972 και λειτούργησε αρχικά με βασικό σκοπό την εξυπηρέτηση των πλοίων του Ομίλου Λάτση. Την περίοδο 1974 - 1984 το ναυπηγείο γνώρισε αξιόλογη αύξηση του κύκλου εργασιών του. Η κρίση της δεκαετίας του 1980 είχε σαν αποτέλεσμα την πτώση του κύκλου εργασιών και συνεπακόλουθα την συρρίκνωση του ναυπηγείου. Σήμερα ο ΗΦΑΙΣΤΟΣ παραμένει μια αξιόμαχη μονάδα επισκευών με πολλαπλές δυνατότητες ανάπτυξης και επέκτασης δραστηριοτήτων.

- Ναυπηγεία ξύλινων σκαφών. Σε αυτά τα ναυπηγεία η διαφορά της πρώτης ύλης που είναι το ξύλο και η τέχνη επεξεργασίας αυτού κάνει από μόνο του την διάκριση.
- Ναυπηγεία πλαστικών σκαφών. Αντίστοιχα με τα ξύλινα σκάφη, τα πλαστικά έχουν την ιδιαιτερότητά τους και τον δικό τους τρόπο επεξεργασίας και τέχνης.

Μια άλλη διάκριση των ναυπηγείων είναι αυτή που είναι ανάλογη με την παραγωγική τους δυνατότητα. Σύμφωνα λοιπόν με το επίπεδο της τεχνολογικής τους υποδομής, με την προσφορά της δεξαμενικής τους χωρητικότητας και των ναυπηγικών κλινών τους, αλλά και σύμφωνα με την ανυψωτική τους ικανότητα, και επάνδρωσή τους, διακρίνονται σε Ναυπηγεία Μεγάλης (Μέγιστης), Μέσης και Μικρής Δυνατότητας.

Τα ναυπηγεία, τέλος, διακρίνονται και σε μια άλλη κατηγορία, σύμφωνα με την οργάνωση της παραγωγικής τους διαδικασίας. Για λόγους οικονομικούς, χωροταξικούς ή και δυνατοτήτων διακρίνουμε:

- Ναυπηγεία πλήρους Ναυπήγησης.
- Ναυπηγεία που λειτουργούν αποκλειστικά ως ναυπηγοεπισκευαστικές μονάδες.
- Ναυπηγεία σύνθεσης έτοιμων, προκατασκευασμένων τμημάτων ενός πλοίου.

7.2. ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ¹⁰⁵

Πρόκειται για τα “Ελληνικά Ναυπηγεία Α.Ε. Σκαραμαγκά¹⁰⁶”, τα “Ναυπηγεία Ελευσίνας Α.Ε. (1969)¹⁰⁷” και την “ΝΑΥΣΙ Α.Ε.” (1958 κατόπιν συγχωνεύσεως 2 μικρότερων

¹⁰⁵ Διαθέτουν μόνιμο εργατοτεχνικό προσωπικό. Το προσωπικό τους είναι σε μεγάλο βαθμό εξειδικευμένο και οργανωμένο σε συνεργεία “ξηράς” και “επί πλοίου” και είναι ικανό να αναλάβει κάθε είδους επισκευαστική δραστηριότητα.

¹⁰⁶ Ιδρύθηκαν το 1939 ως Βασιλικά Ναυπηγεία στον Σκαραμαγκά από το Ελληνικό Ναυτικό και ήταν η πρώτη μεγάλη ναυπηγική μονάδα που θεμελιώθηκε μεταπολεμικά στην Ελλάδα, αποτελώντας τη σημαντικότερη προσπάθεια στην δημιουργία αναπτυγμένης, διεθνούς επιπέδου, επισκευαστικής-μετασκευαστικής και κατασκευαστικής ναυπηγικής βιομηχανίας.

Το 1957, πέρασαν στα χέρια του εφοπλιστή Σταύρου Νιάρχου όπου τα επέκτεινε και τα μετονόμασε σε Ελληνικά Ναυπηγεία Α.Ε. Υπό τον έλεγχο της νέας διοίκησης εισήλθε στην αγορά των κατασκευών με διαφορετικούς τύπους πλοίων συμπεριλαμβανομένων πλοίων γενικού φορτίου, χύδην φορτίου κτλ. και των μετατροπών και το 1961 καθέλκυσε το πρώτο εμπορικό πλοίο. Στα μέσα του 1970 το ναυπηγείο εισήλθε στην αγορά των νεοκατασκευών του Πολεμικού Ναυτικού με την κατασκευή μιας σειράς σκαφών περιπολίας ακτών, σκαφών ταχείας επίθεσης, ταχείας περιπολίας με οπλισμό, φρεγατών και κανονιοφόρων.

ναυπηγοεπισκευαστικών μονάδων του Περάματος). Πέρα όμως από τα ναυπηγεία αυτά υπάρχει πλήθος μικρότερων σε μέγεθος μονάδων που δραστηριοποιούνται στους τομείς των επισκευών, της συντήρησης και των μετασκευών πλοίων. Αναλυτικά οι εγκαταστάσεις των μεγάλων ναυπηγοεπισκευαστικών μονάδων περιγράφονται στην συνέχεια.

7.3. Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΤΗΣ ΝΑΥΠΗΓΟΕΠΙΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

7.3.1. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΟΝΑΔΩΝ

Σήμερα, σύμφωνα με τα στοιχεία του Μητρώου Επιχειρήσεων Ναυπηγοεπισκευαστών στο Ναυπηγοεπισκευαστικό δυναμικό της Ζώνης Περάματος δραστηριοποιούνται άμεσα

Η ύφεση της δεκαετίας του 1980 τόσο στις κατασκευές όσο και στις επισκευές, έχει σαν αποτέλεσμα την κρατικοποίηση τους, με την παράλληλη διεύρυνση των εργασιών τους και την επέκτασή τους στον βιομηχανικό τομέα. Το 1985 η ΕΤΒΑ αγοράζει την εταιρία. Η δεκαετία του 1990 ξεκινάει με την τάση για ιδιωτικοποιήσεις βιομηχανιών που είχαν περιέλθει στο δημόσιο τα προηγούμενα χρόνια και ήταν μέσα στα πλαίσια των σχετικών οδηγιών της Ε.Ε. Η ΕΤΒΑ ξεκίνησε τις διαδικασίες για την ιδιωτικοποίηση του ναυπηγείου.

Το 2002, τα Ναυπηγεία Σκαραμαγκά, μετά από διεθνή πλειοδοτικό διαγωνισμό, περιήλθαν σε γερμανικό έλεγχο, (της Γερμανικής HDW-ιδιοκτησία του ομίλου χάλυβα Thiessen αρχικά και της Thyssen Krupp στη συνέχεια) και ο ρόλος τους ήταν πολλαπλός, καθώς ανέλαβαν έργα κατασκευών, επισκευών και μετασκευών πλοίων και όχι μόνο.

Σήμερα, έχουν περιέλθει στα χέρια της Abu Dhabi Mar (ADM) κατά ποσοστό 75,1% του μετοχικού κεφαλαίου του Σκαραμαγκά, με την Thyssen Krupp Marine Systems να διατηρεί το υπόλοιπο 24,9% και συνεχίζουν να αποτελούν το πρώτο σε μέγεθος ναυπηγείο της χώρας.

¹⁰⁷ Τα Ναυπηγεία Ελευσίνας ιδρύθηκαν το 1970, από τον εφοπλιστή και τραπεζίτη Στρατή Ανδρεάδη, ως θυγατρική επιχείρηση της Εμπορικής Τράπεζας, της οποίας ήταν πρόεδρος εκείνη την περίοδο. Το 1975 περιήλθαν μαζί με την εμπορική τράπεζα στο δημόσιο και παρέμειναν υπό τον έλεγχο του μέχρι το 1989. Ακολούθως, το 1992, η επιχείρηση, πωλήθηκε στον Όμιλο Πειρατικού, ενώ το Σεπτέμβριο του 1995, η εταιρεία ετέθη σε καθεστώς εκκαθάρισης, με σκοπό την πώληση του ενεργητικού της επιχείρησης. Έτσι, τον Απρίλιο του 1997 (ΦΕΚ 1661/21.4.1997), συστήνεται η εταιρεία: «Ναυπηγικές και Βιομηχανικές Επιχειρήσεις Ελευσίνας Α.Ε.», (ΝΑ.ΒΙ.Ε.Ε.), με το διακριτικό τίτλο «Ναυπηγεία Ελευσίνας» και στις 20 Ιουνίου 1997, υπογράφεται η συμφωνία πώλησης των ναυπηγείων στον Όμιλο Ταβουλάρη, υπό την ιδιοκτησία του οποίου τελούν μέχρι και σήμερα. Το ναυπηγείο υπό το νέο ιδιοκτησιακό καθεστώς, άρχισε να λειτουργεί από το τέλος Οκτωβρίου 1997.

Στις σημαντικές ναυπηγοεπισκευαστικές δραστηριότητες του ναυπηγείου συγκαταλέγονται: η κατασκευή γερανογεφυρών για τον ΟΛΘ, πλωτών εξέδρων, γεφυρών και δεξαμενών, στη κατασκευή πλοίων για το πολεμικό ναυτικό και την κατασκευή βαγονιών για τον ΟΣΕ, καθώς και μια σειρά άλλων μηχανοκατασκευών για άλλους κλάδους της βιομηχανίας, ενώ γίνονται παράλληλα και εκτεταμένες μετασκευές πλοίων.

περισσότερες από 350 ΜΜΕ¹⁰⁸ και αρκετές άλλες ως δορυφόροι αυτών, απασχολώντας σε μόνιμη βάση περισσότερα από 2500 άτομα. Οι επιχειρήσεις αυτές κυρίως ασχολούνται με μια σειρά από δραστηριότητες που σχετίζονται με τη ναυπήγηση πλοίων, την μετασκευή τους, την επισκευή – συντήρηση τους και την μερική διάλυση τους. Ειδικότερα, ειδικεύονται σε:

- Ελασματοουργικές - Λεβητοποιητικές εργασίες (διαμόρφωση, κοπή, αντικατάσταση και συναρμολόγηση ελασμάτων ή και ολόκληρων τμημάτων πλοίου, κατασκευή ή επισκευή ή συντήρηση των διαφόρων τύπων λεβήτων πλοίου).
- Μηχανουργικές εργασίες (εργασίες συντήρησης, επιθεωρήσεις και επισκευές κυρίων μηχανών, βοηθητικών μηχανημάτων και συστημάτων ή και κατασκευή εξαρτημάτων του πλοίου, ηλεκτροσυγκολλήσεις).
- Σωληνουργικές - Υδραυλικές εργασίες (εργασίες συντήρησης, επισκευής, μετατροπής και κατασκευής σωληνουργικών εγκαταστάσεων - δίκτυα υδραυλικά, πυρόσβεσης κ.λ.π.)
- Εργασίες Θέρμανσης- Ψυκτικές- Κλιματισμού (εργασίες συντήρησης, επισκευής, μετατροπής ή κατασκευής συστημάτων ψύξης και κλιματισμού, αερισμούς κλειστών χώρων).
- Ηλεκτρολογικές-Ηλεκτρονικές εργασίες (εργασίες εγκατάστασης, συντήρησης, επισκευής και μετατροπής ηλεκτρολογικών και ηλεκτρονικών εγκαταστάσεων και συστημάτων).
- Εργασίες διαμόρφωσης εσωτερικών χώρων- Ξυλουργικές κ.ά.(εργασίες συντήρησης, κατασκευής και μετατροπής ξύλινων και εκ λοιπών υλικών διαχωριστικών και επενδύσεων πλευρών, οροφών κ.λ.π.).
- Εργασίες αμμοβολής – χρωματισμοί- καθαρισμοί (εργασίες προστασίας μεταλλικών επιφανειών και καθαρισμού χώρων και επιφανειών πλοίου).

¹⁰⁸ Επίσημα στοιχεία του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Πειραιώς, του Βιοτεχνικού Επιμελητηρίου Πειραιώς και της Ένωσης Ναυπηγοεπισκευαστών Πειραιά, σε σύγκριση με τα στοιχεία της Εννιαμελούς Επιτροπής (ΕΕΠ). Οι μικρομεσαίες μονάδες του κλάδου, ικανοποιούν ανάγκες της Επιτόπιας Αγοράς των πλοίων που μεταφέρουν εμπορεύματα ή απλώς διαπλέουν την Μεσόγειο Θάλασσα ή λειτουργούν συμπληρωματικά για να καλύψουν τα κενά της παραγωγής εκεί όπου η υφιστάμενη τεχνολογία απαιτεί μικρό παραγωγικό μέγεθος. Σε αυτή την τελευταία περίπτωση, παράγουν κυρίως προϊόντα και ειδικά εξαρτήματα για τις ναυτιλιακές επιχειρήσεις.

- Εργασίες ικριωμάτων (συναρμολόγηση και τοποθέτηση ικριωμάτων).
- Εργασίες φανοποιού (συντήρηση, επισκευή, κατασκευή και μετατροπή μεταλλικών λεπτών ελασμάτων).
- Μονωτικές εργασίες (μονώσεις επιφανειών και ειδικών συστημάτων επί πλοίου).

Στον κύκλο εργασιών των ανωτέρω επιχειρήσεων, υπολογίζονται και οι εργασίες ναυπήγησης, μετατροπής, συντήρησης και επισκευής¹⁰⁹ των πλοίων που δεν πραγματοποιούνται άμεσα υπό των ιδίων συνεργείων και του εξοπλισμού των εγκαταστάσεων τους, αλλά εκτελούνται με υπεργολαβική ανάθεση των εργασιών αυτών από την επιχείρηση προς τις Ειδικές Επιχειρήσεις, έστω και αν αυτές εκτελούνται σε ναυπηγοεπισκευαστικές ζώνες ή δεξαμενές και νομίμως λειτουργούντες χώρους, εκτός της ναυπηγοεπισκευαστικής επιχείρησης.

Στον κλάδο συμπεριλαμβάνονται όμως και επιχειρήσεις με αντικείμενο τις ξυλουργικές εργασίες, τις βιοτεχνικές δραστηριότητες κατασκευής και επισκευής πλαστικών σκαφών, την επισκευή ηλεκτρικών οργάνων πλοίων, την συντήρηση ναυτιλιακών οργάνων (π.χ. πυξίδες, εξάντες κ.λ.π.), την κάλυψη μηχανουργικών απαιτήσεων, την μερική ή ολική διάλυση σκαφών, την κατασκευή ναυτιλιακών ειδών (π.χ. εξοπλισμού και εξαρτισμού πλοίων με σχοινιά, σύρματα, κ.λ.π.), τις αναγομώσεις πυροσβεστικών μέσων και συντήρηση των σωστικών μέσων των πλοίων, την κατασκευή και επισκευή αντλιών, την τοποθέτηση συστημάτων πρόληψης πυρκαγιάς και ρύπανσης.

Επιπλέον, στο επιχειρησιακό δυναμικό της περιοχής συγκαταλέγονται οι παραναυπηγικές, αλλά ουσιαστικές τόσο για τον κλάδο όσο και για την οικονομική ζωή της περιοχής, υπηρεσίες, όπως: καθαρισμού, μετακίνησης πληρωμάτων και εργαζόμενων στα πλοία που επισκευάζονται στην Κυνοσούρα (λάντζες) ή στον προλιμένα Πειραιά και τα “ιπτάμενα”

¹⁰⁹ Ανάλογα με τη φύση της εργασίας, δηλαδή με βάση τα συστήματα που χρησιμοποιούν για τη διεξαγωγή των εργασιών, οι εργασίες συντήρησης και επισκευών είναι δυνατόν να διακριθούν σε τρεις βασικές κατηγορίες:

Εργασίες συντήρησης και επισκευών που πραγματοποιούνται εν πλω. Στην περίπτωση αυτή, οι επισκευές πραγματοποιούνται είτε από το ίδιο το πλήρωμα του πλοίου, είτε από εξειδικευμένο προσωπικό το οποίο επιβιβάζεται στο πλοίο, με σκοπό τη διεξαγωγή των απαραίτητων εργασιών συντήρησης.

Εργασίες συντήρησης και επισκευών που λαμβάνουν χώρα σε ειδικές εγκαταστάσεις, στις οποίες οι εργασίες πραγματοποιούνται κατά μήκος της ακτής, είτε ακόμα σε κάποια θέση παραβολής.

Εργασίες συντήρησης ή επισκευών που πραγματοποιούνται σε ειδικές επισκευάσθηκες μονάδες.

συνεργεία επισκευών.

Τέλος, στο επιχειρησιακό και εργατικό δυναμικό της περιοχής, συμπεριλαμβάνονται οι απλοί ανειδίκευτοι Έλληνες και Αλλοδαποί εργάτες, οι οποίοι δεν ανήκουν σε κάποια ένωση ή επιμελητήριο, είναι συνήθως περιστασιακά απασχολούμενοι¹¹⁰ και συγχρόνως αποτελούν μια ειδική κατηγορία εργασίας, απαραίτητης για την κάλυψη των έκτακτων αναγκών και των αιχμών της ζήτησεως.

Εκτός από τις ανωτέρω επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν άμεση πρόσβαση στο θαλάσσιο περιβάλλον λειτουργίας τους, υπάρχουν πολλές δεκάδες άλλες συναφείς επιχειρήσεις, οι οποίες βρίσκονται πίσω από την παραλιακή ζώνη, και οι οποίες έχουν μόνιμο αίτημα την παραχώρηση διεξόδου στην παράλια, πράγμα που γίνεται σήμερα μόνο με σχέση υπερβολαβίας και κάτω από δύσκολες συνθήκες.

7.3.2. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΩΝ

Οι μονάδες αυτές που ασχολούνται με την ναυπηγοεπισκευαστική δραστηριότητα, απαιτούν μεγάλο βαθμό εξειδίκευσης εργατικού δυναμικού, καθ' ότι η NEB αποτελεί κατ' εξοχήν βιομηχανία εξειδικευμένου προσωπικού μεγάλου φάσματος ειδικοτήτων. Ο παρακάτω πίνακας δίνει μια κατά προσέγγιση σύνθεση της κατανομής των ειδικοτήτων του εργατικού δυναμικού μιας μονάδας στη Ναυπηγοεπισκευαστική Ζώνη:

- Εφαρμοστές-μηχανοτεχνίτες¹¹¹ 14,30%

¹¹⁰ Όσον αφορά στο έκτακτο τεχνικό προσωπικό αποτελείται κατά περίπτωση από εργοδηγούς, τεχνίτες, και βοηθούς τους, οι οποίοι εργάζονται με πλήρη και υπερωριακή απασχόληση (συνήθως περισσότερο από 12 ώρες) για όσο χρόνο διαρκεί η εκτέλεση του έργου επισκευής, συντήρησης, επιθεώρησης πλοίου.

Υπέρβαση του νομίμου ωραρίου επιτρέπεται, όταν συντρέχει σοβαρή και επείγουσα ανάγκη. Η υπερωριακή εργασία μπορεί να υφίσταται στις περιπτώσεις: 1) επείγουσας εργασίας, αναγκαίας για την πρόληψη ατυχημάτων ή ζημιών, 2) επείγουσας παροδικής εργασίας, 3) επείγουσας επισκευής, 4) εξαιρετικής σωρεύσεως εργασίας, 5) προπαρασκευαστικών ή συμπληρωματικών εργασιών, 6) αναπλήρωσης χαμένων ωρών εργασίας λόγω ομαδικής διακοπής από αιφνίδια αιτία ή ανωτέρω βία ή λόγω επίσημων ή τοπικών αδειών ή εξαιτίας καιρικών μεταβολών στις βιομηχανίες, όπου η επίδραση τους εμποδίζει την εργασία (άρθρο 1, παραγρ. 1, ν.δ. 515/1970).

¹¹¹ Ως εφαρμοστές-μηχανοτεχνίτες θεωρούνται οι απασχολούμενοι στην συντήρηση, επισκευή, αποσυναρμολόγηση, συναρμολόγηση, δοκιμαστική λειτουργία μηχανολογικών εγκαταστάσεων και μηχανών εσωτερικής καύσης, είτε αυτά είναι εγκατεστημένα στην ξηρά, είτε πάνω σε κατασκευαζόμενα ή επισκευαζόμενα πλοία.

- Ελασματοουργοί –μονταδόροι 13,76%
- Ηλεκτροσυγκολλητές (Α' και Β' τάξης) 12,30%
- Σωληνουργοί - οξυγονοκολλητές 9,9%
- Ματσακονιστές – πελεκητές - υφαλοχρωματιστές 6,15%
- Φλογοχειριστές 6,0%
- Διάφοροι καθαριστές (αμμοβολιστές-υδροβολιστές) 5,9%
- Ηλεκτρολόγοι-ηλεκτρονικοί 5,25%
- Λεβητοποιοί 4%
- Μηχανουργοί 3,68%
- Ναυπηγοξυλουργοί 2,96%
- Ναυτικό τμήμα 2,76%
- Συντηρητές 2,60%
- Τεχνίτες κριωμάτων¹¹²- σκαλωσατζήδες 2,50%
- Μανουβραδόροι προπελών 2,38%
- Χειριστές ανυψωτικών μηχανημάτων 2,03%
- Πελεκητές –καρφωτές 1,82%

Επιπλέον, απασχολούνται οι κάτωθι ειδικότητες εργαζομένων:

- Μονωτές πλοίων
- Χαράκτες- Σαλαδόροι
- Τεχνίτες Προπελών
- Ελασματοουργοί μηχανικής κατεργασίας-διαμόρφωσης ελασμάτων
- Εργάτες¹¹³
- Μαθητευόμενοι γενικά

Επισημαίνεται ότι:

¹¹² Οι εν λόγω τεχνίτες ειδικεύονται στην ανέγερση σωληνώσεων ή προκατασκευασμένων σκαλωσιών και στην διάλυση αυτών.

¹¹³ Ως εργάτες θεωρούνται οι άνδρες οι οποίοι προσλαμβάνονται για να χρησιμοποιούνται στην φορτοεκφόρτωση αντικειμένων εξυπηρέτησης εργασίας, στην εξυπηρέτηση λειτουργίας μηχανημάτων.

- Η επιχείρηση στη NEZ μπορεί να απασχολεί καθορισμένο αριθμό εργατών που αντιστοιχεί έως στο 8% του συνολικού προσωπικού που απασχολεί κάθε φορά, είτε στη στεριά είτε στο πλοίο.
- Η κατανομή των ειδικοτήτων (σαν ποσοστό στο σύνολο) μεταβάλλεται από την διακύμανση της απασχόλησης, επειδή υπάρχει μεγάλο ποσοστό εποχιακά απασχολούμενων.
- Στα κανάλια-μικρά ναυπηγεία¹¹⁴ παρατηρούνται ειδικότητες όπως εφαρμοστές, ανελκυστές, ηλεκτροσυγκολλητές, μηχανουργοί, ελασματοουργοί, торναδόροι, σωληνουργοί, караβομαραγκοί, χειριστές ανυψωτικών μηχανημάτων (γερανών κ.λ.π.).
- Στα συνεργεία-μηχανουργεία, εμφανίζονται σχεδόν όλες οι μηχανολογικές εξειδικεύσεις και κυρίως, με εμπειρία σε συγκεκριμένους τύπους μηχανών, σε αεροστρόβιλους, σε συστήματα δικτύων, σε κατασκευές εκτάκτου ανάγκης και απομιμήσεων τεχνικών μερών.
- Τέλος, ανάλογα με τις ειδικευμένες μονάδες που αντιπροσωπεύονται στο σύνολο των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβάνονται (με μικρά ποσοστά) ειδικότητες όπως ηλεκτρολόγοι, ηλεκτρονικοί, μονωτές, ξυλουργοί, αμμοβολιστες, χειριστές μηχανημάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ

¹¹⁴ Ως «μικρά ναυπηγεία», χαρακτηρίζονται οι μονάδες με κριτήριο τον αριθμό των απασχολούμενων (50-500), το είδος και το μέγεθος του εξοπλισμού, καθώς και το σύνολο των δραστηριοτήτων τους. Ο συνολικός εξοπλισμός τους δε, θεωρείται ανεπαρκής.

8. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΝΑΥΠΗΓΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ

Έχοντας ως βασικό σκοπό της εργασίας τη διερεύνηση των συνθηκών εργασίας των απασχολούμενων στον ναυπηγικό κλάδο και ιδιαίτερα των αλλοδαπών κρίθηκε αναγκαία η σύνταξη ενός ερωτηματολογίου με ανοιχτές και κλειστές ερωτήσεις με στόχο την ανάδειξη των δημογραφικών, επαγγελματικών και εκπαιδευτικών χαρακτηριστικών του αλλοδαπού εργατικού δυναμικού. Αρχικά παρουσιάζονται τα ατομικά βασικά χαρακτηριστικά των αλλοδαπών εργαζομένων της ερευνάς όπως (φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, μορφωτικό επίπεδο, χώρα προέλευσης, κλάδος δραστηριότητας, εργασιακή κατάσταση) και έπειτα ακολουθούν τα στοιχεία τα οποία σχετίζονται με την απασχόληση τους. Το σύνολο του δείγματος αποτέλεσαν μόνο 11 άτομα, από τα οποία τα 9 δέχτηκαν να συμπληρώσουν πλήρως το ερωτηματολόγιο, αναδεικνύοντας τη δυσκολία εξέτασης του ζητήματος.

8.1. ΗΛΙΚΙΑ – ΦΥΛΟ - ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Με βάση τα παρακάτω στοιχεία, φαίνεται ότι ο κύριος όγκος των απασχολούμενων μεταναστών ανήκει ως επί το πλείστον, στις λεγόμενες νεαρές και παραγωγικές ηλικίες, δηλαδή μεταξύ 24-60 ετών. Ειδικότερα όμως, ο μεγαλύτερος βαθμός ευελιξίας λόγω εμπειρίας και προσαρμοστικότητας στις αλλαγές των δεδομένων στην αγορά εργασίας, παρατηρείται στην ηλικιακή κατηγορία των 35-48 ετών όπου και βρίσκεται η μεγάλη πλειοψηφία των μεταναστών. Η ηλικιακή σειρά των εργαζομένων είναι η εξής: το 39,1% ανήκει στις ηλικίες 41-50, το 23,3% ανήκει στα 31-40 έτη και το 21,95 στα 20-30. Η εικόνα αυτή δικαιολογείται από το γεγονός ότι η μεγαλύτερη πλειοψηφία των μεταναστών ήρθε στην Ελλάδα για λόγους εργασίας.

Πίνακας 4: Ηλικιακή κατανομή εργατικού δυναμικού

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ - ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ
15-19	0%
20-30	11,2%
31-40	33,35%
41-50	33,35%
51-60	22,2%
ΣΥΝΟΛΟ	100%

ΠΗΓΗ: Επεξεργασία δεδομένων από το συγγραφέα

Όσο αφορά δε στο φύλο των αλλοδαπών και οι 9 είναι άνδρες, δικαιολογώντας τις δυσκολίες του κλάδου, ενώ ως προς το θέμα της υπηκοότητας τους ανακλύπει ότι η πλειοψηφία τους κατάγεται από τις βαλκανικές χώρες και ιδιαίτερα από την Αλβανία, με δεύτερη κατά σειρά χώρα το Πακιστάν και την Αίγυπτο. Ειδικότερα οι 7 είναι αλβανικής καταγωγής, 2 από το Πακιστάν και 2 από την Αίγυπτο.

Πίνακας 5: Υπηκοότητα

<u>Υπηκοότητα</u>	<u>Αριθμός Αλλοδαπών</u>
Αλβανική	7
Πακιστανική	2
Αιγυπτιακή	2

ΠΗΓΗ: Επεξεργασία δεδομένων από το συγγραφέα

8.2. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Βασική αφετηρία για την εξέταση της ζωής των μεταναστών στην Ελλάδα αποτελεί ο κοινωνικός τους περίγυρος. Τίθεται επομένως, πρώτα απ' όλα το ερώτημα του εάν βρίσκονται στην Ελλάδα μαζί με τις οικογένειες τους και για την σύνθεση αυτών.

Ως προς την οικογενειακή κατάσταση, ανύπαντρο δηλώνει το 22,2% των ανδρών του δείγματος, ενώ παντρεμένο με παιδιά που ζουν μαζί τους εμφανίζεται το 77,8% του πληθυσμού, υποδηλώνοντας ταυτόχρονα την κατάσταση του νοικοκυριού. Έτσι, σε ότι

αφορά στο οικογενειακό «status» της διαμονής των μεταναστών εργαζομένων στον ναυπηγικό κλάδο που καταγράφηκε στα πλαίσια της ίδιας έρευνας, απορρέει το γεγονός ότι το 77,8% του προς εξέταση πληθυσμού βρίσκεται στην Ελλάδα μαζί με την σύζυγο. Επιπρόσθετα, από τους 7 μετανάστες που δήλωσαν ότι έχουν παιδιά η μεγάλη τους πλειοψηφία έχει μόλις 2 παιδιά (57,14%). Ποσοστό 28,58% έχει ένα παιδί, ενώ το 14,28% έχει τρία παιδιά.

Πίνακας 6: Οικογενειακή κατάσταση μεταναστών

<u>Οικογενειακή Κατάσταση</u>	<u>% Αριθμός Αλλοδαπών στο Σύνολο</u>
Έγγαμοι	77,8%
Άγαμοι	22,2%
Διαζευγμένοι	0%
Χήροι	0%

ΠΗΓΗ: Επεξεργασία δεδομένων από το συγγραφέα

8.3. ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ – ΓΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

Η γνώση, κατανόηση και χρήση της γλώσσας της χώρας υποδοχής έχει τεράστια σημασία για την οικονομική και κοινωνική ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας. Η εκμάθηση των Ελληνικών όχι μόνο διευκολύνει αλλά πολλές φορές είναι απαραίτητη τόσο για την αποτελεσματική διεκπεραίωση υποθέσεων της καθημερινής ζωής όσο και για τη συμμετοχή σε ποικίλες κοινωνικές πρακτικές και σχέσεις. Έτσι θεωρείται συχνά, ότι το πιο χρήσιμο μέτρο πολιτικής που μπορεί να εφαρμοστεί για την οικονομική ή κοινωνική ένταξη των μεταναστών είναι τα προγράμματα εκμάθησης της γλώσσας.

Αξιοσημείωτο όμως είναι το γεγονός, ότι μέχρι πρότινος τουλάχιστον, ήταν ελάχιστες οι ευκαιρίες συμμετοχής των μεταναστών σε προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας που να μην έχουν ιδιαίτερη οικονομική επιβάρυνση, δηλαδή αντίστοιχα με εκείνα που οργανώνονται από δημόσιους και μη-κερδοσκοπικούς φορείς. Μολαταύτα, τα τελευταία χρόνια η εκμάθηση της έχει συμπεριληφθεί σε διάφορα προγράμματα που έχουν πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα στο πλαίσιο πρωτοβουλιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Βέβαια, στη συντριπτική της πλειοψηφία έχει αποκτηθεί με την πρακτική εξάσκηση κατά τη διάρκεια παραμονής στην Ελλάδα, ενώ παράλληλα εμφανίζονται αξιόλογες γνώσεις της στον πληθυσμό των αλλοδαπών.

Πρέπει να σημειωθεί, ότι τα στοιχεία της έρευνας για τη γνώση των Ελληνικών την οποία έχουν οι μετανάστες, προκύπτουν από ερωτήσεις για το κατά πόσον μπορούν να κατανοούν, να μιλούν και να διαβάζουν. Βασίζονται δηλαδή στην αυτο-αξιολόγηση των γνώσεων της γλώσσας, όπως συνηθίζεται σε έρευνες μεταναστών. Έτσι τα στοιχεία πρέπει να θεωρηθούν περισσότερο ενδεικτικά παρά ακριβή.

Σύμφωνα λοιπόν με τα στοιχεία της έρευνας, οι 4 εκ των 11 δήλωσαν ότι η κατανόηση τους βρίσκεται σε πολύ καλό επίπεδο, ενώ η ομιλία τους σε άριστο. Ο ένας δε, δήλωσε ότι γνωρίζει και να γράφει καθ' ότι κάτοχος πτυχίου Ο.Α.Ε.Δ. Ένας επιπλέον εργαζόμενος αλβανικής καταγωγής καθώς και οι 2 πακιστανικής εθνικότητας δήλωσαν ότι ξέρουν να γράφουν, να μιλούν και να διαβάζουν σε πολύ καλό επίπεδο, γεγονός που δηλώνει πως κατέχουν ένα αρκετά καλό επίπεδο επικοινωνίας. Αντίθετα, άλλος ένας υπήκοος αλβανικής καταγωγής δήλωσε ότι δεν γνωρίζει γραφή και ανάγνωση, ενώ μπορεί να ομιλεί σε καλό επίπεδο. Τέλος, οι 2 υπήκοοι αιγυπτιακής καταγωγής δεν θέλησαν να απαντήσουν.

Ως γενικό συμπέρασμα σε σχέση με την γνώση, τον χειρισμό και τον βαθμό γνώσης της Ελληνικής γλώσσας μπορεί να αναφερθεί ότι ένα σημαντικό ποσοστό των μεταναστών δεν αντιμετωπίζει προβλήματα στην απλή ομιλία και επικοινωνία στην Ελληνική γλώσσα, γεγονός πολύ σημαντικό για την αρχική ένταξη των μεταναστών στην τοπική κοινωνία και το εργασιακό τους περιβάλλον. Ωστόσο, ένα εξίσου σημαντικό ποσοστό μεταναστών αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα στο να γράψουν ή να διαβάσουν στην Ελληνική γλώσσα. γεγονός που είναι πιθανό να προκαλέσει προβλήματα κοινωνικοοικονομικής ένταξης καθώς και μειωμένες δυνατότητες εκπαιδευτικής και επαγγελματικής εξέλιξης και κατ' επέκταση ευκαιρίες κοινωνικής κινητικότητας.

Θα μπορούσε να ειπωθεί επομένως, ότι η άγνοια της ελληνικής γλώσσας βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση και λειτουργεί ως τροχοπέδη αναφορικά με την απασχόληση των εργαζομένων. Το βασικό αυτό μειονέκτημα συνεπάγεται όπως θα φανεί παρακάτω, την αδυναμία των μεταναστών να απασχοληθούν σε επαγγέλματα που απαιτούν τον καλό χειρισμό της ελληνικής γλώσσας. Έτσι, ετεροαπασχολούνται σε χειρωνακτικά κυρίως

επαγγέλματα, με τελική συνέπεια την σταδιακή μισθολογική και συνάμα κοινωνική τους υποβάθμιση.

8.4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ

Τα κοινωνικά δίκτυα είναι άλλος ένας παράγοντας η σημασία του οποίου έχει αναδειχθεί ιδιαίτερα τις τελευταίες δεκαετίες, όχι μόνο σε σχέση με τη μετανάστευση αλλά και με τις γενικότερες κοινωνικές διαδικασίες. Τα κοινωνικά δίκτυα είναι άτυπα δίκτυα που αποτελούνται από μέλη της οικογένειας, συγγενείς, φίλους και γνωστούς. Τα κοινωνικά δίκτυα είναι ιδιαίτερα σημαντικά από οικονομική άποψη επειδή αποτελούν πηγή για την απόκτηση μέσων και πόρων που σπανίζουν, όπως το κεφάλαιο και η πληροφόρηση¹¹⁵. Μεταξύ άλλων προσφέρουν πολύτιμη βοήθεια στα μέλη τους, όπως οικονομική ενίσχυση, βοήθεια στην ανεύρεση εργασίας, φροντίδα παιδιών και ηλικιωμένων, κλπ. Στην περίπτωση των μεταναστών, είναι ιδιαίτερα πολύτιμες οι βοήθειες που προσφέρουν, όπως εκείνες της πληροφόρησης για τον τόπο προορισμού και τις εκεί ευκαιρίες απασχόλησης, της παροχής προσωρινής στέγης, του προσανατολισμού στο νέο περιβάλλον, της συναισθηματικής στήριξης στους νέο-αφιχθέντες κλπ.¹¹⁶.

Σύμφωνα με τη σχετική βιβλιογραφία, τα κοινωνικά δίκτυα των μεταναστών μειώνουν το χρηματικό και το συναισθηματικό κόστος της μετανάστευσης και αυξάνουν τις πιθανότητες της επιτυχίας, καθιστώντας έτσι τη μετανάστευση πιο ελκυστική επιλογή. Θεωρείται λοιπόν πως τα κοινωνικά δίκτυα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο όχι μόνο στις διαδικασίες ένταξης των μεταναστών στη χώρα υποδοχής αλλά και στη διαμόρφωση των μεταναστευτικών ροών επειδή η ύπαρξή τους έχει καθοριστική σημασία για την απόφαση υπέρ της μετανάστευσης. Μάλιστα, τα κοινωνικά δίκτυα εμφανίζονται όλο και περισσότερο στις σχετικές αναλύσεις¹¹⁷ ως τρίτο, πρόσθετο, βασικό προσδιοριστικό παράγοντα των μεταναστευτικών ροών, μαζί με τους

¹¹⁵ Granovetter 1974, Granovetter 1985.

¹¹⁶ Βλ. π.χ. Boyd 1989, Portes 1995α.

¹¹⁷ Βλ. π.χ. Martin 2002.

«κλασικούς», σε τέτοιες αναλύσεις, που είναι οι παράγοντες «έλξης» και παράγοντες «απόθησης».

Λαμβάνοντας υπόψη αυτήν την παράμετρο, στους μετανάστες της έρευνας πεδίου τέθηκαν ορισμένες ερωτήσεις σχετικές με το κοινωνικό υπόβαθρο της μετάβασής τους στην Ελλάδα. Ερωτήθηκαν μεταξύ άλλων εάν, όταν ήρθαν στην Ελλάδα για πρώτη φορά, ήταν ήδη εδώ κάποιος συγγενής, φίλος ή γνωστός από την πατρίδα τους.

Οι απαντήσεις επιβεβαιώνουν ότι όντως όλοι είχαν σε ποσοστό των μεταναστών – 100%-ήδη κάποιον «δικό τους» στην Ελλάδα όταν έφτασαν για πρώτη φορά, χωρίς ωστόσο να μας αναφέρουν ειδικότερα τη σχέση συγγένειας τους. Με άλλα λόγια η μετακίνηση τους δεν πραγματοποιείται προς «άγνωστα μέρη» αλλά αντίθετα για όλους υπάρχει η αντίστοιχη για τη βοήθεια τους υποδομή.

Όπως έχει διαπιστωθεί σε διάφορες έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί σε άλλες χώρες¹¹⁸, τα κοινωνικά δίκτυα όχι μόνο προσφέρουν πολύτιμες υπηρεσίες μετά την άφιξη αλλά πολλές φορές κανονίζουν ακόμα και μια συγκεκριμένη εργασία για το μετανάστη πριν καν φτάσει αυτός στη χώρα υποδοχής. Μέλος ή μέλη του δικτύου προβαίνουν δηλαδή σε συμφωνία με συγκεκριμένο εργοδότη για τον υποψήφιο μετανάστη (περίπτωση Αιγύπτιων Αλιεργατών). Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, η εξασφάλιση εκ των προτέρων της απασχόλησης καθιστά πιο πιθανή την απόφαση υπέρ της μετανάστευσης εφόσον μειώνεται έτσι σημαντικά το ρίσκο που ενέχει η μετανάστευση και συγκεκριμένα το σοβαρό ρίσκο του να μένει κανείς χωρίς εργασία και εισόδημα, ενώ ακριβώς με τη μεταναστευτική του κίνηση έχει επιβαρυνθεί με διάφορα έξοδα.

8.5. ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σύμφωνα με τα στοιχεία για τη χρονολογία της πρώτης άφιξης στην Ελλάδα και τη χρονική διάρκεια παραμονής /μετάβασης, η πλειονότητα των μεταναστών έχουν ήδη συμπληρώσει αρκετά χρόνια παραμονής στην Ελλάδα. Ωστόσο μόνο δύο εκ των έντεκα αλλοδαπών απάντησαν στην εν λόγω ερώτηση αναφέροντας συγκεκριμένο έτος άφιξης. Ειδικότερα ο

¹¹⁸ Βλ. Sassen 1995.

ένας εξ αυτών δήλωσε ότι ήρθε για πρώτη φορά στην Ελλάδα το 1991, ενώ ο δεύτερος το 1996 και οι δυο αλβανικής καταγωγής. Είναι επομένως πρόδηλο, πως οι Αλβανοί βρίσκονται πάνω από 15 χρόνια τουλάχιστον στη χώρα και εμφανίζουν «δεσμό» με την Ελλάδα από πιο παλαιά.

8.6. ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ως γνωστό, οι προθέσεις ή τα σχέδια των μεταναστών ως προς τη διάρκεια της παραμονής τους στη χώρα υποδοχής δεν μπορούν να θεωρηθούν φερέγγυα στοιχεία για τη μελλοντική τους «κατάληξη» στη χώρα υποδοχής ή αποστολής. Έτσι, δυστυχώς μόνο ένας από τους 11 ερωτηθέντες απάντησε ότι διατίθεται να μείνει για πάντα στην Ελλάδα, ενώ οι υπόλοιποι παρέμειναν σιωπηλοί και αυτό διότι όπως είναι φυσικό, τα σχέδια αναπροσαρμόζονται διαρκώς λόγω των αδιάκοπων αλλαγών που σημειώνονται στα δεδομένα που συγκροτούν το πλαίσιο λήψης των σχετικών αποφάσεων, όπως για παράδειγμα στα δεδομένα είτε της οικογένειας, είτε των οικονομικών εξελίξεων στη χώρα υποδοχής ή τη χώρα αποστολής, είτε των δυνατοτήτων ή όρων για απόκτηση αδειών παραμονής ή εργασίας. Επιπλέον, η μη εκδήλωση της αντίστοιχης διάθεσης απερίφραστα, μπορεί να ερμηνευτεί ως επιφύλαξη για την δυνατότητα επίτευξης του στόχου παραμονής στην ελληνική επικράτεια από εξωγενείς αντικειμενικούς παράγοντες (από την εργασία και την ασφάλιση της εργασίας, από τις άδειες που αφορούν τους ίδιους ή μέλη της οικογένειας τους, από οικογενειακά δεδομένα, από τις συνθήκες στην πατρίδα τους κ.ά.), καθώς η εργασία, κυρίως δε η ασφάλιση της εργασίας και η κοινωνικοασφαλιστική κάλυψη αποτελούν αναντίρρητα το βασικότερο λόγο για την διαμόρφωση της απόφασης για μόνιμη διαμονή στην χώρα υποδοχής.

8.7. Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Τα στοιχεία για τα χαρακτηριστικά της απασχόλησης που αναλαμβάνουν οι μετανάστες στην Ελλάδα έχουν έντονο ενδιαφέρον.

Από τη μια έχει υποστηριχθεί ότι η παρουσία των μεταναστών έχει αρνητικές επιπτώσεις για ορισμένες τουλάχιστον ομάδες εργαζομένων εάν οι μετανάστες είναι διατιθέμενοι να

δεχτούν όρους εργασίας δυσμενέστερους από εκείνους που συνηθίζουν να αποδέχονται οι αυτόχθονες. Συγκεκριμένα, μπορεί η παρουσία μεταναστών στην αγορά εργασίας να έχει ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, τη συμπίεση των μισθών προς τα κάτω ή και τον εκτοπισμό των αυτοχθόνων από τις εργασίες τους. Από την άλλη έχει υποστηριχθεί ότι η παρουσία των μεταναστών έχει ευεργετικές επιπτώσεις για ορισμένες ομάδες πληθυσμού ή για την εθνική οικονομία στο σύνολό της. Συγκεκριμένα, μπορεί οι μετανάστες να αναλαμβάνουν εργασίες που απορρίπτουν οι αυτόχθονες, προς όφελος διαφόρων κλάδων της οικονομίας. Θεωρείται επίσης ότι μπορεί η παρουσία των μεταναστών να συμβάλλει στη δημιουργία νέων βιομηχανιών ή την αναζωογόνηση των υπαρχόντων. Θεωρείται ακόμη ότι μπορεί η εκτεταμένη απασχόληση μεταναστών σε ανειδίκευτες εργασίες να έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των τιμών διαφόρων αγαθών και υπηρεσιών, προς όφελος του καταναλωτή. Συνεπώς τα χαρακτηριστικά για την απασχόληση των μεταναστών αποτελούν σημαντικά δεδομένα για το σχεδιασμό τόσο των πολιτικών αγοράς εργασίας, συμπεριλαμβανομένων πολιτικών που θα στοχεύουν στη βέλτιστη αξιοποίηση των προσόντων των μεταναστών προς όφελος της εθνικής οικονομίας και των ιδίων, όσο και της μεταναστευτικής πολιτικής εν γένει.

8.7.1. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Σύμφωνα με τις περισσότερες εκτιμήσεις που έχουν διατυπωθεί για τα επαγγέλματα στα οποία απασχολούνται οι μετανάστες στην Ελλάδα, στη συντριπτική τους πλειοψηφία εκτελούν εργασίες χειρωνακτικές, αν και πολλοί κατέχουν αξιόλογα εκπαιδευτικά και τεχνικά προσόντα. Τα στοιχεία της έρευνας πεδίου έρχονται να επιβεβαιώσουν τις εκτιμήσεις αυτές.

Πίνακας 7: Απασχόληση κατά Επαγγέλματα

<u>Επάγγελμα</u>	<u>Αριθμός Ατόμων</u>
Βοηθός τορναδόρος	1
Μαθητευόμενος τορναδόρος	1
Εργάτες (ανειδίκευτοι)	4
Μηχανικός πλοίων	1
Τορναδόρος	1
Βοηθός Λεβητοποιού	1
Βοηθός Ελασματοουργός	1
Εργολάβος με προσωπικό-Βαφέας	1

ΠΗΓΗ: Επεξεργασία δεδομένων από το συγγραφέα

Όπως προκύπτει επομένως από τα δεδομένα του πίνακα, η πολυπληθέστερη επαγγελματική κατηγορία αλλοδαπών περιλαμβάνει τους ανειδίκευτους εργάτες, τους χειρώνακτες και τους μικροεπαγγελματίες. Το μεγαλύτερο μέρος επομένως, των μεταναστών απασχολείται σε χειρωνακτικά επαγγέλματα διαφόρων ειδών που χαρακτηρίζονται κατά κύριο λόγο ως ανειδίκευτα, με την πλειοψηφία εξ αυτών να εργάζονται ως ανειδίκευτοι εργάτες, με αναλογία 4 στους 11, ενώ μόλις ένας έχει δική του επιχείρηση και απασχολεί προσωπικό. Αξιόλογο ποσοστό δε των μεταναστών φαίνεται να δραστηριοποιείται στην ειδικότητα του τορναδόρου, το οποίο κατέχει την μεγαλύτερη απήχηση. Παρατηρείται επιπλέον ότι ενώ οι άνδρες συγκεντρώνονται σε ένα μικρό σχετικά φάσμα επαγγελμάτων, εμφανίζεται κάποια σχετική ποικιλία στα επαγγέλματα που ασκούν.

Το ιδιαίτερα μεγάλο ποσοστό όμως των αλλοδαπών σε χειρωνακτικά επαγγέλματα δεν φαίνεται να οφείλεται στο ότι σπανίζουν τα εκπαιδευτικά προσόντα στον πληθυσμό αυτό. Όπως παρουσιάστηκε πριν, η πλειοψηφία των μεταναστών ήταν κάτοχοι ενός αρκετά καλού επιπέδου γνώσης της ελληνικής γλώσσας. Πιο συγκεκριμένα, παρατηρείται ένας περίεργος συνδυασμός σχετικά υψηλού εκπαιδευτικού και μορφωτικού επιπέδου των μεταναστών και απασχόλησης σε επαγγέλματα που χαρακτηρίζονται από χαμηλές απαιτήσεις εξειδίκευσης και δεξιοτήτων.

Η επαγγελματική κατάταξη των μεταναστών αποτελεί ένδειξη ότι υπάρχουν δυνατότητες καλύτερης αξιοποίησης των γνώσεων και των δεξιοτήτων των μεταναστών που θα

συνέβαλαν τόσο στην εθνική οικονομία όσο και στην οικονομική και κοινωνική ένταξη των μεταναστών.

Βέβαια, η αξιοποίηση των επαγγελματικών τους προσόντων στην Ελληνική αγορά εργασίας δεν είναι εύκολη υπόθεση. Στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων τα προσόντα αυτά αποκτήθηκαν στα πολύ διαφορετικά συστήματα εκπαίδευσης και εργασίας της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Επιπλέον, πολύ σημαντικό εμπόδιο στην αξιοποίηση των προσόντων αποτελεί η ελλιπής γνώση της Ελληνικής γλώσσας.

8.7.2. ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

Αναφορικά με τη θέση στο επάγγελμα, τα στοιχεία της έρευνας δείχνουν ότι η συντριπτική πλειοψηφία των μεταναστών εργάζεται για μισθό ή ημερομίσθιο, ενώ ένα μικρό μόνο ποσοστό δηλώνουν αυτοαπασχολούμενοι. Συγκεκριμένα, 7 εκ των 11 μεταναστών (63,63%) δήλωσαν ότι είναι με ημερομίσθιο, με μεροκάματο και ειδικότερα ότι απασχολούνται 7 ώρες ανά ημέρα, συνολικά, δηλαδή 35 ώρες την εβδομάδα. Επιπλέον, άλλα δυο άτομα αλβανικής καταγωγής δήλωσαν ότι απασχολούνται με δωρη απασχόληση, 40 ώρες την εβδομάδα, (ο ένας εξ' αυτών είναι αυτοαπασχολούμενος και απασχολεί προσωπικό) χωρίς να αναφέρουν τον τρόπο πληρωμής, ενώ οι υπόλοιποι 2 δεν δέχτηκαν να απαντήσουν. Πρέπει να τονιστεί, ότι τα στοιχεία για τις ώρες εργασίας που παρουσιάζονται εδώ αφορούν την κύρια απασχόληση του μετανάστη και όχι τις συνολικές τυχόν ώρες εργασίας (δεύτερη εργασία).

8.7.3. ΤΡΟΠΟΣ ΕΥΡΕΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Άλλη διάσταση της απασχόλησης των μεταναστών που εξετάστηκε στην έρευνα πεδίου είναι ο τρόπος με τον οποίο αναζητούν και βρίσκουν εργασία. Όπως παρατηρήθηκε προηγουμένως έχει αναδειχθεί ο πολύ σημαντικός ρόλος που διαδραματίζουν τα «άτυπα δίκτυα» των συγγενών και φίλων των μεταναστών στην προσφορά υπηρεσιών υποδοχής και προσαρμογής όπως και της ανεύρεσης εργασίας. Ήδη διαπιστώθηκε για τους μετανάστες της έρευνας πεδίου κατά τη διερεύνηση του πλαισίου μετάβασής τους προς την

Ελλάδα ότι οι περισσότεροι είχαν κάποιο δικό τους πρόσωπο στην Ελλάδα πριν φτάσουν οι ίδιοι και ότι είχαν λάβει κάποιου είδους βοήθεια μετά την άφιξή τους από τέτοια πρόσωπα. Τα δεδομένα για τον τρόπο εύρεσης της εργασίας που είχαν τη στιγμή της έρευνας οι μετανάστες επιβεβαιώνουν τη σημασία των άτυπων προσωπικών δικτύων (φίλοι, γνωστοί, συγγενείς) στην εργασιακή ζωή των μεταναστών στην Ελλάδα¹¹⁹. Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας, η μεγάλη πλειοψηφία των μεταναστών και συγκεκριμένα το 63,63% βρήκε την απασχόληση που κατείχαν τη στιγμή της έρευνας από γνωριμίες ή από σύσταση κάποιου φίλου. Αποδεικνύεται επομένως ότι ο τρόπος αυτός εύρεσης εργασίας είναι ο πιο διαδεδομένος ανάμεσα στους απασχολούμενους στο χώρο. Στον επαγγελματικό αυτό χώρο, φαίνεται ότι εργοδότες και μετανάστες γνωρίζονται σε διάφορα έργα όπου τυχαίνει και έχουν δουλειά οι αμφότεροι και στη συνέχεια συνάπτουν σχέσεις εργασίας.

8.7.4. ΤΡΟΠΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Με βάση την εγγραφή τους σε ασφαλιστικό φορέα προκύπτει ότι οι 9 εκ των ερωτηθέντων είναι ασφαλισμένοι στο Ι.Κ.Α., ενώ άλλος ένας έχει ασφάλιση στο ΤΕΒΕ. Ο εντέκατος δεν θέλησε να απαντήσει.

Πίνακας 8: Ποσοστό μεταναστών ανά ασφαλιστικό φορέα

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ	% ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ
ΙΚΑ	81,81%
ΤΕΒΕ	9,10%
ΔΕΝ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ	9,09%

8.7.5. ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ

¹¹⁹ Βέβαια, η αναζήτηση και εύρεση εργασίας μέσω συγγενικών και φιλικών προσώπων δεν χαρακτηρίζει μόνο τη συμπεριφορά των μεταναστών στην ελληνική αγορά εργασίας αλλά και των αυτοχθόνων.

Στην ερώτηση αυτή ζητήθηκε από τους οικονομικούς μετανάστες να αναφερθούν στο νομικό καθεστώς, το οποίο διέπει την παραμονή και την εργασία τους στην χώρα, αν είναι, δηλαδή, εφοδιασμένοι με τα έγγραφα που απαιτεί ο νόμος. Στο σημείο αυτό πρέπει να διευκρινιστεί ότι από την χρονική στιγμή κατά την οποία πραγματοποιήθηκε η συνέντευξη μέχρι σήμερα το νομικό καθεστώς των οικονομικών μεταναστών του δείγματος ενδεχομένως να μην είναι το ίδιο. Κάτι τέτοιο είναι πιθανό να συμβαίνει γιατί η σχετική άδεια έχει λήξει και ο ενδιαφερόμενος μετανάστης δεν έχει κατορθώσει να συγκεντρώσει τα απαραίτητα δικαιολογητικά ή τις προϋποθέσεις προκειμένου να την ανανεώσει.

Πιο συγκεκριμένα, στην ερώτηση αν είναι κάτοχοι μπλε βεβαίωσης (κατάθεσης αιτήματος για άδεια διαμονής) ή άδειας παραμονής επικολημένης στο διαβατήριό τους, οι 10 στους 11 απάντησαν ότι έχουν νόμιμα τα χαρτιά τους και ότι όλοι έχουν άδεια παραμονής. Ο ένας δε εξ' αυτών δήλωσε ότι είναι κάτοχος άδειας παραμονής αόριστης διάρκειας, ενώ ο εντέκατος δεν θέλησε να απαντήσει στο ερώτημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

9. ΣΤΟΙΧΕΙΑ – ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ 2008

Στο παρόν κεφάλαιο καταγράφονται τα χαρακτηριστικά της απασχόλησης των εργαζομένων (ελλήνων και αλλοδαπών) στον κλάδο της ναυπήγησης και της επισκευής πλοίων, όπως αυτά καταγράφηκαν από τη Διεύθυνση Αναλογιστικών Μελετών και Στατιστικής του Ι.Κ.Α., κατά το έτος 2008 με τη βοήθεια συγκεκριμένων πινάκων. Σκοπός, η όσο το δυνατόν καλύτερη διερεύνηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών που χαρακτηρίζουν τους εργαζόμενους του εν λόγω κλάδου, με βάση τις προς εξέταση ροές (υψηλότητα εργατικού δυναμικού, ηλικιακή κατανομή, ειδικότητες απασχόλησης, ετήσιες αποδοχές, σύνολο εισφορών, ημέρες ασφάλισης, επιδόματα αδείας).

Πίνακας 9: Φύλο - Οικονομική Δραστηριότητα

		Οικονομική Δραστηριότητα		Σύνολο
		3521 ¹²⁰	3522 ¹²¹	
		1	3	4
Φύλο	A	7.716	7.582	15.298
	B	125	889	1.014
Σύνολο		7.842	8.474	16.316

ΠΗΓΗ: Διεύθυνση Αναλογιστικών Μελετών και Στατιστικής του Ι.Κ.Α.

Σύμφωνα με τον αρχικό πίνακα δεδομένων και σε ότι αφορά στο μέγεθος του προς απασχόληση δείγματος και αναφορικά με το φύλο παρατηρούνται τα εξής:

Στον πρώτο κλάδο απασχόλησης βασικό χαρακτηριστικό αποτελεί η πλειοψηφία των ανδρών έναντι των γυναικών, στοιχείο το οποίο ανακλύπτει και από τον δεύτερο κλάδο με μια υψηλότερη όμως ποσοστία στον γυναικείο πληθυσμό. Ειδικότερα, οι γυναίκες στην πρώτη περίπτωση αποτελούν κατά προσέγγιση το 1,60% και οι άνδρες το 98,40%, ενώ στη

¹²⁰ Ο κωδικός 3521 αντιστοιχεί στη Ναυπήγηση και επισκευή πλοίων και σκαφών κάθε είδους εντός των χώρων των πλωτών δεξαμενών και των ναυπηγικών κλινών.

¹²¹ Ο κωδικός 3522 αντιστοιχεί στη Ναυπήγηση και επισκευή πλοίων και σκαφών κάθε είδους σε χερσαία ζώνη.

δεύτερη περίπτωση το 10,50% και το 89,50% αντίστοιχα. Θα μπορούσαμε επομένως, να πούμε με σιγουριά πως μιλάμε για έναν κατ' εξοχήν ανδροκρατούμενο κλάδο, γεγονός το οποίο εξηγείται από την ιδιαιτερότητα των εργασιών.

Πίνακας 10: Ηλικία 5ετίες - Οικονομική Δραστηριότητα

		Οικονομική Δραστηριότητα		Σύνολο
		3521	3522	
Ηλικία 5ετίες	Άγνωστη	4	2	6
	<=14	0	1	1
	15-19	320	203	523
	20-24	771	784	1.555
	25-29	939	1.169	2.108
	30-34	828	1.123	1.951
	35-39	741	997	1.738
	40-44	873	959	1.832
	45-49	1.053	1.030	2.083
	50-54	1.109	1.098	2.207
	55-59	881	844	1.725
	60-64	291	236	527
	65-69	29	26	55
	>=70	3	2	5
Σύνολο		7.842	8.474	16.316
Μέση ηλικία		40,81	40,08	40,43
Εύρος		15,49-75,24	14,55-72,45	14,55-75,24

ΠΗΓΗ: Διεύθυνση Αναλογιστικών Μελετών και Στατιστικής του Ι.Κ.Α.

Στο δεύτερο προς εξέταση πίνακα ειδική αναφορά γίνεται στην ηλικιακή κατανομή του πληθυσμού. Πιο συγκεκριμένα, όπως φαίνεται από τα παραπάνω, εμφανίζεται μια

διασπορά των δεδομένων με τα μεγαλύτερα ποσοστά να παρατηρούνται στις λεγόμενες παραγωγικές ηλικίες, δηλαδή από 20-59 ετών, με μέση ηλικία και στους δυο κλάδους απασχόλησης τα 40 έτη. Στον πρώτο κλάδο οι μεγαλύτερες συγκεντρώσεις παρατηρούνται αρχικά στις ηλικίες 50-54 ετών και 45-49 και δευτερευόντως στις ηλικίες 25-29 και 30-34. Αντιστρόφως ανάλογα, στον δεύτερο κλάδο τα μεγαλύτερα ποσοστά εμφανίζονται αρχικά στις ηλικίες 25-29 και 30-34 και δευτερευόντως στις ηλικίες 45-49 και 50-54. Πιθανή εξήγηση του φαινομένου αυτού θα μπορούσε να είναι η απαίτηση για εργασιακή εμπειρία και εξειδικευμένες γνώσεις στην πρώτη περίπτωση, σε αντίθεση με την μεγαλύτερη ευελιξία και το χαμηλότερο εργασιακό κόστος στην δεύτερη.

Πίνακας 11: Υπηκοότητα - Οικονομική Δραστηριότητα

		Οικονομική Δραστηριότητα		Σύνολο
		3521	3522	
Υπηκοότητα	ΑΛΒΑΝΙΚΗ	305	557	862
	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ	130	157	287
	ΕΝΩΣΗΣ			
	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	7.248	7.407	14.655
	ΑΛΛΗ	159	353	512
	Σύνολο	7.842	8.474	16.316

ΠΗΓΗ: Διεύθυνση Αναλογιστικών Μελετών και Στατιστικής του Ι.Κ.Α.

Όσο αφορά δε, στην υπηκοότητα του απασχολούμενου δυναμικού υψηλά ποσοστά συμμετοχής και στους δυο κλάδους, εμφανίζουν οι εργαζόμενοι με ελληνική καταγωγή και δευτερευόντως αυτοί με αλβανική καταγωγή.

Πίνακας 12: Επάγγελμα - Οικονομική Δραστηριότητα

	Οικονομική Δραστηριότητα	3521	3522	Σύνολο
1	Άγνωστο	11	8	9
2	Διευθύνοντες και Ανώτερα Στελέχη Μεγάλων Δημοσίων και Ιδιωτικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών (με απασχόληση 10 προσώπων κ άνω)	0	24	214
3	Φυσικοί, Μαθηματικοί και Ασκούντες συναφή επαγγέλματα	3	23	26
4	Αρχιτέκτονες, Μηχανικοί και Ασκούντες συναφή επαγγέλματα	1	10	11
5	Λογιστές και άλλα λοιπά στελέχη επιχειρήσεων	6	59	65
6	Τεχνολόγοι, Τεχνικοί βοηθοί των επιστημών της Φυσικής και της Μηχανικής και Ασκούντες συναφή επαγγέλματα	31	154	185
7	Τεχνολόγοι και Τεχνικοί Βοηθοί των επιστημών Βιολογίας και Υγείας	2	9	11
8	Βοηθητικό Διδακτικό προσωπικό	0	1	1
9	Ειδικευμένοι επί των πωλήσεων, Χρηματιστές, Κτηματομεσίτες, Απασχολούμενοι στην Εξυπηρέτηση των επιχειρήσεων εν γένει και Ασκούντες συναφή επαγγέλματα	4	108	112
10	Υπάλληλοι γραφείου	171	1.052	1.223
11	Υπάλληλοι Εξυπηρέτησης πελατών	0	8	8
12	Απασχολούμενοι στην Παροχή Προσωπικών υπηρεσιών	0	31	31
13	Μοντέλα, Πωλητές και Ασκούντες συναφή επαγγέλματα	0	1	1
14	Μεταλλωρύχοι, Λατόμοι και Ασκούντες συναφή επαγγέλματα	1	1	2
15	Τεχνίτες ανέγερσης και αποπεράτωσης κτηρίων και άλλων δομικών έργων	1.051	671	1.722

16	Χύτες μετάλλων, Συγκολλητές, Ελασματοουργοί, Τεχνίτες μεταλλικών δομικών κατασκευών, Σιδηρουργοί και Ασκούντες συναφή επαγγέλματα	2.669	3.752	6.421
17	Μηχανικοί, Εφαρμοστές και Συντηρητές μηχανών και Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού	1.187	739	1.926
18	Τεχνίτες που εκτελούν εργασίες ακριβείας, Χειροτέχνες, Τυπογράφοι και Ασκούντες συναφή επαγγέλματα	0	3	3
19	Τεχνίτες Υφαντουργίας, ειδών ενδύσεως και Ασκούντες συναφή επαγγέλματα	35	3	38
20	Χειριστές σταθερών βιομηχανικών Εγκαταστάσεων	3	0	3
21	Χειριστές Μηχανών παραγωγής προϊόντων από μέταλλα και ορυκτά	71	192	263
22	Χειριστές μηχανών παραγωγής χημικών προϊόντων από πλαστικό και καουτσούκ	20	301	321
23	Χειριστές μηχανών παραγωγής ξύλου και χαρτιού, Χειριστές εκτυπωτικών εν γένει μηχανημάτων	0	34	34
24	Χειριστές μηχανών παραγωγής ειδών διατροφής, ποτών και καπνού	8	0	8
25	Συναρμολογητές (Μονταδόροι) και Χειριστές Μηχανημάτων	183	67	250
26	Οδηγοί μέσων μεταφοράς και Χειριστές κινητού εξοπλισμού	1.534	225	1.759
27	Πλανόδιοι Πωλητές, Οικιακοί Βοηθοί	125	190	315
28	Ανειδίκευτοι εργάτες Ορυχείων, Κατασκευών, Μεταποίησης και Μεταφορών	726	808	1.534
	Σύνολο	7.842	8.474	16.316

ΠΗΓΗ: Διεύθυνση Αναλογιστικών Μελετών και Στατιστικής του Ι.Κ.Α.

Συνεχίζοντας την ανάλυση των χαρακτηριστικών των εργαζομένων, με βάση την κατά επάγγελμα ταξινόμηση του δείγματος παρατηρείται έντονη συγκέντρωση του πληθυσμού στα χειρωνακτικά επαγγέλματα. Προκύπτει επομένως, ότι η πολυπληθέστερη

επαγγελματική κατηγορία των εργαζομένων περιλαμβάνει τους Χύτες, Συγκολλητές, Ελασματοουργούς και τους ασκούντες συναφή επαγγέλματα. Ακολουθούν με σειρά προτεραιότητας οι ειδικότητες των Μηχανικών, των Τεχνιτών Ανέγερσης και Αποπεράτωσης Κτιρίων και των Οδηγών μέσων μεταφοράς και χειριστών μηχανημάτων. Εδώ θα πρέπει παρ' όλα αυτά να σημειωθεί μια μικρή απόκλιση ως προς την τελευταία ειδικότητα στην περίπτωση του δεύτερου κλάδου, καθώς σύμφωνα με τα δεδομένα του παραπάνω πίνακα τέταρτη κατά σειρά προτεραιότητας ειδικότητα αποτελούν οι Ανειδίκευτοι εργάτες.

Πίνακας 13: Ετήσιες Αποδοχές - Οικονομική Δραστηριότητα

		Οικονομική Δραστηριότητα		
		3521	3522	Σύνολο
Ετήσιες	έως 2500,00	887	726	1.613
Αποδοχές	2500,01 - 5000,00	782	684	1.466
(ευρώ)	5000,01 - 7500,00	780	688	1.468
	7500,01 - 10000,00	788	837	1.625
	10000,01 - 12500,00	692	984	1.676
	12500,01 - 15000,00	558	796	1.354
	15000,01 - 17500,00	519	746	1.265
	17500,01 - 20000,00	505	776	1.281
	20000,01 - 22500,00	568	663	1.231
	22500,01 - 25000,00	459	537	996
	25000,01 - 27500,00	372	322	694
	πάνω από 27500,01	923	712	1.635
	Σύνολο	7.833	8.471	16.304
	Μέσες αποδοχές	14.752,49	14.922,25	14.840,69
	Άθροισμα	115.556.266,70	126.406.393,83	241.962.660,53

ΠΗΓΗ: Διεύθυνση Αναλογιστικών Μελετών και Στατιστικής του Ι.Κ.Α.

Σχετικά λίγα στοιχεία έχουν προκύψει μέχρι σήμερα για τα μισθολογικά δεδομένα των εργαζομένων, αν και είναι μια από τις διαστάσεις της απασχόλησής τους που, μαζί με το επάγγελμα, συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον.

Συγκρίνοντας τις ετήσιες αποδοχές των εργαζομένων ανάλογα με την οικονομική δραστηριότητα στην οποία υπάγονται προκύπτουν αρκετές διαφοροποιήσεις. Σύμφωνα με τα στοιχεία της πρώτης κατηγορίας, αυξημένα ποσοστά παρουσιάζονται αρχικά στην κλίμακα από 27.500€ και άνω, ενώ ακολουθούν κατά σειρά οι κατηγορίες των έως 2.500€, των 2.500€-5.000€ και των 7.500€-10.000€. Σύμφωνα με τα στοιχεία της δεύτερης δραστηριότητας δε, τα μεγαλύτερα ποσοστά εμφανίζονται στην κλίμακα των 10.000€-12.500€ και ακολουθούν οι κατηγορίες των 7.500€-10.000€, 12.500€-15.000€ και 17.500€-20.000€. Παρατηρείται επομένως μια ευρεία διακύμανση με ακραίες τιμές.

Εξετάζοντας τις παραπάνω ροές, θα μπορούσε να λεχθεί ότι η διαφορά στις αποδοχές έχει να κάνει κυρίως με τα νόμιμα κατώτατα όρια αποδοχών τα οποία έχουν συμφωνηθεί κατά την σύναψη των Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας ανάμεσα στις συνδικαλιστικές οργανώσεις των εργαζομένων και των εργοδοτών και τα οποία προκύπτουν από τον συνδυασμό διαφόρων κριτηρίων, όπως είναι το έγγαμο ή μη του βίου του εργαζομένου, οι συμπληρωμένες τριετίες και φυσικά η επαγγελματική δραστηριότητα ή η ειδικότητα του. Κρίνεται επομένως σκόπιμο σε αυτό το σημείο, να γίνει μια συνοπτική αναφορά στη λεγόμενη νεοκλασική οικονομική θεωρία. Σύμφωνα με την θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου, οι ατομικές διαφορές στις αμοιβές οφείλονται στις διαφορές παραγωγικότητας που απορρέουν από τις διαφορές στο «ανθρώπινο κεφάλαιο» που κατέχουν τα άτομα. Το «ανθρώπινο κεφάλαιο» είναι οι παραγωγικές γνώσεις και δεξιότητες των ατόμων θεωρούμενες ως κεφαλαιουχικό αγαθό του οποίου η αξιοποίηση παράγει εισόδημα. Το μέγεθος του κεφαλαίου αυτού εξαρτάται από την εκπαίδευση, την επαγγελματική εμπειρία, την προϋπηρεσία στην ίδια επιχείρηση, την επαγγελματική κατάρτιση. Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά, αυξάνουν την ατομική παραγωγικότητα του εργαζόμενου επομένως και την αμοιβή του. Ο δε εργαζόμενος, ως κάτοχος ενός κεφαλαίου (του «ανθρώπινου κεφαλαίου») εξομοιώνεται με ένα επιχειρηματία που επιδιώκει την μεγιστοποίηση της κερδοφορίας του. Η ιδέα αυτή επεκτείνεται και στους ανέργους ή τους χαμηλόμισθους.

Επιπλέον, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι οι ετήσιες αποδοχές σ' αυτούς τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας αντιστοιχούν σε 12 μηνιαίους μισθούς, σύμφωνα με τα στοιχεία του Ι.Κ.Α., μπορεί άνετα να υπολογιστεί ο κατά προσέγγιση μηνιαίος μισθός του εργατικού δυναμικού. Με βάση τα παραπάνω, ανακύπτει η εξής αντιστοίχιση ετήσιων - μηνιαίων αποδοχών:

Πίνακας 14: Ετήσιες - Μηνιαίες Αποδοχές

ΕΤΗΣΙΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ	ΜΗΝΙΑΙΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ
2.500	208,33
5.000	416,66
7.500	625
10.000	833,33
12.500	1041,66
15.000	1250
17.500	1458,33
20.000	1666,66
25.000	2083,33
27.500	2291,66

ΠΗΓΗ: Επεξεργασία δεδομένων από το συγγραφέα

Η σύνδεση αυτή υποδηλώνει ότι οι μέσες ετήσιες αποδοχές ενός απασχολούμενου αντιστοιχούν σε κάτι λιγότερο από 15.000€, δηλαδή σε 1250 € μηνιαίως, προκύπτει ότι οι τιμές αυτές θα ήταν πολύ υψηλές στην περίπτωση που η οικονομική αυτή δραστηριότητα θα εκτελούνταν επί 12 συναπτούς μήνες ανά έτος, συγκρινόμενες με μισθούς άλλων μισθωτών, γεγονός το οποίο όμως δεν υφίσταται, καθώς οι εκτελούμενες εργασίες είναι καθαρά εποχιακές, επηρεαζόμενες από την εκάστοτε ζήτηση. Τέλος, θα πρέπει να επισημανθεί ότι στους παραπάνω μισθούς είναι πιθανό να συμπεριλαμβάνονται τυχόν υπερωρίες ή διπλά ημερομίσθια, το ύψος των οποίων λειτουργεί ανάλογα με της απαιτήσεις περάτωσης του εκάστοτε έργου σε ανάλογο χρονικό διάστημα.

Πίνακας 15: Επιδόματα Αδείας - Οικονομική Δραστηριότητα

		Οικονομική Δραστηριότητα		Σύνολο
Επιδόματα Αδείας	<= 500,00	870	635	1.505
	500,01 - 1000,00	792	679	1.471
	1000,01 - 1500,00	724	667	1.391
	1500,01 - 2000,00	776	1.043	1.819
	2000,01 - 2500,00	633	869	1.502
	2500,01 - 3000,00	622	764	1.386
	3000,01 - 3500,00	585	809	1.394
	3500,01 - 4000,00	752	898	1.650
	4000,01 - 4500,00	692	795	1.487
	4500,01 - 5000,00	638	567	1.205
	5000,01+	634	577	1.211
	Σύνολο		7.718	8.303
Μέσο Επίδομα		2.696,15	2.803,79	2.751,94
Άθροισμα		20.808.899,66	23.279.865,63	44.088.765,29

ΠΗΓΗ: Διεύθυνση Αναλογιστικών Μελετών και Στατιστικής του Ι.Κ.Α.

Στον παραπάνω πίνακα παρουσιάζεται η κατανομή των επιδομάτων αδείας που λαμβάνουν οι εργαζόμενοι στους αντίστοιχους κλάδους ναυπήγησης και επισκευής και οι οποίοι βρίσκονται σε άμεση συσχέτιση με τις κατά αναλογία μισθολογικές αποδοχές τους.

Πίνακας 16: Σύνολο Εισφορών - Οικονομική Δραστηριότητα

		Οικονομική Δραστηριότητα		Σύνολο
		3521	3522	
ΣΥΝΟΛΟ	έως 1500,00	851	706	1.557
ΕΙΣΦΟΡΩΝ	1500,01 - 3000,00	767	702	1.469
(ευρώ)	3000,01 - 4500,00	757	760	1.517
	4500,01 - 6000,00	791	1.016	1.807
	6000,01 - 7500,00	704	863	1.567
	7500,01 - 9000,00	600	786	1.386
	9000,01 - 10500,00	522	764	1.286
	10500,01 - 12000,00	535	784	1.319
	12000,01 - 13500,00	602	744	1.346
	13500,01 - 15000,00	549	665	1.214
	πάνω από 15000,01	1.098	584	1.682
	Σύνολο	7.776	8.374	16.150
	Μέσες εισφορές	8.160,64	7.966,97	8.060,05
	Άθροισμα	63.995.767,22	67.512.073,45	131.507.840,67

ΠΗΓΗ: Διεύθυνση Αναλογιστικών Μελετών και Στατιστικής του Ι.Κ.Α.

Ακολούθως, παραπάνω φαίνεται η διαμόρφωση των συνολικών εισφορών εργαζομένων και εργοδοτών προς τα ασφαλιστικά ταμεία και πιο συγκεκριμένα το Ι.Κ.Α. για το 2008, ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας και οι οποίες αντιστοιχούν στις συνολικές ετήσιες αποδοχές (ετήσιες αποδοχές και επιδόματα αδείας), εμφανίζοντας ως μέσο όρο και για τις δυο περιπτώσεις περίπου τα 8.000€.

Πίνακας 17: Ημέρες Ασφάλισης - Οικονομική Δραστηριότητα

		Οικονομική Δραστηριότητα		Σύνολο
		3521	3522	
Ημέρες Ασφάλισης	0	33	30	63
	1 - 50	985	742	1.727
	51 - 100	1.022	774	1.796
	101 - 150	1.221	846	2.067
	151 - 200	1.084	1.042	2.126
	201 - 250	983	1.287	2.270
	251 - 300	2.514	3.753	6.267
	Σύνολο	7.842	8.474	16.316
	Μέσες ημέρες	178,18	206,39	192,83
	Άθροισμα	1.397.296	1.748.910	3.146.206

ΠΗΓΗ: Διεύθυνση Αναλογιστικών Μελετών και Στατιστικής του Ι.Κ.Α.

Επιπρόσθετα, αναφορικά με τις ημέρες ασφάλισης των εργαζομένων διαπιστώνεται ότι τα υψηλότερα ποσοστά εμφανίζονται στις 251-300 ημέρες ασφάλισης. Ειδικότερα, λαμβάνοντας υπόψη τις ημέρες ασφάλισης και τους 12 εργάσιμους μήνες, προκύπτει ότι τα πραγματοποιούμενα ημερομίσθια των εργαζομένων ανά μήνα είναι τα εξής:

Πίνακας 18: Ημέρες Ασφάλισης - Ημερομίσθια

ΗΜΕΡΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΑ
50	4
100	8
150	12
200	16
250	20
300	25

ΠΗΓΗ: Επεξεργασία δεδομένων από το συγγραφέα

Παρ' όλα αυτά όμως, παρατηρείται και ένα ελάχιστο ποσοστό ατόμων που εμφανίζει 0 ημέρες ασφάλισης. Οι ανασφάλιστοι είτε είναι παράνομοι αλλοδαποί-οπότε δεν μπορούν να ασφαλιστούν- είτε είναι νόμιμοι, αλλά οι εργοδότες τους κρατούν σε καθεστώς παρανομίας με κίνητρο το χαμηλό κόστος εργασίας. Αυτό έχει αποτέλεσμα οι εν λόγω εργαζόμενοι, κυρίως ανειδίκευτης εργασίας, να βρίσκονται σε μειονεκτική θέση έναντι των συναδέλφων τους. Υπάρχει όμως και η άλλη πλευρά του νομίσματος, δηλαδή η περίπτωση σύμφωνα με την οποία οι καταβαλλόμενες εργοδοτικές εισφορές αντιστοιχούν σε πολύ λιγότερα ημερομίσθια από αυτά που πραγματικά κάνουν οι εργαζόμενοι. Συνέπεια, η αφαίρεση σημαντικών εισφορών από το ασφαλιστικό σύστημα της Ελλάδας.

Πίνακας 19: Ηλικία 5ετίες - Φύλο

		Φύλο		Σύνολο
		Α	Θ	
Ηλικία 5ετίες	Άγνωστη	6	0	6
	<=14	1	0	1
	15-19	474	49	523
	20-24	1.468	87	1.555
	25-29	1.941	167	2.108
	30-34	1.763	188	1.951
	35-39	1.588	149	1.737
	40-44	1.723	109	1.832
	45-49	1.972	108	2.080
	50-54	2.118	89	2.207
	55-59	1.671	54	1.725
	60-64	515	12	527
	65-69	53	2	55
	>=70	5	0	5
Σύνολο		15.298	1.014	16.312

Μέση ηλικία	40,66	37,00	40,43
Εύρος	14,55-75,24	15,49-69,45	14,55-75,24

ΠΗΓΗ: Διεύθυνση Αναλογιστικών Μελετών και Στατιστικής του Ι.Κ.Α.

Συνεχίζοντας την διερεύνηση των χαρακτηριστικών των εργαζομένων και σύμφωνα με την κατά φύλο και ηλικία του δείγματος, όπως φαίνεται από τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα, είναι εμφανής η προτίμηση των εργοδοτών ως προς τους άνδρες, αλλά και ως προς τις παραγωγικές ηλικίες αυτών, δηλαδή 20-55 ετών, με μέγιστες τιμές τα 25-29 έτη και τα 45-54, με γενικό μέσο όρο ηλικίας τα 40 έτη. Αναλόγως και στον παρακάτω πίνακα, γίνεται μια σύγκριση ως προς τις εθνικότητες που απαρτίζουν το εργατικό δυναμικό του κλάδου αντιπαραθέτοντας το με τις ανάλογες ηλικίες. Αναλυτικότερα, όπως προκύπτει από τα δεδομένα, το ποσοστό συμμετοχής των ελλήνων εργαζομένων στο εργατικό δυναμικό είναι κατά πολύ αναλογικά μεγαλύτερο του ποσοστού των αλλοδαπών και ιδιαίτερα αυτών προερχόμενων από την Αλβανία. Όσο αφορά δε στην ηλικιακή τους κατανομή, ο κύριος όγκος των απασχολούμενων μεταναστών ανήκει ως επί το πλείστον, στις λεγόμενες νεαρές και παραγωγικές ηλικίες, δηλαδή μεταξύ 20-55 ετών. Ειδικότερα όμως, ο μεγαλύτερος βαθμός ευελιξίας και προσαρμοστικότητας τους στις αλλαγές των δεδομένων στην αγορά εργασίας, παρατηρείται στην ηλικιακή κατηγορία των 25-39 ετών, όπου και βρίσκεται η μεγάλη πλειοψηφία των μεταναστών. Η εικόνα αυτή δικαιολογείται από το γεγονός ότι η μεγαλύτερη πλειοψηφία των μεταναστών ήρθε στην Ελλάδα για λόγους εργασίας.

Πίνακας 20: Ηλικία – Υπηκοότητα

ΠΗΓΗ: Διεύθυνση Αναλογιστικών Μελετών και Στατιστικής του Ι.Κ.Α.

		Υπηκοότητα				Σύνολο
		ΑΛΒΑΝΙΚΗ	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΆΛΛΗ	
Ηλικία	Άγνωστ	0	0	5	1	6
Σετίες	η					
	<=14	0	0	1	0	1
	15-19	9	3	505	6	523
	20-24	99	20	1.401	35	1.555
	25-29	132	39	1.858	79	2.108
	30-34	126	66	1.651	108	1.951
	35-39	150	62	1.425	101	1.738
	40-44	114	37	1.618	63	1.832
	45-49	90	28	1.897	68	2.083
	50-54	88	20	2.064	35	2.207
	55-59	46	8	1.657	14	1.725
	60-64	8	4	514	1	527
	65-69	0	0	54	1	55
	>=70	0	0	5	0	5
	Σύνολο	862	287	14.655	512	16.316
	Μέση ηλικία	37,79	37,25	40,76	37,17	40,43
	Εύρος	17,92-63,20	16,56-64,60	14,55-75,24	17,39-66,67	14,55-75,24

	Ετήσιες Αποδοχές		Επιδόματα Αδείας		Σύνολο Εισφορών		Ημέρες Ασφάλισης	
	Μέσες αποδοχές	Αθροισμα	Μέσο επίδομα	Αθροισμα	Μέσες εισφορές	Αθροισμα	Μέσες ημέρες	Αθροισμα
ΦΥΛΟ								
Α	14.986,97	229.090.815,55	2.784,17	41.846.077,00	8.170,90	124.998.484,40	189,41	2.897.656
Θ	12.556,79	12.732.588,00	2.247,65	2.218.434,76	6.376,43	6.465.704,46	244,14	247.554
ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ								
ΑΛΒΑΝΙΚΗ	10.065,65	8.666.527,39	1.967,75	1.696.199,46	5.938,92	5.119.345,64	184,38	158.932
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	10.712,63	3.074.525,56	2.042,94	586.324,44	6.128,30	1.758.822,02	161,22	46.271
ΕΛΛΗΝΙΚΗ	15.421,90	225.838.281,94	2.851,09	40.947.334,95	8.331,91	122.104.073,81	194,07	2.844.037
ΑΛΛΗ	8.561,18	4.383.325,64	1.684,13	858.906,44	4.932,81	2.525.599,20	189,39	96.966
ΗΛΙΚΙΑ								
<=19	3.389,90	1.776.307,80	774,00	358.359,93	2.025,83	1.061.536,13	105,75	55.414
20-24	7.868,56	12.235.611,30	1.552,87	2.397.625,14	4.684,06	7.283.716,84	145,15	225.713
25-29	11.374,27	23.954.216,17	2.120,31	4.456.889,15	6.598,46	13.909.552,85	187,35	394.938
30-34	14.108,98	27.512.507,25	2.551,53	4.962.733,86	8.014,97	15.637.200,97	204,57	399.112
35-39	14.276,35	24.798.022,10	2.616,30	4.534.047,50	7.995,81	13.896.720,07	200,57	348.586

40-44	16.448,05	30.099.925,2 4	2.997,91	5.480.178, 71	8.874,35	16.257.815,3 7	200,55	367.408
45-49	18.443,91	38.418.671,1 9	3.320,79	6.907.253, 42	9.832,19	20.480.443,4 3	213,34	444.389
50-54	19.437,94	42.880.085,6 4	3.545,66	7.601.903, 41	10.132,33	22.362.054,5 2	214,20	472.741
55-59	18.007,14	30.990.287,8 2	3.481,56	5.626.197, 79	9.440,14	16.284.236,5 7	199,70	344.479
>=60	15.713,92	9.224.068,97	3.126,19	1.750.668, 05	7.309,20	4.290.499,99	157,23	92.294
ΣΥΝΟΛΟ	14.840,69	241.962.660, 53	2.751,94	44.088.76 5,29	8.060,05	131.507.840, 67	192,83	3.146.206

ΠΗΓΗ: Διεύθυνση Αναλογιστικών Μελετών και Στατιστικής του Ι.Κ.Α.

Πίνακας 21: Σύνοψη Αποτελεσμάτων

Όπως απορρέει από τα αποτελέσματα της εν λόγω ανάλυσης των δεδομένων του Ι.Κ.Α. και με βάση τα δεδομένα του ανωτέρω πίνακα, μπορεί να ειπωθεί πως αναφορικά με τις μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν, παρατηρείται μια γενικά αισθητή απόκλιση ανάμεσα στους Έλληνες και τους μετανάστες εργαζομένους στον κλάδο της ναυπήγησης και της επισκευής, σε ότι αφορά τις αποδοχές, τα επιδόματα, αλλά και τις εισφορές και τις ημέρες ασφάλισης τους.

Συνοψίζοντας, από την κατά ομάδες ηλικιών διάρθρωση διαφαίνεται μια κλιμακούμενη αύξηση στις παραγωγικές ηλικίες του εργατικού δυναμικού, λόγω της ευελιξίας του, σε όλες τις πτυχές απασχόλησης του, ξεκινώντας από τις ηλικίες των 20-54 ετών, με προτίμηση στα άτομα ηλικίας 20-35 ετών, ενώ από τις ηλικίες των 55 ετών και άνω, παρατηρείται μείωση των ποσοστών προτίμησης, γεγονός που ίσως δικαιολογείται από την επικινδυνότητα των εργασιών του κλάδου και την μείωση των δυνατοτήτων, των αντοχών των εργαζομένων, παρ' όλη την εμπειρία που διαθέτουν.

Επιπλέον, παρατηρείται απόκλιση μεταξύ Ελλήνων και αλλοδαπών, ιδιαίτερα αλβανικής καταγωγής ως προς τις αποδοχές τους, με υψηλότερα καταβαλλόμενα ημερομίσθια υπέρ

των πρώτων. Ομοίως, σχετική διαφοροποίηση ανακύπτει από την εξέταση των ασφαλιστικών εισφορών τους και του αριθμού των ημερών ασφάλισης τους. Τέλος, είναι εμφανές πως ανάλογα με την ηλικία κυμαίνονται και τα ημερομίσθια των εκάστοτε εργαζομένων.

9.1. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΩΝ

Σύμφωνα με τις τοπικές συλλογικές συμβάσεις που έχουν κατοχυρωθεί από τα εκάστοτε σωματεία ρυθμίζονται τα κατώτερα όρια ημερομισθίων των εργαζομένων στον κλάδο της ναυπηγικής βιομηχανίας ανάλογα με τις ειδικότητες τους και οι ανάλογες κατ' έτος μισθολογικές τους διακυμάνσεις και τα οποία διαμορφώνονται ως εξής.

Πίνακας 22: Αποδοχές κατ' έτος

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Τεχνίτες								
μόνιμοι ή								
έκτακτοι		6,99%	10,58%	4,48%	15,19%	11,02%	8,99%	4,019%
Μικτό								
Ημερομίσθιο	69,72€	74,60€	82,50€	86,20€	99,30€	110,25€	120,17€	125,00€
Καθαρό	53,70€	57,45€	64,00€	66,90€	77,00€	85,50€	93,30	97,00€
Υπερωριακό	61,20€	65,50€	72,40€	75,60€	86,50€	96,00€	104,80€	109,00€
Βοηθοί								
μόνιμοι ή								
έκτακτοι		7,012%	10,46%	4,46%	17,99%	11%	9,09%	4,028%
Μικτό								
Ημερομίσθιο	54,90€	58,75€	64,90€	67,80€	80,00€	88,80€	96,80€	100,70€
Καθαρό	42,30€	45,25€	50,40€	52,60€	62,00€	68,90€	75,00€	78,00€
Υπερωριακό	48,60€	52,00€	57,50€	60,00€	70,00€	77,50€	84,50€	87,90€
Ανειδίκευτοι		6,73%	10,47%	4,52%	23,71%	11%	8,85%	4%
Μικτό								
Ημερομίσθιο	39,35€	42,00€	46,40€	48,50€	60,00€	66,60€	72,50€	75,40€

Καθαρό	30,40€	35,50€	36,00€	37,50€	47,00€	51,60€	56,30€	58,50€
Υπερωριακό	35,00€	37,00€	40,90€	42,70€	53,50€	58,00€	63,30€	65,80€

ΠΗΓΗ: Επεξεργασία δεδομένων από το συγγραφέα

Κύριο χαρακτηριστικό, όπως φαίνεται από την κατ' έτος ανάλυση είναι ότι ποσοστιαία οι αυξήσεις στο ημερομίσθιο όλων των εργαζομένων όλων των κατηγοριών είναι σχεδόν ίδιες με μικρές διαφορές το πολύ 1-1,5%. Έτσι, όταν ο μισθός μιας κατηγορίας αυξάνεται σημαντικά από έτος σε έτος τότε και ο μισθός των άλλων εργαζομένων αυξάνεται εξίσου σημαντικά π.χ. τη περίοδο 2006-2007 είχαμε σημαντικές αυξήσεις μισθών της τάξης από 18 έως 20% με μόνη εξαίρεση την αύξηση των ανειδίκευτων εργατών στο 23,7%. Η μεγαλύτερη αύξηση μισθού σε όλο τον πίνακα. Τα άλλα ποσοστά είναι σχεδόν παρόμοια ανά έτη. Ομοίως και στο δεύτερο πίνακα που ακολουθεί έχουμε μια αύξηση μισθών σχεδόν ίδια ανά κατηγορία εργαζομένων και ανά χρονιά με μικρές διαφορές της τάξεως του 1-1,5%. Με εξαίρεση την ειδικότητα των Βοηθών και των Εργατών (Α3,Α4) όπου το 2009 δεν είχαμε αύξηση μισθού ανάμεσα στα Α', Β' και Γ', Δ' τρίμηνα.

Πίνακας 23: Αποδοχές - Ειδικότητα

Κατηγορία	Γ' και Δ' Τρίμηνο 2009	Α' και Β' Τρίμηνο 2009	2008	2007	2006
A1	2,12%	4,44%	8,43%	6,59%	
	96	94	90	83	78,20
Βοηθοί	3,09%	4,66%	8,69%	6,15%	
	80	78,50	75	69	65
A2	2,19%	4,59%	8,75%	5,96%	
	93	91	87	80	75,50
Βοηθοί	2,04%	5%	9,37%	5,78%	
	75	73,50	70	64	60,50
Δευτερόκλειδα- Σκαλωσατζήδες	1,81%	5,09%	9,02%	5,88%	
	84	82,50	78,50	72	68
A3	2,29%	4,81%	9,93%	6,33%	
	89	87	83	75,50	71

Βοηθοί	0%	6,34%	9,56%	6,28%	
	67	67	63	57,50	54,10
A4 Εργάτες	0%	5,45%	7,84%	7,14%	
	58	58	55	51	47,60

ΠΗΓΗ: Επεξεργασία δεδομένων από το συγγραφέα

Στον παραπάνω πίνακα καταγράφονται τα βασικά καταβαλλόμενα ημερομίσθια¹²² των εργατοτεχνιτών και των υπαλλήλων που απασχολούνται σε ναυπηγοεπισκευαστικές εργασίες, καθώς και των εργαζομένων σε Επιχειρήσεις που αναλαμβάνουν υπεργολαβίες στα Ναυπηγεία Ελευσίνας και Σκαραμαγκά, ανεξάρτητα εάν η έδρα τους είναι εντός ή εκτός της περιφέρειας Πειραιά, όπως αυτά ορίζονται στις εκάστοτε συλλογικές συμβάσεις εργασίας. Ειδικότερα, η περίοδος που εξετάζεται ανωτέρω, αφορά στα έτη 2006-2009 και η μισθολογική κλιμάκωση των εργαζομένων γίνεται ανάλογα με τις ειδικότητες τους και την κατηγορία¹²³ στην οποία αυτές ανήκουν.

Παρατηρήσεις:

- Οι μονωτές ενώ μέχρι το 2007 σύμφωνα με τις τοπικές συμβάσεις εργασίας, ανήκαν στην μισθολογική κατηγορία A3, από το 2008 αναβαθμίστηκαν στην κατηγορία A2.
- Οι μηχανουργοί- μηχανοτεχνίτες- εφαρμοστές- λαμαρινάδες- φανοποιοί από την κατηγορία A2 στην οποία υπαγόntonταν, αναβαθμίζονται το 2008 στην κατηγορία A1, με την ανάλογη μισθολογική αύξηση.
- Από το 2009, για πρώτη φορά, εντάσσονται στη σύμβαση εργασίας νέες ειδικότητες απασχολούμενων στην Ναυπηγοεπισκευαστική Ζώνη. Πιο συγκεκριμένα, στην κατηγορία A3 εντάσσονται οι προπελάδες, στην κατηγορία A1 οι χαράκτες και οι

¹²² Στο ποσό των ημερομισθίων συμπεριλαμβάνονται τα επιδόματα οικογενειακών βαρών, ανθυγιεινής εργασίας καθώς και οι ζετιές.

¹²³ Στην κατηγορία A1 ανήκουν οι εξής ειδικότητες: ηλεκτροσυγκολλητές, λεβητοποιοί, ελασματοουργοί, φλογοτεχνίτες, σωληνουργοί, υδραυλικοί, μηχανουργοί, μηχανοτεχνίτες, εφαρμοστές, λαμαρινάδες, φανοποιοί, χαράκτες και σαλαδόροι. Στην κατηγορία A2 συμπεριλαμβάνονται οι σκαλωσατζήδες ενώ στην κατηγορία A3 οι τεχνίτες μανουβραδόροι και οι προπελάδες. Τέλος, στην A4 ανήκουν οι εργάτες.

σαλαδόροι, ενώ αντίστοιχα, στην μισθολογική κατηγορία των βοηθών αυτών εισάγεται η νέα ειδικότητα των χειριστών ανυψωτικών μηχανημάτων.

9.2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ Ε.Σ.Υ.Ε.

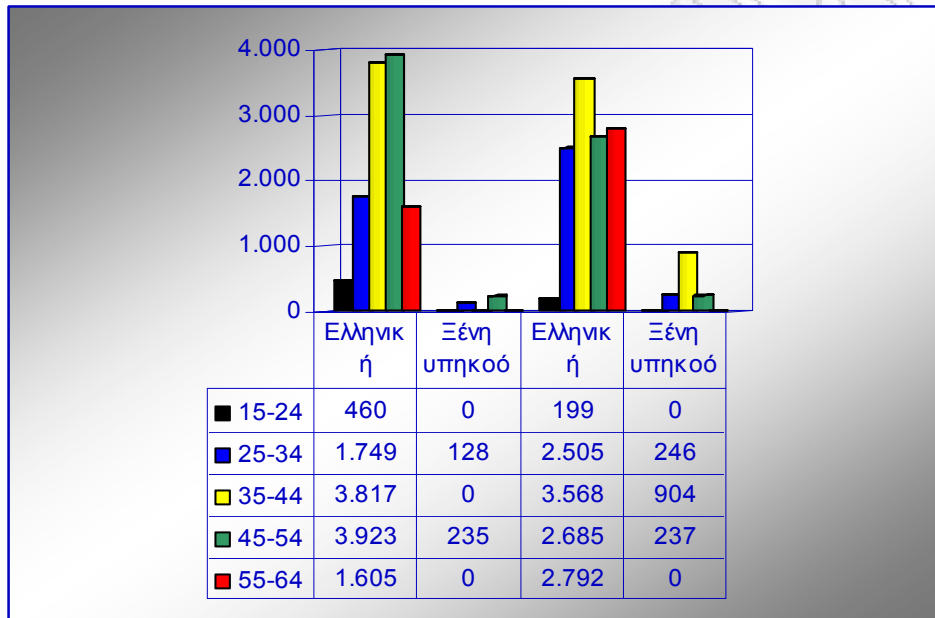
Στους πίνακες που ακολουθούν γίνεται ανάλυση των δεδομένων στον κλάδο της «Ναυπήγησης και της επισκευής πλοίων και σκαφών κάθε είδους¹²⁴» κατά φύλο, υπηκοότητα, ηλικία και οικογενειακή κατάσταση, μελετώντας τα εκάστοτε δεδομένα συγκριτικά ανά τρίμηνα και ως προς τα έτη 2007-2008.

Από την επεξεργασία των παρακάτω δεδομένων για το Α', Β', Γ' τρίμηνο του 2007 και του 2008 και αναφορικά με το φύλο των εργαζομένων προκύπτει το ανδροκρατούμενο του κλάδου, καθώς οι γυναίκες εμφανίζουν πολύ χαμηλά ποσοστά σε σύγκριση με αυτά των ανδρών. Επιπλέον, ως προς την υπηκοότητα και αναφορικά με τους αλλοδαπούς και τη δομή του πληθυσμού τους, όπως είδαμε και παραπάνω παρατηρείται υψηλή συγκέντρωση τους στις ηλικίες μεταξύ των 25-54 ετών δηλαδή από την εν λόγω μελέτη προκύπτει ότι οι

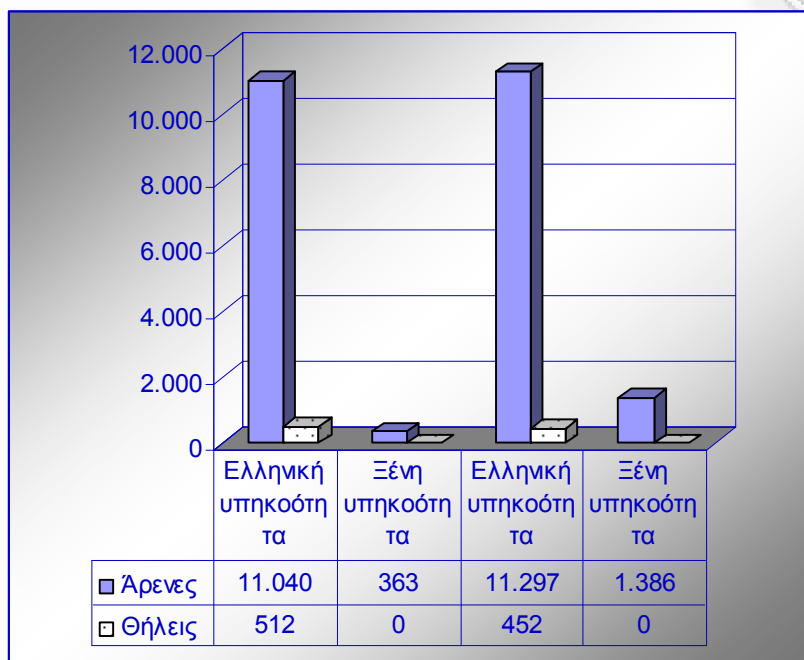
¹²⁴ Η ανάλυση που επιχειρείται εδώ γίνεται βάση της ταξινόμησης της ΕΣΥΕ, σε διψήφιους κωδικούς ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας. ΣΤΑΚΟΔ-91, Κωδικός 351. Η ομάδα της εν λόγω οικονομικής δραστηριότητας περιλαμβάνει τη ναυπήγηση πλοίων, βαρκών και άλλων πλωτών κατασκευών για μεταφορικούς, εμπορικούς και αθλητικούς σκοπούς καθώς και για λόγους αναψυχής. Εδώ, περιλαμβάνεται επίσης, η ναυπήγηση πολεμικών σκαφών, η συντήρηση, επισκευή ή μετατροπή πλοίων καθώς και η διάλυση αυτών. Εξαιρούνται η κατασκευή ελικών πλοίων, ναυτικών μηχανών, οργάνων πλοίων, αμφίβιων μηχανοκίνητων οχημάτων και ιστιοσανίδων. ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ. Η μελέτη χρησιμοποιεί στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού, η οποία, ως γνωστόν, είναι η μοναδική στη χώρα μας, που μπορεί να εξασφαλίσει τα απαραίτητα στατιστικά δεδομένα για πρόσφατες χρονικές περιόδους. Έτσι, χρησιμοποιώντας τα ανάλογα στατιστικά δεδομένα, διασφαλίζεται, με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο, η πληροφόρηση γύρω από τις εξελίξεις σε ένα πολύ πρόσφατο χρονικό διάστημα. Η ανάλυση ωστόσο της απασχόλησης σε διψήφιο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας δεν είναι πάντοτε ευχερής. Και τούτο γιατί η έρευνα εργατικού δυναμικού, ως δειγματοληπτική έρευνα εμφανίζει και σημαντικά μειονεκτήματα διαμορφώνοντας σημαντικούς περιορισμούς. Τούτο επιβάλλει ιδιαίτερα προσεκτικούς χειρισμούς στη χρήση και στην αξιοποίηση των στατιστικών αυτών δεδομένων. Καθώς όμως η ύπαρξη των στοιχείων αυτών είναι η μοναδική, συνιστούν με άλλα λόγια τη μοναδική πηγή πληροφόρησης για μια κατηγορία εξελίξεων, η χρήση τους είναι σχεδόν επιβεβλημένη. Κατά συνέπεια πρέπει να επισημανθεί ότι σε αρκετές περιπτώσεις όπου τα μεγέθη είναι μικρά η αξιοπιστία τους είναι περιορισμένη και συνεπώς γίνονται αποδεκτά με ιδιαίτερες επιφυλάξεις. Ενέχουν δηλαδή περισσότερο το χαρακτήρα ενδείξεων παρά μιας “σαφούς και απόλυτα αληθούς καταγραφής των εξελίξεων”.

μετανάστες είναι άτομα νεαρής ηλικίας και βρίσκονται σε παραγωγική ηλικία. Τέλος, όπως θα φανεί η συντριπτική τους πλειοψηφία δηλώνουν έγγαμοι με μεγάλη απόκλιση από τα ποσοστά των άγαμων όπου αυτοί υπάρχουν (τρίμηνο του 2008).

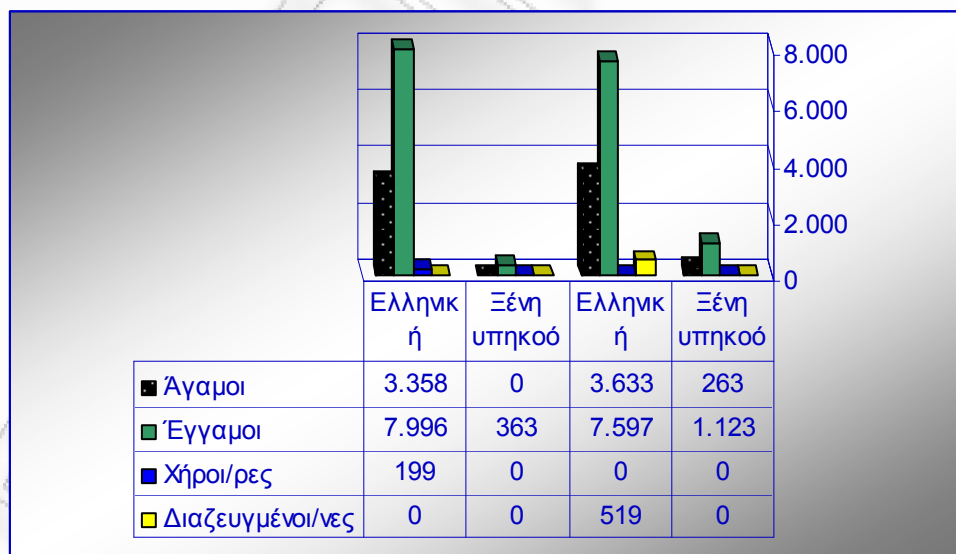
Διάγραμμα 4: Ηλικία –Υπηκοότητα Α' Τρίμηνο 2007-2008

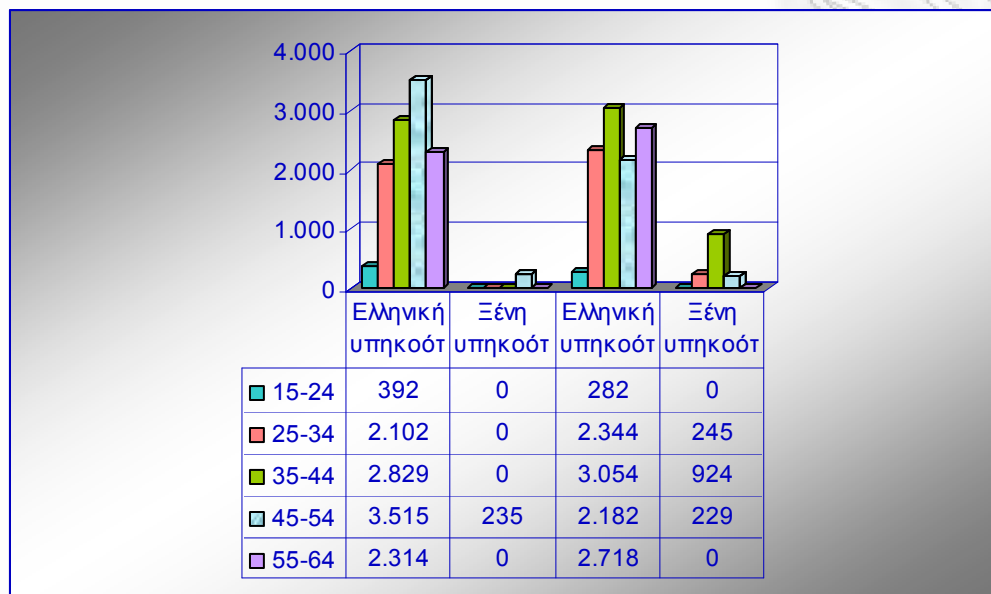
ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Διάγραμμα 5: Φύλο – Υπηκοότητα Α' Τρίμηνο 2007-2008

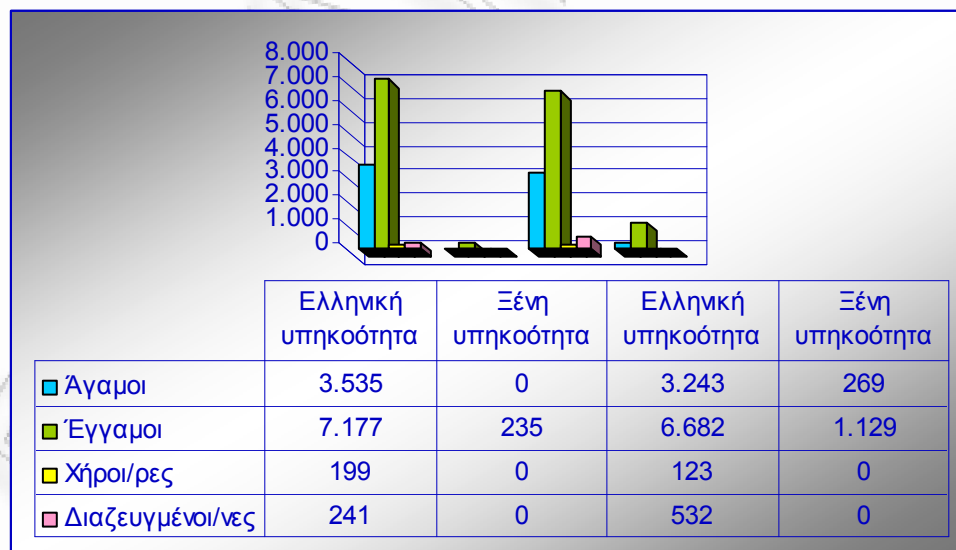
ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Διάγραμμα 6: Υπηκοότητα - Οικογενειακή Κατάσταση Α' Τρίμηνο 2007-2008

ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Β' ΤΡΙΜΗΝΑ 2007-2008**Διάγραμμα 7: Ηλικία –Υπηκοότητα Β' Τρίμηνο 2007-2008**

ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Διάγραμμα 8: Υπηκοότητα - Οικογενειακή Κατάσταση Β' Τρίμηνο 2007-2008

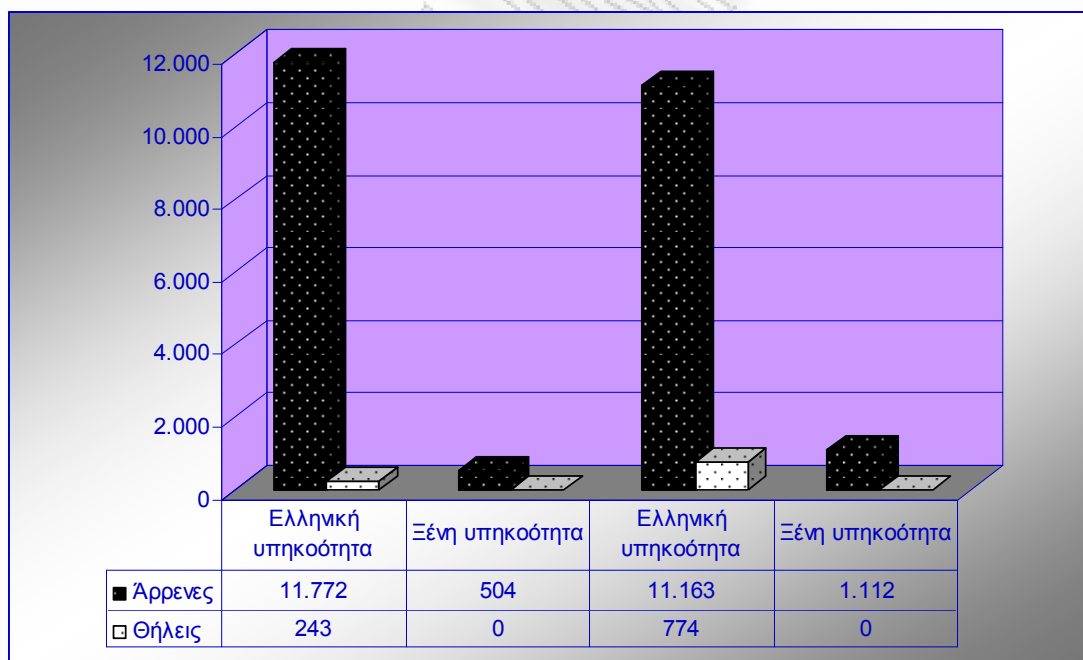
ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Όπως παρατηρείται και από τα δεδομένα του εν λόγω πίνακα η πλειοψηφία των απασχολούμενων στον ναυπηγικό κλάδο είναι έγγαμοι κατά το Β' Τρίμηνο του 2007 και του 2008. Ακολουθούν μια πολύ μικρή ποσόστωση των άγαμων για το 2008.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός, όπως θα φανεί και στη συνέχεια ότι κατά το Α' και το Β' τρίμηνο του 2007 είναι όλοι έγγαμοι, ενώ το Γ' και το Δ' του 2007 και καθ' όλη τη διάρκεια του 2008 παρατηρείται εμφάνιση άγαμων, γεγονός που ίσως να δικαιολογείται από την εργασιακή ανασφάλεια που νιώθουν ώστε να δημιουργήσουν οικογένεια λόγω του ευμετάβλητου χαρακτήρα της προσφοράς και ζήτησης, από την αβεβαιότητα λόγω του περιστασιακού χαρακτήρα της εργασίας τους. Παρ' όλα αυτά όμως το ποσοστό των έγγαμων να συνεχίζει να διατηρεί τα υψηλότερα ποσοστά στην κλίμακα.

Γ' ΤΡΙΜΗΝΑ 2007-2008

Διάγραμμα 9: Υπηκοότητα - Φύλο Γ' Τρίμηνο 2007-2008

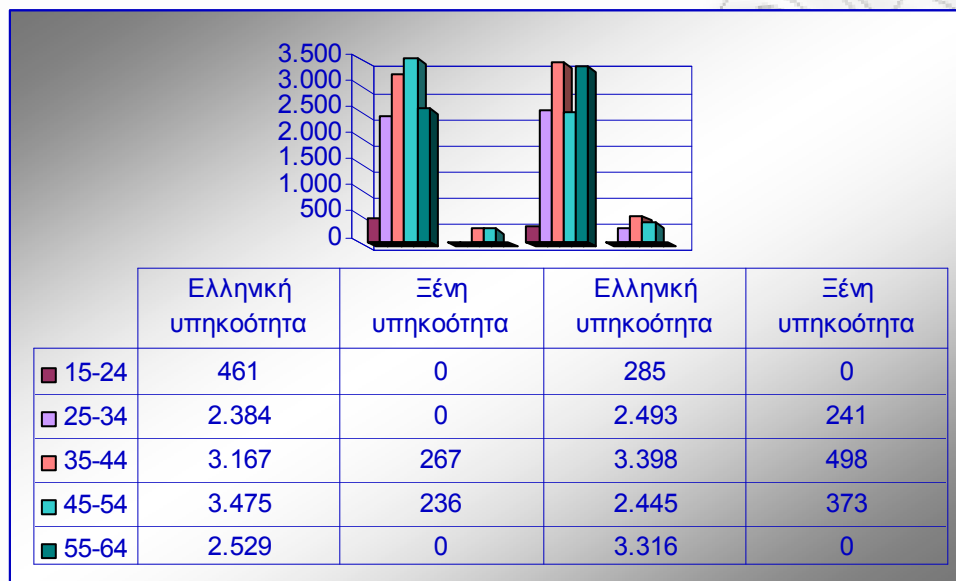

ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Όσον αφορά στη σχέση φύλου (άνδρες-γυναίκες), που εργάζονται στην Ν/Ε Ζώνη, παρατηρείται ότι ο χώρος είναι ανδροκρατούμενος (λόγω της ιδιομορφίας του). Επιπλέον,

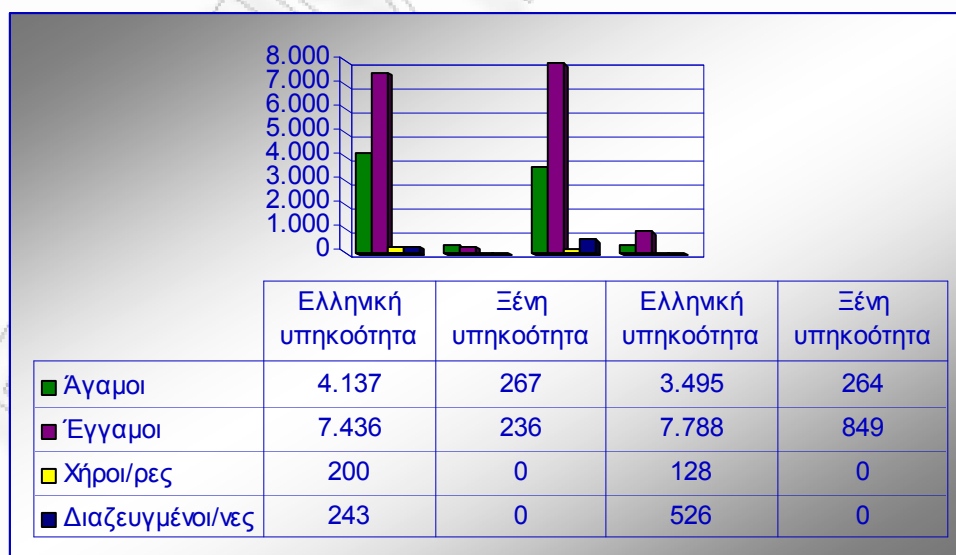
διαπιστώνεται η ύπαρξη περισσότερων Ελλήνων (ανδρών και γυναικών) σε αντίθεση με τους αλλοδαπούς εργαζομένους (μόνο άνδρες).

Διάγραμμα 10: Ηλικία – Υπηκοότητα Γ' Τρίμηνο 2007-2008

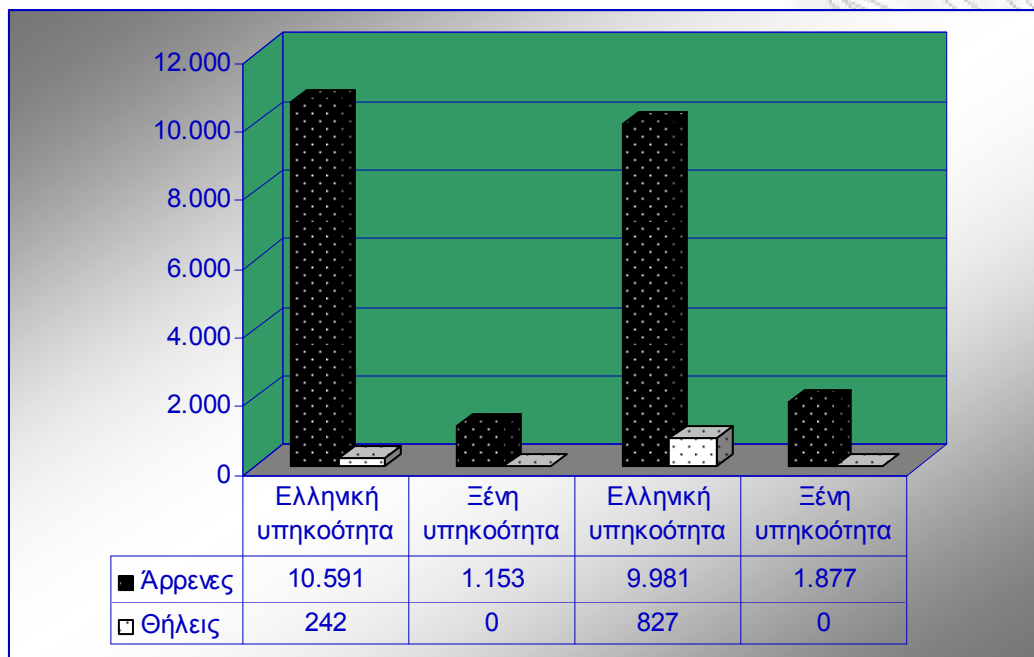

ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Διάγραμμα 11: Υπηκοότητα - Οικογενειακή Κατάσταση Γ' Τρίμηνο 2007-2008

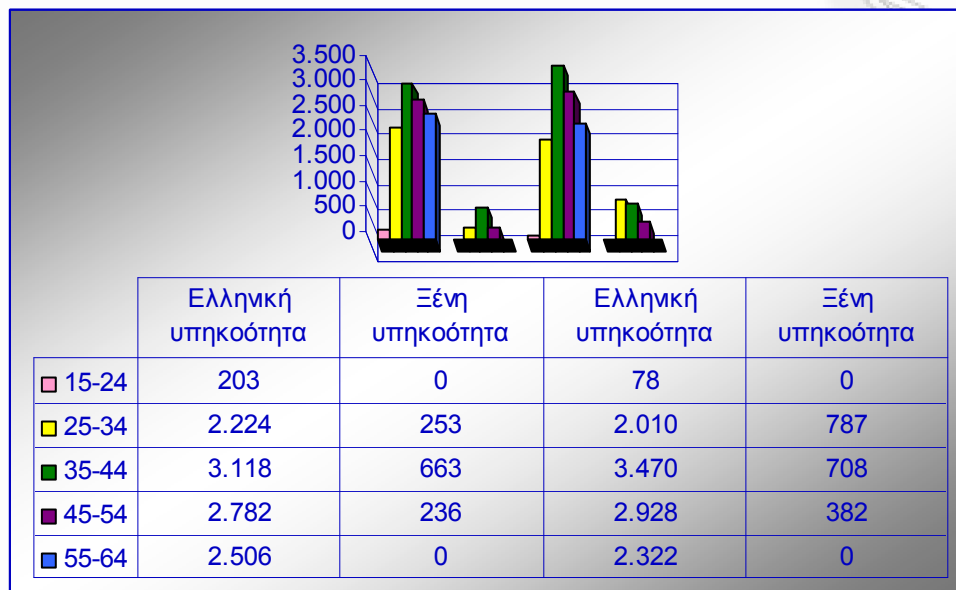

ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Δ' ΤΡΙΜΗΝΑ 2007-2008**Διάγραμμα 12: Φύλο – Υπηκοότητα Δ' Τρίμηνο 2007-2008**

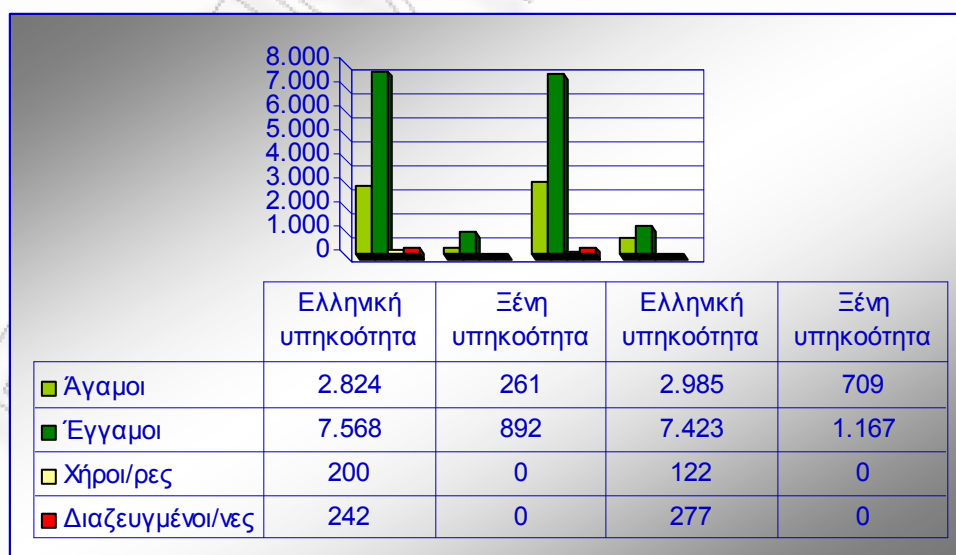
ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα, διπλασιάζεται ο αριθμός του εργατικού δυναμικού σημάδι από το οποίο διαφαίνεται μια περίοδος αυξημένης ζήτησης.

Διάγραμμα 13: Ηλικία –Υπηκοότητα Δ' Τρίμηνο 2007-2008

ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Στο παραπάνω διάγραμμα συγκριτικά παρατηρείται αύξηση των ποσοστών σε εργαζόμενους νεαρότερης ηλικίας.

Διάγραμμα 14: Υπηκοότητα - Οικογενειακή Κατάσταση Δ' Τρίμηνο 2007-2008

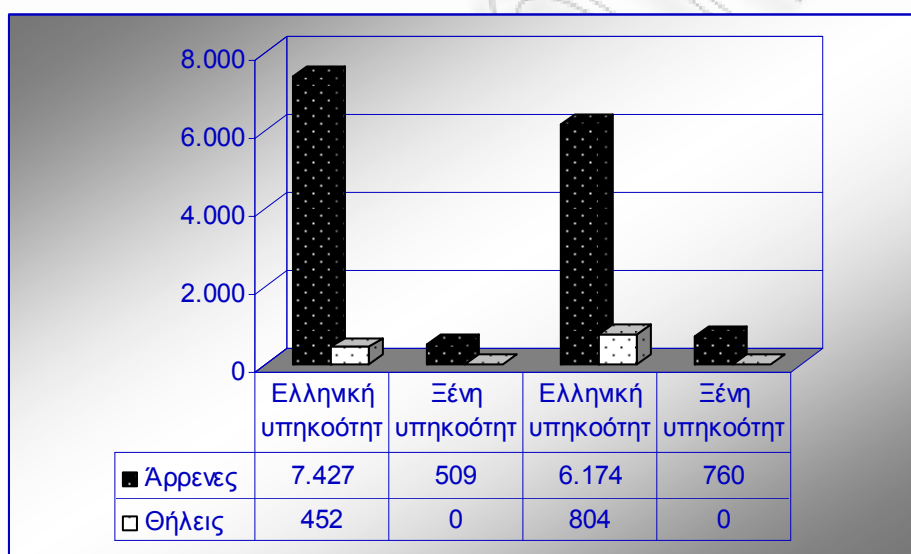
ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Εν κατακλείδι, απ' ότι φαίνεται από τα παραπάνω διαγράμματα παρατηρείται μια μικρή μείωση του ποσοστού απασχόλησης από τα 363 άτομα το Α' Τρίμηνο του 2007 στα 235 το Β' Τρίμηνο του 2007 κ.λ.π. που οφείλεται στη διακύμανση της ζήτησης που παρουσιάζεται στον ναυπηγοκατασκευαστικό τομέα.

ΚΛΑΔΟΣ ΝΑΥΠΗΓΗΣΗΣ¹²⁵

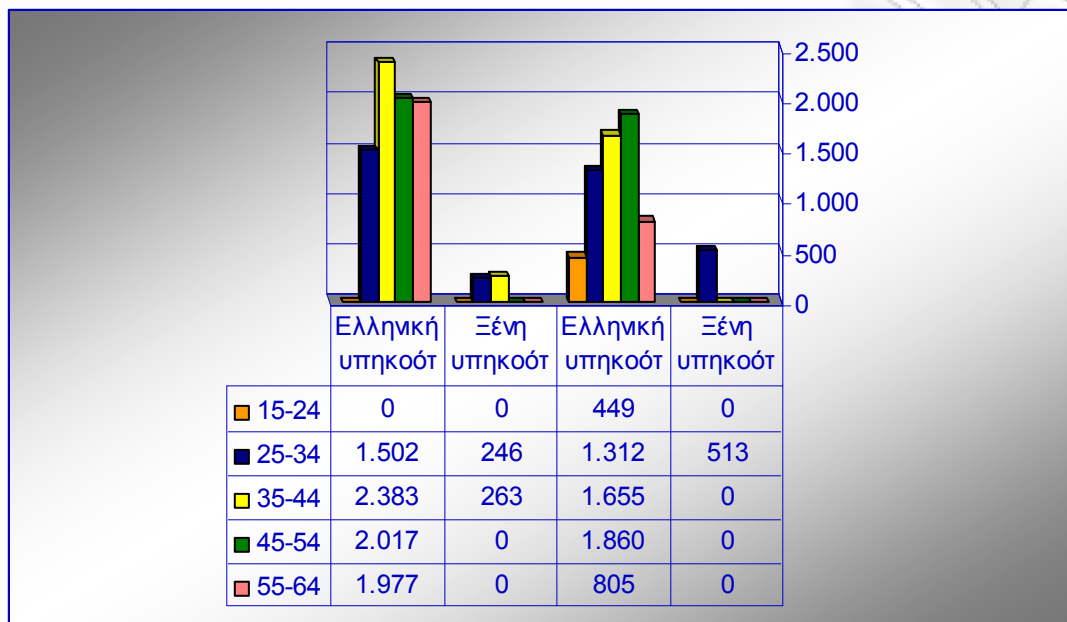
Α' ΤΡΙΜΗΝΑ 2008-2009

Διάγραμμα 15: Φύλο – Υπηκοότητα Α' Τρίμηνο 2008-2009

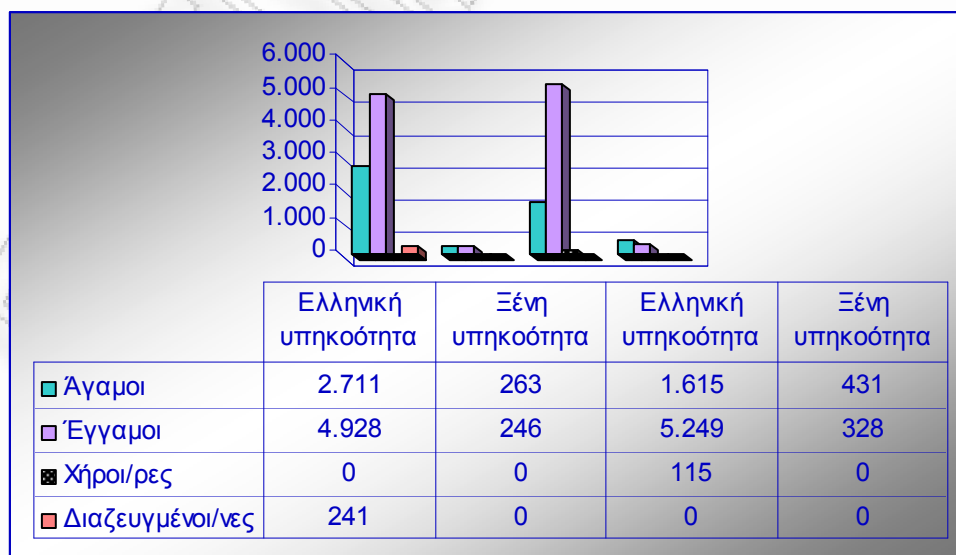
ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

¹²⁵ ΣΤΑΚΟΔ-08, Κωδικός 301. Η οικονομική δραστηριότητα που αντιστοιχεί στον προαναφερθέν κωδικό περιλαμβάνει τη ναυπήγηση πλοίων, πολεμικών σκαφών, βαρκών και άλλων πλωτών κατασκευών για μεταφορικούς, εμπορικούς και αθλητικούς σκοπούς, καθώς και για λόγους αναψυχής. Εξαιρούνται: η κατασκευή ιστιών, προπελών, σιδερένιων και χαλύβδινων αγκυρών, θαλάσσιων κινητήρων, οργάνων πλοήγησης, φωτιστικού εξοπλισμού για πλοία, αμφίβιων μηχανοκίνητων οχημάτων και ιστιοσανίδων και σανίδων του σερφινγκ. Τέλος, στην κατηγορία αυτή δεν συμπεριλαμβάνεται η διάλυση πλοίων, οι εσωτερικές τους εγκαταστάσεις, καθώς και η εξειδικευμένη επισκευή και συντήρηση πλοίων και πλωτών κατασκευών. ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ.

Διάγραμμα 16: Ηλικία – Υπηκοότητα Α' Τρίμηνο 2008-2009

ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

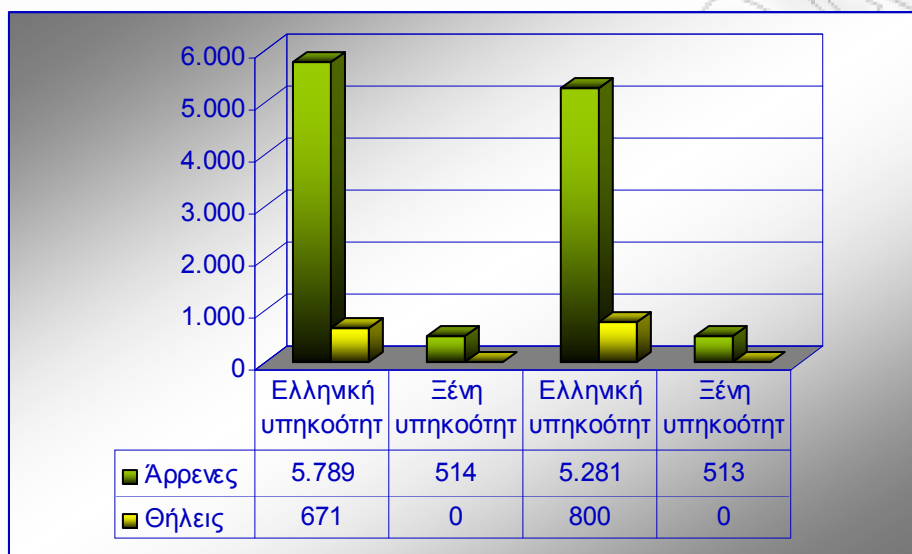
Στο παραπάνω διάγραμμα παρατηρείται όπως και καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας ένταξη νέων ηλικιακά ατόμων.

Διάγραμμα 17: Υπηκοότητα - Οικογενειακή κατάσταση Α' Τρίμηνο 2008-2009

ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

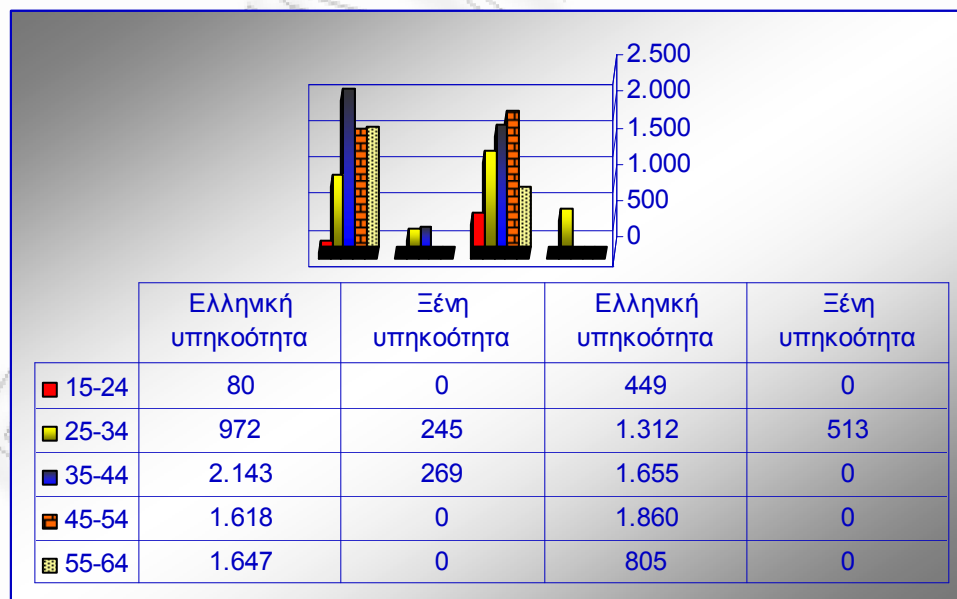
Β' ΤΡΙΜΗΝΑ 2008-2009

Διάγραμμα 18: Φύλο – Υπηκοότητα Β' Τρίμηνο 2008-2009

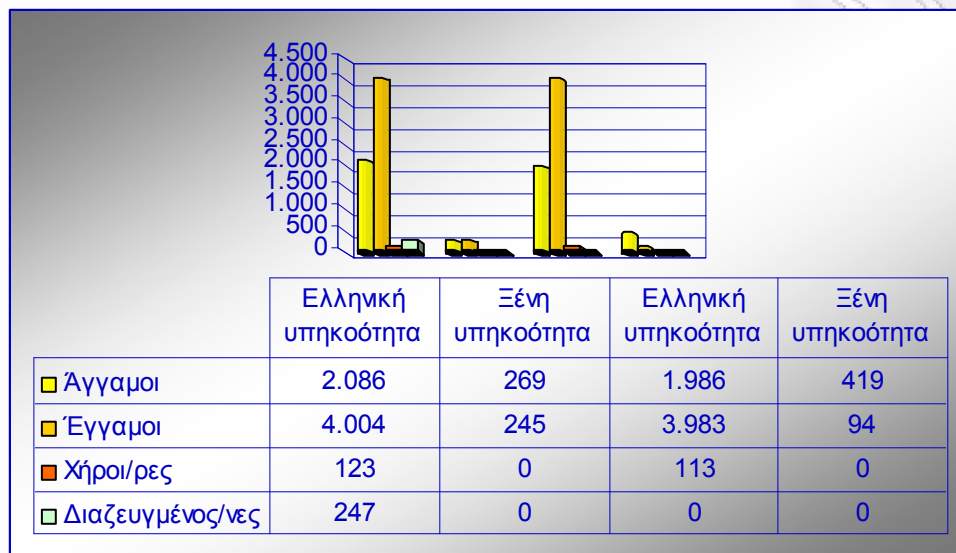

ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Διάγραμμα 19: Ηλικία – Υπηκοότητα Β' Τρίμηνο 2008-2009

ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Διάγραμμα 20: Υπηκοότητα - Οικογενειακή κατάσταση Β' Τρίμηνο 2008-2009

ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Πίνακας 24: Φύλο - Ηλικία - Υπηκοότητα - Οικογενειακή κατάσταση Γ' & Δ' Τρίμηνο 2008

		Περίοδος αναφοράς: Γ' τρίμηνο 2008		
		Υπηκοότητα (Ελληνική / Ξένη)		
Φύλο	Σύνολο	Σύνολο	Ελληνική υπηκοότητα	Ξένη υπηκοότητα
	Σύνολο	7.700	7.195	505
	Άρρενες	6.926	6.420	505
	Θήλειες	774	774	0
Ηλικία (10 ετείς ομάδες)	Σύνολο	Σύνολο	Ελληνική υπηκοότητα	Ξένη υπηκοότητα
	Σύνολο	7.700	7.195	505
	15-24	81	81	0
	25-34	1.390	1.148	241
	35-44	2.722	2.458	264
	45-54	1.517	1.517	0
	55-64	1.991	1.991	0
Οικογενειακή κατάσταση	Σύνολο	Σύνολο	Ελληνική υπηκοότητα	Ξένη υπηκοότητα
	Σύνολο	7.700	7.195	505
	Άγαμος	2.204	1.940	264
	Έγγαμος	5.121	4.879	241
	Χήρος	128	128	0
	Διαζευγμένος ή σε διάσταση	247	247	0

		Υπηκοότητα (Ελληνική /Ξένη)		
		Ελληνική	Ξένη	
		υπηκοότητα	υπηκοότητα	
Φύλο	Σύνολο	8.248	6.986	1.262
	Άρρενες	7.422	6.159	1.262
	Θήλειες	827	827	0
Ηλικία (10 ετείς ομάδες)	Σύνολο	8.248	6.986	1.262
	15-24	78	78	0
	25-34	2.099	1.312	787
	35-44	2.744	2.268	475
	45-54	1.623	1.623	0
	55-64	1.705	1.705	0
Οικογενειακή κατάσταση	Σύνολο	8.248	6.986	1.262
	Άγαμος	2.585	1.876	709
	Έγγαμος	5.541	4.988	553
	Χήρος	122	122	0
	Διαζευγμένος ή σε διάσταση	0	0	0

ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Συνοψίζοντας από τα παραπάνω δεδομένα και αναφορικά με το εργατικό δυναμικό ξένης υπηκοότητας, εξάγεται το συμπέρασμα ότι πρόκειται για ένα κατά βάση νέο ηλικιακά πληθυσμό, που αποτελείται στην πλειοψηφία του από άνδρες. Εξετάζοντας τις ροές στα τέσσερα τρίμηνα του 2007 και 2008, παρατηρείται ραγδαία αύξηση κατά το τελευταίο τρίμηνο των ετών ως προς το ποσοστό πρόσληψης εργαζομένων, γεγονός που αποδεικνύει μια περίοδο αυξημένης ζήτησης για εργασίες και παράλληλα τον εποχιακό χαρακτήρα του ναυπηγοεπισκευαστικού κλάδου. Ειδικότερα διαφαίνεται μια μεγάλη διακύμανση στις τιμές των τεσσάρων τριμήνων με έμφαση στο τελευταίο (1153 άτομα κατά το Δ' Τρίμηνο του 2007 και 1877 άτομα το Δ' Τρίμηνο του 2008, διπλάσιος σχεδόν αριθμός αλλοδαπών υπαλλήλων σε σχέση με τα προηγούμενα τρίμηνα) και μια προτίμηση στις ηλικίες των 35-44 ετών. Σε ότι αφορά δε στην οικογενειακή τους κατάσταση ενώ μέχρι και το Γ' Τρίμηνο του 2007 όλοι οι εργαζόμενοι ανήκαν στην κατηγορία των έγγαμων, από το Δ' Τρίμηνο του 2007 και καθ' όλη τη διάρκεια του 2008 γίνεται εμφανής και η παρουσία άγαμων

μεταναστών με κλιμακούμενη αύξηση ανάλογα με τη ζήτηση εργασίας, με τον πλειοψηφούν πληθυσμό να παραμένει έγγαμος.

Αντίστοιχα, στις προς εξέταση ροές των τριμήνων κατά τα έτη 2008 και 2009, αυξητικές τάσεις στο εργατικό δυναμικό παρατηρούνται κατά το Α' Τρίμηνο του 2009 (760 άτομα σε σχέση με τα 513 το Β' Τρίμηνο) και το Δ' Τρίμηνο του 2008 (1262 άτομα σε σύγκριση με τα 505 το Γ' Τρίμηνο), καθώς και στα ποσοστά των άγαμων εργαζομένων σε αντιδιαστολή με τους έγγαμους (π.χ. το Δ' Τρίμηνο του 2008 οι άγαμοι είναι 709 άτομα ενώ οι έγγαμοι 553), προδίδοντας τον επικίνδυνο χαρακτήρα ορισμένων εργασιών και το μη μόνιμο της απασχόλησης του κλάδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

10. ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ

Σε αυτό το κεφάλαιο βασικός στόχος αποτελεί η διερεύνηση του αν επηρεάζει και σε ποιο βαθμό η παρουσία αλλοδαπών εργαζομένων παραθέτοντας μια σειρά από οικονομικά στοιχεία, όπως τον μισθό, την απασχόληση των ντόπιων εργαζομένων, τις αποταμιεύσεις, τις επενδύσεις κ.ά. μέσα από μελέτες που έχουν γίνει αναφορικά με αυτό το θέμα.

Η μετανάστευση αποτελεί θετικό παράγοντα όσον αφορά στην αναπτυξιακή διαδικασία μιας χώρας. Πράγματι, η παρουσία των μεταναστών διασφαλίζει στοιχειώδεις λειτουργίες της ελληνικής οικονομίας και συμβάλλει στην σταθεροποίηση του οικονομικού συστήματος της χώρας, καθώς ο κυριότερος λόγος εγκατάστασης αλλοδαπών στη χώρα, είναι εκείνος της εύρεσης εργασίας. Έτσι, όπως σε πολλούς τομείς της οικονομίας, και στον κλάδο της ναυπηγικής βιομηχανίας οι μετανάστες καλύπτουν πραγματικές ανάγκες της παραγωγής, επειδή ακριβώς οι Έλληνες εργαζόμενοι αποφεύγουν να εργασθούν σε εργασίες που θεωρούνται ανθυγιεινές, χειρωνακτικές, επικίνδυνες (μεταλλεία, καθαριστές, αλιεία κ.λ.π.). Ως εκ τούτου, οι μετανάστες καλύπτουν θέσεις, οι οποίες είναι χαμηλής ζήτησης από Έλληνες εργαζόμενους και χαμηλού κοινωνικού κύρους. Συγχρόνως οι μετανάστες θεωρούνται ως υπαίτιοι οι οποίοι συνετέλεσαν και στην οικονομική άνοδο συγκεκριμένων κατηγοριών επαγγελματιών, όπως των εργολάβων οικοδομών με την ενίσχυση του κατασκευαστικού τομέα μέσω της προσφοράς εργασίας, καθώς επίσης των βιοτεχνών και των βιομηχάνων, μειώνοντας στο ελάχιστο το κόστος εργασίας.

Σε ερευνά που είχαν πραγματοποιήσει από κοινού η ICAP και ο Σ.Ε.Β., σε μη αναλογικό δείγμα 300 βιομηχανιών, οι κυριότερες ευνοϊκές επιδράσεις των μεταναστών εντοπίζονται στην αύξηση της προσφοράς εργασίας, στην αύξηση των πόρων για την κοινωνική ασφάλιση, καθώς και στη διεύρυνση της ζήτησης για εγχώρια παραγόμενα προϊόντα, τα οποία κατά τεκμήριο καταναλώνουν κυρίως οι οικονομικοί μετανάστες¹²⁶.

Από τη μελέτη του Θ. Λιανού¹²⁷ αποδεικνύεται ότι οι μετανάστες που εργάζονται στην Ελλάδα δεν επηρεάζουν και δεν έχουν επίπτωση στο ποσοστό της ανεργίας. Ο λόγος είναι

¹²⁶ Γιαννάκης, 2003.

¹²⁷ Λιανός Θ., 2003.

η συμμετοχή στην παραγωγική διαδικασία της χώρας, όπου αυξάνουν το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) και κατ' επέκταση τη ζήτηση εργασίας. Συνέπεια της συμμετοχής τους στο ΑΕΠ και στην παραγωγική διαδικασία είναι η αύξηση των δραστηριοτήτων διαφόρων κλάδων, όπου χωρίς τη συμμετοχή των αλλοδαπών πολλοί από αυτούς τους κλάδους θα έπεφταν σε οικονομική δυσχέρεια.

Ουσιαστικά, η απασχόληση των μεταναστών έχει πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα και στο εισόδημα και στην απασχόληση των Ελλήνων. Σύμφωνα με στοιχεία που προκύπτουν από εργασία των Α. Σαρρή και Σ. Ζωγραφάκη, οι μετανάστες συνέβαλαν με την εργασία τους στην αύξηση του εθνικού εισοδήματος κατά 1,5%. Δηλαδή, το ΑΕΠ αυξήθηκε, περίπου, 1,5% επιπλέον από ότι θα ήταν χωρίς τους μετανάστες. Αυτό συμβαίνει γιατί έχουμε πρόσθετη εργασία και η πρόσθετη εργασία δημιουργεί πρόσθετο εισόδημα. Άλλη σημαντική επιρροή, σύμφωνα πάντα με την προαναφερθείσα μελέτη, είναι στη μείωση του δείκτη τιμών καταναλωτή (πληθωρισμό) κατά 2% περίπου. Αυτό γίνεται διότι οι μετανάστες δημιουργούν αύξηση στην παραγωγή, δηλαδή περισσότερα αγαθά. Οι ίδιοι καταναλώνουν κάποια από αυτά, όμως ένα κομμάτι του εισοδήματος τους πηγαίνει υπό μορφή εμβασμάτων στη χώρα προέλευσης τους. Κατά συνέπεια, η συνολική κατανάλωση τους δεν είναι τόσο μεγάλη όσο το εισόδημα που δημιουργούν και γι' αυτό έχουμε μια μικρή πτώση τιμών.

Στο Οικονομικό Δελτίο της Alpha Bank εκτιμάται ότι η εισροή μεταναστών κατά την περίοδο 1990-2005 θα πρέπει να θεωρείται ως ένας από τους βασικούς παράγοντες που συνέβαλαν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας και στη συγκράτηση ενός σημαντικού αριθμού παραγωγικών δραστηριοτήτων στην ελληνική επικράτεια, οι οποίες πιθανόν να είχαν μεταναστεύσει πολύ νωρίτερα σε χώρες χαμηλού κόστους αν δεν υπήρχε η μετανάστευση. Η συμβολή αυτή οφείλεται τόσο στη διαθεσιμότητα εργατικών χεριών σε σχετικά χαμηλό κόστος όσο και στην ευελιξία της αγοράς εργασίας και στην αύξηση της παραγωγικότητας¹²⁸. Ο αλλοδαπός εργάτης είναι μια αναγκαιότητα για τις αναπτυσσόμενες οικονομικά χώρες. Οι μετανάστες εξασφαλίζουν για τις χώρες της Δύσης την ανάπτυξη, το υψηλό βιοτικό επίπεδο και την καλή λειτουργία του οικονομικού κυκλώματος, με αποτέλεσμα να αποτελεί ο μετανάστης την ασφαλιστική δικλίδα του συστήματος.

¹²⁸ Για περισσότερα βλ. Οικονομικό Δελτίο (τριμηνιαία έκδοση της Alpha Bank), 2005.

Συνοψίζοντας, λοιπόν και με βάση την ειδική αναφορά που έγινε στην Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το 2006 επισημαίνεται ότι: η οικονομική δραστηριότητα των μεταναστών αυξάνει την ευημερία της χώρας καθώς συμβάλλει στην αύξηση του ΑΕΠ, ενισχύει την ευελιξία στην αγορά εργασίας, συντελεί στη συγκράτηση του κόστους εργασίας και επιβραδύνει τη γήρανση του πληθυσμού. Συγκεκριμένα :

- Η μετανάστευση συμβάλλει στην αύξηση των συνολικών ιδιωτικών επενδύσεων και στη μείωση του δείκτη τιμών καταναλωτή¹²⁹.
- Η μετανάστευση οδηγεί στην αναζωογόνηση ορισμένων τομέων της οικονομίας και επιτρέπει σε οριακές ΜΜΕ να επιβιώσουν¹³⁰.
- Η απασχόληση των μεταναστών έχει πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα και στο εισόδημα και στην απασχόληση των Ελλήνων.
- Οι μετανάστες είναι συγκεντρωμένοι σε λίγους κλάδους (τον πρωτογενή τομέα, τις κατασκευές κ.ά.), όπου καλύπτουν πραγματικές ανάγκες της παραγωγής, επειδή οι Έλληνες εργαζόμενοι αποφεύγουν να εργασθούν σε εργασίες που θεωρούνται ανθυγιεινές, εποχιακού χαρακτήρα, επικίνδυνες ή κακοπληρωμένες (μεταλλεία, καθαριστές, αλιεία).
- Ξοδεύουν επί τόπου ένα μεγάλο ποσοστό από όσα βγάζουν (Έξοδα διαβίωσης, διατροφή, διαμονή, κτλ. Αγορά και αποστολή προϊόντων που σπανίζουν στη χώρα τους)¹³¹, ενώ μέσω της διαδικασίας νομιμοποίησης τους αυξάνονται τα έσοδα του κράτους (παράβολα)¹³².

Τέλος, σύμφωνα με έρευνα δε του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής, υπολογίζεται ότι το 1 εκατομμύριο μεταναστών που βρίσκονται στην Ελλάδα καταβάλλουν το 11% των εισφορών που εισπράττουν τα ασφαλιστικά ταμεία, ενισχύοντας δηλαδή το ασφαλιστικό

¹²⁹ Λυμπεράκη Α., Πελαγίδης Θ., 2000.

¹³⁰ Λαμπριανίδης Λ., Λυμπεράκη Α., 2004.

¹³¹ Αντιγόνη Λυμπεράκη, Θεωдорής Πελαγίδης, 2000. Έρευνα για την οικονομική και κοινωνική ένταξη των μεταναστών, Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική, 2003, σελ.110.

¹³² Κατά τη δεύτερη συνάντηση εθνικού διαλόγου για τη μετανάστευση, ο υπεύθυνος για τον Ευρωπαϊκό Διάλογο αναφέρει ότι από το 2001 έως το 2004 είχαν υποβληθεί σχεδόν 900.000 αιτήσεις άδειας παραμονής οι οποίες απέφεραν τουλάχιστον 150 εκ. ευρώ από τα παράβολα. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Ινστιτούτο Κοινωνικής Πολιτικής, Το Κοινωνικό Πορτραίτο της Ελλάδας 2006, Αθήνα 2007, 18η υποσημείωση σελ 83.

σύστημα στην Ελλάδα και ιδιαίτερα το Ι.Κ.Α., στο οποίο ασφαρίζονται περίπου 500 χιλιάδες μετανάστες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΤΕΚΑΤΟ

11. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΛΕΓΧΩΝ ΣΤΗ Ν/ΖΩΝΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΟΤΥΠΟ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΠΕΙΡΑΙΑ

Όπως είναι γνωστό, από ελέγχους που διεξάγει το Τμήμα Κοινωνικής Επιθεώρησης Νοτίου Τομέα Πειραιά η Ναυπηγοεπισκευαστική Ζώνη Περάματος, είναι ένας χώρος που πάντα έχει προβλήματα κυρίως εργασιακά (μη καταβολή δεδουλευμένων αποδοχών, απολύσεις χωρίς καταβολή αποζημίωσης απολύσεως, χρονικά όρια απασχόλησης κλπ.), αλλά και ασφαλιστικά (ανασφάλιστοι εργαζόμενοι, παράνομη απασχόληση αλλοδαπών).

Σύμφωνα με στοιχεία του **Δεκεμβρίου 2009** στη Ναυπηγοεπισκευαστική Ζώνη δραστηριοποιούνται περίπου 201 επιχειρήσεις επισκευής πλοίων, καθαρισμών - αμμοβολών - υδροβολών και ναυπηγοξυλουργικών εργασιών. Ο αριθμός των εργαζομένων σ' αυτές τις επιχειρήσεις είναι πολύ δύσκολο να υπολογιστεί δεδομένου ότι πάγια τακτική των επιχειρήσεων είναι η πρόσληψη προσωπικού για μια συγκεκριμένη περίοδο και για ένα ορισμένο έργο (επισκευή συγκεκριμένου πλοίου) και η απόλυση τους μετά το πέρας του έργου. Έτσι, οι μόνιμοι εργαζόμενοι σε μια επιχείρηση μπορεί να είναι από ένας μέχρι πέντε και ανά διαστήματα να προσλαμβάνει εκατό ή και διακόσιους εργαζομένους ανάλογα με τις ανάγκες του έργου.

Κατά το 2008 η Υπηρεσία εισηγήθηκε την επιβολή 67 συνολικά προστίμων. Από αυτά τα 12 αφορούσαν επιχειρήσεις της Ναυπηγοεπισκευαστικής Ζώνης, με συνολικό ποσό εισηγηθέντος προστίμου 29.000 €, ενώ **κατά το 2009** εισηγήθηκε την επιβολή 113 συνολικά προστίμων, από τα οποία τα 12 αφορούσαν επιχειρήσεις της Ναυπ/στικής Ζώνης» με συνολικό ποσό εισηγηθέντος προστίμου 22,000 €.

Οι παραβάσεις που διαπιστώθηκαν είχαν να κάνουν με μη κατάθεση ή εκπρόθεσμη κατάθεση πίνακα προσωπικού, δήλωση ψευδών στοιχείων στον πίνακα προσωπικού (μετά από αντιπαραβολή των στοιχείων του πίνακα προσωπικού με το ειδικό βιβλίο καταχώρισης

νεοπροσλαμβανομένου προσωπικού του Ι.Κ.Α. και των αναγγελιών πρόσληψης στον Ο.Α.Ε.Δ.), εργασία κατά την έκτη ημέρα, μη τήρηση του δηλωθέντος ρεπό εργαζομένων και κυρίως η μη τήρηση ή πλημμελή τήρηση του βιβλίου παρουσίας εργαζομένων στην Ναυπηγοεπισκευαστική Ζώνη.

Επιπλέον, **κατά το 2008** το Τμήμα Κοινωνικής Επιθεώρησης ενημέρωσε το Ι.Κ.Α. για 7 περιπτώσεις ανασφάλιστων αλλοδαπών εργαζομένων εκ των οποίων οι 3 περιπτώσεις αφορούσαν επιχειρήσεις της Ζώνης. Πιο συγκεκριμένα, βρέθηκαν να απασχολούνται 13 γεωργιανοί και 4 ρώσοι εργαζόμενοι. Αντίστοιχα, **κατά το 2009** ενημέρωσε το Ι.Κ.Α. για 14 περιπτώσεις ανασφάλιστων αλλοδαπών εργαζομένων εκ των οποίων οι 3 αφορούσαν επιχειρήσεις της Ζώνης. Πιο συγκεκριμένα, βρέθηκαν 8 αλβανοί και 35 άλλοι (γεωργιανοί, ρώσοι, πακιστανοί και αιγύπτιοι) εργαζόμενοι.

Επιπρόσθετα, **κατά το 2008** η Υπηρεσία ενημέρωσε τον Γ.Γ. της Περιφέρειας για 5 περιπτώσεις απασχόλησης αλλοδαπών χωρίς άδεια διαμονής και εργασίας εκ των οποίων οι 2 περιπτώσεις αφορούσαν επιχειρήσεις της Ζώνης και πιο συγκεκριμένα 12 γεωργιανούς, ενώ **κατά το 2009** η Υπηρεσία, ενημέρωσε τον Γ.Γ. της Περιφέρειας για 3 περιπτώσεις απασχόλησης αλλοδαπών χωρίς άδεια διαμονής και εργασίας εκ των οποίων η 1 περίπτωση αφορούσε επιχείρηση της Ζώνης και πιο συγκεκριμένα 1 αλβανό και 1 πακιστανό.

Τέλος, **κατά το 2008** η Υπηρεσία επιλήφθηκε 23 εργατικών διαφορών που αφορούσαν αλλοδαπούς από τις οποίες οι 9 αφορούσαν αλλοδαπούς εργαζομένους στη Ναυπ/κή Ζώνη. Τα θέματα για τα οποία προσέφυγαν οι εν λόγω αλλοδαποί ήταν κυρίως παράτυπη καταγγελία σύμβασης εργασίας (μη καταβολή νομίμου αποζημίωσης, μη χορήγηση εγγράφου καταγγελίας σύμβασης), μη καταβολή δεδουλευμένων αποδοχών, μη εφαρμογή της Τοπικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας (για τον υπολογισμό της αποζημίωσης, τη χορήγηση συγκεκριμένων επιδομάτων, τη μη καταβολή ημερομισθίων υπερωριών κλπ.), μη καταβολή αδείας και επιδόματος αδείας και δώρων εορτών. Από τις 9 αυτές εργατικές διαφορές οι 4 επιλύθηκαν (είτε με καταβολή χρημάτων είτε με άλλο τρόπο όπως επαναπρόσληψη) και οι 5 παραπέμφθηκαν στα αρμόδια δικαστήρια, ποινικά και πολιτικά. Αντίστοιχα, κατά το έτος 2009 επιλήφθηκαν 43 εργατικές διαφορές που αφορούσαν αλλοδαπούς από τις οποίες οι 21 αφορούσαν αλλοδαπούς εργαζομένους στην Ναυπ/κή

Ζώνη. Τα θέματα για τα οποία προσέφυγαν οι εν λόγω αλλοδαποί ήταν περίπου τα ίδια με παραπάνω. Από τις 21 εργατικές διαφορές οι 7 επιλύθηκαν, οι 11 παραπέμφθηκαν στα αρμόδια δικαστήρια και οι 3 ματαιώθηκαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ

12. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΥΓΕΙΑΣ - ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το ζήτημα της ποιότητας της επαγγελματικής ζωής κάθε εργαζομένου δεν περιορίζεται μόνο στην ικανοποίηση των οικονομικών του απαιτήσεων. Επειδή ο εργαζόμενος περνά πολλές ώρες της ημέρας δουλεύοντας, οι συνθήκες εργασίας καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό και το συνολικό επίπεδο διαβίωσης του.

12.1. ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ

Κατά την εκτέλεση της εργασίας είναι δυνατό να συμβεί ατύχημα με συνέπεια την προσβολή της σωματικής ακεραιότητας ή της υγείας ή και της ζωής του μισθωτού. Το ατύχημα μπορεί να οφείλεται σε πταίσμα του εργοδότη ή του μισθωτού ή τρίτου προσώπου, σε παράλειψη των μέτρων ασφάλειας που επιβάλλουν οι νόμιμες διατάξεις ή κανονισμοί ασφαλείας, ή που πρέπει να λαμβάνει ο εργοδότης, ανεξάρτητα από τέτοιες διατάξεις, με βάση την υποχρέωση της πρόνοιας.

12.2. ΈΝΝΟΙΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ

Εργατικό ατύχημα με την έννοια της ειδικής εργατικής νομοθεσίας (άρθρο 1 του κωδικοποιημένου ν. 551/1915) νοείται το ατύχημα εκείνο, που επέρχεται σε εργάτη ή υπάλληλο κατά τη διάρκεια της εργασίας του ή εξ' αφορμής της και οφείλεται σε απότομο βίαιο εξωτερικό γεγονός που προκαλεί πρόσκαιρη ή διαρκή ανικανότητα εργασίας, διάρκειας μεγαλύτερης από τέσσερις μέρες. Η ανικανότητα αυτή μπορεί να είναι συνέπεια σωματικής κακώσεως ή βλάβης, ή και πνευματικής ή ψυχικής διαταραχής από το ατύχημα.

Σύμφωνα με τον ορισμό του νόμου, το ατύχημα πρέπει να το προκάλεσε «βίαιο συμβάν». Το βίαιο συμβάν είναι δυνατό να οφείλεται σε βλάβη ή και στη λειτουργία μηχανήματος, στην ενέργεια που χρησιμοποιείται (λ.χ. ηλεκτροπληξία), σε πτώση του ίδιου του μισθωτού κ.λ.π. Το ατύχημα πρέπει να συμβεί «εν τη εκτελέσει της εργασίας ή εξ' αφορμής αυτής», πρέπει δηλαδή να υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ εργασίας και ατυχήματος.

12.3. ΑΙΤΙΕΣ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ

Η απουσία βασικών μέτρων προφύλαξης στις εγκαταστάσεις των ναυπηγείων θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλεια των εργαζομένων οι οποίοι σε καθημερινή βάση είναι εκτεθειμένοι σε επιβλαβή και τοξικά υλικά για τον ανθρώπινο οργανισμό. Ως βλαπτικούς παράγοντες στο εργασιακό περιβάλλον ορίζουμε τις διάφορες συνιστώσες του συστήματος εργασίας που, όταν αλληλεπιδρούν με το σύστημα «άνθρωπος», μπορεί, αν δεν ελεγχθούν, να επιφέρουν βλάβη στην υγεία του ή να απειλήσουν την ασφάλειά του. Τέτοιες συνιστώσες είναι ο εξοπλισμός εργασίας, όπως οι μηχανές, οι φυσικοί παράγοντες, όπως έκθεση σε υψηλό θόρυβο, η εισπνοή επικίνδυνης σκόνης, καπνών, τοξικών αερίων, οι οργανωτικοί παράγοντες, όπως ο ρυθμός εργασίας ή άλλα χαρακτηριστικά των χώρων εργασίας.

Επιπλέον, η μη ύπαρξη σχετικής εκπαίδευσης του προσωπικού που ασχολείται στις εργασίες, αλλά και η ύπαρξη πλημμελούς εξοπλισμού προστασίας κατά τη διεξαγωγή των σχετικών εργασιών μπορούν να αποτελέσουν παράγοντες πρόκλησης εργατικών ατυχημάτων, πρόωρης φθοράς της υγείας των εργαζομένων, επαγγελματικών ασθενειών ή ακόμα και θανάτου. Τα αποτελέσματα αυτά μπορεί να αποδοθούν σε έναν μόνο βλαπτικό παράγοντα ή στη συνέργια του με άλλους.

Σε καθημερινό επίπεδο, επομένως, οι εργαζόμενοι στον εργασιακό χώρο, αντιμετωπίζουν κινδύνους που μπορεί να προκαλέσουν τραυματισμούς, ασθένειες κ.λ.π. Δεδομένης, μάλιστα, της μη τήρησης των διεθνών κανονισμών έχουν προκληθεί και συνεχίζουν να προκαλούνται πολλά ατυχήματα, ορισμένα εκ των οποίων είναι θανατηφόρα. Επίσης, η έλλειψη συντονισμού των διαδικασιών, η απουσία κατάλληλων εγκαταστάσεων και ο πλημμελής έλεγχος των διαθέσιμων μέσων αποτελούν μερικές από τις βασικές αιτίες πρόκλησης των ατυχημάτων.

Περαιτέρω, σημαντική αποδεικνύεται και η έκθεση των εργαζομένων σε ουσίες και υλικά, τα οποία δύνανται να προκαλέσουν καρκινογενέσεις. Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι οι εργαζόμενοι έχουν άγνοια περί της επικινδυνότητας της επεξεργασίας των εν λόγω υλικών. Γενικά, οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι κατά τη διεξαγωγή των εργασιών, είναι δυνατόν να κατηγοριοποιηθούν, ως ακολούθως:

- Κίνδυνοι που μπορεί να προκαλέσουν σοβαρούς τραυματισμούς
- Επικίνδυνα υλικά
- Φυσικοί κίνδυνοι
- Μηχανολογικοί κίνδυνοι
- Κίνδυνοι εργονομικής και ψυχολογικής φύσεως
- Άλλοι κίνδυνοι

Πιο συγκεκριμένα, η ανάλυση των προαναφερθέντων κινδύνων παρατίθεται στον ακόλουθο Πίνακα.

Πίνακας 25: Κίνδυνοι που μπορεί να προκαλέσουν ατυχήματα κατά τις εργασίες στην Ναυπηγοεπισκευαστική Ζώνη.

Κίνδυνοι που μπορεί να προκαλέσουν σοβαρούς τραυματισμούς	
Πυρκαγιά και έκρηξη	Πτώση από ύψωμα
Τραυματισμός από πτώση αντικειμένων	Χτύπημα από μετακινούμενα αντικείμενα
Κόψιμο ή σύνθλιψη	Απώλεια ισορροπίας σε υγρές επιφάνειες
Αφαίρεση/ κόψιμο καλωδίων, σχοινιών	Αιχμηρά αντικείμενα
Χειρισμός βαρέων αντικειμένων	Έλλειψη συστημάτων ασφαλείας
Επικίνδυνα Υλικά	
Ασβέστης, σκόνες	Οργανικές ενώσεις

Εκπομπή Επικίνδυνων Ουσιών Τοξικά μέταλλα (Τοξικές ή διαβρωτικές χημικές ουσίες)	Επιβλαβή αέρια - Καπνός ¹³³
Οργανομεταλλικά υλικά	Αέρια οξυγονοκόλλησης
Φυσικοί κίνδυνοι	
Εκπεμπόμενος Θόρυβος	Κραδασμοί-Δονήσεις
Αντίξοες κλιματολογικές συνθήκες- Υπερβολικές θερμοκρασίες	Χαμηλός φωτισμός
Ηλεκτροπληξία	Ραδιενέργεια- Ακτινοβολία (συγκολλήσεις, ηλιακή ακτινοβολία)
Μηχανολογικοί Κίνδυνοι	
Φορτηγά και άλλα μεταφορικά μέσα	Χαμηλή συντήρηση του εξοπλισμού
Γερανοί και λοιπός εξοπλισμός	Έλλειψη φύλαξης στις μηχανές
Κίνδυνοι εργονομικής και ψυχολογικής φύσεως	
Υπερωρίες, μονοτονία, κόπωση στην εργασία, τις βάρδιες και τη νυχτερινή εργασία	Άγχος, εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς
Προσωρινή απασχόληση	Χαμηλός μισθός, φτώχεια, έλλειψη εκπαίδευσης

¹³³ Καπνός και σκόνη μπορεί να προκληθεί από τις διαδικασίες κοπής και αποσυναρμολόγησης λαμαρινών.

Άλλοι Κίνδυνοι	
Ανεπαρκής έλεγχος	Έλλειψη φαρμακευτικής περίθαλψης
Ανεπαρκής στέγαση/ υγιεινή	Ανεπαρκής οργάνωση εργασίας

Πηγή: Det Norske Veritas

Η πίεση για παραγωγή περισσότερου έργου μπορεί να οδηγήσει σε υπερεκτίμηση των δυνατοτήτων του εργαζομένου με αποτέλεσμα να επέλθει κούραση, να μειωθούν τα αντανακλαστικά του και να δημιουργηθεί το ατύχημα. Επιπλέον, η απειρία στο αντικείμενο αυτής της παραγωγικής διαδικασίας είναι ένας ακόμη σημαντικός παράγοντας. Σε μια ανταγωνιστική κοινωνία, στην προσπάθεια μιας επιχείρησης να μειώσει το κόστος της μπορεί να συνεργαστεί με εργαζόμενους που δε διαθέτουν μεγάλη εμπειρία στο συγκεκριμένο κομμάτι της παραγωγικής διαδικασίας.

Τα ατυχήματα στην εργασία δυστυχώς είναι πολλά. Για τον περιορισμό τους έχουν κινητοποιηθεί το κοινοτικό δίκαιο και η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας¹³⁴ επιβάλλοντας στους εργοδότες τη λήψη προληπτικών μέτρων υγιεινής και ασφάλειας. Πλήθος οδηγίες ή οδηγίες πλαίσιο¹³⁵, σειρά νόμων και διαταγμάτων, καθιερώνουν ειδικές υποχρεώσεις

¹³⁴ Το δίκαιο της υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων επηρεάζεται από τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας, η οποία ρυθμίζει σχετικά θέματα με διεθνείς συμβάσεις εργασίας, αρκετές από τις οποίες κυρώνονται από το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο.

¹³⁵ Από τις πάνω από εκατό σχετικές οδηγίες, που έχουν εκδοθεί μέχρι σήμερα, βασικές οδηγίες πλαίσιο στάθηκαν η οδηγία 80/1107/ΕΟΚ «περί προστασίας των εργαζομένων από τους κινδύνους που παρουσιάζονται συνέπεια εκθέσεως τους κατά τη διάρκεια της εργασίας σε χημικά, φυσικά ή βιολογικά μέσα» και οι οδηγίες 89/391, για την εφαρμογή μέτρων που θα βελτιώνουν την ασφάλεια και την υγεία κατά την εργασία και 91/383 Ε.Ο.Κ., για την υγεία και ασφάλεια των προσωρινά απασχολούμενων, που καλύπτει όλους τους εργαζόμενους ορισμένου χρόνου, και τους εργαζόμενους διαμέσου ΕΠΑ (Τεύχος πρώτο) (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 11/18-01-1996. Π.Δ. υπ' αριθμόν 17 σε συμμόρφωση με τις ανωτέρω κοινοτικές οδηγίες). Τέλος, στις 19 Νοεμβρίου 2008 υιοθετήθηκε η Οδηγία 2008/104/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της, «περί της εργασίας μέσω εταιρίας προσωρινής απασχόλησης». Στην περίπτωση της εργολαβίας, ο εργαζόμενος αμείβεται από τον εργολάβο και τελεί υπό τη διεύθυνση και τις οδηγίες του εργολάβου, ο οποίος είναι και ο μοναδικός εργοδότης. Ο αναθέτων όμως το έργο υπέχει υποχρέωση πρόνοιας ιδίως όσον αφορά την υγεία και την ασφάλεια απέναντι στους εργαζομένους του εργολάβου.

πρόνοιας σε διάφορα επαγγέλματα ή κλάδους ανταποκρινόμενα στις ειδικές συνθήκες τους, καθιστώντας το ελληνικό δίκαιο¹³⁶. Στην έκδοση αυτών των οδηγιών συμβάλλουν το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας¹³⁷ και ο κοινοτικός χάρτης, ο οποίος στο άρθρο 22 διακηρύσσει το δικαίωμα στην προστασία της υγείας και στην ασφάλεια της εργασίας¹³⁸.

Από την γενική υποχρέωση πρόνοιας και την υποχρέωση του να παίρνει μέτρα προστασίας για τη ζωή, την υγεία και τη σωματική ακεραιότητα των μισθωτών ο εργοδότης επωμίζεται και πολλές άλλες ειδικότερες υποχρεώσεις. Ενδεικτικά:

- Την υποχρέωση να δίνει τις κατάλληλες οδηγίες για τη διεξαγωγή της εργασίας και εν γενεί να διευκολύνει την εκτέλεση της σύμφωνα με τις οδηγίες του. Να επιστά την προσοχή του στους μισθωτούς για κινδύνους κατά την εκτέλεση της, ενώ όταν αναθέτει εργασία σε μισθωτό, θα πρέπει να υπολογίζει τις ειδικές συνθήκες του, όπως τη σωματική αντοχή του και την κατάσταση της υγείας του.
- Την υποχρέωση να διαρρυθμίζει τα θέματα εργασίας, τους χώρους εργασίας και διαμονής των μισθωτών, τις εγκαταστάσεις, τα μηχανήματα, εργαλεία κ.ά. με τέτοιο τρόπο ώστε να προστατεύεται η ζωή και η υγεία τους. Ειδικότερα, θα πρέπει, να φροντίζει για την καθαριότητα, το φωτισμό, τον επαρκή αερισμό των χώρων, καθώς και την αναλογία των εργαζομένων σ' αυτούς, τηρώντας τους όρους για τη λειτουργία των μηχανημάτων, την κατασκευή ικριωμάτων κ.ά.
- Τη γενική υποχρέωση να παρέχει σε κάθε εργαζόμενο ένα χώρο εργασίας απαλλαγμένο των αναγνωρισμένων κινδύνων που προκαλούν ή είναι πιθανό να προκαλέσουν θάνατο ή σοβαρή σωματική βλάβη. Πρόκειται για τη λεγόμενη ρήτρα γενικής υποχρέωσης¹³⁹.

¹³⁶ Βλ. λ.χ. το Π.Δ. 77/1993 «για την προστασία των εργαζομένων από φυσικούς, χημικούς και βιολογικούς παράγοντες» για να εναρμονιστεί η ελληνική νομοθεσία με την οδηγία του Συμβουλίου 88/642 Ε.Ο.Κ., το Π.Δ. 85/1991 «για την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που διατρέχουν λόγω της έκθεσης τους στο θόρυβο κατά την εργασία» σε συμμόρφωση προς την οδηγία 86/188 Ε.Ο.Κ.

¹³⁷ Ίδρύθηκε το 1975 και εδρεύει στο Δουβλίνο. Βλ. R. Blanpain-I. Κουκιάδη, Το κοινοτικό δίκαιο της εργασίας 31.

¹³⁸ Περάκης-Ληξουργιώτης, Ευρωπαϊκός κοινωνικός χώρος και κοινοτικός χάρτης 88 επ.

¹³⁹ Δικαιώματα των εργαζομένων βάσει του OSHA.

12.4. ΚΟΣΤΟΣ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ

Κατά τη διάρκεια της ναυπηγικής δραστηριότητας υπάρχει πιθανότητα πρόκλησης ατυχημάτων. Συνέπεια αυτών είναι η δημιουργία κάποιου κόστους, η οποία μπορεί να σχετίζεται είτε με το ανθρώπινο δυναμικό, είτε με το μηχανολογικό εξοπλισμό. Το κόστος αυτό μπορούμε να το χωρίσουμε σε ιδιωτικό και κοινωνικό, σε άμεσο και έμμεσο.

Ως ιδιωτικό κόστος χαρακτηρίζουμε το κόστος που πληρώνει η επιχείρηση που υπέστη το ατύχημα (κόστος αποκατάστασης του χώρου όπου έγινε το ατύχημα και των υλικών ζημιών που προκλήθηκαν, κόστος τυχόν κατεστραμμένου υλικού ή προϊόντων, κόστος αντικατάστασης του εξοπλισμού-πιθανή αγορά νέου). Όλες οι δαπάνες που πηγάζουν από το ατύχημα επιβαρύνουν τα οικονομικά και όχι μόνο στοιχεία της επιχείρησης. Υπάρχει βέβαια και το αφανές κόστος, δηλαδή ο χρόνος αδράνειας. Το διάστημα του χρόνου εργασίας κατά το οποίο διακόπτεται κάθε μορφή απασχόλησης του ατόμου που υφίσταται το ατύχημα, καθώς και των ατόμων που βοηθούν, έχει ως συνέπεια την καθυστέρηση της παραγωγικής διαδικασίας και μπορεί να βλάψει τη φήμη της επιχείρησης.

Βέβαια, σε όλες αυτές τις περιπτώσεις υπάρχει και το μείζον θέμα ενδεχόμενων ευθυνών για την αποκατάσταση των ζημιών του παθόντος, που ενέχει και το ανάλογο κόστος. Κατά το κοινό αστικό δίκαιο (άρθρο 914 Α.Κ.) η ευθύνη για την αποκατάσταση της ζημιάς, που έπαθε ο μισθωτός από ατύχημα κατά την εκτέλεση της εργασίας, καθώς και η εκάστοτε αποζημίωση του, βαρύνει τον υπαίτιο εργοδότη. Η οφειλόμενη από τον εργοδότη αποζημίωση είναι ανάλογη με την έκταση και τη διάρκεια της ανικανότητας του παθόντος (άρθρο 3 ν. 551/1915). Εκτός από αυτές τις αποζημιώσεις ο εργοδότης βαρύνεται επίσης και με τα έξοδα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και γενικά της νοσηλείας (άρθρο 7 ν. 551/1915).

Άμεσο κόστος¹⁴⁰ εννοείται όλο το ποσό των χρημάτων που διαθέτει η επιχείρηση στον τραυματία κατά τη διάρκεια της απουσίας του από το χώρο εργασίας. Κατά τη διάρκεια που ο εργαζόμενος είναι εκτός απασχόλησης, ο ασφαλιστικός οργανισμός (Ι.Κ.Α.) παρέχει σε αυτόν το ήμισυ του ημερομισθίου για κάθε μέρα που απουσιάζει (μετά τις τρεις πρώτες

¹⁴⁰ Το άθροισμα του άμεσου κόστους όλων των ατυχημάτων που συνέβησαν κατά τη διάρκεια ενός έτους, μας δίνει το ετήσιο άμεσο κόστος για την επιχείρηση.

μέρες απουσίας του). Επειδή τις τρεις πρώτες μέρες απουσίας του, ο εργαζόμενος δεν τις πληρώνεται, η επιχείρηση για να τον βοηθήσει του δίνει ολόκληρο το ημερομίσθιο του. Το χρονικό διάστημα πέραν των τριών ημερών, η επιχείρηση έρχεται και συμπληρώνει το ποσό που παρέχει το Ι.Κ.Α. στον εργαζόμενο, δίνοντας του το άλλο μισό του ημερομισθίου.

Το έμμεσο κόστος υπολογίζεται συνεκτιμώντας δυο παράγοντες: τις χαμένες εργατοώρες του παθόντος την ημέρα του ατυχήματος και μέχρι την ανάρρωση του και τις ασφαλιστικές εισφορές που συνεχίζει να καταβάλλει η επιχείρηση για τον παθόντα, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το κόστος των υλικών ζημιών και της αποκατάστασης τους.

Άλλα χαρακτηριστικά μεγέθη που προσδιορίζουν το κόστος (άμεσο και έμμεσο) των ατυχημάτων, θεωρούνται οι χρόνοι παραμονής στο ιατρείο, ο χρόνος (ημέρες) απουσίας από την εργασία, η καταβολή του ημερομισθίου στον παθόντα χωρίς να παρέχει έργο (Αμοιβή για μη εργασθέντα χρόνο-αναρρωτικές άδειες¹⁴¹), οι υπερωρίες που έγιναν λόγω του ατυχήματος, η αντικατάσταση του παθόντος από άλλον εργαζόμενο (αναπληρωτή) και οι δαπάνες κατάρτισης του¹⁴², η καθυστέρηση της παραγωγής (απώλεια εσόδων της επιχείρησης-δαπάνες παραγωγικότητας¹⁴³) κ.ά. Συμπληρωματικά στοιχεία αποτελούν το κόστος αντικατάστασης ή επισκευής, τα διαφυγόντα κέρδη και οι αποζημιώσεις που βαρύνουν την επιχείρηση.

Γίνεται επομένως, αντιληπτό ότι τα εργατικά ατυχήματα αποτελούν ένα σημαντικό κόστος για τις επιχειρήσεις και ιδιαίτερα για αυτές που οι δραστηριότητες τους συνεπάγονται αυξημένη επικινδυνότητα (π.χ. στον ναυπηγοεπισκευαστικό κλάδο), όντας παράλληλα ένα σημαντικό κίνητρο για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και τη μείωση της επικινδυνότητας της για το σύνολο των εργοδοτών.

¹⁴¹ Ο εργοδότης αμείβει τον υπάλληλο για χρόνο που δεν δαπανά στην εργασία του και, μάλιστα, χωρίς να του επιστρέφεται απτή η παραγωγική αξία.

¹⁴² Οι δαπάνες κατάρτισης: οι δαπάνες που συνδέονται με την κατάρτιση νέων υπαλλήλων και αναφέρονται είτε στις άμεσες δαπάνες είτε στον μη παραγωγικό χρόνο.

¹⁴³ Δαπάνες Παραγωγικότητας: Υψηλότερα εργατικά κόστη για την κάλυψη των πρόσθετων ωρών που οι νέοι εργαζόμενοι απαιτούν για να εκτελέσουν ένα συγκεκριμένο έργο. Οι νέοι εργαζόμενοι που προσλαμβάνονται από ένα ναυπηγείο μπορεί να είναι άπειροι και επομένως, να χρειάζονται περισσότερο χρόνο για την εκτέλεση του έργου από ότι οι πεπειραμένοι εργαζόμενοι. Με τον χρόνο, το νέο δυναμικό αποκτά την εμπειρία, με συνέπεια την ελάττωση των δαπανών κατάρτισης και αύξηση της παραγωγικότητας.

12.5. ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΦΥΛΑΞΗΣ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΝΑΥΠΗΓΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου να διαφυλαχτεί η ζωή και η υγεία των μισθωτών αποτελεί η λήψη, κατά κύριο λόγο, προληπτικών μέτρων. Η ειδική αυτή νομοθεσία κατέχει δεσπόζουσα θέση στο δίκαιο της ασφάλειας και της υγιεινής των εργαζομένων.

Το κόστος πρόληψης διαμορφώνεται από τους εξής παράγοντες:

- Επιλογή του χώρου εργασίας (αντοχή, πυρασφάλεια).
- Επιλογή μέσων εργασίας (μηχανές, εξοπλισμός).
- Σωστή διαχείριση των πρώτων υλών (χημικές ουσίες, τοξικότητα, ειδικές συνθήκες αποθήκευσης).
- Επιλογή και εκπαίδευση των εργαζομένων.
- Σχεδιασμός μεθόδων εργασίας.

Η πρόληψη των ατυχημάτων κατά την διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας ή γενικά στον χώρο εργασίας, είναι δουλειά όλων, επιχείρησης και εργαζόμενων. Η εταιρεία θα πρέπει να φροντίζει ώστε να εξασφαλίζει συνθήκες εργασίας, που να μη θέτουν σε κίνδυνο τους υπαλλήλους της, έχοντας ως απαραίτητη προϋπόθεση τη συμπαράσταση των εργαζομένων για την αποφυγή ατυχημάτων, προσλαμβάνοντας ειδικούς επιστήμονες-συνεργάτες για την πρόληψη των ατυχημάτων, ώστε να υπάρξουν απτά αποτελέσματα και να μειωθούν οι πιθανότητες ατυχημάτων.

Επιπλέον, η τήρηση των κανονισμών ασφαλείας θα πρέπει να είναι αδιαπραγμάτευτοι, έτσι ώστε να μειώνονται οι πιθανότητες ατυχημάτων. Πολλοί πιστεύουν, ότι η πιστή εφαρμογή των κανόνων ασφαλείας θα δημιουργήσει καθυστερήσεις στην παραγωγική διαδικασία γιατί θα μειωθεί το παραγόμενο έργο του εργαζόμενου. Η άποψη αυτή, όμως, είναι λανθασμένη γιατί κάποιος που λαμβάνει όλες τις απαραίτητες προφυλάξεις, νοιώθει περισσότερο σίγουρος, σταθερός και συγκεντρωμένος στην εργασία του. Αυτό του δίνει τη δυνατότητα, να φέρει καλύτερα ποιοτικά και ποσοτικά αποτελέσματα και με μεγαλύτερη ασφάλεια. Ακόμα όμως και αν οι κανονισμοί ασφαλείας, μείωναν την παραγωγικότητα του εργαζομένου, πάλι θα έπρεπε να είναι η πρώτη του κίνηση, αφού η ανθρώπινη ζωή είναι ανεκτίμητη.

Οι πρώτες βοήθειες είναι πολύ σημαντικό κομμάτι σε κάθε επιχείρηση. Οι εργαζόμενοι, θα πρέπει όχι μόνο να μάθουν τους κανονισμούς πρόληψης ατυχημάτων, αλλά και να τους εφαρμόζουν. Κάθε εταιρία φτιάχνει έναν κανονισμό και ορίζει κάποιον υπεύθυνο για να λάβει τα κατάλληλα μέτρα-διαδικασίες ασφαλείας, αλλά και να ελέγχει και να καταγράφει εάν αυτά τα μέτρα λαμβάνονται υπ' όψιν και τηρούνται από τους εργαζομένους (τεχνικός ασφαλείας). Έτσι, συνήθως κάθε εταιρία έχει και κάποιο οδηγό-βιβλίο με πληροφορίες και γενικά πληροφοριακό υλικό για θέματα πρώτης βοήθειας. Και είναι μόνο μέσα από τον έλεγχο όπου θα διαπιστώνεται αν έχουν γίνει γυμνάσια, αν το προσωπικό τα έχει απομοιώσει, αν υπάρχουν ή μη συμμορφώσεις και πραγματοποιούνται οι διορθωτικές κινήσεις. Βασικός σκοπός των ποιοτικών συστημάτων διαχείρισης είναι ο προληπτικός έλεγχος, ώστε να αποφευχθεί μια πιθανή αστοχία και να μην εμφανισθεί κάποιο λάθος στη διοίκηση ή διαχείριση και δευτερεύοντος είναι η κατασταλτικού χαρακτήρα επέμβαση.

Απαραίτητη προϋπόθεση επομένως, αποτελεί ο ενδεδειγμένος έλεγχος όλων των εργαλείων ή συσκευών που χρησιμοποιούνται, η σωστή τους συντήρηση, καθώς επίσης και η μέριμνα αναφορικά με την εύρυθμη λειτουργία τους και τον εκσυγχρονισμό τους, όταν θα κρίνεται αυτό αναγκαίο. Η προληπτική συντήρηση - επισκευή τους μπορεί να φαίνεται πιο δαπανηρή αλλά τελικά είναι πιο φθηνή, εάν ληφθεί υπόψη ότι μακροπρόθεσμα η σωστή συντήρηση βοηθάει στην ασφαλέστερη και παραγωγικότερη εργασία, διασφαλίζοντας παράλληλα την ασφάλεια των χειριστών. Καλύτερη απόδοση του μηχανήματος, συνεπάγεται μείωση των βλαβών, μεγαλύτερη διάρκεια ζωής και περισσότερο παραγόμενο έργο.

Επιπλέον, χρειάζεται ενημέρωση από την πλευρά της διοίκησης προς τους εργαζομένους για την επικινδυνότητα κάποιων μηχανημάτων, αν τα υλικά που χρησιμοποιούνται είναι κατάλληλα για τον εξοπλισμό αλλά και για το αποτέλεσμα της συγκεκριμένης διαδικασίας. Επίσης, θα πρέπει να είναι ενήμεροι για τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάποιων υλικών (π.χ. αν είναι εύφλεκτα) έτσι ώστε να χρησιμοποιούνται με προσοχή.

Από την άλλη πλευρά θα πρέπει οι εργαζόμενοι ν' ακολουθούν πιστά τις οδηγίες που προβλέπονται από τα εγχειρίδια της εταιρείας έτσι ώστε να αποφεύγουν δυσάρεστες καταστάσεις.

Σχετικά με τον εξοπλισμό δεν πρέπει να δουλεύει κάποιος σ' ένα μηχάνημα:

- (α) αν πριν δεν έχει ελεγχθεί,
- (β) αν δεν γνωρίζει τον τρόπο λειτουργίας του,
- (γ) αν βλέπει κατά την διάρκεια της λειτουργίας ότι κάτι δεν δουλεύει σωστά και
- (δ) να μην το χρησιμοποιεί για μια δουλειά που δεν είναι κατάλληλο.

Εάν διαπιστώσει μια δυσλειτουργία θα πρέπει να το αναφέρει στο τεχνικό τμήμα της εταιρείας, ώστε να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα και με ένα διακριτό τρόπο (για παράδειγμα τοποθέτηση μιας ένδειξης ότι δεν λειτουργεί) να το αποσύρει από την παραγωγική διαδικασία μέχρι αυτό να ξαναγίνει κατάλληλο για χρήση. Φυσικά δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι πριν ξεκινήσει κάποια διαδικασία παραγωγής, θα πρέπει να έχει βεβαιωθεί ότι όλα τα συστήματα ασφαλείας είναι στη θέση τους και έτοιμα για οποιοδήποτε ατύχημα-λάθος προκύψει.

Τέλος, για όλες τις εργασίες θα πρέπει να λαμβάνονται μέτρα για προφύλαξη από ατυχήματα, να υπάρχουν ενδείξεις στα εύφλεκτα υλικά ή στα χημικά έτσι ώστε να προφυλάσσονται οι εργαζόμενοι που έρχονται σ' επαφή με αυτά, ενώ οι αντίστοιχοι υπάλληλοι θα πρέπει να είναι ενημερωμένοι και πιστοποιημένοι για τις συγκεκριμένες εργασίες, να γνωρίζουν πώς να χρησιμοποιούν τα υλικά αυτά, αλλά και πώς να προστατεύονται από αυτά με τα κατάλληλα μέσα ατομικής προστασίας (π.χ. να φορούν μάσκες για να προστατεύουν τα μάτια τους, γάντια, κράνη, ανακλαστικά γιλέκα, ζώνες ασφαλείας και να φροντίζουν έτσι ώστε όλα τα μηχανήματα που χρειάζονται για την συγκεκριμένη διαδικασία, να είναι τα κατάλληλα και να συντηρούνται με τον σωστό τρόπο).

Σίγουρα θα υπάρξει και ο αντίλογος σχετικά με το ότι τα μέτρα αποφυγής ατυχημάτων ή μέτρα βελτίωσης των διαδικασιών προϋποθέτουν κάποιο υψηλό κόστος, σε αντιδιαστολή με τους διαθέσιμους πόρους όπου είναι περιορισμένοι.

Γίνεται όμως εύκολα αντιληπτό, στη βάση αυτής της λογικής, ότι η επένδυση στις διαδικασίες πρόληψης, μεγιστοποιεί τελικά τα προσδοκώμενα οφέλη και ελαχιστοποιεί τα ατυχήματα και τις συνέπειες αυτών και ότι η διατήρηση της καλής σωματικής κατάστασης των υπαλλήλων αποδίδει. Ένα υγιές εργατικό δυναμικό σημαίνει υψηλότερη παραγωγικότητα και λιγότερες χαμένες ημέρες εργασίας, χωρίς να αναφερθούν τα

μειωμένα ιατρικά έξοδα λόγω λιγότερων τραυματισμών και ασθενειών.

Επειδή οι εταιρείες υποχρεούνται να ανταγωνίζονται στην αγορά εργασίας, δεν πρέπει να θεωρούν τους υπαλλήλους τους μόνον ως κόστος, αλλά και ως πόρο στον οποίο επενδύει η εταιρεία και από τον οποίο αναμένει σημαντικές αποδόσεις. Αν και ο έλεγχος του κόστους επηρεάζει άμεσα την ικανότητα μιας εταιρείας να ανταγωνιστεί στην αγορά προϊόντος, η ανταγωνιστική θέση της μπορεί να διακυβευτεί εάν το κόστος διατηρηθεί χαμηλά εις βάρος της παραγωγικότητας¹⁴⁴ και της ποιότητας του υπαλλήλου. Το να έχεις υψηλότερο κόστος εργασίας από τους ανταγωνιστές δεν είναι κατ' ανάγκη αρνητικό, εφόσον όμως έχεις ταυτόχρονα καλύτερο και αποτελεσματικότερο εργατικό δυναμικό, ένα δυναμικό που παράγει περισσότερα προϊόντα καλύτερης ποιότητας.

Συμπεραίνεται επομένως, ότι η εργασία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την πηγή της, δηλαδή την προσωπικότητα του εκάστοτε υπαλλήλου και ότι η αξιολόγηση του δεν θα πρέπει να γίνεται μόνο με όρους κόστους αλλά και με όρους αποδόσεων - προσελκύντας, διατηρώντας και παρέχοντας κίνητρα σε ένα εργατικό δυναμικό υψηλής ποιότητας.

Έτσι, ένα πολύ σημαντικό σημείο είναι να μπορούμε να αναγνωρίζουμε τους παράγοντες που επιδρούν και δημιουργούν τα ατυχήματα για να μπορέσουμε να τους περιορίσουμε λαμβάνοντας τα κατάλληλα μέτρα βελτίωσης.

12.6. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (Μ.Α.Π)

Τα Μέσα Ατομικής Προστασίας (Μ.Α.Π) χωρίζονται σε δύο βασικές κατηγορίες: στον προστατευτικό ρουχισμό και στον προστατευτικό εξοπλισμό. Στην πρώτη κατηγορία εντάσσονται η κάθε είδους προστατευτική ενδυμασία (στολές), τα υποδήματα ασφαλείας, τα γάντια, τα κράνη. Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν τα προστατευτικά μέσα ακοής, αναπνοής (οι προστατευτικές αναπνευστικές συσκευές), τα μέσα προστασίας ματιών (γυαλιά ασφαλείας), καθώς και τα μέσα προστασίας από πτώσεις και ο εξοπλισμός διάσωσης (βλέπε Παράρτημα).

¹⁴⁴ Η παραγωγικότητα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το μοναδιαίο κόστος εργασίας, δηλαδή το ωριαίο κόστος εργασίας διαιρούμενο δια της παραγωγικότητας ανά ώρα εργασίας. Ένας δείκτης της παραγωγικότητας είναι το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (Α.Ε.Π.) προσαρμοσμένο στις διαφορές της αγοραστικής δύναμης.

Ως εξοπλισμός ατομικής προστασίας νοείται κάθε εξοπλισμός μαζί με τα εξαρτήματά του, τον οποίο ο εργαζόμενος πρέπει να φορά ή να κρατά για να προστατευτεί από έναν ή περισσότερους κινδύνους για την ασφάλεια ή την υγεία του κατά την εργασία και ο οποίος θα πρέπει να πληρεί τις προϋποθέσεις των σχετικών κοινοτικών διατάξεων όσον αφορά στο σχεδιασμό και την κατασκευή.

Κάθε εξοπλισμός ατομικής προστασίας πρέπει να είναι κατάλληλος για τους σχετικούς κινδύνους, να ανταποκρίνεται στις συνθήκες που επικρατούν στο χώρο εργασίας και να ταιριάζει σωστά στη χρήση. Ο εργοδότης πρέπει να παρέχει τον εξοπλισμό ατομικής προστασίας και να πληρώνει κάθε δαπάνη σχετικά με αυτόν καθώς επίσης και να διασφαλίζει την καλή κατάσταση αυτού από άποψη λειτουργίας και υγιεινής.

Οι στολές προστασίας που χρησιμοποιούνται σε συνθήκες έκτακτης ανάγκης είναι συνήθως ολόσωμες, από κατάλληλο ελαστικό ή πυρίμαχο υλικό. Τα γάντια και τα υποδήματα κατασκευάζονται επίσης από ελαστικό ή πυρίμαχο υλικό, ενώ θα πρέπει να παρέχουν εκτός από χημικής ή θερμική και ικανή μηχανική προστασία (π.χ. υποδήματα με μεταλλική ενίσχυση).

Τα βασικά είδη προστατευτικών ακοής είναι: ωτοασπίδες, κράνη με ενσωματωμένες ωτοασπίδες (για προστασία του κεφαλιού και της ακοής). Η επιλογή των κατάλληλων προστατευτικών της ακοής θα πρέπει να γίνεται μετά από ανάλυση των συχνοτήτων του θορύβου αλλά λαμβάνοντας υπόψη και το είδος της εργασίας και τις άλλες συνθήκες στο εργασιακό περιβάλλον (π.χ. θερμοκρασία).

Στις περιπτώσεις που οι εργαζόμενοι εκτίθενται σε κίνδυνο τραυματισμού του κεφαλιού κατά τη διάρκεια της εργασίας τους, πρέπει να εφοδιάζονται με κατάλληλο κράνος ασφαλείας. Τα κράνη προορίζονται σχεδόν αποκλειστικά για τη μηχανική προστασία της κεφαλής. Αποτελούνται συνήθως από μεταλλικό ή πλαστικό σκελετό, ενώ το εσωτερικό τους καλύπτεται από μαλακό υλικό για λόγους άνεσης και απορρόφησης της ενέργειας κρούσης. Οι εργαζόμενοι που κατά τη διάρκεια της εργασίας τους εκτίθενται στον ήλιο για μεγάλα διαστήματα κατά τη θερινή περίοδο, πρέπει να εφοδιάζονται με κατάλληλο κάλυμμα κεφαλιού εφόσον δεν είναι δυνατό να προστατευθούν από τον ήλιο με άλλο τρόπο.

Τα κράνη πρέπει να επιλέγονται σωστά ανάλογα με το είδος και τη σοβαρότητα του κινδύνου. Επαφή με επικίνδυνες ουσίες θερμές, τοξικές, ερεθιστικές ή διαβρωτικές (όπως καυστικά, ερεθιστικά υγρά, ατμοί χημικών κ.λπ.).

Σε περιπτώσεις έκλυσης χημικής ουσίας που χαρακτηρίζεται από ικανότητα διείσδυσης μέσω του δέρματος, είναι σκόπιμο, οι στολές προστασίας να κλείνουν αεροστεγώς σε συνδυασμό με αναπνευστική συσκευή. Υπάρχουν γενικά δυο τύποι αναπνευστικών συσκευών: οι μάσκες μισού και οι μάσκες ολόκληρου προσώπου, που παρέχουν επιπλέον προστασία των ματιών και του προσώπου. Ανάλογα με την αρχή λειτουργίας τους, οι αναπνευστικές συσκευές διακρίνονται σε αναπνευστήρες και συστήματα παροχής αέρα. Οι αναπνευστήρες χρησιμοποιούν τον αέρα του περιβάλλοντος, τον οποίο φιλτράρουν απομακρύνοντας τοξικά αέρια, σκόνες και ατμούς.

Κάθε είδος προστατευτικού μέσου προστασίας είναι σχεδιασμένο για ένα συγκεκριμένο κίνδυνο. Κατά συνέπεια, για την επιλογή ενός μέσου πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το είδος και το μέγεθος του κινδύνου. Η κατάρτιση και η επίδειξη για τη χρησιμοποίηση του εξοπλισμού ατομικής προστασίας αποτελεί επίσης υποχρέωση του εργοδότη.

12.7. ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ ΣΤΑ ΝΑΥΠΗΓΕΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2006, 2008-2010

Πολλές φορές, όπως σημειώθηκε παραπάνω, οι εργαζόμενοι κατά τη διάρκεια της εργασίας τους, εκθέτουν το σώμα τους σε ποικίλους κινδύνους. Ο κίνδυνος μπορεί να προέλθει ενδεικτικά από: πτώση των ίδιων των εργαζομένων, πτώση ή εκτίναξη αντικειμένων (εκτινασσόμενα σωματίδια), πρόσκρουση σε αντικείμενο, μηχανήμα ή στοιχείο κατασκευής, από ηλεκτρισμό, από την χρήση χημικών ουσιών, από πολύ υψηλές ή χαμηλές θερμοκρασίες καθώς και από την έκθεση τους σε άσχημες καιρικές συνθήκες (π.χ. βροχή, τραυματισμός σε συνθήκες μειωμένης ορατότητας) κ.λ.π.

Οι ενδεικτικοί πίνακες που ακολουθούν αναφέρονται στα εργατικά ατυχήματα που έγιναν κατά το έτος 2006 και στη συχνότητα αυτών ανά 1000 εργαζομένους ως προς την οικονομική δραστηριότητα των ναυπηγείων, σύμφωνα με το αναλυτικό δελτίο του Ι.Κ.Α.

Πίνακας 26: Φύλο - Ηλικία - Υπηκοότητα - Οικονομική Δραστηριότητα

		Οικονομική Δραστηριότητα		Σύνολο
		3511	3512	
Φύλο	Ανδρας	134	10	144
	Γυναίκα	1	0	1
Σύνολο		135	10	145

Υπηκοότητα - Οικονομική Δραστηριότητα

		Οικονομική Δραστηριότητα		Σύνολο
		3511	3512	
Υπηκοότητα	Ελληνική	134	10	144
	Χώρας εκτός Ε.Ε.	1	0	1
Σύνολο		135	10	145

Ηλικία - Οικονομική Δραστηριότητα

		Οικονομική Δραστηριότητα		Σύνολο
		3511	3512	
Ηλικία	Άγνωστη	2	0	2
	έως 19	1	0	1
	20 - 24	9	2	11
	25 - 29	21	3	24
	30 - 34	18	2	20
	35 - 39	15	0	15
	40 - 44	17	0	17
	45 - 49	21	1	22
	50 - 54	15	1	16
	55 - 59	14	1	15
	πάνω από 60	2	0	2
Σύνολο		135	10	145

		Αριθμός Εργατικών Ατυχημάτων	Αριθμός Απασχολουμέ νων
		3521	Ναυπήγηση και επισκευή πλοίων και σκαφών κάθε είδους εντός των χώρων των πλωτών δεξαμενών και των ναυπηγικών κλινών
3522	Ναυπήγηση και επισκευή πλοίων και σκαφών κάθε είδους σε χερσαία ζώνη	10	8.474
Σύνολο		145	16.316
ΣΥΝΟΛΟ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ 2006		12.845	1.965.510

ΠΗΓΗ: Ι.Κ.Α. Διεύθυνση Στατιστικής

Αντίστοιχα, στον δεύτερο πίνακα που ακολουθεί καταγράφονται τα ατυχήματα που συνέβησαν σε εργασίες επισκευής Πλοίων (Ναυπηγεία και Εταιρείες εργολάβων) στην περιοχή Δυτικής Αττικής κατά την περίοδο Ιαν. 2008 - Φεβ. 2010. Ο πίνακας είναι ενδεικτικός για τον τρόπο περιγραφής των ατυχημάτων και περιλαμβάνει την εθνικότητα, την ειδικότητα και τα αίτια του ατυχήματος.

Πίνακας 27: Ατυχήματα Ειδικότητες - Αίτια

α/α	ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	ΑΙΤΙΑ
1	ΑΛΛΟΔΑΠΟΣ	Αμμοβολιστής	Πτώση στο ίδιο επίπεδο
2	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	Μανουβραδόρος	Πτώση στο ίδιο επίπεδο
3	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	Μανουβραδόρος	Τραυματισμός κατά την μεταφορά φορτίου
4	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	Φλογοχειριστής	Εγκαύματα
5	ΑΛΛΟΔΑΠΟΣ	Ανειδίκευτος Εργάτης	Τραυματισμός κατά την μεταφορά φορτίου
6	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	Υδροβολιστής	Πτώση στο ίδιο επίπεδο
7	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	Ηλεκτροτεχνίτης	Τροχαίο
8	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	Ελασματοουργός	Πτώση από ύψος
9	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	Αμμοβολιστής	Πτώση στο ίδιο επίπεδο

ΠΗΓΗ: ΚΕΠΕΚ Δυτικής Αττικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ

13. ΕΝ ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΙ

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται συνοπτικά τα σημαντικότερα συμπεράσματα στα οποία οδηγήθηκε η παρούσα μελέτη και διατυπώνονται ορισμένες προτάσεις-δράσεις με στόχο την εξυγίανση του κλάδου και τη δημιουργία ενός ασφαλούς χώρου εργασίας.

Σε μία χρονική συγκυρία που χαρακτηρίζεται από σοβαρές εξελίξεις και αλλαγές στο πεδίο της αγοράς εργασίας με έμφαση στην απασχόληση, κρίθηκε αναγκαίο να διεξαχθεί μια έρευνα που στόχο θα είχε την όσο καλύτερη ανάδειξη των πτυχών του φαινομένου της μετανάστευσης αναφορικά με το αλλοδαπό εργατικό δυναμικό που απασχολείται στον κλάδο της ναυπηγοεπισκευής. Η έρευνα που παρουσιάζεται εδώ φαίνεται να είναι η πρώτη έρευνα του νομιμοποιημένου πληθυσμού αλλοδαπών, η οποία βασίζεται σε αντιπροσωπευτικό δείγμα και έτσι θεωρείται πως τα στοιχεία που εμφανίζονται προσφέρουν για πρώτη φορά μια αντιπροσωπευτική εικόνα ορισμένων σημαντικών πτυχών της εργασίας και της ζωής στην Ελλάδα των αλλοδαπών εργαζομένων στον κλάδο των ναυπηγείων.

Από τις αναλύσεις που προηγήθηκαν μέσα από την εξέταση του θεσμικού πλαισίου της Ε.Ε. αλλά και της Ελλάδας, διαπιστώνει κανείς την πορεία των εξελίξεων στον ευρωπαϊκό και εθνικό χώρο εν μέσω έντασης της διεθνοποίησης και των ιδιαιτεροτήτων των εθνικών αγορών εργασίας. Η παρούσα έρευνα ωστόσο, είχε ως κυριότερο σκοπό της, τη διερεύνηση των δημογραφικών, εκπαιδευτικών και επαγγελματικών χαρακτηριστικών όσο αφορά στον μεταναστευτικό πληθυσμό γενικότερα, αλλά και σ' αυτόν που απασχολείται στον ναυπηγοεπισκευαστικό κλάδο ειδικότερα.

Θέλοντας επομένως να καλύψει το κενό της ενημέρωσης για τις συνθήκες που επικρατούν στον εργασιακό χώρο των ναυπηγικών μονάδων, η έκθεση βασίστηκε σε μια εκτεταμένη διερεύνηση όλων των απαραίτητων πτυχών μέσα από τη χρήση πολλαπλών πηγών (ηλεκτρονική βιβλιογραφία, παλιές και νέες μελέτες θεωρητικού και εμπειρικού χαρακτήρα, περιεχόμενο νέας νομοθεσίας και συλλογικών ρυθμίσεων, στατιστικά δεδομένα από Δημόσιες Υπηρεσίες). Ο πακτωλός των πληροφοριών και των περιπτώσεων που διερευνήθηκαν ανέδειξε και τη δυσκολία της έρευνας καθώς διαπιστώθηκε ότι δεν

υπήρχαν επαρκείς πληροφορίες αναφορικά με το εν λόγω θέμα, παρά μόνο γενικές μελέτες σχετικά με το μεταναστευτικό ζήτημα. Έτσι, για λόγους ανάλυσης κρίθηκε απαραίτητη η διάκριση στις πηγές που απεικονίζουν το στίγμα των εξελίξεων στα εξής βασικά θεματικά πεδία:

- Κοινοτική Μεταναστευτική Νομοθεσία
- Εθνική Μεταναστευτική Νομοθεσία
- Σύγχρονη Μεταναστευτική Πολιτική
- Εξέλιξη και δομή της Ναυπηγικής Βιομηχανίας
- Επιπτώσεις των μεταναστών στην οικονομική ζωή της χώρας
- Συνθήκες Εργασίας-Υγιεινής και ασφάλειας

Στο πλαίσιο αυτό, το αρχικό στάδιο της μελέτης εστίασε στην ανίχνευση των εξελίξεων στην Ε.Ε. αναφορικά με την μετανάστευση, μέσω της οποίας έγινε αντιληπτό ότι στο επίπεδο της Ε.Ε., οι υποχρεώσεις των κρατών – μελών κωδικοποιούνται από αρκετά νομοθετήματα και διεθνείς συμβάσεις (λ.χ. την Σύμβαση Schengen). Στη συνέχεια η συγγραφική προσπάθεια επικεντρώθηκε στην παρουσίαση των εξελίξεων στον ελλαδικό χώρο, επιχειρώντας ταυτόχρονα μια ανάλυση των επιπτώσεων της απασχόλησης των μεταναστών, και γενικότερα της παρουσίας τους, στον οικονομικό και κοινωνικό ιστό της χώρας.

Έτσι, ξεκινώντας από την ιστορική διάσταση του φαινομένου της μετανάστευσης παγκοσμίως αναδείχτηκε η μεγάλη πρόκληση που αποτελεί για τα ελληνικά αλλά και τα ευρωπαϊκά δεδομένα. Όπως σημειώθηκε εξ' αρχής, η μετανάστευση αποτελεί μια μεγάλη πρόκληση για τις χώρες υποδοχής μεταναστών, όπως είναι σήμερα η Ελλάδα. Η έκβαση της οποίας, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το σχεδιασμό και την εφαρμογή κατάλληλων πολιτικών οι οποίες θα μεγιστοποιούν τα οφέλη της μετανάστευσης, αλλά συγχρόνως θα αμβλύνουν τα ενδεχόμενα προβλήματα, προωθώντας την οικονομική και κοινωνική ένταξη των μεταναστών και τονώνοντας την κοινωνική συνοχή.

Η Ελλάδα, ανήκοντας στην ομάδα των χωρών που μετατράπηκαν πρόσφατα σε χώρες υποδοχής μεταναστών, βρέθηκε απροετοίμαστη από άποψη θεσμικού πλαισίου, κοινωνικών υποδομών και ανθρώπινου δυναμικού με εμπειρία στα θέματα διαχείρισης των μεταναστευτικών ζητημάτων. Έτσι, σε ότι αφορά τον ελλαδικό χώρο και την μαζική

έλευση μεταναστών, η αντιμετώπιση αυτού του πρωτόγνωρου για την χώρα φαινομένου επιχειρήθηκε για πρώτη φορά το 1991 με την ψήφιση ειδικού νόμου, ο οποίος συμπληρώθηκε έξι χρόνια αργότερα με την έκδοση δυο προεδρικών διαταγμάτων. Οι πρώτες ουσιαστικές προσπάθειες επίλυσης της κατάστασης, ξεκίνησαν το 1997 με τα προεδρικά διατάγματα 358/1997 και 359/1997 που έθεταν σε εφαρμογή το πρώτο πρόγραμμα νομιμοποίησης των παρανόμως διαμενόντων και εργαζομένων μεταναστών. Σε γενικές γραμμές, η νομοθεσία που ίσχυσε για την πρώτη νομιμοποίηση μεταναστών στην Ελλάδα ήταν αρκετά περιοριστική στις βασικές της διατάξεις και, κατ' ουσία, απέβλεπε στην απαγόρευση της περαιτέρω εισόδου αλλοδαπών εργαζομένων στην Ελλάδα. Ωστόσο, το νομοθετικό πλαίσιο αποδείχθηκε ανεπαρκές. Έτσι, κατέστη αναγκαία η ψήφιση του Νόμου 2910-2001, ο οποίος έδινε μεγαλύτερη ελευθερία στους μετανάστες να μετακινούνται στην χώρα προς ανεύρεση εργασίας, χαλάρονε τους όρους για την απόκτηση άδειας διαμονής και προέβλεπε ως έναν βαθμό την οικογενειακή συνένωση. Έτσι, με τον νόμο αυτό, τον Ιούνιο του 2001 ξεκίνησε και επίσημα το δεύτερο πρόγραμμα νομιμοποίησης, καθώς είχε διαπιστωθεί η ύπαρξη και πάλι ενός μεγάλου αριθμού παράνομων μεταναστών. Οι προσπάθειες αυτές είχαν έναν σαφή στόχο: την νομιμοποίηση των παράνομων μεταναστών και έτσι την μείωση των δυσμενών επιπτώσεων στην ελληνική αγορά εργασίας και στην κοινωνία γενικότερα, προσφέροντας μεγάλες ευκαιρίες προς αξιοποίηση.

Παρ' όλα αυτά, η εφαρμογή του εν λόγω νόμου σημαδεύτηκε από σύγχυση και αναποτελεσματικότητα, γεγονός που οδήγησε στην ψήφιση ακόμη τριών νόμων (Ν. 3013-2002, Ν. 3203/2003 και Ν.3386/2005), ενώ παράλληλα προωθείτο και άλλο ένα νομοσχέδιο για ψήφιση στις αρχές του 2007.

Συνεχίζοντας την ανάλυση του ζητήματος της απασχόλησης των μεταναστών στον ναυπηγοεπισκευαστικό κλάδο, αναγκαία κρίθηκε η αναφορά στην εξέλιξη της ναυπηγικής βιομηχανίας μέχρι σήμερα, καθώς και στην υφιστάμενη κατάσταση του ελλαδικού χώρου, αλλά και στην ενδελεχή διάρθρωση του κλάδου αναφορικά με τις ειδικότητες των απασχολούμενων εργαζομένων και τη διάκριση των ναυπηγικών μονάδων.

Περαιτέρω, κατά τη διάρκεια αυτής της έρευνας απαραίτητη θεωρήθηκε και η εξέταση των επιδράσεων των οικονομικών μεταναστών στην οικονομία της Ελλάδας. Ειδικότερα, όπως

αποδείχθηκε ο κυριότερος λόγος εγκατάστασης αλλοδαπών στη χώρα, είναι εκείνος της εύρεσης εργασίας. Έτσι, οι μετανάστες έφεραν μαζί τους νέα προσόντα δεξιότητες και εργατικότητα, παράγοντες που προσέφεραν σημαντικά οφέλη στην οικονομία της χώρας, αφού σε αυτούς οφείλεται, σύμφωνα με μελέτες που έχουν διεξαχθεί, ένα μέρος της αύξησης του ΑΕΠ (1,5%), 115.000 νέες θέσεις εργασίας (100.000 για τους Έλληνες και 15.000 για τους μετανάστες), η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και οι μικρότερες αυξήσεις στις τιμές των προϊόντων. Επιπλέον η ένταξη των παράνομα εργαζομένων στη νόμιμη αγορά εργασίας είχε ως αποτέλεσμα μεγαλύτερα φορολογικά και ασφαλιστικά έσοδα, τη στιγμή που η πλειοψηφία τους δεν λαμβάνει συντάξεις, αλλά ούτε και υπόκεινται σε κάποια ιδιαίτερη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη λόγω του νεαρού της ηλικίας τους. Ακόμη, η μετανάστευση αναδείχτηκε ευεργετική για την ελληνική κοινωνία, διότι αφενός πολλοί μετανάστες ανέλαβαν εργασίες οι οποίες θεωρούνται ανθυγιεινές, επικίνδυνες ή κακοπληρωμένες και για τις οποίες δεν υπήρχε πλέον διάθεση από Έλληνες να τις αναλάβουν (συνεπώς ο μετανάστης δεν λειτουργεί ως υποκατάστατο του αυτόχθονος εργαζόμενου στην αγορά εργασίας), ενώ αφετέρου, το σχετικά μικρό κόστος της εργασίας των μεταναστών, κατέστησε πιο ανταγωνιστικά τα ελληνικά προϊόντα στις διεθνείς αγορές. Δεν υπάρχει όμως αμφιβολία ότι οι μετανάστες κατέχουν προσόντα και δεξιότητες που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν καλύτερα στην αγορά εργασίας.

Έτσι, προκειμένου να διερευνηθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των μεταναστών, για το σκοπό αυτό, χρησιμοποιήθηκε έρευνα πεδίου σε αντιπροσωπευτικό δείγμα του πληθυσμού που απασχολείται στη ναυπηγική βιομηχανία, με σκοπό να υπάρξει μια διεξοδικότερη ανάλυση των δημογραφικών στοιχείων αλλά και των στοιχείων απασχόλησης του. Στόχος να φωτιστούν με τον καλύτερο και πιο αναλυτικό τρόπο (και μέσω της παροχής επιπλέον δεδομένων από τη Στατιστική Υπηρεσία του Ι.Κ.Α. καθώς και από την Ε.Σ.Υ.Ε.) εκείνες οι παράμετροι της ένταξης των μεταναστών που φαίνονται να επηρεάζονται άμεσα ή έμμεσα από την νομιμοποίηση όπως είναι η συμμετοχή στην αγορά εργασίας, η οικογενειακή συνένωση, η διάρκεια παραμονής κ.ά. Η ποσοτική προσέγγιση στηρίχθηκε στη συμπλήρωση 11 ερωτηματολογίων με τυχαίο δείγμα μεταναστών. Από αυτούς το 100% διέθετε τίτλο παραμονής.

Οι ενδείξεις που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις και από τα ερωτηματολόγια, ανέδειξαν ότι η πλειοψηφία των μεταναστών ήρθε με σκοπό να εγκατασταθεί και να ζήσει εδώ για μακρό χρονικό διάστημα. Πρόκειται κυρίως για οικογενειάρχες, βαλκανικής καταγωγής, οι οποίοι εντάσσονται στη νεανική ηλικιακή δομή και βρίσκονται στην πλέον παραγωγική και αναπαραγωγική φάση της ζωής τους και οι οποίοι με την νόμιμη εργασία τους συνεισφέρουν στην ενίσχυση των ασφαλιστικών ταμείων της χώρας. Στη συντριπτική τους πλειονότητα είναι από 35 έως 50 χρονών, έχουν γεννηθεί στην Αλβανία και έχουν την αλβανική ιθαγένεια και εθνικότητα και απασχολούνται σε ανειδίκευτες εργασίες στο χώρο των ναυπηγείων, όντας ασφαλισμένοι στο Ι.Κ.Α. Επιπλέον, από τις ενδείξεις των απαντήσεων τους η πλειοψηφία τους φάνηκε να γνωρίζει εκτός της μητρικής τους και την Ελληνική γλώσσα τουλάχιστον σε επίπεδο επικοινωνίας με τον κοινωνικό του περίγυρο καθώς και ανάγνωσης. Δυσκολίες παρατηρήθηκαν κυρίως στη γραφή της. Ως προς το οικονομικό επίπεδο των μεταναστών δε, στην μεγάλη τους πλειοψηφία φάνηκε ότι εκτελούν εργασίες χαμηλής επαγγελματικής εξειδίκευσης (χειρωνακτικές) και χαμηλού εργατικού κόστους. Τέλος, ως σημαντικό στοιχείο της έρευνας αναδείχτηκε ο ρόλος των άτυπων κοινωνικών δικτύων στα οποία προσφεύγει η πλειοψηφία των μεταναστών (φίλοι, συγγενείς, γνωστοί κλπ.) και τα οποία αφορούν στη μετάβαση και στον κοινωνικό περίγυρο της διαμονής τους στην Ελλάδα, αλλά και στην προσπάθεια αναζήτησης εργασίας. Στη σχετική βιβλιογραφία αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ο ιδιαίτερος ρόλος που διαδραματίζουν τα δίκτυα αυτά στη διαμόρφωση των μεταναστευτικών ροών, γεγονός που επαληθεύτηκε και στην περίπτωση των μεταναστών της έρευνας.

Επιπρόσθετα, ειδική αναφορά έγινε και στο κεφάλαιο των συνθηκών ασφαλείας στον εργασιακό χώρο των ναυπηγικών μονάδων και η εξέταση της τήρησης ή μη των απαραίτητων μέτρων πρόληψης ατυχημάτων εν ώρα εργασίας.

Κύριο πρόβλημα που αντιμετωπίσαμε στην όλη αυτή προσπάθεια ήταν η παντελής έλλειψη στοιχείων για συγκεκριμένους κλάδους απασχόλησης των αλλοδαπών και συνεργασίας από μέρους των εμπλεκόμενων φορέων, αναδεικνύοντας μια γενική αδιαφορία ως προς τη στήριξη μιας μακροπρόθεσμης έρευνας με στόχο τη διαιώνιση φαινομένων εκμετάλλευσης των εργαζομένων σε επισφαλείς συνθήκες εργασίας, την ύπαρξη παρατυπιών και τη μη εξυγίανση του ναυπηγοεπισκευαστικού κλάδου.

Για το λόγο αυτό και υπό την οπτική των ανωτέρω, κρίθηκε σκόπιμο να προταθούν τα παρακάτω μέτρα:

- Προώθηση της κατάρτισης των νέων εργαζομένων και της επανεκπαίδευσης των παλαιότερων, ώστε το εργατικό δυναμικό να είναι πιο ευέλικτο στις τεχνολογικές εξελίξεις του κλάδου.
- Λήψη μέτρων απασχόλησης και επιδότησης θέσεων εργασίας, με στόχο την αναβάθμιση του κλάδου, την αύξηση της ευγενούς ανταγωνιστικότητας μεταξύ των επιχειρήσεων και κατά συνέπεια της παραγωγικότητάς τους.
- Δημιουργία κινήτρων στους εργοδότες για την πρόσληψη μόνιμου προσωπικού, πιθανώς μέσω επιδοτήσεων νέων θέσεων εργασίας.
- Δημιουργία μιας βάσης δεδομένων στην οποία θα καταχωρούνται στατιστικά δεδομένα για τα περιστατικά των τραυματισμών εξαιτίας ατυχημάτων και της έκθεσης σε κινδύνους, προκειμένου να αναδειχθούν οι καλύτεροι τρόποι πρόληψής τους.
- Εκπαίδευση σε θέματα υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων ώστε να είναι ενήμεροι για τους εκάστοτε κινδύνους που διατρέχουν καθ' όλη την ώρα εργασίας τους.
- Πρόληψη των ατυχημάτων μέσω συστημάτων διαχείρισης που βασίζονται στον έλεγχο των κινδύνων στον εργασιακό χώρο, σκοπεύοντας σε ένα ασφαλές, υγιές και πιο παραγωγικό εργατικό δυναμικό.
- Ενδυνάμωση του ρόλου των επιθεωρητών εργασίας και των υπηρεσιών επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας. Ενίσχυση των μηχανισμών ελέγχου και εφαρμογής της εργατικής νομοθεσίας, σε συνεργασία και συντονισμό με σύγχρονες τεχνικές και ηλεκτρονικές μεθόδους με τους άλλους μηχανισμούς ελέγχου και παρακολούθησης που συνδέονται με την αγορά εργασίας (π.χ. Ι.Κ.Α. Ο.Α.Ε.Δ., Δ.Ο.Υ., Υπουργείο Εσωτερικών για τις άδειες των αλλοδαπών κ.ά.), με σκοπό την αύξηση του αριθμού των επιθεωρητών εργασίας, την ενίσχυση των αρμοδιοτήτων τους, την συστηματοποίηση των ελέγχων στη Ν/Ζώνη και την ενίσχυση της αυστηρότητας των επιβαλλόμενων ποινών και κυρώσεων στους εργοδότες.
- Τη σύσταση ομάδας εμπειρογνομόνων για τη μέτρηση και επεξεργασία των μεταναστευτικών μεγεθών, των ποιοτικών χαρακτηριστικών της παρουσίας των μεταναστών καθώς και για τη θεσμοθέτηση μεθόδων ανταλλαγής δεδομένων.

Προτείνεται επίσης, η με τέτοιο τρόπο καταχώρηση των δεδομένων, ώστε να είναι εφικτή η ταχεία ηλεκτρονική διάδοση των αποτελεσμάτων και των στατιστικών μεγεθών και η πρόσβαση σε αυτά από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

- Τη δημιουργία βάσης δεδομένων, στην οποία θα καταχωρούνται υποχρεωτικά όλα τα στοιχεία των εργαζομένων (αλλοδαπών και μη) στον κλάδο και στην οποία θα μπορούν να έχουν πρόσβαση οι συναρμόδιες υπηρεσίες και να είναι εφικτή η συνεργασία αυτών με την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, με σκοπό την καλύτερη διαχείριση των ροών και των αναγκών τους και κατ' επέκταση την διατύπωση προτάσεων ανάλογα με τα ανακύπτοντα προβλήματα. Στόχος μέσα από την ανάλυση των χαρακτηριστικών του εργατικού δυναμικού, να υπάρξει καλύτερη διαχείριση και έλεγχος της μισθοδοσίας, ισότιμης για όλους τους εργαζομένους ανεξαρτήτου υπηκοότητας, ανίχνευση του κόστους αντιπαροχών και πρόσθετων παροχών, αλλά και προγραμματισμός των ανθρώπινων πόρων αναφορικά με την μελλοντική προσφορά και ζήτηση εργασίας και την πρόβλεψη των προσλήψεων.

Η πρωτότυπη αυτή εργασία προσπάθησε να δώσει τη δυνατότητα ανάδειξης κάποιων μέχρι σήμερα κρυμμένων πτυχών της απασχόλησης των αλλοδαπών εργαζομένων στον τομέα της ναυπηγοεπισκευαστικής, με μια όσο το δυνατόν πληρέστερη ανάλυση μέσα από διαγράμματα και πίνακες που μας παρείχαν οι αρμόδιοι φορείς αλλά και μέσα από την έρευνα πεδίου που διεξάγαμε οι ίδιοι, με στόχο την καλύτερευση των συνθηκών διαβίωσης τους. Έτσι, παρά τις δεδομένες δυσκολίες που αντιμετωπίσαμε κατά τη διάρκεια αυτής της έρευνας, πιστεύουμε ότι καταφέραμε να φέρουμε εις πέρας τον στόχο της, σε ικανοποιητικό βαθμό. Ωστόσο, το βήμα αυτό θεωρείται μόνο η αρχή, με την ελπίδα τα αποτελέσματα του εν λόγω πονήματος να αποτελέσουν το έναυσμα για περαιτέρω ερευνητικές μελέτες, πρωτοβουλίες, δράσεις στον τομέα της ναυπηγοεπισκευής, αλλά γιατί όχι και για διεξοδικότερες θεσμικές παρεμβάσεις, έχοντας ως στόχο την εξυγίανση και αναβάθμιση του κλάδου.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΩΝ

Οι παρακάτω ορισμοί θεωρούνται απαραίτητοι, ώστε να υπάρχει κοινή αντίληψη του περιεχομένου των όρων που χρησιμοποιούνται στην μελέτη.

- **Αγκυροβολημένο πλοίο:** Το πλοίο που βρίσκεται επ’ ακύρα σε αγκυροβόλιο ή όρμο ή λιμένα ή είναι προσδεδεμένο σε λιμένα ή άλλη λιμενική εγκατάσταση εκτός των χώρων Ναυπηγοεπισκευαστικής Επιχείρησης ή Ναυπηγοεπισκευαστικής Ζώνης. Δεν θεωρείται «αγκυροβολημένο» το πλοίο που είναι παροπλισμένο, παρά μόνον εάν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής της διάταξης της υποπαραγράφου 1.δ. του άρθρου 4 της παρούσας.
- **Άδεια διαμονής:** είναι κάθε είδους πιστοποίηση που παρέχεται από τις ελληνικές αρχές και με βάση την οποία επιτρέπεται σε υπήκοο τρίτης χώρας να διαμένει νόμιμα στην Ελληνική Επικράτεια, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1, παρ.2, περιπτ. α’ του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ.1030/2002 του Συμβουλίου της 13^{ης} Ιουνίου 2002 “Για την καθιέρωση αδειών διαμονής ενιαίου τύπου για τους υπηκόους τρίτων χωρών” (ΕΕL 157/15-06-2002).
- **Αδρανοποιημένοι χώροι:** Οι χώροι που έχουν αδρανοποιηθεί με αδρανή αέρια (π.χ. διοξείδιο του άνθρακα, άζωτο, καυσαέρια) και η συγκέντρωση του οξυγόνου είναι μικρότερη ή ίση του 8% κατ' όγκο.
- **Αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό:** είναι τα άτομα που εργάζονται στην επιχείρησή τους ή ως ελεύθεροι επαγγελματίες με σκοπό το κέρδος και απασχολούν τουλάχιστο ένα άτομο.
- **Αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό:** είναι τα άτομα που εργάζονται στην επιχείρησή τους ή ως ελεύθεροι επαγγελματίες με σκοπό το κέρδος και δεν απασχολούν άτομα.
- **Βιβλίο ημερήσιας παρουσίας εργαζομένων:** Το αναφερόμενο στην υπ’ αριθμ. 131517/25.9.1988 κοινή υπουργική απόφαση (Β’ 711).

- **Γιατρός εργασίας:** Ο γιατρός εργασίας έχει ιατρικές και συμβουλευτικές αρμοδιότητες. Κάνει υποδείξεις και παρέχει συμβουλές στον εργοδότη, τους εργαζομένους και τους εκπροσώπους τους, γραπτά ή προφορικά, για τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται για τη σωματική και ψυχική υγεία των εργαζομένων. Ασκεί έλεγχο στους εργαζομένους σχετικά με τη θέση εργασίας τους, εφαρμόζει επείγουσα θεραπεία σε περίπτωση ατυχήματος ή αιφνίδιας ασθένειας και επιβλέπει την εφαρμογή των μέτρων για την προστασία της υγείας των εργαζομένων και την πρόληψη των ατυχημάτων.
- **Δεξαμενές έρματος:** Οι δεξαμενές που περιέχουν θαλάσσερμα.
- **Δεξαμενή καυσίμων:** Η δεξαμενή, που περιέχει καύσιμα υγρά προοριζόμενα για τη λειτουργία των κυρίων και βοηθητικών μηχανών του πλοίου.
- **Ειδικές Επιχειρήσεις:** Οι Επιχειρήσεις που εκτελούν επί μέρους εργασίες ναυπήγησης, μετατροπής, επισκευής ή συντήρησης πλοίων και οι οποίες είναι εγγεγραμμένες στο Ειδικό Μητρώο το οποίο τηρείται από τις Διευθύνσεις Ανάπτυξης των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του ν. 3551/2007 διαθέτουν το κατάλληλο μηχανολογικό εξοπλισμό.
- **Εκπρόσωπος των εργαζομένων:** κάθε εκλεγμένο άτομο, με ειδική αρμοδιότητα σε θέματα προστασίας της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων σύμφωνα με τα άρθρα 2 και 3 του ν. 1568/85 και τα άρθρα 1,2,3,4 και 5 του ν. 1767/88 “Συμβούλια εργαζομένων και άλλες εργατικές διατάξεις-κύρωση της 135 Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας” (63Α) και το άρθρο 3 του παρόντος διατάγματος, για να εκπροσωπεί τους εργαζομένους, όσον αφορά τα ζητήματα προστασίας της ασφάλειας και της υγείας κατά την εργασία.
- **Εξέλιξη:** η απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων και συμπεριφορών που βελτιώνουν την ικανότητα ενός υπαλλήλου ώστε να μπορεί να αντιμετωπίσει τις αλλαγές στις εργασιακές απαιτήσεις, στους πελάτες και στους καταναλωτές.
- **Επάγγελμα:** είναι η σταθερή, συστηματική, κατ’ εξακολούθηση και κατά κανόνα με πρόθεση βιοπορισμού απασχόληση, σε ορισμένα έργα. Η αντίθετη έννοια είναι η ευκαιριακή απασχόληση.

- **Επιθεώρηση Εμπορικών Πλοίων του Υ.Ε.Ν:** ασχολείται με τον έλεγχο των σχεδίων και την παρακολούθηση της κατασκευής και επιβεβαιώνει την τήρηση όλων των νομοθετημένων κανονισμών, που έχουν εφαρμογή στο συγκεκριμένο πλαίσιο.
- **Επιθεώρηση κλειστού χώρου:** Ο έλεγχος και η πραγματοποίηση μετρήσεων σ' έναν κλειστό χώρο και όχι η εκτέλεση εργασιών σ' αυτόν.
- **Επικίνδυνα γημικά προϊόντα:** Χημικές ενώσεις, μίγματα ή διαλύματα σε στερεά, υγρά ή αέρια κατάσταση, που μπορεί να είναι επικίνδυνα για την ανθρώπινη ζωή (ενδεικτικά αναφέρονται τοξικά, ασφυξιογόνα, καυστικά, εύφλεκτα).
- **Επισκευή:** η επιδιόρθωση και η αποκατάσταση της κατασκευαστικής ή της λειτουργικής ακεραιότητας μερών, καθώς και των κύριων και βοηθητικών συστημάτων του πλοίου που έχουν υποστεί βλάβη ή φθορά, εφόσον δεν συνεπάγονται ριζικές μεταβολές στην αρχική σχεδίαση και τη λειτουργία του.
- **Επιχείρηση:** κάθε εκμετάλλευση, εγκατάσταση και εργασία του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα, ανεξαρτήτως κλάδου οικονομικής δραστηριότητας στον οποίο κατατάσσεται.
- **Εργαζόμενος:** κάθε πρόσωπο που απασχολείται από έναν εργοδότη με οποιαδήποτε σχέση εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των ασκούμενων και των μαθητευομένων, εκτός από το οικιακό υπηρετικό προσωπικό.
- **Εργοδότης:** είναι το πρόσωπο στο οποίο προσφέρει την εργασία του ο μισθωτός, το πρόσωπο που δικαιούται βάσει μιας σχέσεως εξαρτημένης εργασίας, να χρησιμοποιεί την εργασία του μισθωτού.
- **Εργοδότης:** κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, το οποίο συνδέεται με σχέση εργασίας με τον εργαζόμενο και έχει την ευθύνη για την επιχείρηση ή /και την εγκατάσταση.
- **Εργολάβος:** Πρόσωπο φυσικό ή νομικό το οποίο συμβάλλεται με μίσθωση έργου με τον κύριο του έργου και αναλαμβάνει την εκτέλεση ολόκληρου ναυπηγοεπισκευαστικού έργου ή τμήματός του. Στην παρούσα εργασία, ως εργολάβοι, νοούνται οι επιχειρήσεις οι οποίες αναλαμβάνουν απευθείας από τις εφοπλιστικές ή και πλοιοκτήτριες εταιρείες την καθ' ολοκληρίαν εκτέλεση του εκάστοτε έργου (ναυπηγικής κατασκευής, μετασκευής ή επισκευής) και φέρουν όλη την ευθύνη για την έγκαιρη και σωστή εκτέλεση του. Τέτοιες, μπορούν να θεωρηθούν οι μεγάλες και

μεσαίες επιχειρήσεις, νομικής μορφής Α.Ε. ή Ε.Π.Ε., με σταθερό κεφαλαιουχικό εξοπλισμό και σταθερό εργατικό προσωπικό.

- **Εργοληπτικές Επιχειρήσεις Πλωτών Έργων και Εγκαταστάσεων Ναυπηγείου:** οι εργοληπτικές επιχειρήσεις των δημόσιων έργων, οι οποίες είναι εγγεγραμμένες στο Μητρώο Εργοληπτικών Επιχειρήσεων (Μ.Ε.ΕΠ.) του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, στην κατηγορία Πλωτών Έργων και Εγκαταστάσεων Ναυπηγείου.
- **Εύφλεκτα αέρια υπό πίεση:** Χημικά προϊόντα που σχηματίζουν αναφλέξιμα μίγματα με τον ατμοσφαιρικό αέρα και που έχουν συμπιεσθεί ή υγροποιηθεί για τον σκοπό της μεταφοράς τους. Αέριο θεωρείται το χημικό προϊόν, που η πίεση των ατμών του υπερβαίνει τα 2,8 BAR σε θερμοκρασία 37,8 βαθμών C.
- **Εύφλεκτα υγρά:** Υγρά με σημείο ανάφλεξης μικρότερο από 60 βαθμούς C (σε δοκιμή κλειστού δοχείου).
- **Θερμή εργασία:** Η εργασία συγκόλλησης, κοπής, πυράκτωσης και κάθε εργασία που συνεπάγεται τη χρήση των οργάνων ή συσκευών, που παράγουν φωτιά, φλόγα, θερμότητα, σπινθήρες ή ηλεκτρικά τόξα.
- **Καύσιμα υγρά (Combustible Liquids):** Υγρά με σημείο ανάφλεξης μεγαλύτερο από 60 βαθμούς C (σε δοκιμή κλειστού δοχείου).
- **Κλειστός χώρος:** Ο χώρος, που από τη φύση του είναι πανταχόθεν κλειστός ή έχει περιορισμένη δυνατότητα φυσικού αερισμού. Ενδεικτικά αναφέρονται: χώρος ασφαλείας (COFFERDAM) δεξαμενές φορτίου, διπύθμενα, δεξαμενές έρματος.
- **Κύριος του έργου:** Ο πλοιοκτήτης, εφοπλιστής, νομέας, ο κάτοχος του πλοίου ή άλλης πλωτής κατασκευής, όπου εκτελείται ύστερα από εντολή του και για λογαριασμό του ναυπηγοεπισκευαστικό έργο. Ο κύριος του έργου μπορεί να εκπροσωπείται από το νόμιμο εξουσιοδοτημένο εκπρόσωπό του ή τον Πλοίαρχο του πλοίου.
- **Μελετητής μέτρων υγιεινής και ασφάλειας:** πρόσωπο το οποίο συμβάλλεται με τον κύριο του έργου και έχει εκπονήσει τη μελέτη των απαιτούμενων μέτρων υγιεινής και ασφάλειας και του σχεδίου διαφυγής και διάσωσης των εργαζομένων σε περίπτωση ανάγκης.

- **Μερική απασχόληση:** θεωρείται η απασχόληση ορισμένων ωρών την ημέρα ή την εβδομάδα για ορισμένο ή αόριστο χρόνο. Σ' αυτή την περίπτωση η αμοιβή είναι ανάλογη με το χρόνο απασχολήσεως.
- **Μετανάστες:** Υπήκοοι κρατών εκτός Ε.Ε. που έχουν εισέλθει νόμιμα ή παράνομα στην Ελλάδα με σκοπό την εγκατάσταση και την ανεύρεση προσωρινής ή μόνιμης εργασίας.
- **Μετασκευές:** κάθε είδους αλλαγές στην κατασκευή του πλοίου, όπως η αλλαγή τμημάτων ή μορφής της γάστρας, αλλαγή σε εσωτερικά κατασκευαστικά στοιχεία κ.ά. Παρόλο που θεωρείται ξεχωριστή δραστηριότητα, η μετασκευή ενός πλοίου δεν μπορεί να οριοθετηθεί απόλυτα και να ξεχωρίσει από την επισκευή ή ακόμα, και την κατασκευή του.
- **Μετατροπή:** η αλλαγή, με οποιονδήποτε τρόπο, του είδους και της αποστολής του πλοίου, η μεταβολή της μεταφορικής του ικανότητας και των τρόπων φορτοεκφόρτωσης, εφόσον συνεπάγονται ριζικές αλλαγές στο περίβλημα, στους χώρους φορτίου ή επιβατών, στο προωστήριο σύστημα ή στα συστήματα ασφάλειας του πλοίου.
- **Μέτρα ασφάλειας:** Όλα τα μέτρα που αφορούν σε ναυπηγοεπισκευαστικά έργα και προβλέπονται από τις διατάξεις που ισχύουν για την υγιεινή και ασφάλεια της εργασίας.
- **Μισθωτοί:** είναι τα άτομα που εργάζονται για κάποιο εργοδότη είτε στον δημόσιο είτε στον ιδιωτικό τομέα και αποζημιώνονται υπό μορφή μισθού, ημερομισθίου, αμοιβών, εφάπαξ καταβολής, πληρωμής ανάλογα με το αποτέλεσμα, ή πληρωμής σε είδος.
- **Ναυπηγείο:** από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα ως ναυπηγείο θεωρείται το σύνολο ορισμένων εγκαταστάσεων, που βρίσκονται κοντά στη θάλασσα με δραστηριότητες επισκευές πλοίων, μετασκευές και εξοπλισμό πλοίων, ναυπηγήσεις νέων σκαφών και πλωτών κατασκευών.
- **Ναυπήγηση:** η κατασκευή ενός ολοκληρωμένου πλοίου, που περιλαμβάνει την κατασκευή του περιβλήματος, την εγκατάσταση του προωστήριου συστήματος, εφόσον προβλέπεται, των βοηθητικών συστημάτων του και την κατασκευή και τον εξοπλισμό των κύριων και βοηθητικών χώρων.

- **Ναυπηγοεπισκευαστικές Επιχειρήσεις:** Οι Επιχειρήσεις που αναλαμβάνουν εργασίες σε έναν ή και περισσότερους από τους τομείς της ναυπήγησης, μετατροπής, επισκευής ή συντήρησης πλοίων και στις οποίες έχει παραχωρηθεί νομίμως πρόσβαση στον αιγιαλό και χρήση του αντίστοιχου θαλάσσιου χώρου και είναι εγγεγραμμένες στο Ειδικό Μητρώο το οποίο τηρείται από τις Διευθύνσεις Ανάπτυξης των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του ν. 3551/2007 διαθέτουν το κατάλληλο μηχανολογικό εξοπλισμό.
- **Ναυπηγοεπισκευαστική βιομηχανία:** η επιχείρηση, η οποία κατέχει τις κατά το νόμο άδειες εγκατάστασης και λειτουργίας για την κατασκευή, επισκευή ή μετασκευή μεταλλικών πλοίων, πλωτών ναυπηγημάτων, τμημάτων και προωστηρίων εγκαταστάσεων τους, εφόσον η επιχείρηση αυτή παρέχει τις από το νόμο καθοριζόμενες προϋποθέσεις.
- **Ναυπηγοεπισκευαστική Ζώνη (ΝΑ.ΖΩ.):** Η σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις χωροθετημένη χερσαία και θαλάσσια έκταση, που παραχωρείται νόμιμα εντός των ορίων θαλάσσιας έκτασης, αιγιαλού και παραλίας, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 1 του ν. 2545/1997 (ΦΕΚ 254 Α΄) και την υ.α. οικ. 2584/99/Φ.Ν. 2545/3.2.2003 (ΦΕΚ 139 Β΄). Χώροι και εγκαταστάσεις της ΝΑ.ΖΩ. δύνανται να εκμισθώνονται από τους οικείους φορείς διοίκησης, διαχείρισης ή εκμετάλλευσης για την εκτέλεση εργασιών ναυπήγησης, μετατροπής, επισκευής και συντήρησης πλοίων.
- **Ναυπηγοεπισκευαστικό Έργο:** Κάθε ναυπηγική ή ναυπηγοεπισκευαστική εργασία ορισμένης χρονικής διάρκειας, όπως νέα κατασκευή, μετασκευή, προσθήκη, επισκευή, συντήρηση, διάλυση.
- **Οικογενειακή επανένωση:** είναι η είσοδος και η διαμονή στη Χώρα των μελών της οικογένειας υπηκόου τρίτης χώρας που διαμένει μόνιμα στην Ελλάδα, προκειμένου να διατηρηθεί η ενότητα της οικογένειας του, ασχέτως εάν οι οικογενειακοί δεσμοί δημιουργήθηκαν πριν ή μετά την είσοδο του στη Χώρα.
- **Παρέχων το χώρο:** Ο ιδιοκτήτης ή ο εκμεταλλεύομενος τον χώρο ή τις εγκαταστάσεις όπου εκτελείται ναυπηγοεπισκευαστικό έργο.

- **Πιστοποιητικό απαλλαγής από επικίνδυνα αέρια ή πιστοποιητικό Gas Free:** Η γραπτή γνωμάτευση που εκδίδεται από το Χημικό Ναυτιλίας, σύμφωνα με ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ I και II του Παραρτήματος της υπ' αριθμ. 3232/41/1989 κοινής υπουργικής απόφασης (Β' 400).
- **Πλοίο:** Κάθε πλωτό ναυπήγημα μεταλλικού περιβλήματος (γάστρας), το οποίο, ανεξαρτήτως της χωρητικότητας, είναι ολικού μήκους άνω των 24 μέτρων.
- **Προγράμματα ενημέρωσης για θέματα ασφάλειας:** προγράμματα των εργοδοτών που επιχειρούν να ενσταλάξουν συμβολικές και ουσιαστικές αλλαγές στην έμφαση που δίνει η επιχείρηση σε θέματα ασφάλειας, έχοντας τρεις βασικές συνιστώσες: εντοπισμός και γνωστοποίηση των κινδύνων, ενδυνάμωση των ασφαλών πρακτικών και προαγωγή της ασφάλειας διεθνώς.
- **Συντήρηση:** Κάθε εργασία διατήρησης της κατασκευαστικής ή της λειτουργικής ικανότητας μερών, κυρίων και βοηθητικών συστημάτων του πλοίου.
- **Τεχνικός Ασφάλειας:** Σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του π.δ. 17/1996, του π.δ. 70/1990 και του ν. 1568/1985 είναι το πρόσωπο που ορίζεται από τον κατά περίπτωση υπεύθυνο και έχει τις αρμοδιότητες που ορίζονται από την ισχύουσα νομοθεσία.
- **Τόπος Εργασίας:** κάθε χώρος όπου βρίσκονται ή μεταβαίνουν οι εργαζόμενοι εξαιτίας της εργασίας τους και που είναι κάτω από τον έλεγχο του εργοδότη.
- **Υπεργολάβος:** Πρόσωπο φυσικό ή νομικό το οποίο συμβάλλεται με μίσθωση έργου με τον εργολάβο ή ενίοτε και με άλλον υπεργολάβο και αναλαμβάνει την εκτέλεση ολόκληρου ναυπηγοεπισκευαστικού έργου ή τμήματός του (την κατ' αποκοπή εκτέλεση μέρους του συνολικού έργου της ναυπηγοεπισκευής, μετασκευής ή /και κατασκευής). Πρόκειται συνήθως για ολιγομελή, μη σταθερής σύνθεσης, εξειδικευμένα συνεργεία, που λειτουργούν είτε αυτόνομα, είτε ως κοινοπραξίες και δεν χαρακτηρίζονται από συνεχή δραστηριότητα.

- **Χημικός Ναυτιλίας:** Ο κάτοχος άδειας για την έκδοση πιστοποιητικού απαλλαγής από επικίνδυνα αέρια (GAS-FREE) σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Ο τεχνικός ασφαλείας είναι πρόσωπο με εξειδικευμένες γνώσεις στα τεχνικά θέματα και έχει στην επιχείρηση συμβουλευτικά και ελεγκτικά καθήκοντα. Κάνει υποδείξεις στον εργοδότη και δίνει συμβουλές -γραπτά ή προφορικά-σε θέματα σχετικά με την υγιεινή και ασφάλεια της εργασίας, την πρόληψη εργατικών ατυχημάτων και την ασφάλεια των εγκαταστάσεων και των τεχνικών μέσων. Ελέγχει τις εγκαταστάσεις και τα τεχνικά μέσα, επιθεωρεί τις θέσεις εργασίας από άποψη υγιεινής και ασφάλειας, συμβάλλοντας στην βελτίωση των συνθηκών εργασίας.
- **Χώρος φορτίου:** Για τα δεξαμενόπλοια είναι δεξαμενές φορτίου και για τα φορτηγά πλοία τα κύτη (αμπάρια).
- **Ψυχρή εργασία:** Κάθε εργασία που δεν είναι θερμή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Α. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

- «*Το Σύνταγμα της Ελλάδας*», Σεπτέμβριος (2001), εκδ. Το Ποντίκι, Αθήνα.
- Αποστολόπουλος Β., (1983), «*Ναυτιλιακή Βιομηχανική Περιοχή*», Αθήνα: Εκδόσεις ΕΤΒΑ.
- Γ. Π. Βλάχος, (2002), (Β' έκδοση-2007), «*Ναυπηγική Οικονομική και Στρατηγική*», Πειραιάς: Εκδόσεις J & J Hellas.
- Γ. Π. Βλάχος, (2004), «*Ν.Ε.Β. Διεθνής Ναυπηγική Πολιτική & Στρατηγική Ναυπηγικών & Επισκευαστικών Μονάδων*», Πειραιάς: Εκδόσεις J & J Hellas.
- Καμχής Μ., (Οκτώβριος 2007), «*Η Ενοποίηση του Ευρωπαϊκού Χώρου 1986-2006, Ένα σχεδιαστικό εγχείρημα μεγάλης κλίμακας*», Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική, σελ.46-49.
- Ληξιουριώτης Ι., (1998), «*Το νομικό καθεστώς του μετανάστη μισθωτού στην Ελλάδα*», Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Λιανός Θ., (2003), «*Σύγχρονη μετανάστευση στην Ελλάδα: οικονομική διερεύνηση*», Αθήνα: Εκδόσεις ΚΕΠΕ.
- Λυμπεράκη Α., Πελαγίδης Θ., (2000), «*Ο «φόβος του ξένου» στην αγορά εργασίας: ανοχές και προκαταλήψεις στην ανάπτυξη*», Αθήνα: Εκδόσεις Πόλις, σελ.36.
- Μουσούρου Λ., (1991), «*Μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη*», Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg, σελ. 43.
- Πετράκος Η., (2001), «*Η κατασκευή της μετανάστευσης στην Ελληνική Κοινωνία*», στο συλλογικό έργο «*Μετανάστευση στην Ελλάδα*», Εκδόσεις: Ελληνικά Γράμματα, σελ. 31-33.
- Ρομπόλης Σ., (2007), «*Η μετανάστευση προς και από την Ελλάδα*», Εκδόσεις Επίκεντρο.
- Χλέτσος Μ. (1994) και Η. Ιωακειμόγλου (1999 και 2001), «*Οι μετανάστες και η απασχόληση*», Τόμος Μετανάστες στην Ελλάδα, Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, σελ. 87-93.

ΑΡΘΡΑ

- (2009), «Φόβοι για απολύσεις-12% πτώση παραγωγής στον κλάδο μεταποίησης», *Έθνος*, 11 Αυγούστου.
- (2009), «Ψευδείς δηλώσεις εργασίας από αλλοδαπούς», *Εν Πειραιεί*, 15 Σεπτεμβρίου, Φύλλο 330, σελ. 7.
- (2009), «Παγκόσμιο Σύμφωνο Εργασίας, η πρόταση της Δ.Ο.Ε. για την κρίση», *Έθνος*, 21 Ιουλίου.
- Αλ Σάλεχ Α., (2009), «Άρθρο με θέμα: Παγανή Μυτιλήνης- Αποθήκη Ψυχών (αναφορά στους ειδικούς χώρους παραμονής αλλοδαπών -Ε.Χ.Π.Α.)», *Athens Voice*, 3-9 Σεπτεμβρίου, (Τεύχος 269).
- Γιαννάκης Π., (2003), «Βλέπουν κέρδη οι βιομήχανοι», *Περιοδικό Κεφάλαιο*, Ιούνιος, Τεύχος 153, σελ.66.
- Γούλας Χ., Παπαγεωργίου Η., (2009), «Δια Βίου Εκπαίδευση και Εργαζόμενοι-Μελέτη Αξιολόγησης προγραμμάτων Συνδικαλιστικής Εκπαίδευσης», *Μηνιαίο Περιοδικό ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ*, Δεκέμβριος, (Τεύχος 167), Ι.Ν.Ε. / Γ.Σ.Ε.Ε. - ΑΔΕΔΥ.
- Καψάλης Α., (2007), «Μεταναστευτική πολιτική - Η μισθωτή απασχόληση στον δημόσιο & ιδιωτικό τομέα - Αξιολόγηση των Πρόσφατων Εξελίξεων στην Ελληνική Μεταναστευτική Πολιτική», *Μηνιαίο Περιοδικό ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ*, Ιούνιος, (Τεύχος 140), Ι.Ν.Ε. / Γ.Σ.Ε.Ε. - ΑΔΕΔΥ.
- Κουζής Γ., (2008), «Οι εργασιακές σχέσεις στην Ελλάδα και Προτάσεις για την αναβάθμισή τους», *Μηνιαίο Περιοδικό ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ*, Δεκέμβριος, (Τεύχος 156), Ι.Ν.Ε. / Γ.Σ.Ε.Ε. - ΑΔΕΔΥ.,
- Κρητικίδης Γ., «Πληθυσμός, Εργατικό Δυναμικό και Απασχόληση των μεταναστών», *Μηνιαίο Περιοδικό ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ*, (Τεύχος 152), Ι.Ν.Ε. / Γ.Σ.Ε.Ε. -ΑΔΕΔΥ.
- Κρητικίδης Γ., (2008), «Πληθυσμός, Εργατικό Δυναμικό και Απασχόληση των μεταναστών», *Μηνιαίο Περιοδικό ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ*, Ιούλιος – Αύγουστος, (Τεύχος 152), Ι.Ν.Ε. / Γ.Σ.Ε.Ε. - ΑΔΕΔΥ.,

- Κρητικίδης Γ., (2008), «Μισθοί και απασχόληση κατά υπηκοότητα των μεταναστών», *Μηνιαίο Περιοδικό ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ*, Οκτώβριος, (Τεύχος 154), Ι.Ν.Ε. / Γ.Σ.Ε.Ε. - ΑΔΕΔΥ.
- Κρητικίδης Γ., (2009), «Η Ελληνική Οικονομία & η Απασχόληση το 2009 (Σύνοψη συμπερασμάτων)», *Μηνιαίο Περιοδικό ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ*, Σεπτέμβριος, (Τεύχος 164), Ι.Ν.Ε. / Γ.Σ.Ε.Ε. - ΑΔΕΔΥ.
- Κρητικίδης Γ., (2009), «Απασχόληση & Ανεργία το Β΄ Τρίμηνο του 2009», *Μηνιαίο Περιοδικό ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ*, Οκτώβριος, (Τεύχος 165), Ι.Ν.Ε. / Γ.Σ.Ε.Ε. - ΑΔΕΔΥ.
- (2009), «Ετήσια Έκθεση για τις Εργασιακές Σχέσεις στην Ελλάδα και στην Ευρώπη», *Μηνιαίο Περιοδικό ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ*, Ιανουάριος, (Τεύχος 157), Ι.Ν.Ε. / Γ.Σ.Ε.Ε. - ΑΔΕΔΥ.
- Λαμπουσάκη Σ., (2009), «Η νέα Οδηγία για το δανεισμό εργαζόμενων», *Μηνιαίο Περιοδικό ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ*, Απρίλιος, (Τεύχος 160), Ι.Ν.Ε. / Γ.Σ.Ε.Ε. - ΑΔΕΔΥ.
- Λινάρδος - Ρυλμόν Π., (1993), «Αλλοδαποί εργαζόμενοι και αγορά εργασίας στην Ελλάδα», Αθήνα: Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ.
- Λινάρδος - Ρυλμόν Π., Καψάλης Α., (2005), «Μελέτη με θέμα Μεταναστευτική Πολιτική και δικαιώματα των μεταναστών από το (ΙΝΕ) Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ», Αθήνα, *Μηνιαίο Περιοδικό ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ*, Ι.Ν.Ε. / Γ.Σ.Ε.Ε. - ΑΔΕΔΥ.
- Σκορδίλης Γ., (2009), «Δουλειά στα Ναυπηγεία Σύρου», *Το Βήμα*, 17 Μαΐου.
- Σωτηρέλης Γ., (2005), «Το ιδεατά καλύτερο, εχθρός του καλού», *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, 15 Μαΐου.
- Τζανετάκη Θ., (2009), «Ασφάλεια και Υγεία στην Εργασία», *Μηνιαίο Περιοδικό ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ*, Απρίλιος, (Τεύχος 160), Ι.Ν.Ε. / Γ.Σ.Ε.Ε. - ΑΔΕΔΥ.
- Τσιάκος Θ., Δαβάκης Α., (2001), «Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της Ελληνικής Ιθαγένειας με πολιτογράφηση», Αθήνα.

ΜΕΛΕΤΕΣ

- (2003), «Έρευνα για την οικονομική και κοινωνική ένταξη των μεταναστών», Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική, Αθήνα.
- (2003), «Έρευνα για την οικονομική και κοινωνική ένταξη των μεταναστών», Αθήνα: Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική.
- (2004), «Έρευνα για τις μορφές κοινωνικής ένταξης των οικονομικών μεταναστών στην Περιφέρεια Αττικής», ΙΝΕ / Γ.Σ.Ε.Ε. - ΑΔΕΔΥ.
- (2004), «Η Ελλάδα της Μετανάστευσης-Κοινωνική Συμμετοχή, Δικαιώματα και Ιδιότητα του Πολίτη», Κέντρο Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων, Σειρά Μελετών 8, εκδ. Κριτική, Αθήνα, Δεκέμβριος, σελ.67, 72.
- (2004), «Μελέτη Συμβατότητας του Ελληνικού και του Ευρωπαϊκού Θεσμικού Πλαισίου», Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου Θεμιστοκλή και Δημητρίου Τσάτσου, «Νομικές, Θεσμικές και Διοικητικές Διαστάσεις του Καθεστώτος Εισόδου και Παραμονής Μεταναστών στην Ελλάδα – Προκλήσεις και Προοπτικές Βελτίωσης», Νοέμβριος, Αθήνα, σελ. 36.
- (2004), «Πορεία υλοποίησης και Αξιολόγησης Συμπερασμάτων Tampere», Υπουργείο Εξωτερικών, 28 Ιανουαρίου.
- (2004), «Στατιστικά Δεδομένα για τους Μετανάστες στην Ελλάδα: Αναλυτική μελέτη για τα διαθέσιμα στοιχεία και προτάσεις για τη συμμόρφωση με τα standards της Ευρωπαϊκής Ένωσης», Μεσογειακό Παρατηρητήριο Μετανάστευσης, Ι.Α.Π.Α.Δ., Πάντειο Πανεπιστήμιο, Νοέμβριος .
- (2005), «Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου “Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια”», Αθήνα.
- (2005), «Οι οικονομικοί μετανάστες στην Ελλάδα: από τη νομιμοποίηση στην ένταξη και προσέλκυση», Οικονομικό Δελτίο (τριμηνιαία έκδοση της Alpha Bank), Σεπτέμβριος, τεύχος 95.

- (2005-2006), Μέτρο 1.2.: Καταπολέμηση του Ρατσισμού και της Ξενοφοβίας σε σχέση με την Αγορά Εργασίας, «Έρευνα Πεδίου με τίτλο: Μελέτη για την Ενδυνάμωση των Μεταναστών και Προσφύγων στην Αγορά Εργασίας», Πάντειο Πανεπιστήμιο-Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής-Κέντρο Κοινωνικής Μορφολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής, Πρόγραμμα EQUAL.
- (2007), «Αδήλωτη Απασχόληση και «Νομιμοποίηση των μεταναστών – Η πρόκληση της μεταναστευτικής πολιτικής», Μελέτες 27, Ινστιτούτο Εργασίας (INE) / Γ.Σ.Ε.Ε. - ΑΔΕΔΥ, Αθήνα.
- (2007), «Μεταφορές Επικίνδυνων Εμπορευμάτων», Ιούνιος, Αθήνα, ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.
- «Έρευνα-Μελέτη για την εκπόνηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος «για τους Μετανάστες στην Ελλάδα», Ινστιτούτο Αστικού Περιβάλλοντος & Ανθρώπινου Δυναμικού-Πάντειο Πανεπιστήμιο.
- «Ετήσια Έκθεση 2008: Οι Εργασιακές Σχέσεις στην Ευρώπη και στην Ελλάδα», Αθήνα, Ινστιτούτο Εργασίας της Γ.Σ.Ε.Ε. -ΑΔΕΔΥ, Ι.Ν.Ε.
- Αιτιολογική έκθεση του ν. 3536/2007.
- Κανέλλος Α., (2009), «Διερεύνηση Ανταγωνιστικότητας Ναυπηγοεπισκευαστικών Επιχειρήσεων Περάματος», Πειραιάς: Πανεπιστήμιο Πειραιά Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών στη Ναυτιλία, Αύγουστος.
- Καψάλης Α., (2007), «Μετανάστες και ένταξη στην αγορά εργασίας στην Ελλάδα, Αναπτυξιακή Σύμπραξη: «Ενδυνάμωση των οικονομικών μεταναστών και προσφύγων στην αγορά εργασίας», Αθήνα: Εκδόσεις ΚΕΚ-ΓΣΕΒΕΕ, σελ. 5-6, 11-14, 19, 20.
- Καψάλης Απόστολος, «Ο Νόμος 3386/2005: το ‘νέο’ θεσμικό πλαίσιο για την μετανάστευση».
- Κέντρο Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων, (2004), «Η Ελλάδα της Μετανάστευσης- Κοινωνική Συμμετοχή, Δικαιώματα και Ιδιότητα του Πολίτη», Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική, Δεκέμβριος, Σειρά Μελετών 8, σελ 72.
- Κουκουλάκη Θ., (1999), «Η Τυποποίηση σε θέματα Υγείας & Ασφάλειας της εργασίας», Αθήνα, Ελληνικό Ινστιτούτο υγιεινής και Ασφάλειας της εργασίας (ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.), Νοέμβριος.

- Κρητικίδης Γιώργος, (2009), «Απασχόληση & Ανεργία το Α΄ τρίμηνο του 2009», *ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ*, Ιούλιος – Αύγουστος, (Τεύχος 163).
- Κριατσιώτη Β., Μπάγκαβος Χ., Παπαδοπούλου Δ., (2004), «Έρευνα για τις Μορφές Κοινωνικής Ένταξης των Οικονομικών Μεταναστών στην Περιφέρεια Αττικής 2003-2004», Αθήνα: Εκδόσεις ΙΝ.Ε - Γ.Σ.Ε.Ε. / Α.Δ.Ε.Δ.Υ., σελ.113-114, 122-160.
- Μάμαλης Μ., (2007), «Ανάλυση της Αγοράς σε Ναυπηγεία – Διαλυτήρια : Η περίπτωση της Ασίας», Πανεπιστήμιο Πειραιά Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών, Δεκέμβριος.
- Μάρκος Ιωάννης, (2007), «Διπλωματική Εργασία: Συγκρίσεις Συστημάτων Παραγωγής Μεταξύ Διαφορετικών Ναυπηγικών Περιοχών (SWOT Analysis) και οι αναγκαίες Εφαρμογές Ναυπηγικής Στρατηγικής», Πανεπιστήμιο Πειραιά Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών, Ιανουάριος.
- Μαρκούτσογλου Μ., Κάσσου Μ., Μόσχοβος Α., Πτωχός Γ., (2007), «Ασιάτες Μετανάστες στην Ελλάδα Προέλευση, Παρόν και Προοπτικές», Τμήμα Ασιατικών Σπουδών, εκδόσεις ΙΔΟΣ, Ιανουάριος.
- Μουρούτσος Ε. Ηλίας, «Σύγκριση της ανταγωνιστικότητας Ναυπηγικών – Ναυπηγοεπισκευαστικών Μονάδων Στην Ευρώπη και στην Άπω Ανατολή», Πανεπιστήμιο Πειραιώς – Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών Π.Μ.Σ. Στην Διοίκηση Ποιότητας στη Ναυτιλία.
- Μουρούτσος Η., (2005), «Σύγκριση Ανταγωνιστικότητας Ναυπηγικών - Ναυπηγοεπισκευαστικών Μονάδων στην Ευρώπη και στην Άπω Ανατολή», Πειραιάς: Πανεπιστήμιο Πειραιά, Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Διοίκηση Ποιότητας στη Ναυτιλία.
- Μπάγκαβος Χ., Παπαδοπούλου Δ., (2003), «Μεταναστευτικές Τάσεις και Ευρωπαϊκή Μεταναστευτική Πολιτική», Κεφάλαιο 2.1. με τίτλο «Μετανάστευση και Μεταναστευτική Πολιτική», Αθήνα: Εκδόσεις ΙΝΕ – Γ.Σ.Ε.Ε. /ΑΔΕΔΥ, Σειρά Μελέτες 15, σελ. 22-23.

- Μπάγκαβος Χ., Παπαδοπούλου Δ., (2006), «Μελέτη για την Ενδυνάμωση των Μεταναστών και Προσφύγων στην Αγορά Εργασίας: Πρώτη ενδιάμεση έκθεση πεπραγμένων για τις μεταναστευτικές πολιτικές σε Ελλάδα και Ευρώπη και τις έρευνες που αφορούν στις παρεχόμενες υπηρεσίες των μεταναστών στην Ελλάδα», Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο-Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής-Κέντρο Κοινωνικής Μορφολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής, Πρόγραμμα EQUAL, Ιανουάριος.
- Μπάγκαβος Χ., Παπαδοπούλου Δ., (2006), «Μελέτη για την Ενδυνάμωση των Μεταναστών και Προσφύγων στην Αγορά Εργασίας: Τελική έκθεση πεπραγμένων για τις μεταναστευτικές πολιτικές σε Ελλάδα και Ευρώπη και τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου για την παροχή υπηρεσιών στους μετανάστες και τους πρόσφυγες», Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο-Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής-Κέντρο Κοινωνικής Μορφολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής, Πρόγραμμα EQUAL, Ιανουάριος.
- Μπάγκαβος Χ., Παπαδοπούλου Δ., Συμεωνάκη Μ., «Μελέτη με θέμα Μετανάστευση και Παροχή Υπηρεσιών σε Μετανάστες στην Ελλάδα», Αθήνα: Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ-ΙΝΕ, Πάντειο Πανεπιστήμιο-Κέντρο Κοινωνικής Μορφολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής (ΚΕΚΜΟΚΟΠ).
- Παπαβασιλείου Κ., (2005), «*Διπλωματική Διατριβή-MSc: Ναυπηγική δραστηριότητα και συναφή προβλήματα κοινωνικού κόστους από ατυχήματα και ρύπανση*», Πειραιάς: Πανεπιστήμιο Πειραιώς – Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών Π.Μ.Σ. στη Ναυτιλία, Μάιος.
- Παπαδοπούλου Δ., Κριατσιώτη Β., (2007), «Έργο Αξιολόγησης της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση - Δεύτερη έκθεση για την Αξιολόγηση των Μεταναστευτικών πολιτικών», Αθήνα: Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, Δεκέμβριος.
- Πετρονώτη Μ., Τριανταφυλλίδου Α., (2003), «Ειδικό Τεύχος-Recent Immigration flows to Greece», Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών - Βιβλιογραφία Κοινωνικών Επιστημών για τη Σύγχρονη Ελληνική Κοινωνία, Εθνικό Κέντρο Βιβλίου.
- Ρούσκα Μπόζκοβα, «*Διπλωματική Εργασία: Μεταναστευτική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Η Περίπτωση της Ελλάδας*», Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών - Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Π.Μ.Σ.

- Σταυρουλιδάκη Α., (2007), *«Διπλωματική Εργασία με θέμα: Πρόληψη της Ρύπανσης στη Ναυτιλία και στη Ναυπηγοεπισκευαστική Βιομηχανία»*, Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών - Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης, Π.Μ.Σ. Οικονομικής Επιστήμης, Φεβρουάριος.
- Σταυρουλιδάκη Α., *«Διπλωματική Εργασία με θέμα: Πρόληψη της Ρύπανσης στη Ναυτιλία και στη Ναυπηγοεπισκευαστική Βιομηχανία»*, Πανεπιστήμιο Πειραιά Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών.
- Στρατουδάκη Χ., «Ερευνα–Μελέτη για τους Μετανάστες στην Ελλάδα-Ερευνητικές Εμμονές και Εκκρεμότητες», Κείμενα Εργασίας 2008/20, Στο πλαίσιο του ερευνητικού έργου με τίτλο «Αθήνα και Μετανάστευση: Εμείς και οι Άλλοι, οι Άλλοι και Εμείς 2005-2007», ΕΠΑΝ/Γ'ΚΠΣ, Μέτρο 3.3., Δράση 3.3.1., Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.
- Τριανταφυλλίδου Α., (2005), «Ελληνική Μεταναστευτική Πολιτική: Προβλήματα και Κατευθύνσεις», Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ), Δεκέμβριος, Κείμενα Πολιτικής Νο. 6, σελ. 20, 22,25, 35-36.
- Τσιάντας Ευάγγελος, *«Απασχόληση Αλλοδαπών στην Ελλάδα»*, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών - Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Π.Μ.Σ.
- Χ. Β. Βορδόκας, (1982), *«Μελέτη επί της Ναυπηγικής Κατασκευαστικής και Επισκευαστικής Βιομηχανίας της Περιοχής Πειραιώς – Περάματος - Σκαρμαμαγκά κατόπιν εντολής του Υπ. Οικονομίας Γ. Π. Βλάχου»*, Αθήνα.
- Χάδος Ιωάννης, (2007), *«Διπλωματική Εργασία: Οικονομική Ανασυγκρότηση Επιχειρήσεων, Η περίπτωση του νέου ναυπηγείου Σύρου και νέου ναυπηγείου Ελευσίνας»*, Πειραιάς: Πανεπιστήμιο Πειραιά Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών στη Ναυτιλία.

ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΗΣ Ε.Ε.

- (14.06.2002), «Σχέδιο καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης και της ανθρώπινης εκμετάλλευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση», Επίσημη Εφημερίδα, C142.
- «Η επιτροπή παρουσιάζει μια έκθεση αλληλοδράσης της μετανάστευσης, ένταξης και εργασίας», Εργασία και Κοινωνικές Υποθέσεις – Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- (2002), «Μετανάστευση: ο ρόλος της αστικής κοινωνίας στην ένταξη», Συνάντηση της Οικονομικής και κοινωνικής Επιτροπής, Βρυξέλλες, 9 Σεπτεμβρίου.
- (2002), «7η Συνάντηση των Υπουργών Υπεύθυνων σε θέματα Μετανάστευσης», Τελική έκθεση, Ελσίνκι, 16 – 17 Σεπτεμβρίου.
- (2003), «Πολιτικές ένταξης των μεταναστών στα Κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης», κείμενο 9888, Κοινοβουλευτική Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης, 24 Ιουλίου.
- Vera Boltho, «Τα κοινά σημεία μεταξύ των πολιτισμών – Ο Διαπολιτισμικός Διάλογος: ένα σχέδιο του Συμβουλίου της Ευρώπης», Συμβούλιο της Ευρώπης, Στρασβούργο.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΗΣ Ε.Ε

- COM (2000), 567.
- Οδηγία της Ε.Ε. 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, (29 Απριλίου 2004).
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1488/94 της Επιτροπής, 28 Ιουνίου 1994, «Για τον καθορισμό των αρχών αξιολόγησης των κινδύνων για τον άνθρωπο και το περιβάλλον από τις υπάρχουσες ουσίες σύμφωνα με τον κανονισμό (Ε.Ο.Κ.) αριθ. 793/93 του Συμβουλίου».
- Οδηγία 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου, (2003), σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες, 25 Νοεμβρίου.
- Οδηγία 80/1107/ΕΟΚ, «Περί προστασίας των εργαζομένων από τους κινδύνους που παρουσιάζονται συνέπεια εκθέσεως τους κατά τη διάρκεια της εργασίας σε χημικά, φυσικά ή βιολογικά μέσα».

- Οδηγίες 89/391, «Για την εφαρμογή μέσων που θα βελτιώνουν την ασφάλεια και την υγεία κατά την εργασία» και 91/383 Ε.Ο.Κ. (Τεύχος πρώτο), Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 11/18-01-1996. Π.Δ. υπ' αριθμόν 17 σε συμμόρφωση με τις ανωτέρω κοινοτικές οδηγίες.
- Οδηγία 91/383/ΕΟΚ, «Για την υγεία και ασφάλεια των προσωρινά απασχολουμένων, που καλύπτει όλους τους εργαζόμενους ορισμένου χρόνου, και τους εργαζόμενους διαμέσου ΕΠΑ».
- Οδηγία 2008/104/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, (2008), «Περί της εργασίας μέσω εταιρίας προσωρινής απασχόλησης», 19 Νοεμβρίου.
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1683/95 του Συμβουλίου, (1995), «Για την καθιέρωση θεώρησης ενιαίου τύπου», 29 Μαΐου.
- Οδηγία 67/548/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 27/6/1967, «Περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων περί ταξινομήσεως, συσκευασίας και επισημάνσεως των επικίνδυνων ουσιών», 27 Ιουνίου.
- Κοινή δράση 97/11/ΔΕΥ του Συμβουλίου, (1996), η οποία θεσπίζεται από το Συμβούλιο βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όσον αφορά άδειες διαμονής ενιαίου τύπου [Επίσημη Εφημερίδα L 7, 10.01.1997], 16 Δεκεμβρίου.
- Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C340, (10/11/1997), σ.0204.
- COM (31/10/2000), 303.
- COM (22/11/2000), 757.
- COM (13/03/2001), 127.
- COM (02/07/2001), 624.
- COM (11/07/2001), 387.
- COM (20/07/2001), 55.
- COM (13/08/2001), 447.
- COM (12/09/2001), 510.
- COM (24/09/2001), 386.
- COM (25/09/2001), 181.
- COM (11/02/2002), 0071.

- COM (2002), 703, Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, «Για την ενσωμάτωση των θεμάτων της μετανάστευσης στις σχέσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με τις τρίτες χώρες», 03 Δεκεμβρίου.
- 12002E069, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C325, (24/12/2002), σ.0061-0061.
- COM (2003), 336 τελικό, «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών», Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων – Μετανάστευση, ένταξη και απασχόληση, Βρυξέλλες, 03 Ιουνίου.
- 12004V/PRO/22, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C310, (16/12/2004), σ.0362-0363.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

- Αποφ. Οικ. 130248/2006, (ΦΕΚ 29 ΥΟΔΔ/--/3.10.2006), «Τροποποίηση της υπ' αριθμ. 131782/26.10.1987 απόφασης “Σύσταση μικτών επιτροπών ελέγχου στην ναυπηγοεπισκευαστική ζώνη Πειραιά – Δραπετσώνας – Κερατσινίου – Περάματος – Σαλαμίνας”, (ΦΕΚ 601/Β/10.11.1987)».
- Αποφ. οικ. 3244/2006, (ΦΕΚ 350/Β`/24.3.2006), «Ολοκλήρωση των διαδικασιών της πρώτης εφαρμογής των διατάξεων των άρθρων 4 και 5 του ν. 2642/98 (216/Α)».
- Αποφ. Τ.Τ. με οικ. 759/2006, (ΦΕΚ 448/Β`/12.4.2006), «Ολοκλήρωση των διαδικασιών της πρώτης εφαρμογής των διατάξεων των άρθρων 4 και 5 του ν. 2642/98 (216/Α/17-9-98) “Μητρώο επιχειρήσεων ναυπήγησης, μετατροπής, επισκευής και συντήρησης πλοίων και άλλες διατάξεις”».
- Ν.3551/2007, (ΦΕΚ 76/Α`/2.4.2007), «Μητρώο επιχειρήσεων ναυπήγησης, μετατροπής, επισκευής και συντήρησης πλοίων».
- Νόμος 1991, 1975/91.
- Νόμος 2001, 2910/2001 (ΦΕΚ 91Α).
- Νόμος 2005, 3386/2005.
- Νόμος 2639/1998, «Ρύθμιση εργασιακών σχέσεων, σύστασης Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας και άλλες διατάξεις».

- Π.Δ. 190/1984, (ΦΕΚ 64/Α`/15.5.1984), «Υγιεινή και ασφάλεια των εργαζόμενων σε ναυπηγικές εργασίες».
- Π.Δ. 1997, 358/97 και 359/97.
- Π.Δ. 245/1999, (ΦΕΚ 202/Α`/1.10.1999), «Διαδικασίες εγγραφής των Ναυπηγοεπισκευαστικών Επιχειρήσεων και των Ειδικών Επιχειρήσεων ναυπήγησης, συντήρησης, επισκευής και μετατροπής πλοίων στο Μητρώο των επιχειρήσεων ναυπήγησης μετατροπής επισκευής και μετατροπής πλοίων», σύμφωνα με το άρθρο 6 παραγ. 2 του ν. 2642/98.
- Π.Δ. 4/2004, (ΦΕΚ 2/Α`/12.1.2004), «Καθορισμός κατηγοριών κατάταξης των ναυπηγοεπισκευαστικών επιχειρήσεων και των ειδικών επιχειρήσεων ναυπήγησης, συντήρησης, επισκευής και μετατροπής πλοίων».
- Π.Δ. 50/2004, (ΦΕΚ 41/Α`/11.2.2004), «Διαδικασίες εγγραφής των ναυπηγοεπισκευαστικών επιχειρήσεων και των ειδικών επιχειρήσεων ναυπήγησης, συντήρησης, επισκευής και μετατροπής πλοίων στο μητρώο των επιχειρήσεων ναυπήγησης, μετατροπής, επισκευής και συντήρησης πλοίων», σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ 2 του ν. 2642/98.
- Π.Δ. 77/1993, «Για την προστασία των εργαζομένων από φυσικούς, χημικούς και βιολογικούς παράγοντες», για να εναρμονιστεί η ελληνική νομοθεσία με την οδηγία του Συμβουλίου 88/642 Ε.Ο.Κ.
- Π.Δ. 85/199, «Για την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που διατρέχουν λόγω της έκθεσης τους στο θόρυβο κατά την εργασία», σε συμμόρφωση προς την οδηγία 86/188 Ε.Ο.Κ.
- Π.Δ. 70/1990 (ΦΕΚ 31 Α`/14-03-1990), «Υγιεινή και Ασφάλεια των Εργαζομένων σε ναυπηγικές εργασίες».
- Π.Δ. 17/1996, (ΦΕΚ 11 Α`/18-01-1996), «Μέτρα για την βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία σε συμμόρφωση με τις Οδηγίες 89/391/ΕΟΚ και 91/383/ΕΟΚ»
- Π.Δ. 395/94, «Σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφαλείας και υγείας για τη χρησιμοποίηση εξοπλισμού εργασίας από τους εργαζόμενους κατά την εργασία τους».

- Υ.Α. 12670/601/2001, (ΦΕΚ 762/Β`/18.6.2001), «Όροι, προϋποθέσεις και απαιτούμενα δικαιολογητικά για την χορήγηση αδειών εκτέλεσης εργασιών ναυπήγησης, μετατροπής, επισκευής, συντήρησης πλοίων».
- Υ.Α. 131517/1988, (ΦΕΚ 711/Β`/28.9.1988, Απόφ. 131517/1988), «Τήρηση βιβλίου ημερήσιας παρουσίας απασχολούμενου προσωπικού στη ναυπηγοεπισκευαστική ζώνη Πειραιά - Δραπετσώνας- Κερατσινίου - Περάματος-Σαλαμίνας».
- Υ.Α. 2123/05/2001, (ΦΕΚ 484/Β`/27.4.2001), «Όροι και προϋποθέσεις για τη χορήγηση αδειών εκτέλεσης εργασιών επισκευής και συντήρησης σε πλοία που βρίσκονται αγκυροβολημένα ή εν πλω».
- Υ.Α. 28311/1488/2000, (ΦΕΚ 1517/Β`/14.12.2000), «Απαιτούμενα δικαιολογητικά για την έκδοση άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας επιχειρήσεων ναυπήγησης, μετατροπής, επισκευής και συντήρησης πλοίων», που εμπίπτουν στις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 5 του ν. 2642/98.
- Υ.Α. 3232/41/89/1989, (ΦΕΚ 400/Β`/26.5.1989), «Συγκρότηση εννεαμελούς επιτροπής στη ναυπηγοεπισκευαστική ζώνη Πειραιά- Δραπετσώνας- Κερατσινίου -Περάματος-Σαλαμίνας και διαδικασία ελέγχου επικινδύνων αερίων στα πλοία και πλωτά ναυπηγήματα».
- Υ.Α. 8312.23B/11/09/2009, (ΦΕΚ 1001/Β`/27.5.2009), «Όροι και προϋποθέσεις για τη χορήγηση αδειών εκτέλεσης εργασιών επισκευής και συντήρησης σε πλοία που βρίσκονται εκτός των χώρων Ναυπηγοεπισκευαστικών Επιχειρήσεων ή Ναυπηγοεπισκευαστικών Ζωνών αγκυροβολημένα ή εν πλω (εντός των Ελληνικών χωρικών υδάτων)».
- Υ.Α. 8312.23B/12/09/2009, (ΦΕΚ 1132/Β`/11.6.2009), «Όροι, προϋποθέσεις και απαιτούμενα δικαιολογητικά για τη χορήγηση των αδειών εκτέλεσης εργασιών ναυπήγησης, μετατροπής, επισκευής, συντήρησης πλοίων».

B. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Arango J., Bonifazi C., Finotelli C., Peixoto J., Sabino C., Strozza S. and Triandafyllidou A., (2009), “Patterns of immigration in the ‘new immigration’ countries”, Report prepared by the teams of Greece, Italy, Portugal and Spain, IDEA Final Conference, Kraków, 3-5 June.
- Branch, Alan E., (1988), “Economics of Shipping Practice and Management”, Kluwer Academic Publishers Group.
- Brewster C., (1997), “Levels of Analysis in Strategic HRM: Questions Raised by Comparative Research”, Conference on Research and Theory in HRM, Cornell University, Οκτώβριος.
- Bylinsky G., (1991), “How Companies Spy on Employees”, Fortune, 4 Νοεμβρίου, σελ. 131-140.
- Christodoulaki J., Katsipos P., Stathis Evangelos, (2009), “Economic Statistics Bulletin”, Emporiki Bank Economic Analysis & Research Division, 1 September.
- Christolis M.N., Georgiadou E., Sideris G., Markatos N., “Major accidents involving hazardous materials: occupational safety risk assessment”.
- Dr. Ruby Gropas, Dr. Triandafyllidou A., (2005), “Migration in Greece at a glance”, ELIAMEP, October.
- Fassmann H., (2009), “Synthesis report: “Old” Immigration Countries”, Vienna, 31 May.
- Ferer M.D., (1992), “What to Do about Workers’ Comp”, Fortune σελ.80.
- Konstantinou E., Sarvanidis S., Alexopoulos E.C., “The impact of Health and Safety training in employees? Accidents related absenteeism”.
- Kontogiorgi C.K., “Safe Handling of Dangerous Cargoes in Ports”.
- Koukoulaki T., Georgiadou E., Makropoulos V., Drakopoulos V., Pinotsi D., Kostopoulou A., Karachalios E., “Application of a Participatory Risk Assessment Model - Safety Hazards Identification in the Metal Industry in Greece”.

- Leotsinidis M., Jelastopulu E., Alexopoulos E.C., Tsaraklis Z., Tanagra D. Papadopoulos S., “Job title and absenteeism related injuries in heavy industry employees”.
- Lesińska M., (2009), “Policy recommendations based on the IDEA project”, Conference paper for the IDEA, Kraków, 3-5 June.
- Noe R., Hollenbeck J., Gerhart B., Wright P., (2006), “Διαχείριση Ανθρωπίνων Πόρων- Ένα Ανταγωνιστικό Πλεονέκτημα”, Αθήνα: εκδ. Παπαζήση, Τόμος Α’.
- Noe R., Hollenbeck J., Gerhart B., Wright P., (2008), “Διαχείριση Ανθρωπίνων Πόρων- Ένα Ανταγωνιστικό Πλεονέκτημα”, Αθήνα: εκδ. Παπαζήση, Τόμος Β’.
- Pagoni P. , Moukrioti V. , Keramopoulos A., “Hellenic Petroleum Safety Performance and Safety Culture”.
- Paolo Cuttitta, Dirk Godenau, Maroukis T., Gemma Pinyol, Triandafyllidou A. and Vicente Manuel Zapata Hernández, (2008), “Immigration flows and the management of the EU' s Southern Maritime Borders”, Barcelona: ed. Documentos CIDOB Migraciones, Serie: Migraciones, nº 17.
- Papadakis A., Pinotsi D., Koukoulaki T., Georgiadou E., Makropoulos V., “The impact of national legislation of safety and health at work regarding workers with a fixed duration employment relationship or a temporary employment relationship - A national study”, ELINYAE.
- Papadopoulos M., Georgiadou E., Papazoglou Ch., Michaliou K., “Occupational and public safety. An integrated framework for risk assessment and prevention of accidents in a changing work environment”.
- Pascal Fontaine, (1998), «Δέκα μαθήματα για την Ευρώπη, Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων», Λουξεμβούργο, σελ.20.
- Pritchard R., Jones S., Roth S., Stuebing K., Ekeberg S., (1989), “The Evaluation of an Integrated Approach to Measuring Organizational Productivity”, Personnel Psychology 42, σελ. 69-115.
- Rombolis S., Targoutzidis A., “Occupational risk in flexible forms of employment in Greece”.

- Tanagra D., Konstantinou E., Leotsinidis M., Jelastopulu E., Alexopoulos E.C. “Jobs with high incidence of ocular injuries in industry”.
- Targoutzidis A., “The challenge for a multilateral risk assessment in the light of new trends in the working environment”, Hellenic Institute of Occupational Health & Safety (ELINYAE), Greece.
- Tsaraklis Z., Manolakos V., Manidis A., Alexopoulos E.C., “Analysis of Accidents in the Shipyard Industry”, Greece.
- Vafaki E., Palantzas G., “Practices and methodologies for an integrated management of health and safety issues in ports”.
- Wisniowski A., Bijak J. and Kupiszewski M., (2009), “Outline of the paper for the IDEA Final Conference, Immigration Prospects, Possible Futures”, Kraków, 3-5 June.

Γ. ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- <http://greekunions.wordpress.com>
- <http://ue.eu.int/pressData/el/ec/68835.pdf>
- <http://www.conseil-constitutionnel.gr>
- <http://www.eka.org.gr>
- <http://www.epa.gov>
- <http://www.europa.eu.int>
- <http://www.gcr.gr>
- http://www.idec.gr/iier/new/asian_migrants_en.pdf
- <http://www.migpolgroup.com>
- <http://www.migrants.gr>
- <http://www.migrantsingreece.org/legislation.asp>
- <http://www.migrationinformation.org>
- <http://www.synigoros.gr>
- http://www.ypergka.gr/index_gr.html
- (2006), «Η Κομισιόν υπολογίζει πως μέχρι το 2030 θα χρειαστούν 20 εκατ. επιπλέον χέρια εργασίας», 03 Ιανουαρίου, <http://www.pathfinder.gr>
- (2006), «Συζήτηση με εκπροσώπους μεταναστών στην Ελλάδα», Στα πλαίσια του προγράμματος Communicating EU values in Greece, Αθήνα, ΕΛΙΑΜΕΠ, 30 Μαρτίου, <http://www.eliamep.gr>
- (2007), «Ναυπηγοί–Ναυπηγική στην Ελλάδα», 03 Νοεμβρίου, <http://www.koutouzis.gr>
- (2007), «Συμμετοχή των μεταναστών στη Δημόσια Ζωή Εμπειρίες από την Ελλάδα και την Ευρώπη», 31 Μαΐου, ΕΛΙΑΜΕΠ, <http://www.eliamep.gr>
- (2008), «Limitations on the admission of third-country nationals for employment», 25 Αυγούστου, <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l33068.html>
- (2008), «Limitations on the admission of third-country nationals for employment», 25 August, <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l33068.html>
- (2008), «Ανασφάλιστοι οι μισοί από τους εργαζόμενους», 29 Νοεμβρίου, <http://www.kathimerini.gr>

- (2008), «Άρθρο με θέμα: Ρεκόρ η Ελλάδα με 112.000 παράνομους μετανάστες το 2007», 20 Ιουνίου, <http://www.lamianews.blogspot.com>
- (2008), «Δελτίο Τύπου: Ειδική Έρευνα για τα Εργατικά Ατυχήματα και τα Προβλήματα Υγείας που συνδέονται με την Εργασία», Πειραιάς: Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος, 4 Σεπτεμβρίου, <http://www.statistics.gr>
- (2008), «Ενδυνάμωση των Οικονομικών Μεταναστών και Προσφύγων στην Αγορά Εργασίας», 1^η και 2^η Εξαμηνιαία Έκθεση στο πλαίσιο δράσεων της Αναπτυξιακής Σύμπραξης, για το έργο «Παρατηρητήριο και Δίκτυο Δομών για την Ενδυνάμωση των Οικονομικών Μεταναστών και Προσφύγων στην Αγορά Εργασίας», από το συμμετέχοντα στο έργο εταίρο Ακρόνυμο Μελετητική Ε.Π.Ε, ΚΕΚ-ΙΝΕ/ Γ.Σ.Ε.Ε. - Περιοδικό ΕΛΝΑΒΙ, Ιούνιος, <http://www.inegsee.gr>
- (2008), «Επισκόπηση των δραστηριοτήτων της Ε.Ε. – Δικαιοσύνη - Ελευθερία-Ασφάλεια», 03 September, http://europa.eu/pol/justise/print_overview_el.htm
- (2008), «Μακελειό στους τόπους δουλειάς», 03 Οκτωβρίου, <http://www.rizospastis.gr>
- (2008), «Μελέτη για την εκτίμηση και πρόληψη του Επαγγελματικού Κινδύνου στις Λιμενικές Υπηρεσίες», ΕΛΙΝΥΑΕ, Αθήνα, <http://www.elinyae.gr>
- (2008), «Οκτώ οι νεκροί στο Πέραμα», 25 Ιουλίου, <http://www.pathfinder.gr>
- (2008), «Τραγωδία στο Πέραμα», 24 Ιουλίου, <http://www.pathfinder.gr>
- (2009), «Υγεία και Ζωή Στην Εργασία: Βασικό Ανθρώπινο Δικαίωμα - Παγκόσμια Ημέρα Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία», Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (I.L.O.), Γενεύη, 28 Απριλίου, <http://www.ilo.org/safeday>
- (2009), «Απέσπασαν σημαντικές αυξήσεις στη νέα Σύμβαση», 07 Απριλίου, <http://www.rizospastis.gr>
- (2009), «Δελτίο Τύπου: Ειδική Έρευνα για τη θέση στην Αγορά Εργασίας των Μεταναστών και των Άμεσων Απογόνων τους», Πειραιάς: Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος, Αύγουστος, <http://www.statistics.gr>
- (2009), «ΕΒΕΠ - Επιμελητηριακά Νέα, Επιστολή προς τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών - Αναφορικά με την αναστολή τής καταβολής οφειλών των ναυπηγοεπισκευαστικών επιχειρήσεων», Πειραιάς: *Περιοδικό του Εμπορικού & Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Πειραιώς*, Μάιος-Ιούνιος, Τεύχος 527, <http://www.pcci.gr>

- (2009), «Έκδοση δύο (2) Κοινών Υπουργικών Αποφάσεων των Υπουργών Εμπορικής Ναυτιλίας Αιγαίου & Νησιωτικής Πολιτικής και Ανάπτυξης – Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας», *Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Πειραιά*, 13 Δεκεμβρίου, <http://www.bep.gr>
- (2009), «Έκθεση Υπουργείου Εξωτερικών», 22 Απριλίου, <http://www.migrationpolicy.gr>
- (2009), «Έλληνες παιδιά Μεταναστών - Οι Μετανάστες αποτελούν πια ένα πολύ μεγάλο κομμάτι της παραγωγικής Ελλάδας», 23 Δεκεμβρίου, <http://www.citypress.gr>
- (2009), «Η Μεταναστευτική Πολιτική στην Ελλάδα», 22 Σεπτεμβρίου, ΕΛΙΑΜΕΠ, Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής, <http://www.eliamep.gr>
- (2009), «Λαθρομετανάστευση - Η πολιτική και η ευρωπαϊκή διάσταση του προβλήματος», 17 Ιουλίου, <http://www.portnet.gr>
- (2009), «Νεκρός εργάτης στα ναυπηγεία της Σύρου», 15 Ιουλίου, <http://www.rizospastis.gr>
- (2009), «Νέο καθεστώς για εργασίες ναυπήγησης και επισκευής πλοίων», *ΕΞΠΡΕΣ Ημερήσια Οικονομική Εφημερίδα*, 17 Ιουλίου, <http://www.express.gr>
- (2009), «Οι κοινές Υπουργικές αποφάσεις των Υπουργών Ανάπτυξης, Απασχόλησης και Εμπορικής Ναυτιλίας στο πλαίσιο απλούστευσης των διαδικασιών επισκευής πλοίων σε χώρους Ναυπηγοεπισκευής», *Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Πειραιά*, 14 Αυγούστου, <http://www.pcci.gr>
- (2009), «Οι Πακιστανοί και οι Μπαγκλαντεσιανοί – Οι περισσότεροι ζουν χωρίς νόμιμα έγγραφα», 11 Ιουνίου, <http://www.kathimerini.gr>
- (2009), «Παραβιάζεται νόμος για τη μετανάστευση», 13 Μαΐου, <http://www.migrationpolicy.gr>
- (2009), «Σε Διαγραφή από το Μητρώο 70 Επιχειρήσεων της Ζώνης προχώρησε η Νομαρχία Πειραιά», 11 Φεβρουαρίου, <http://www.pireausnews.gr>
- (2009), «Σύγχρονες Εργασιακές Σχέσεις και Συνδικαλιστικό Κίνημα», 14 Ιανουαρίου, <http://www.greekunions.wordpress.com>
- «Leave your myth in Greece: Δίκτυα και Διαδρομές Επτά Μεταναστευτικών ομάδων στην Ελλάδα», <http://www.eliamep.gr/migration>

- «Μελέτη με τίτλο: Μετανάστευση και Υγεία-Πρόνοια: Αποτίμηση της υπάρχουσας κατάστασης - Προκλήσεις και προοπτικές βελτίωσης», Φορέας Υλοποίησης: ΙΑΑΚ – ΕΚΚΕ, <http://www.imepo.gr>
- «Μετανάστες, μεταναστευτικές πολιτικές και συστήματα: Μια συγκριτική εθνογραφική έρευνα», <http://www.eliamep.gr/migration>
- «Μηνιαία Στοιχεία Απασχόλησης Ι.Κ.Α. - ΕΤΑΜ Ιουλίου – Αυγούστου -Σεπτεμβρίου 2008», <http://www.ika.gr>
- «Πανελλήνια Έρευνα Δείκτης Τάσεων Αγοράς Εργασίας του ALBA για το Β' εξάμηνο του 2009», <http://www.alba.edu.gr>
- «Προς το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών αγωγή της συνδικαλιστικής παράταξης με την επωνυμία “Συσπείρωση Αριστερών Μηχανικών» κατά της εταιρείας περιορισμένης ευθύνης με την επωνυμία «ΔΟΜΟΠΛΑΝ Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης», <http://www.sam.tee.gr/themata.htm>
- «Στατιστικό Δελτίο Έτους 2006», *Γενική Δ/ση Οικονομοτεχνικών Υπηρεσιών, Δ/ση Αναλογιστικών Μελετών και Στατιστικής*, <http://www.ika.gr>
- «Συνάντηση Θ. Δρίτσα με τον Υπουργό Εσωτερικών Χρ. Μαργκογιαννάκη για την Λαθρομετανάστευση», <http://www.portnet.gr>
- «Τοπική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας για τους όρους αμοιβής των εργατοτεχνιτών και βοηθών που απασχολούνται σε ξυλουργικές εργασίες στη Ναυπηγοεπισκευαστική Ζώνη», (Π.Κ.:2/14.5.2010, Π.Κ.:24/26.5.2009, Π.Κ.: 15/22.4.2008, Π.Κ.: 19/30.3.2007, Π.Κ.: 30/07.04.2005, Π.Κ.: 45/01.07.2003), <http://www.prosvasis.com/gr/publica>
- «Τοπική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας Ναυπηγοεπισκευαστικών Εργασιών Ν. Πειραιά –Αττικής και Νήσων», (Π.Κ.: 9/27-02-2008, Π.Κ.: 30/30-01-2007, Π.Κ.: 10/02-03-2006, Π.Κ.: 20/04-05-2009), <http://www.prosvasis.com/gr/publica>,
- COM 2005/389, COM 2005/669, COM 2008/359, Οδηγία 2003/86, Οδηγία 2003/109, <http://www.eur-lex.europa.eu>
- Papademetriou D. G., Sumption M. and Somerville W., (2009), “Migration and Economic Downturn. What to Expect in the European Union”, Migration Policy Institute, January, <http://www.migrationpolicy.org>

- Triandafyllidou A., (2008), “Migration and Migration Policy in Greece. Critical Review and Policy Recommendations”, Policy Report, <http://www.eliamep.gr>
- Βαρβιτσιώτης Ι. Μ., «Η Μεταναστευτική Πολιτική της Ευρώπης - Η Μακρά Πορεία προς μια Ενιαία Μεταναστευτική Πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι Εξελίξεις 1999-2005», Κοινοβουλευτική Ομάδα του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος και των Ευρωπαϊκών Δημοκρατιών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Υπηρεσία Τεκμηρίωσης – Εκδόσεων – Έρευνας, <http://www.epp-ed.org>
- Γιαγά-Μπακιρτζή Ν., 13/03/08, «Πολύγλωσσος Οδηγός του μετανάστη», (2008), Κοινοτική Πρωτοβουλία EQUAL, Μέτρο 1.2 Α.Σ., Τίτλος Έργου: Για την Ισότητα και την Κοινωνική Συνοχή - Υποέργο 9, 13 Μαρτίου, <http://www.antigone.gr>
- Ζουμποπούλου Αρ., «Φύλλο και Μετανάστευση - Μορφές κινητικότητας και πολιτικής συγκρότησης», <http://extras.ha.uth.gr/g-m/In2/index.asp>
- Θεοδωρίδης Ν., (2008), «Καταγραφή φαινομένων, ζητημάτων και κρουσμάτων ρατσισμού, διακρίσεων, ξενοφοβίας αλλά και Καλών Πρακτικών της Διοίκησης στους 6 κρίσιμους τομείς της Απασχόλησης, της Νομοθεσίας, της Εκπαίδευσης, της Στέγασης, της Ρατσιστικής Βίας και της Υγείας & Πρόνοιας», Ετήσια έκθεση 2008, *Κέντρο Πληροφόρησης & Τεκμηρίωσης για το Ρατσισμό «ANTIGONH»*, <http://www.antigone.gr>
- Καβουνίδα Τζ., «Έρευνα για την Οικονομική και Κοινωνική Ένταξη των Μεταναστών», Παρατηρητήριο Απασχόλησης, Ερευνητική - Πληροφορική Α.Ε., <http://www.paep.org.gr>
- Κλόκας Ν., (2007), «Παράνομοι Μετανάστες: Οι σύγχρονοι παρίες της Κοινωνίας», 12 Δεκεμβρίου, <http://www.kathimerini.gr>
- Κουζής Γ., «Οι εργασιακές σχέσεις στην Ευρώπη και ο ρόλος του Παρατηρητηρίου», <http://www.inegsee.gr>
- Κουζής Γ., «ONE και εργασιακές σχέσεις», <http://www.inegsee.gr>
- Μητρούλια Π., (2009), «Στρατηγικό επενδυτή για τα Ναυπηγεία Σκαραμαγκά αναζητεί η ThyssenKrupp», *ΕΞΠΡΕΣ Ημερήσια Οικονομική Εφημερίδα*, 21 Μαρτίου, <http://www.express.gr>
- Ναυτικό Επιμελητήριο Ελλάδος, <http://www.nee.gr>

- Παύλος Μυλωνάς Π., Ιούνιος (2008), «Ειδική Μελέτη: Ναυτιλία. Οι προοπτικές της ποντοπόρου ναυτιλίας παραμένουν θετικές παρά τη δυσμενή διεθνή συγκυρία», Ιούνιος, Διεύθυνση Στρατηγικής και Οικονομικής Ανάλυσης, <http://www.nbg.gr>
- Ρουμπίνη Γρόπα Ρ., (2007), “Immigrants and political rights - Μετανάστες, πολιτικά δικαιώματα και δημοκρατία στην Ε.Ε.”, The Bridge Magazine, Μάιος, <http://www.bridge-mag.com>
- Τριανταφυλλίδου Α., Γρόπα Ρ., (2007), «Βασικά Συμπεράσματα του Ερευνητικού Προγράμματος ΠΟΛΙΤΙΣ (POLITIS)», Ερευνητικό Πρόγραμμα ΠΟΛΙΤΗΣ, Αθήνα: ΕΛΙΑΜΕΠ, 31 Μαΐου, <http://www.eliamep.gr>
- Τριμηνιαίο ενημερωτικό Η.Ρ. Newsletter, 18ο Τεύχος, <http://www.adecco.gr>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ**ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ****ΠΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΝΑΥΠΗΓΕΙΑ****ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α1**

Περίοδος Σύνταξης του:.....

Πόλη Συνέντευξης:.....

Χώρος καταχώρησης:.....

**Α. ΒΑΣΙΚΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ**

Α1. Δημογραφικά χαρακτηριστικά

1. Φύλο:

2. Ηλικία:

3. Οικογενειακή Κατάσταση:

Άγαμος

Παντρεμένος με παιδιά

Παντρεμένος χωρίς παιδιά

Διαζευγμένος χωρίς παιδιά

Διαζευγμένος με παιδιά

Χήρος χωρίς παιδιά

Χήρος με παιδιά

Συζούν

Σε διάσταση

Άλλο.....

4. Σύνθεση νοικοκυριού:

Μόνος

Με συγγενείς μόνο

Συγγενείς και άλλοι

Άλλοι μόνο

Με εργοδότη

Διαμονή με ή χωρίς τη σύζυγο

Παντρεμένος με παιδιά που ζουν μαζί του

Σύζυγος χωρίς παιδιά σε άλλη χώρα

Σύζυγος με παιδιά σε άλλη χώρα

Παιδιά σε άλλη χώρα

Συμβίωση με γονείς

Άλλο.....

5. Αριθμός παιδιών.....**A2. Ιστορικό καταγωγής και εθνικότητα****6. Ποια εθνικότητα έχετε;.....****A3. Ιστορικό διαμονής στην Ελλάδα και Νομιμοποίηση****7. Πρώτη άφιξη στην Ελλάδα:**

Έτος.....

8. Παρουσία Συγγενών / Φίλων / Γνωστών πριν την άφιξη:

Ναι

Όχι

Όχι συγγενείς αλλά φίλοι

9. Έτη συνεχόμενης παραμονής στην Ελλάδα:
.....**10. Προορισμός:**

Ελλάδα

Σκοπεύει να πάει αλλού

Δεν ξέρει ακόμα

11. Χώρα Τελικού Προορισμού:

Ελλάδα

ΗΠΑ-Καναδάς

Αυστραλία

Ιταλία

Χώρα Ε.Ε. εκτός Ιταλίας

Άλλη

12. Χρόνος Μελλοντικής Παραμονής στην Ελλάδα:

1-4 έτη

Για πάντα

Δεν ξέρει

Εξαρτάται

Όχι για πάντα

13. Λόγοι Επιλογής Ελλάδας:

Εγγύτητα

Συγγενείς / Φίλοι

Οικονομικοί Λόγοι

Πολιτισμικοί Λόγοι

Ευκολία Νόμιμης / Παράνομης Πρόσβασης

Άλλο

A4. Μορφωτικό Επίπεδο**Χαρακτηριστικά εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης****14. Έτη Εκπαίδευσης:**

.....

15. Επίπεδο Γενικής Εκπαίδευσης:

.....

16. Αποδεικτικό εκπαίδευσης που αποκτήθηκε στη χώρα καταγωγής:

Δεν γνωρίζει γραφή και ανάγνωση

Γνωρίζει γραφή και ανάγνωση

Απολυτήριο α' βαθμίδας (αντίστοιχο του δημοτικού)

Απολυτήριο β' βαθμίδας (αντίστοιχο του λυκείου)

Πτυχίο Ανώτατης Επαγγελματικής / Τεχνικής Εκπαίδευσης

Πτυχίο ΑΕΙ

Τίτλο Μεταπτυχιακών σπουδών

Άλλο

17. Γνωρίζετε την ελληνική γλώσσα:

Ναι

Όχι

18. Εάν ναι τη γνωρίζετε:

Πολύ καλά

Καλά

Μέτρια

Αρχικό στάδιο

Σχεδόν καθόλου

19. Γνώση Ελληνικών:

Κατανοεί

Μιλάει

Γράφει

A5. Χαρακτηριστικά απασχόλησης**20. Εργασία πλήρης ή μερική:**

Πλήρης

Μερική

21. Μορφή εργασίας:

Αορίστου χρόνου

Ορισμένου χρόνου

Εποχιακή /Περιστασιακή

Συγκεκριμένο έργο

22. Ώρες Εργασίας:

.....

23. Τομέας Απασχόλησης:

Χημική Βιομηχανία

Σιδηροβιομηχανία

Κατασκευές

Μεταλλικές Κατασκευές

Μεταποίηση-Δομικά έργα

24. Ποιο είναι το επάγγελμα σας που ασκείται στην Ελλάδα:

.....

25. Θέση που κατέχετε στο συγκεκριμένο επάγγελμα:

Αυτοαπασχολούμενος με προσωπικό

Αυτοαπασχολούμενος χωρίς προσωπικό

Μισθωτός (με μισθό ή ημερομίσθιο ή ωρομίσθιο ή κομμάτι εργασίας)

26. Καθαρό Μηναίο Εισόδημα:

Υψηλό

Μεσαίο

Χαμηλό

Πολύ χαμηλό

27. Σε ποιο ασφαλιστικό ταμείο κύριας ασφάλισης υπάγεστε:

ΙΚΑ

ΟΓΑ

ΤΕΒΕ

Κάρτα Συζύγου / Γονιού

Άλλο.....

28. Διακανονισμός Ασφαλιστικών Εισφορών:

Ο εργοδότης τα ανέλαβε

Από κοινού

Μόνος του (Αυτασφάλιση)

Δεν είχε σταθερό εργοδότη

Άλλο

B. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ**B1. Η Απασχόληση****29. Τρόπος εύρεσης εργασίας:**

Επαφή με γραφείο ευρέσεως εργασίας

Επαφή με εργοδότη σε «στέκι» ή όχι

Αγγελίες εφημερίδων ή περιοδικών ή Μ.Μ.Ε

Μέσω φίλων, συγγενών, εργατικά σωματεία, συλλόγους κλπ.

Άλλες ενέργειες.....

B2. Η Οικογενειακή Συνένωση

30. Με ποιους συγκατοικείτε/ Συμμετοχή στο νοικοκυριό:

Σύζυγος

Πατέρας

Μητέρα

Αδελφός/ ή

Παιδιά

Φίλος

Πεθερός/ ά

Άλλο

Κανένας

31. Είστε κάτοχοι:

Άδεια διαμονής

Μπλε βεβαίωση κατάθεσης

32. Ισχύς άδειας διαμονής:

2 έτη

Αόριστη

Δεκαετής

33. Κατηγορία Άδειας Διαμονής:.....

34. Κυριότερα Προβλήματα / Δυσκολίες στην αγορά εργασίας:

Κάλυψη Ασφαλιστικών Εισφορών

Αρνητική συμπεριφορά

ΑΙΤΗΣΗ
ΜΕΤΑΚΛΗΣΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΔΟΤΗ

ΠΡΟΣ

Όνομα:.....

ΔΗΜΟ.....

Επώνυμο:.....

Δ/ΝΣΗ.....

Όνομα πατέρα:.....

Όνομα μητέρας:.....

Όνομα συζύγου:.....

Ημ. Γέννησης:.....

Παρακαλώ όπως εγκρίνετε την έλευση
του / της

Τόπος Γέννησης:.....

Δ/ση κατοικίας:.....

Περιοχή: Τ.Κ.:.....

υπηκόου.....

Τηλέφωνα:.....

Επάγγελμα:.....

προκειμένου να απασχοληθεί.....

Αρ. Δελτίου Ταυτότητας:.....

.....

.....

με την ειδικότητα του / της.....

.....

.....

Δήμος,.....

Ο / Η

.../.../.....

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ,
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
Δ/ΝΣΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ & ΜΕΤ/ΣΗΣ ΔΥΤ.
ΑΤΤΙΚΗΣ & ΠΕΙΡΑΙΑ
ΤΜΗΜΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ
ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ 50, 18532 ΠΕΙΡΑΙΑΣ
ΤΗΛ./ΦΑΧ: 210-4100208

ΠΕΙΡΑΙΑΣ: 05-01-2004
Αρ. Πρωτ/λου:
Ε.Κ.Α
Α. Α. ΑΔΕΙΑΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ

ΘΕΜΑ : Χορήγηση άδειας παραμονής για εξαρτημένη εργασία

ΑΠΟΦΑΣΗ

Έχοντας υπόψη :

1. Τις διατάξεις του Ν. 2503/97 " Διοίκηση, οργάνωση, στελέχωση της Περιφέρειας, ρύθμιση θεμάτων για την τοπική αυτοδιοίκησης και άλλες διατάξεις" (ΦΕΚ 107/Α/30-5-1997).
2. Τις διατάξεις των άρθρων 8,19,20,21,22 του Ν. 2910/2001 " Είσοδος και παραμονή των αλλοδαπών στην Ελληνική επικράτεια.
Τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης.
4. Την από _____ αίτηση με τα συνημμένα δικαιολογητικά του _____ του ΑΗΜΕΔ με αρ. διαβατηρίου _____ υπηκοότητα "ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ" κατοίκου ΠΕΙΡΑΙΑ, οδός _____, που διαβιβάστηκαν στην υπηρεσία μας από τον Δήμο ΠΕΙΡΑΙΑ με το αριθ. πρωτ. _____ έγγραφό του για "Χορήγηση άδειας παραμονής για εξαρτημένη εργασία".
5. Τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης απο τα οποία προκύπτει ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις για "Χορήγηση άδειας παραμονής για εξαρτημένη εργασία".
6. Την αριθ. οικ. _____ εξουσιοδοτική απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Αττικής, με την οποία εξουσιοδοτείται η Προισταμένη της Δ/σης Αλλοδαπών και Μετανάστευσης, να υπογράψει αποφάσεις χορήγησης και ανανέωσης.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΜΕ

Χορηγούμε στον αλλοδαπό υπήκοο _____, άδεια παραμονής για εξαρτημένη εργασία χρονικής διάρκειας από 01/10/2003 έως 10/06/2004.

Μ.Ε.Γ.Γ
Η ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ

ΚΟΙΝ:

1.

2. Γμήμα Αλλοδαπών Πείραιά

()

ΣΥΜΒΑΣΗ ΑΛΙΕΥΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στου ΠΕΙΡΑΙΑ σήμερα 18-6-07 ο κάτωθι ιχθυοπαραγωγός
γεννηθείς 6 του ΠΕΙΡΑΙΑ
κάτοικος ΠΕΙΡΑΙΑ υός , αρ.
τηλ. έδρα ΠΕΙΡΑΙΑΣ , ιδιοκτήτης του αλιευτικού
σκάφους „Νηολ. ΠΕΙΡΑΙΑ αρ
διά του νομίμου αντιπροσώπου του
υπογράφει την σύμβαση εξαοτημένης εργασίας για την απασχόληση του

Αιγύπτιου αλλοοπαπου αλιεργάτη που γεννήθηκε στην Αιγυπτο την
με αριθμό διαβατηρίου τον οποίο θα απασχολήσει στο ανωτέρω
αναφερόμενο σκάφος του από έως σαν αλιεργάτη με
τη νόμιμη αμοιβή, η οποία δεν δύναται να είναι κατωτέρα από το μηνιαίο μισθό του
ανεπίδικτου εργάτη.

Την παρούσα σύμβαση θα υπογράψει και ο άνω Αιγύπτιος αλιεργάτης στο
Ελληνικό Προξενείο του Καΐρου προκειμένου να ολοκληρωθεί η μετάκληση.

Με την λήξη της χρονικής διάρκειας ισχύος της συμφωνίας αυτής η σύμβαση
λύεται αυτοδίκαια, χωρίς καταβολή αποζημίωσης λόγω λύσης της σχέσης
εργασίας.

Πριν από τη λήξη της εξαρτημένης απασχόλησης η σύμβαση λύεται με την
ύπαρξη σπουδαίου λόγου κατά το άρθρο 672 Α.Κ.

Κατά τα λοιπά γίνεται παραπομπή στο εσωτερικό δίκαιο των συμβαλλομένων
χωρών.

Τέλος με την παρούσα παρακαλούμε όπως εκδοθεί και η απόφασή από την
Γενική Διεύθυνση Περιφέρειας και αποσταλεί στο Ελληνικό Προξενείο Καΐρου 17-9-07
προκειμένου να ολοκληρωθεί η μετάκληση του αλιεργάτη.

Ο ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ

Α Α

ΛΟΜΕΝΟΙ

Ο ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ
ΑΙΓΑΙΟΥ & ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΥΠΟΛΙΜΕΝΑΡΧΕΙΟ ΚΑΡΥΣΤΟΥ

ΤΑΧ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΚΟΤΣΙΚΑ 2

ΤΑΧ. ΚΩΔΙΚΑΣ: 340 01

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:

ΤΗΛΕΦΩΝΟ: 22240-22227

FAX: 22240-24488

Κάρυστος _____
Αριθμ. πρωτ: _____

ΠΡΟΣ: _____

Β Ε Β Α Ι Ω Σ Η

Η Λιμενική Αρχή Καρύστου βεβαιώνει ότι όπως προκύπτει από τα τηρούμενα στοιχεία της Υπηρεσίας μας καθώς και το ημερολόγιο γέφυρας του _____ Ν. Πειραιά ιδιοκτησίας _____

_____ δεν είναι παροπλισμένο και εργάζεται στην αλιεία ως ΓΡΙ - ΓΡΙ Ημέρας - Νύχτας και δύναται να απασχολήσει έως και εννιά (09) αλιεργάτες σύμφωνα με Π.Γ.Ε του σκάφους.

Η παρούσα χορηγείται μετά από αίτηση του _____ για να την χρησιμοποιήσει στην αρμόδια Νομαρχία για πρόσληψη αλιεργατών.

 ΔΙΜΕΝΑΡΧΗΣ α.α.

ΧΑΡΤΟΣΗΜΑΝΘΗΚΕ ΥΠΕΡ Μ.Τ

No: _____ (3,0€

ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ 0,50€ ΥΠΕΡ ΕΚΟΕΜ

ΑΙΤΗΣΗ ΕΡΓΟΔΟΤΗ
(ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑΚΛΗΣΗ ΑΙΓΥΠΤΙΩΝ ΑΛΙΕΡΓΑΤΩΝ)

Προς την Υπηρεσία Αλλοδαπών και Μετανάστευσης

Δήμου... ΠΕΙΡΑΙΑ Περιφέρειας... ΑΤΤΙΚΗΣ

Για την αλιευτική περίοδο ΓΡΙ - ΓΡΙ

Από 01-03-2008~~0~~ μέχρι 15-12-2008~~0~~

Όνοματεπώνυμο:

Πατρώνυμο:

Αριθμός Δελτίου Ταυτότητας:

Όνομασία Σκάφους:

Α/Κ Νηολόγιο: ΠΕΙΡΑΙΑ Αρ.

Ταχυδρομική Διεύθυνση:

Τηλέφωνα Επικοινωνίας:

Παρακαλώ να δεχθείτε τις αιτήσεις για (9)... ΕΙΣΛΗΑ..... αιγυπτίους
αλιεργάτες, οι οποίοι επιθυμώ να εργαστούν στο αλιευτικό μου σκάφος με το
όνομα....., αριθμό νηολογίου....., έδρα
επιχείρησης... ΠΕΙΡΑΙΑΣ..... και έδρα νηολογίου... ΠΕΙΡΑΙΑΣ.....

Ημερομηνία 18-9-2008

Ο Εργοδότης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ του ΠΟΛΙΤΗ
 ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΛΙΜΕΝΑΡΧΕΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ
 ΛΙΜΕΝΙΚΟ ΣΩΜΑ
 Ζ' ΛΙΜΕΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ (ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ)

Πέραμα _____

Αριθ. Πρωτ. _____

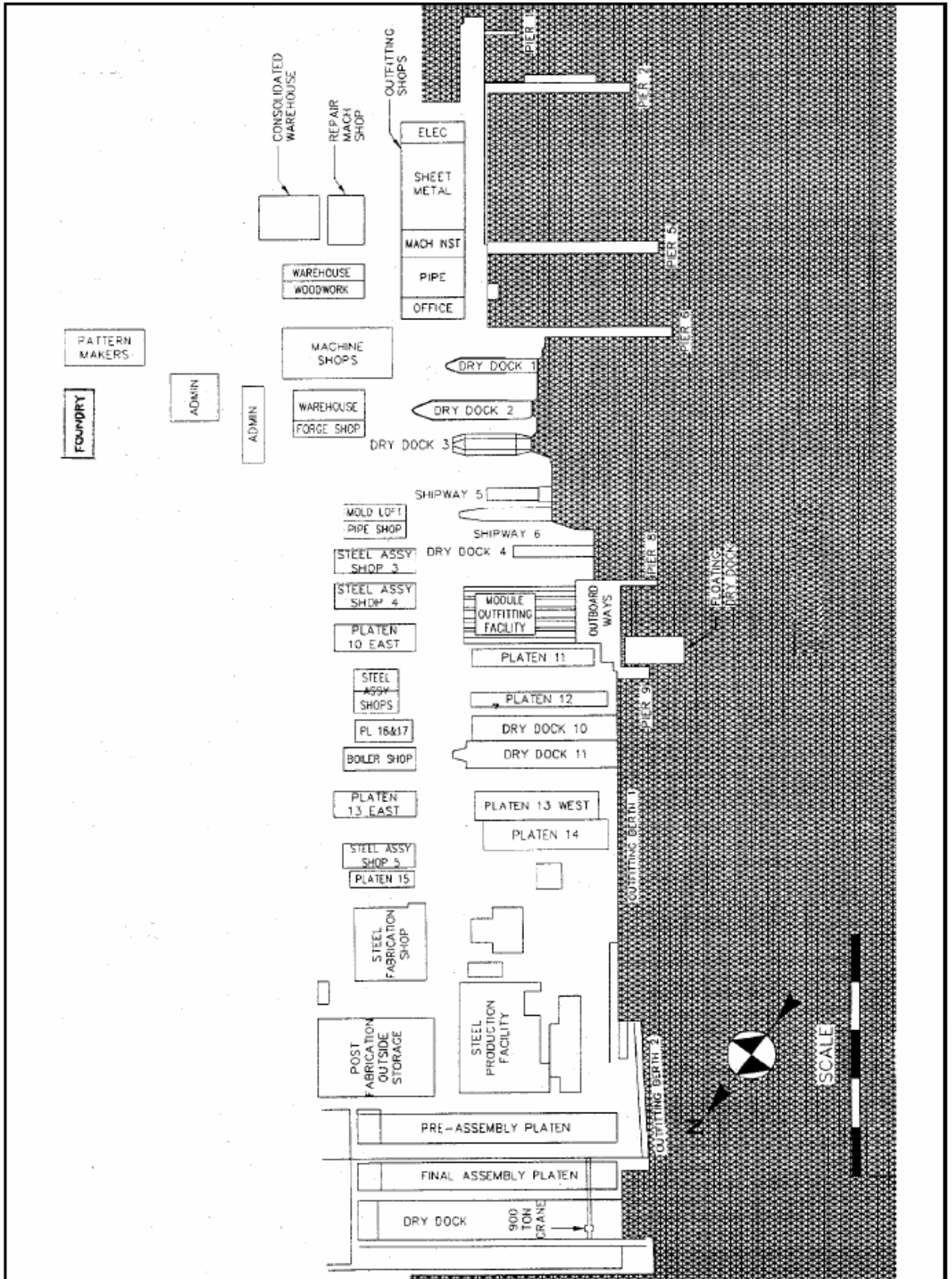
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ : Ναυτολογίας
 ΤΜΗΜΑ : Ζ' Λιμενικό τμήμα
 Ταχ. Δ/ση : Λεωφ. Δημοκρατίας 2
 Ταχ. Κώδικας : 18863
 ΤΕ : 210 4410180
 Πληροφορίες _____
 Γ.
 Τηλέφωνο : 210 4414676

Β Ε Β Α Ι Ω Σ Η

1. Το Κεντρικό Λιμεναρχείο Πειραιά / Ζ' Λ/Τ (Περάματος) βεβαιώνει ότι _____
 Μηολογίου Πειραιά _____ φέρει πιστοποιητικά αξιοπλοΐας σε ισχύ, ελλιμενίζεται στην περιοχή μας λόγω
 λήξης αλιευτικής περιόδου, χρησιμοποιεί το εργαλείο < ΜΗΧΑΝΟΤΡΑΤΑ > και ο αριθμός των
 αλλοδαπών αλιεργατών που αιτείται να απασχολήσει σ' αυτό, ανέρχεται σε τρεις (03) σύμφωνα με το
 Π.Δ. 16/2004 (ΦΕΚ 09 Α/ 20-01-2004) σε συνδυασμό με το Πρωτόκολλο Γενικής Επιθεώρησης
 Συμμόρφωσης του σκάφους .
2. Η ανωτέρω βεβαίωση χορηγείται ύστερα από την αριθμ. _____ αίτηση του
 _____ για να την χρησιμοποιήσει στη Νομαρχία Αττικής / Διεθθονση Εργασίας για
 μετάκληση τριών (03) Αιγυπτίων αλιεργατών.

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ κ.δ.

Πίνακας 1: Βασικές κατηγορίες Μέσων Ατομικής Προστασίας

	Προστασία για :	Τύπος Μέσου Προστασίας
	Αναπνευστικό σύστημα	Αναπνευστικές συσκευές, μάσκες
	Μάτια	Γυαλιά, ασπίδια, προσωπίδες
	Ακοή	Ωτασπίδες, ωτοβύσματα, οτοπώματα
	Κεφάλι	Κράνος, καπέλα
	Δέρμα	Προστατευτική ενδυμασία, ποδιές, αλοιφές
	Άνω άκρα	Ειδικά γάντια, μανίκια
	Κάτω άκρα	Υποδήματα και μπότες ασφαλείας, επιγονατίδες, περικνημίδες
	Ολόκληρο το σώμα	Μεταλλικές ασπίδες, ποδιές, ενδυμασία για χημικές ουσίες, για πολύ χαμηλές ή υψηλές θερμοκρασίες, ενδυμασία υψηλής ορατότητας, προστατευτικά σχοινιά και ζώνες, σωσίβια

* Το σήμα προέρχεται από τη Βιβλιογραφική ανασορά Ν° 24